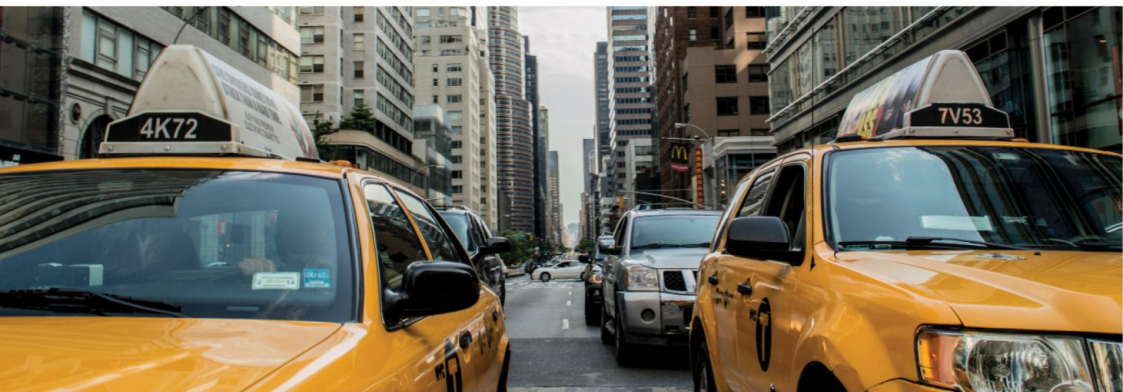

Městská knihovna v Praze

Cirkus Les Mémoires

Petra Hůlová

Praha

2017

e-kniha

Městská knihovna v Praze

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Zpřístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Cirkus Les Mémoires

Petra Hůlová

Znění tohoto textu vychází z díla Cirkus Les Mémoires tak, jak bylo elektronicky vydáno nakladatelstvím Torst v roce 2011 (HŮLOVÁ, Petra. *Cirkus Les Mémoires* [online]. 1. vyd. Praha: Torst, 2011. ISBN 978-80-7215-602-3.).

§

Text díla (Petra Hůlová: Cirkus Les Mémoires), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Citační záznam této e-knihy:

HŮLOVÁ, Petra. *Cirkus Les Mémoires* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2017 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. ISBN 978-80-7532-775-8 (pdf). Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/33/88/90/cirkus_les_memoires.pdf.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyžijte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 24. 4. 2017.

OBSAH

1. kapitola.....	7
2. kapitola.....	132

*Děkuji Veronice, Edgarovi, Jonatanovi, Yizhou,
Rahimovi, Míše, Tomášovi, Hynkovi, Lvovi*

1.

Byla sobota, v bytě u Terezy tmavo a za zdma to věčný protivný vrzání jak soulož usilovnejch milenců na prastarý posteli, někdy ji to dovádělo k šílenství. Jednou kvůli tomu dokonce vylezla na střechu, protože Eran říkal, že tam může být něco povolenýho, disk satelitu nebo nedovřené okno do světlíku, ale na střeše leželo jen pár rozbitejch flašek a rozmáčený papírový kelímky. Asi nebyla první, koho napadlo tam přes požární balkónek vylízt. Fire escape. Hláskovala to matce do telefonu, když jí o tom vyprávěla. Na matčinu otázku, jak se má, vždycky vybrala jednu z těch neškodnejch příhod, co se jí zrovna staly, a se všema podrobnostma ji vylíčila. Jak do pokoje vlítnul pták a ona ho celý dopoledne chytala do mikiny, jak si myslela, že ztratila kreditku, co propadla podšívkou v kabátě do vnitřní kapsy, jak jela autobusem hodinu na opačnou stranu a pak vyesdla a byla tma a na zastávce mužskej, co na ni koukal a koukal, a taxík zpátky stál třicet dolarů. O Ramidovi nic. Teď ještě ne. Položila telefon a čekala na vlnu toho zhoupnutí. Jsi sama a dělej si, co chceš. Jak z cigára, když natáhla po měsíci, kdy se s tím pokoušela skončit. Ta opojnost. Jenže někdy jí z ní bylo spíš do breku.

Ten den, co bylo teplo a Tereza potkala Ramida, matce nevolala. Vzala knihu, oblíkla kozačky, dole nakoukla do prázdný schránky a albánskýmu domácímu řekla hi. On říkal pokaždý hi, how are you, ale Tereza vždycky jen hi a usmála se. Neměla ho ráda a měla pocit, že on ji taky ne, jenže křivácky. Jako že něco proti ní kuje a jednoho dne se místo hi, how are you, zamračí a něco špatnýho se stane. Protože zdravit tak často někoho, koho člověk nezná, je nebezpečný a nemělo by se to dělat.

V parku už byly až na jednu všechny lavičky zabraný. V malý kašně uprostřed pokřikovali vrabci a křídla vířila drť z loňskejch spadanejch listů. Před kašnou stál chlapík s rozloženým stojanem

a štětcema, Tereza mu nakoukla přes rameno. Jen žlutý a oranžový skvrny, ptáci s kašnou nikde. Koho tyhle věci taky dneska zajímaj, napadlo ji, a pak zrychlila, aby jí to jediný volný místo někdo nezasednul. Ženský, co jak loď brázděj chodník s velkejma kočárama, staříci s rozechvělejma nohama, co když si jednou sednou, je to napořád, mužský s rozšmajdanejma botama, co držej jen izolepou, a zrovna tam jeden takovej stál a zdálo se, že se rozhlíží, kam to zalomit. Natáhla nohy, ať si o ně někdo klidně zakopne, a zaklonila hlavu.

V tomhle městě je to jako ve filmu. Místa, který znala z kinosálů, jenže bez toho obdélníkovýho rámování. Jako když se otevřou dveře do pokoje, kam jste dlouho předtím koukali jen klíčovou dírou.

Podarenej den, no ne?

Jako v těch filmech. Někdo přijde, osloví ji a budou se dít věci.

Jak se jmenuješ?

Podívala se vedle sebe.

Já jsem Ramid. Bydlím tu.

Tereza. Těší mě.

Ve svém jazyce by to neřekla. Směšný.

Hraješ na klavír? Máš takový ruce.

Tereza zakroutila hlavou. Tohle jí říkali všichni. Taky modrý oči jako trnky. Podle babičky. Blankytně. To říkal Jón. A povedený uši. To ji taky naučil. Koukat se na ně lidem a řadit je podle toho do skupin. Nikdo před ním s ní o uších nemluvil. Ukaž. Měla tehdy dlouhý vlasy. Odhrnul je. Druhý měla procvakaný náušnicema. Chceš vidět moučného červa? řekla tehdy. Vytáhla kovovej plíšek, zatlačila na díрку a jeden tenkej bílej vylezl ven. Kdysi měla tolik náušnic jako let. Na patnáctejch narozeninách.

Teď sedí tady, jako pahýl před ní trčí Ramidova ruka a vůbec se při tom nechvěje. Ona by si tu svou natáhnout netroufla. Rozhodně ne celou. Prsty, to možná. Ukázat, jak jsou klavíristický, i když nic neuměj.

Tuhle mi dej. Levou. Tu nepracovní.

To znala. Mateřský znamínka, jizvy, pigmentový skvrny a ke každý z nich nějaký příběh. Kluk z první lavice jí v šestce o přestávce bodnul plnicím perem mezi palec a ukazovák a pod kůži jí od té doby zůstala modrá kulička.

Než se, Terinko, vdáš, bude to pryč, říkala jí babička, když byla malá. Tu ruku, co jí tenkrát babička v prstech hladila, teď má Ramidovi ukázat. Ramid. Jak ultra rychlej prací prášek nebo lék proti bolení hlavy. Umělej kámen, kousek z pyramidy, něco východního s hranama. Vypadal tak. Tmavej, s očima vzadu jak pod převisem.

Terasu měl Ramid plnou igelitek s věcma. Přes ramínka přehléy kalhoty a složený mikiny s trikama pod igelitem matným od prachu. Už to tam muselo ležet dlouho.

Předělávám to tu.

O zed' stály opřený dvě prkna, asi na něco v kuchyni.

Dlouhej život možná ne, řekl jí v tom parku, když se potkali. Cizí mužskej. Koukal se jí do ruky a pak ji pozval domů.

Úzkej dům stisklej mezi dvěma, jako trpěnej. Chyba, že s ním sem jen tak jdu, říkala si, když už před ním stáli. Když si strčíte pěst do mikiny a trochu tam s ní hejbáte, vypadá to, že máte bouchačku.

Ramid mezitím tahal ze schránky před domem naditý psaní. Aspoň tady bydlí, blesklo jí. Něco mu chodí a má k tomu malej klíček jako já. Anebo je až moc chytřej. Ale není, protože já na to teď myslím taky. Že něco může bejt a vlastně bych se neměla divit. Dveře klaply, šero v úzký chodbě před schodama, na zašedlým sešlapaným koberci pár letáků, co někdo vyhodil ze schránky. Sebrala propisku, co ležela na zemi, takhle brala věci, co se mohly hodit, a šla za ním nahoru po úzkejch schodech, jen o něco širších než Ramidovy záda. Skřípalo to, ale ztišeně kvůli koberci, co tam byl všude nalepenej, ale teplej dojem nedělal, spíš špinavej, jako ty stěny kolem, co se zdály jak od sazí v chalupě kolem kamen na polena, jenže tohle bylo v úplným centru New Yorku. Napadlo ji, co asi dělá, že má v takovýhle lokalitě na nájem, a jestli mu takový

napěchovaný obálky přicházej často. Jí ne. Schovávala si je pak na starý papíry, co se z jedny strany ještě mohly hodit.

Chystám se vymalovat, takže promiň, řekl Ramid, když odemknul a do chodby zavanul teplej odér bytu, co je malej a nebydlí v něm žádná ženská. Něco z vaření po kari rejži, něco ze starýho gauče, z těch polštářů, co se chce kašlat, když v nich máte dýl hlavu, ulepenej půloblouk kolem titěrný linky, prach na místech, co se nevytíraj, pod vázama a tak. Věci seřazený jako u ženský, na parapetu serepetičky. Malá televize ve výklenku od krbu, to jediný jí přišlo nápaditý. Celý to mohlo mít tak třicet čtyřicet čtverečních metrů. Kuchyňka, pokojík, spací pokoj plus stejně tak velká terasa. Na tu bude pyšnej, napadlo ji, a taky byl a hned si ji tam vedl, mezi ty igelity s kalhotama a jiným, co překročili, než došli k zábradlíčku, a Tereza si říkala, jestli na mě teď sáhne, budu křičet.

Naditou obálku ze schránky položil Ramid na taburet v pokojíku s gaučem a televizním krbem, zatímco Tereza si prohlížela z terasy domy vnitrobloku s řetězama břechťanu, co chrastil, když dvorkem zafičelo. Únor. Na kloubech si spočítala, jak bude dlouhej. Dvacet osm. To jí za pár bude taky. A jemu? Pootočila se a drcla mu při tom do prsou. Stál hned za ní. Zapadalo slunce, bylo jí to protivný. Přitiskla se kolenama k zábradlí, co jí končilo v půlce stehen, a mezera mezi jejíma zádama a jeho břichem se zdála jako pouťovej balónek, kterej pukne, když se něco nestane.

Vidíš ty malý červený světýlka na střeše, jak tancujou?

Kejvnula, aby náhodou nezačal přes její rameno ukazovat rukou. Aby si nemyslel. Triky na ženskou. Ty blbý, jednoduchý. Neviděla nic.

Tlustá obálka ležela na taburetu za skleněnejma dveřma na terasu a na střechy ve dvoře dopadalo zlatožlutý světlo těch posledních paprsků, co je kvůli pohlednicím a utahanejm melodramatům nemohla vystát.

Chceš čaj?

Jo.

Prostě k někomu zašla. Většina lidí se cejtí osamělá. Někdy na to zapoměla a musela si to připomenout, aby v někom neviděla chtíč jen z vlastní hlouposti.

Zelenej, nebo černej?

Zas se jí vybavilo doma. Červený, nebo bílý? To se říkalo v socikovskéjch provozovnách a ještě i leckde teď, v novým miléniu. Věci, co někdy chtěla, aby byly teď a tady. Lidi v šušťákovkách, deštníky, co se neválej po dešti v loužích na rohu, ale sušej se po přeháňce vypjatý v tichu předsíně jak netopýří křídla. Způsobně. Klenutý nad přezůvkama. Nad botama na sport, co se nehoděj k sukni. Tady jo. Tady, kde v metru maj na hlavě zahrnutou punčocháči. Černý. Ty chudý hiphopový z Bronxu. Lidi s mohutnějším pigmentem, jak se to má správně říkat pro případ, že miništěnici přišpendlej rovnou na mozkovnu. Kdo ví. Doma zas měli ještě nedávno některý v zimě naraženou papachu jak v Rusku. Tu velkou chlupatou, co má v EU snad jen v Londýně stráž Buckinghamu a lidi se u toho bavěj. Ty čepice jsou na fotkách z osmdesátýho devátýho. Ví o tom Ramid? Přemejšlela. Přemejšlela, jestli Chomejní byl z Íránu nebo z Iráku, protože Ramid vypadal jako Peršan, a ty tam snad někde žijou.

Černej. Černej s mlíkem a s cukřenkou na stůl, protože tu všichni děsně sladěj. Prej že místní třtinařská lobby si to do všeho nafutruje. Kliše platěj. Ohromnejch lidí bylo všude kolem plno.

Slunce už skoro zapadlo a po měkkejch paprscích, co dělaj fotky s náladou, zbylo pár tygřích skvrn na protějším komíně a černej čaj s mlíkem stál na třínohý židli vedle cukřenky a studenej.

Skoro každěj den si sem takhle stoupnu a dívám se.

Zas tam za ní stál. Angličtina mnohem míň kostrbatá než ta moje, napadlo ji.

Růžový a oranžový, koukni, jak támhle plujou. Se svítivejma okrajema jak na divadle. Někdy ti i nechám rozjedenej talíř a běžím rovnou k řece. Čtyři bloky. Koukám, jak se to blejská na vodě a pomalu to zhasíná. Vždycky je v tom něco smutnýho.

Zmlknul.

S tou mojí rukou ještě něco? Ještě něco bys mi pověděl?

Najednou jí ho bylo líto. Nevěděla nic a rejhy ve svý dlani znala popaměti. Od zařatejch pěstí, říkala si, když sama před sebou chtěla vypadat dobře. Čtyři malý oblouky od nehtů, co vydržely pár minut, než se ztratily. Nikdo by ani nevěřil. Zařatý zuby, nehty v pěstech dlaní. Šla ven a Ramid byl první, kdo na ni po několika dnech promluvil.

Teď seděla na gauči v jeho pokojíku, dlaň měla v jeho jak na lavičce v parku, zas do ní civěl.

Seš šťastná?

Stud, co musel být vidět. Hnusný červený tváře jak u holky. Tohle by nikdy neřekla, že si nechá líbit. S dlaní vnitřkem nahoru sedět u mužskýho, co ho sotva zná. Třeba rád zachraňoval, blesklo jí. Vyhlídnul si některou, a pak do ní hučel, aby měl společnost. Některý takový jsou. Kupujou granule potulnejm kočkám, sypou na parapet holubům a čekaj, koho lapit.

O jedný takový jí Ramid řekl ten další měsíc. Březen. Už byly pupeny, a na to, jestli je Ramid záchranář, už dávno nemyslela. Taky ta obálka, co ležela na taburetu, když Tereza stála to první odpoledne na terase, byla rozbalená, vnitřek přečtenej a papír odvezenej jednou z těch velkejch lodí, co z Manhattanu odvážej odpadky. Obrovský strašidelný koráby, co brázděj moře za rozbřesku a v matným slunci zdaj se jak z molitanu. V noci odpadky tunelama metra svážej až třicetivagónový vlaky. Mnohem delší než to nejdelší nástupiště na Time Square, jenže nikde nestavěj, a tak to nevadí.

Ta holka seděla v tom samým parku, jak jsem potkal tebe. Pamatuješ?

Jak by ne, není to ani měsíc, ušklíbla se Tereza, protože měla dobrej den a Ramid pro ni přišel až před Káčko.

Šel jsem ven a vidím holku na rantlu od záhonu s rukama v dlaních a celý se to natřásalo. Ramid párkrát poskočil na židli a Tereza pokejvala hlavou. Ženská s dlouhatánskejma náušnicema

ve vytahanejch lalůčcích si posunula stoličku. Seděli v kavárně, v který ještě pak mockrát.

Krok tam a krok zpátky. Nemoh jsem. Seš oukey? Hádej, co řekla.

Že není.

Že není.

Že do města přilítla odpoledne a neví, kde spát. Že ten, s kým přilítla, vypnul mobil a je u nějaký v Brooklynu.

Tereza zívнула.

Dal jsem jí lístek s číslem a řek, že po osmý budu doma, kdyby to chtěla zkusit.

A chtěla.

A chtěla.

Celý bych to mohla doříct, pomyslela si. Dívala se na Ramida Peršana jako na cizokrajný zvíře. Tasmánskýho tygra, co jedinýmu se to povedlo. Přeběhnout po tenkém můstku z Asie do aljašskejch států spolu s Mongolama, než ten hřbítek před třiceti tisícema lety klesnul pod hladinu, přeplavit se na gumový pneumatice z Kuby na Floridu, než ty ve službě na kubánským pobřeží posbírali flinty a ty na miamským začali vracet komouš nekomouš.

Usmrkaná. Zvednul jsem telefon a slyšel, jak to polykala. Smrky a americký samohlásky. Nebyla odsud. Ty ne, já ne.

Indoši taky ne.

Jo, Indoši taky ne. Čili jsem jí roztáhnul ten gauč, co na něm u mě vždycky sedíš, víš kterej. A pak každej den na něm lístek „ještě jeden den“. Zašouplej napůl pod polštář. Je tam a není tam. Jen tak zapomenutej. Čtyři tejdny den za dnem.

Tereza se chtěla zeptat, jestli s ní Ramid spal, ale nemohla. Korzet. Muset bejt v tomhle městě pořád zticha, protože všechno už tu někdo řek a dávali to v bijáku.

Aha, řekla místo toho a přemýšlela, jestli mockrát, anebo jenom jeden den.

A jeden den už tam žádněj lístek nebyl a už jsem ji pak nikdy neviděl. Jen mi posílala pohledy. Dvakrát třikrát do roka. Z Berlína

a pak z Mnichova. Kdo to dokáže tady, dokáže to všude. Jenže Zita už měla koupenej zpáteční lístek.

Jak to víš?

Pokrčil ramenama.

A zas šli do úzkýho domu nahoru po schodech proláklejch od šlapání. Bydlel až nahoře, v patře ještě další byt, dva takhle v každým, tři poschodí dolů ke schránkám a venku tenká ulice starý West Village. Koukej na ty mosazný tabulky, skoro v každým baráku bydlel někdo, kdo to někam dotáh. U některých tabulek kytky, velkej kosatec rudýho zázvoru, jak levičáckej prapor pod destičkou básníka se jménem na tři, co mu to už nejmíň třicet let bylo ukradený, a saláty. Malý salátky kolem dokola hubenejch stromků, co si je tam někdo pěstil. Dobrovolníci každej tejděn v sobotu o půl desátý – sraz s malejma lopatkama před dveřma kostela. Dóm se špičkou, o půlmetr nakročenej před ostatní, čekala, že to tam někde na červenejch vrátkách bude viset.

Jdem se kouknout. Neptala se. V každým městě, kde byla, to takhle dělala. Když se zpívalo, otvírala pusy a rozhlížela se po lidech. Většinou samý ženský.

Schodů ke kostelovejm dveřím bylo šest. Každěj pro dva apoštoly, napadlo Terezu. Tři a tři pro dva i s rozloženým nábytkem, pro dva, co jim zpod schodů koukaly hlavy se slepenejma vlasama. Hejbalí se, dejchali, měli tam deky s taškama. Houmlesáci.

Zalomcovala klikou. Zas si na to vzpomněla až takhle. Že až na ty velký, jako je svatej John nebo Patrick, jsou skoro všechny svatostánky v tomhle městě celej tejděn na petlici zavřený.

Ramid stál otočenej žádama a kouřil.

Musel to vědět. Škodolibej s netečným obličejem. Myslel na dopis. Nemohla to tušit. Přemejšlela, jestli Peršani jsou Arabové. Lstivý, co se pětkrát denně modlej a bohatý maj stovky břišních tanečnic a ve sklepě lvy s krémovou hřívou. Když jí jeden z těch dalších nesnesitelných západů slunce na jeho terase Ramid poprvý

zezadu chytnul a přitisknul k sobě, vzrušený nebyl ani trochu. Žádný hrot. Byl březem, měli bundy, nebylo to jistý.

U řeky fučelo. Kdyby ty dveře byly otevřené, mohli by tam v kostele spolu chvíli posedět.

Jednou utíkala přes celou Padesátou čtvrtou, až tam, kde si pamatovala na tabulku s blahopřáním „muslimským přátelům šťastný a spokojený ramadán“. Taky byl katolickéj a taky zamknutej. Jen na chvíli bejt vevnitř, říkala si. Na dva prsty, na minuty. Překvapilo ji, jak se tam pak před kostelem sesunula na schody. Na nic z tý maškarády přece nevěřila. Papežovi ten den u krku zapnuli sutanu a fotka, jak s hlavou na stranu kyne z vatikánský nemocnice, obletěla svět. Možná, že mezi mrakodrapama je to jiný. Když neděláte v kanclu na dvacátým, je to k nebi jak na škvíru ze skleněný studny.

Tohle stálo před dvěma rokama na dřevěnejch pilotech, ozval se Ramid. Velkej stůl s dírama. Šplouchání pod prknama a tabule s upozorněním. Děti mezi nima běhaly slalom. Já tam moh strčit nanejvýš po loket ruku a kloubama jsem dosáhnul na vodu.

Stáli na betonový náplavce s obdélníkem umělý trávy uprostřed, kolem běhali lidi ve sportovním a ženskejm vlály culíky provlíknutý kšiltovkou. Ramid kamsi dvakrát křiknul hi a na něj taky někdo. Po tolika letech bydlení na stejným místě nic zvláštního, pomyslela si Tereza.

Studený ruce?

Bude mi je mnout a dejchat na ně, a někdo, kdo ho tu zná, si řekne, aha nová, čili ne. Jako by ty lidi kolem neviděla poprvý a naposledy. Přitom podruhý tu potkala jen ženskou, co se jí v zelenině protrh pytlík s mandarinkama a spolu je pak sbíraly. Druhej den ji viděla hádat se s někým v metru. Měla černý brejle. Třeba ji tu znaj, napadlo Terezu. Chodit v černejch brejlích, když nepraží slunce, už přece dávno vyšlo z módy. S tou ženskou si řekly hi.

Na náplavce fučelo tak, že to vyvracelo deštníky, a na konci u zábradlí nad vodou, co se tříštila, si Ramid s Terezou přišli jako na přídi zaoceánskýho parníku. Toho, co sem navez pradědy a prabáby

běžců v elastickém, co teď strečovali na umělém trávníku. Tak tady si vystupte, razítko, šup, další, jeden se mačká na druhýho, z Evropy táhnou kufry s velkejma kovovejma přezkama.

Mysleli na to oba. Že od nich u toho nikdo nebyl. Zatímco do moře tlustej jako plynovod v Kazachstánu padal první telefonní kabel, v šátku orali pole, v šátku pásli kozy, v šátku na velbloudech vezli vaky muškátovějch oříšků. Pět tisíc osm set námořních mil. Nevěděla to. Jen titulek nějakýho filmu. Socha Svobody, co z podhledu zdá se větší než rhodskej kolos, a na pohlednicích, co je jich dvacet za jedinej dolar, vypadá tak nanejvejš přes ulici od dvojčat, tak tou to začínalo. Všechno nechali doma a sem přijeli jen s kufříkem, všechno pečlivě poskládaný. Bílá košile, sváteční prostírání, panenka Maria na malým obrázku na spodku pod dokumentama. Štvalo ji, že vidí jen tohle. Filmový stříhy toho, co měla před očima. Hiphopový klipy v černejch čtvrtích, zamilovaný dvojice v Central Parku, vyhořelý manažery kolem Wall Streetu. Přijela s tím, co znala z filmů, a pak ji tu osloví mužskej a chce jí číst z ruky. Kdyby věděla, co bylo v tlustý obálce, už by se jenom smála. Takovej scénář by ani nikomu nevzali.

Vítr ztich a na zábradlí vedle Terezy a Ramida si sednul racek. Velkej jak na Vltavě labutě, napadlo ji. Možná je pořád ještě v zákrutech zamrzlá. Tam pod Vyšehradem, u ostrova s dřevěnýma domkama, kde půjčujou loďky.

Jestli se mnou půjde, udělám jí rybu na pepřovějch kuličkách. Domy chytnou žlutý světlo a já si budu říkat teď, teď, teď, a nic jinýho pro mě nebude, říkal si on. Ramid, co měl za mořem skoro úplně všechno.

Obálku rozbalil, až když Tereza ten první večer odešla. Dostat psaní byla věc. Stejně jako opravdovej telefon. Zvonili hlasatelé zlepšováků, živý nebo namluvený spustili svý výhodný tarify na telefon, kabelový kanály a bonusový dárky, hlasem, co se nezastaví, když na něj zařvete. Podle toho to poznal. Živej hlas zmlk, než spustil dál. Pár vět, než ho Ramid zaklapnul.

Psaní zabalený v šedomodrým šátku a k tomu malá flaštička se šňupacím tabákem. Bylo jedno, že v New Yorku šlo dostat úplně všechno. Indové si od svejch chodili na poštu pro papiňáky na rejžový koláčky, Arabky pro navoněnej olej a Nigerijci pro vyztužovací pomádu do vlasů. Podle průvodců jako by kromě Chinatownu všechno bylo z kanadský oceli a marylandskejch tabulí. Ale každej národ tu má aspoň tři čtyři ulice a ty větší celý města, kde se sežene úplně všechno, jenže těm doma to nevysvětlíte. A tak když Ramid vidí Indy šoupat po avenue se sklopenýma očima velký hnědý papírový krabice, ví, že prvoročákům, co se ve městě teprv zařizujou, přišla dodávka rejžovejch hrnců, je svátek, bude se tancovat a ženský s červenou tečkou budou rozlejt přeslazený likéry. Ale kde se bude slavit, to ten, co s nima není, může jenom hádat. Korejci na Třicátý druhý a Šestý, Rusové na Coney Islandu, Poláci v Greenpointu, ale kde tenhle, v zeleným županu prošivaným zlatejma nitkama, co sem právě přilítnul z africkýho hrabství a davem kráčí jak na klíček zpomalenej, nebo večer všichni ty bangladěský taxikáři, kam se po dvanáctce sjížděli, to Ramid nevěděl.

Přešel prstama po bublinkovým vnitřku velký obálky a představoval si matku, jak tohle psaní hází u nich na poště do schránky. Do krabice s orlem, kam padaly dopisy, co poletěj na jiný kontinenty. Ruku s dopisem má už vevnitř a pak ještě rychle cukne zpátky, jestli nezapomněla na známku nebo zpáteční adresu. Naposledy si nebyl jistej číslem domu. Leknul se a v hlavě se mu roztančily nesmyslný čísla. Musel pak vyhrabat dopis od ní, aby měl klid.

Ramid si nasypal trochu tabáku na hřbet dlaně mezi palec a ukazovák a šňupnul. Úplně stejnej jak od Salema z Dvanáctý ulice, jen dvě ku třem pajcovanej. Ženský vybíraj podle tabatěrky a ten, co to matce prodal, nebyl poctivej.

Můj nejmilejší, nevím, jak dlouho tu ještě budu.

Tohle byl dopis, kterýho se celý ty léta bál.

Zavřel oči a opřel si hlavu o stěnu. Zase se jí zdál ten sen o ženský. O tý, co tu podle matky má někde na něj čekat. Složil dopis do obálky. Pták z cizí země, co roztáhnul a zase složil křídla. Matka jako každá jiná, jen se sny, co se doma vždycky plnily. Báł se jich, odmala se jich báł. To ona mu řekla, že ruce jsou obtisklý obličej s vráskama od smíchu i černejch myšlenek a že léta, co zbejvaj, jsou tam napsaný. A když měla sen, bylo na něj spolehnutí. Vždycky věděla, že Ramid odejde. Bála se, a pak odešel. Možná proto. To si pak Ramid říkal, když vystoupil z letadla ve směšným oblečení a v ruce žmoulal lístek s telefonem na strýce.

Taxi?

Před letištní halou stála řada nejmíň deseti, v kabině každýho z nich černocho z Nigérie. Každěj národ tu má svý povolání a ve vlnách deseti patnácti let si to střídaj. Nevěděł to, čerňý hlavy vypadaly všechny stejně.

Taxi? Centrum?

Nou.

Chtěl říct, že jo, ale spletl to. Přikyvoval a koukal přitom na svý boty. Pár černejch hlav hodilo unaveněj obličej a někam to s autama rozjely. Nejvíc se styděl za svý oblečení. Hrbil se, že to přes to zmačkání nebude tak zřejmý. I love NY. Mikina, co si jí sem šetřil.

Byl rád, že se všude nevidí. Jen v posuvnejch dveřích, co chrlily ven z letištní haly lidi s vozejkama, co nasedali do taxíků, jako by se to rozumělo samo sebou.

Taky měl předtím doma sny. Hledal cestu mezi skleněnejma tabulema, co protahujou obličej nebo vás natřikrát do šířky roztáhnou jak harmoniku. Obludárium. Abyste nenarazili, jdete tam, kde na zemi není žádněj práh, jediné tudy se dá projít. To byl jeden z jeho snů o tomhle městě. Taky myslel, že tu bude chodit mezi tabulema ze skla. Ve městě, kde se ukázalo, že je víc dvoupatrovejch domků z překližky než čeho jinýho. Domků lehkejch jak na zem postavený papírový krabičky bez dna. Obitý bílejma laťkama, na verandě s třepotavou vlnkou. Nevěděł to,

dokud sem nepřijel. Že hvězdiček je na ní míň než si doma v encyklopedii podle států spočítal, že lidi bydlej v karavanech bez kol, že jeho strýc zalil půldvorek před domem betonem, aby Ramidovi bratrance mohli do noci driblovat basket, a v kuchyni že kvůli tomu nepůjde spát.

Nevěděl nic. Papírek byl propocenej a čísla skoro nešly přečíst. Kdo měl taky vědět, že před každým je ještě jednička, o který nikdo neřekne. Stejně jako že slice of pizza, ta mastná, vlažná, pouliční, se musí připlácnout napůl. Nejste místní, když máte knír z rozteklýho čedaru.

A ty, kluku, seš odkud?

Ze Síby.

Mušskej, co ten první den v městě strýci zavolal, Ramida vůbec nepustil ke sluchátku. Pak mu strčil pár bankovek a něco řekl černý hlavě v taxíku. Stáli kus od letištního hangáru, v rohu, co tam kouřej všichni, co na palubě nemohli, a z ulepenýho sluchátka pak volaj domů.

Tereza jela ze stejnýho letiště o víc než dvacet let potom. Osmivagónovým vlakem s měkkejma sedátkama a JFK vyšitím, co bylo i na koberci, stejně jako na záclonkách v kupé lepších vlaků drah u ní doma. Vlak od letiště k metru, co bzučel jak letadlo, když už má svejch deset tisíc, a kroužil po oválu jak hračka v dětském pokoji. Haly, zdi, obří nápisy a betonový pláne plný lesklejch aut. Bylo modro jak na pohlednici z Kansasu, lány a nebe, obloha a poházený krabice, co nikde nekončily. Na klíně ve vlaku položený desky se svýma fotkama, jen je tak poslepu otevřela a prstama listovala jednu za druhou, zatímco hltala všechny nápisy, co lítaly za sklem, padaly do ní, sypaly se jak do sklenice, na všechno se těšila.

Někdo jí tady vydá knihu jejích fotek a ona zas pojedje zpátky. Do tý doby bude chodit od jedněch dveří k druhéjm, jako je to ve filmech. Kdo něco umí, toho si dřív nebo pozdějc někdo všimne. A ona uměla. Alespoň si to myslela. Ten první den. Na webu si stáhne všechny adresy, bude klepat a volat a posílat poštou všechno,

co půjde, a bude čekat. Na trpělivost byla připravená. Na dny, na tejdny, na víc nemyslela.

Řekla všem doma, že pojede ještě dřív, než sehnala peníze na lístek. Aby si to na poslední chvíli nerozmyslela. Do tašky na palubu foťák, aby s ním ve Frankfurtu na přestupu nebouchli, do batohu skoro nic, trika, ponožky, sešit s propiskou, boty si tam koupim. Před očima měla ty oranžový s pruhama, co si z New Yorku přivezla Gábina, těšila se, že tam bude chodit ve stejnejch. Otisknout dva prsty na imigračním, ne palce, ukazováky, semhle, štěkla do mikrofonu černoška ve vojenským a podala Tereze tubu, aby si na špičky prstů mázla trochu krému.

Pak vyjela z posuvnejch dveří, kde se za zábradlím tlačili jinejch lidí příbuzný, a za nima v druhý řadě hotelový portýři s cedulema německejch a japonskejch jmen. Židi a byznysmeni z Tokia, co přijeli podškrábnout nějaký papíry, napadlo ji. A jak jsou hnusně prachatý a vedou nesmyslněj život, pomyslela si hned vzápětí, když ucejtila v krku slzy. Nikdo na ni nečekal.

Taxi?

Takhle hloupá není. Ušklíbla se, zavrtěla hlavou a podle popisu v průvodci našla osmivagónovej elektrovlak na Jamaiku.

Jeli dlouho a Ramidovi padala hlava. V letadle spát nemoh, nešlo to. Přemejšlel, kolik maj hodin doma, a oběma rukama si držel kapsy. Pas a pár dolarovejch bankovek. Řidič seděl za tlustou poškrábanou plexisklovou stěnou polepenou regulema, co se nesmí, s mapou Manhattanu a samolepkou s přeškrtlým cigárem. Ale Ramid si všimnul, že v koženkovým potahu jich bylo stejně pár zatípanejch, mezi sedadlama vylejzal molitan, a hned se mu sedělo volněj. Dejchnul na sklo a do zapařenýho fleku nakreslil špičatý prsa holky, co ji pak u strýce potkal. Dlouho potom, co sjeli z hlavní na parkoviště malýho fast foodu s neonovým nápisem, co se kinklal strženej s písmenama dolů, na New York teda tohle nevypadá, pomyslel si, když motor ztich a venku to fičelo jak na velkým place, kde si doma čtali. Tady taky opuštěno, noc, jen úplně hladkej beton

s bílejma parkovacíma čárama, mezi kterejma nic nestálo. Jen to auto, ve kterým seděl, a pruh jeho světel do tmy. Lek se, ale taxikář za plexisklem vyndal mapu, ne bouchačku, bylo jasný, že se jen ztratili, a Ramid si oddech. Na něm to nebylo, nevěděl nic a klidně by na toho vpředu ještě jednou zavrtěl hlavou.

Dům strýce Charila byl jeden z řady úplně stejnejch, co jima jeli nejmíň hodinu, než zastavili před číslem dvě stě padesát. Taxikář mu z kufru vyhodil batoh a prohodil take care, což nemělo co dělat s péčí ani starostma, ale Ramid byl stejně rád. Tohohle chlapíka s žlutou fordkou už nikdy neuvídím, pomyslel si tehdy trochu s lítostí. Každýho z těch prvních, co ve městě potkal, by se chyt. A pak se otevřely dveře baráku a Ramidovi se už potolikátý ten den rozbušilo srdce.

Privítání bylo bouřlivý. Myslel, že si někam hodí batoh a lehne na postel, co mu ukážou, ale ten den ty dvě hodiny před půlnocí teprv začal. Překročil práh, nebo spíš ho tam Charil vnes. Vtančil tam s ním o dvě hlavy větší obrovskej strýc, co ho na dvorku před domem obejmul, dlouho ho nechtěl pustit a hned se začal ptát.

Už jsme mysleli, že ses nám někde zatoulal, spustil Charil Ramidovým jazykem a Ramidovi se ulevilo, že se chvíli nemusí snažit rozumět, hledat cestu a bejt pohotovej.

Mary už říkala, abych vytáh traka a trochu to tady kolem pročesal, jestli tu nebloudíš. A vidíš. Já to říkal. Přijede si žluťákem přímo z letiště jako pán. Sedmnáct, vid'?

Šestnáct a tři čtvrtě, řekl Ramid potichu. Chtěl bejt poctivej. Jednou začneš se lží, a už se to pak veze, pomyslel si. Aspoň pro teď. Začít se s tím dá vždycky.

To je všechno?

Charil hodil hlavou k batohu, co ho měl Ramid opřenej o nohy.

Peníze s pasem mám tu. Poklepal si na kapsy.

Jasně. Rozestláno máš v kuchyni. Nahoře sice bejval volnej pokoj, ale teď už pár let není, vid', Mary?

A pak se Ramid zas koukal na boty, protože Charil se otočil ke svojí ženě a něco si potichu řekli. Mary byla odsud a s Charilem

mluvili jenom anglicky. Ramid brzo přišel na to, že svým jazykem může mluvit, jen když jsou s Charilem sami. Ani s bratrance a sestřenicí to nešlo. Tssst, sykla Mary ještě ten první večer, když chtěl říct u stolu o stevardce v letadle, jak jí pomoh, když se jí zadrhlo kolečko u servírovacího vozejku a zrovna někdo potřeboval na záchod. Tohle anglicky nemoh.

Jez.

Mary cinkla vidličkou do talířku, a tak to o stevardce nikomu neřekl. Stejně toho bylo k nesnědení. Než začali, Mary zavolala někam dozadu, kde Ramid tušil schody, a pak se ozvalo dvojité dusání. To, který pak slyšel tak často. Zavřel oči. Usazený v křesle v jídelně koukal, jak Mary nosí hory fritovaneých brambor, na papírovejch talířkách smažený křídla a sáčku s majonézou ustrihla roh a postavila ho doprostředka stolu, aby k němu měl každej stejně daleko. Nejdřív si myslel, že je to sezamová omáčka. Podle toho žlutomodrého obalu. Ale i tohle bylo dobrý. A mezitím, co Mary upravovala křídla, aby na tácku pěkně ležely, Charil usazený v křesle vedle Ramida leštil dva zahnutý čapský nože, co vytáhnul z pouzdra a myslel, že by ho mohly zajímat.

S tvým prabratrancem jsme se na ně jako malý vždycky chodili koukat na kularskej market, ten za plotem vedle dílen. Jenže Ramid sem kvůli starejm věcem nepřišel.

Dvojité dusání patřilo Karimovi s Mikem, Ramidovejm bratrancům. Karim dostal jméno, co Ramid z domova znal, Mike už ani to. Už Karim měl bejt Michael, ale to si ještě Mary dala říct. Podruhý si do jména svého syna už mluvit nenechala. Stejně mu říkala Key. Key jako K. Key jako Keymart, kam se chodilo o víkendu nakupovat. Za pár dnů už Ramid věděl, co ke kterému dnu patří. Keymart k sobotě. Hned tu první to poznal.

Dvěma klukům říkal Karimici. Jeden Karimik a druhej. Takhle sám pro sebe, když si s nima v hlavě vyřizoval to, na co v baráku musel bejt zticha. Karimovi bylo osmnáct a Mike byl přesně na den starej jako Ramid sám. Nejdřív mu to přišlo zázračný. Něco jako matčiny sny, co se plněj.

Když byl malej, takovýho kluka chtěl. Adgara, jeho starší sestra, ta se nepočítala. A dvojče nechtěl. Ve třídě dva takový měli. Šuškali si a měli stejný brašny. S ostatníma se nekamarádili, a když je potkal zvlášť, nebyl si jistej, s kým z nich zrovna mluví. Nuda. Chtěl kluka, co je rozlišej, a že k sobě patřej, budou vědět jenom oni dva. Stejně narozenýho. Někde žil, Ramid to věděl. Když potom, co to s Míkem u večere vyšlo najevo, tu první noc na novým kontinentě usínal, říkal si, že sem třeba přijel za ním. Že na něj Mike třeba taky čekal a zítra si to řeknou. Někde věděl, že je to blbost, ale potřeboval to. Byla noc, byl přejedenej jak nikdy v životě, a co cejtíl, cejtít nechtěl. Mdloba a vedro z hory smaženejch brambor, co spořádal, a smutek v krku jako vyschlo po dlouhým anglickým souvětí, který se ani neodvažoval začít. Proč tu je, co tu chce a kdy půjde. Mary se na něj koukala. Měřila si ho, viděl ji. Velká, jen o něco menší než Charil, měkká jak z našlehanýho bílku, jak kynutá vevnitř s bublinou. Ruce jak vyválený z těsta, lokty a klouby, co nejsou vidět. Vzpomněl si na matku, přestože nechtěl. Byl alespoň rád, že se mu ten její obraz nelíbil. Moc tvrdej tady proti tomu všemu. Proti nafukovacímu tygrovi na střeše benzínky Exxon, co ho viděl z taxíku, proti pěnovejm odpruženejm botám Karimiků, co si jich moc dobře všimnul pod stolem, proti koláčům na tácu vedle křidel, co se topily v polevě, proti širokejm obličejům Charila i Mary, co ho po večeri poslali se zbytkama brambor k popelnici, jako by to nebyla ostuda. Matka je schraňovala. Sáčky, pokličky, skleničky. Bylo mu divně do smíchu, když si na to vzpomněl. Na to úzký a úzkostlivý doma. Nevěděl, že sám bude v takovým bydlet. V úzkým bytě s dveřma nakřivo a dobrou adresou. Za spoustu let, až potká Terezu. Tehdy jí to bude k smíchu. Vázičky na parapetu srovnaný do řádky a v plechovce od cherry coke vedle všechny tužky, svorky a spínací špendlíky. Napadlo ji, jestli není teplej. Anebo že nikdy s nikým nebydlel.

Můj první den v Americe. Ramid napsal krasopisně titulek a zadíval se z okna. Na tenhle kurz ho přihlásil Charil, ale platil si ho sám

a z prvního dne si pamatoval úplně všechno. Mary, jak mu v kuchyni šlápla na cíp deky, co sklouzla na stranu, a proud vody, co tekla do dřezu, když měl ještě zavřené oči, ale už nespál. Chtělo se mu na záchod, jenže pod dekou byl jenom v triku, a tak čekal, až Mary půjde nahoru probudit Karimiky, aby mohl vyklouznout ven, a pak jen v ponožkách, tak aby ho nikdo neslyšel, našlapoval jak v gangsterském filmu, než za sebou zavřel v koupelně. Ohnutej drát, co se strčil do malýho očka, znal to z domova. Dveře jak z papíru, ručník, co si ho na ně pověsil, byl cejtit kartonem. Ošplích se, a když se vykradl na chodbu, tam ji uviděl. První jeho americkou holku. Proplula kolem jak v kadilaku, jak v dlouhý limuzíně, co jí počítáte okna. Bílá s metalízou, třpytily se jí ramena a na tenkejch ramínkách vlála košilka, ani si ho nevšimla. Nila, Charilova nejmladší, co by v Síbě byla na vdávání, ale tady teprv na high school, a ten den ani ne, byla sobota, první Ramidův celej americkéj den.

O Nile do kompozice nespál. Ani o tý snídani, kdy na ni celou dobu civěl, zatímco Charil se vyptával na něco z domova a Ramid nemohl po svým, protože naproti seděla Mary, ani anglicky, protože vedle ní seděla Nila a hned na začátku si to nechtěl zkazit.

Co ten by tomu asi řek, co? zas Charil pokračoval.

Kdo? Tímhle slovem v angličtině si byl Ramid jistej.

Tvůj prabratranec přece. Když jsem sem jel já, chtěl jet se mnou. Víš to?

Ramid zakroutil hlavou a z toustovače vyskočily další čtyři topinky.

Nešlo to, ale měli jsme to rozmyšlený ve dvou. Společný peníze, společný bydlení, než by se každej sám chytnul. A pak ho oženili a už nikdy nepřijel.

Ramid s plnou pusou přikývnul. Znal to taky, ale trochu jinak.

Ženský držej mužskýho věčně zpátky. To si pamatuj. Jestli se tu chceš rozlínout, na žádnou se nevaž. Tu sem, tu tam, víš co myslím. Ale abys vlácel s sebou ještě něčí další kufry, tak na to je vždycky času dost.

Mary Charilovi přistrčila další porci smažených vajec se slaninou a Ramid si všimnul, že Nila někam zmizela. Karimici se nad prázdnějma talířema přetlačovali a někdo z nich ho pod stolem kopnul.

Nejdřív se musíš vypracovat. A je to dřina, to si nemysli. Já tu neměl nikoho. Tvůj prabratranec nejdřív že to jen vodkládá. Nevěř ničemu, co je vodkládaný. Z toho nic nebude. Já tu těch prvních pár měsíců dělal i na něj. Aby měl na kurz, aby se mohl oblíknout. Dolar pro mě, dolar pro tvýho prabratrance. Panečku za dolar jsi mohl mít malý rádio, vid', Mary?

Mary se sklopenou hlavou mlčela a Charil se zamyslel, jako by se rozvzpomínal na něco, co se stalo dávno.

Mike na Ramida přes stůl mrknul a Ramid na něj zpátky taky, i když nevěděl proč.

Oba pak podali Mary prázdněj talíř a v tu chvíli už tam Nila zase seděla. S řasama jako kartáče, malinovejma rtama a růžovejma tvářema. Ramid přemejšlel, jestli jsou opravdový, ale bylo to jedno, byly krásný. Podíval se do svýho klína a viděl kalhoty, co by si je Karimici nevzali ani na zahradu, a zas by tu nejradši nebyl, stejně jak ráno, když mu Mary šlápla na deku. A potom jeli všichni nakupovat.

Charil seděl s Mary vepředu, za nima Ramid s Karimikama a Nilou, v traku, co měl vzadu dost místa ještě pro dvě krávy nebo všechnen nábytek z Charilova baráku. Chtěl sedět vedle Nily, ale nakonec seděl vmáčklej mezi Mikem a okýnkem. Mike žádněj jeho dvojčecí bratr nebyl. Celou cestu do supermarketu ho žďuchal loktem do žeber, i když Ramid už se nikam zmenšit nemoh, a pak ho poslal pro vozejk a Ramid nevěděl, kam a že se do něj strká čtvrtdolar, aby se vycvak z tý dlouhý řady, co před hangárem supermarketu stála. Nejvíc mu to nákupní centrum připomínalo letiště, nic jinýho tu neznal. Lidi se spoustou tašek, jenže tyhle byly plný jídla, dveře na fotobuňku, tichá hudba, ve který se kolíbali mezi regálama, a čisticí vozítka, co leštilo podlahu, všechno tohle viděl na letišti taky. A před hangárem s jídlem řady a řady aut, co se

jim barevně leskly kapoty, bylo toho moc a navíc doma bylo o dvanáct hodin míň a on si ještě nestačil zvyknout. A tak když jel v novém oblečení s Karimikama večer ven, vzadu v autě mu padala hlava. Taky bunda mu nešla rozepnout. V rádiu hráli něco o lásce, věta, co znal už dlouho ze svýho trika s New Yorkem, a Karim otočil topením na max. Ramid myslel, že se upeče, a že s nima Nila nejede, mu v tu chvíli bylo jedno.

Máma řekla, abysme tě trochu vyvenčili, tak kam bys to chtěl?

Ramid chytal slova a snažil se najít obojaký odpovědi, co dávaly smysl, i když nerozuměl. Říkat, aby mluvili pomalejc, se mu nechtělo, a tak nakonec skončili v kině. Nic proti tomu. Nikdo po něm nic nechtěl, jenom lidi na plátně byli přes umatlaný sklo auta rozmazaný, ale zvuk byl hlasitej a Mike skočil pro kýbl popcornu a Karim pro hranolky. Na zpáteční cestě si ještě dali jednu, s hamburgerama v hnědým papírovým pytlíku přímo do okýnka v autě od ženský, co měla sluchátka jako pilotka a v červený zástěře s čepcem jí to slušelo skoro tak jako Nile.

To byl Ramidův první den.

Dostal jsem kalhoty, tričko, ponožky a boty, pak jsme jeli do kina a pak domů. Ramid se zas zadíval z okna. Nevěděl, co psát dál. Kdyby všichni kolem se skloněnýma hlavama něco neškrábali na papír, bylo by mu to jedno. Stejně jde jenom o angličtinu a ne o to, jak to doopravdy bylo. Jen tu zkoušku chtěl mít. Platil si kurz angličtiny celý čtyři měsíce. Snažil se. Najednou měl dojem, že už nedokáže napsat ani větu. Jak byl tenkrát hloupej. Teď to viděl. Ale ne to, kolikrát se to ještě bude opakovat. Místo chyb, z kterejch se poučil, zas jiný, zas znova od úplnýho začátku.

O Nile psát nemohl, o ostatních nechtěl.

Máme dům se zahradou a dvorek s košem na basket. Mary, Charil, Karim, Mike, Nila a já.

Odevzdal papír na stůl dopředu, rozloučil se s učitelem a kouknul se naposled na ty skloněný hlavy nad lavicema. Kterou z nich ještě někde potká?

Přes pět nebo šest lidí v řetězu, s každým na světě si je každé nějak příbuznej. Celejch těch šest miliard je z jedinýho pravěkýho kmene čili lidi v tomhle vagónu taky. Tereze se z toho zatočila hlava. Už dvanáct hodin nic nejedla. Naposled v Praze tyčinku v čokoládě na letišti, když hlásili zpoždění. Nikdy pořádně neřeknou proč. Představila si mechaniky černý od oleje, jak leží pod obřím letadlovým motorem jako otec na igelitce v neděli pod škodovkou. Myslela na to, jak málo stačí. Když se motorovej kontrolor špatně vyspí, signálník na věži je nešťastně zamilovanej a francouzskej pilot si v kabině otevře šampaňský. Ještěže s Francouzema neletí. Ani s Rusákama. Navíc dneska je všechno digitalizovaný a Němci jsou ukázněný. Kolona krátce ostříhanejch letušek Lufthansy, co kolem ní projely s vozejkama do gejtu, připomínala juniorský basketbalový mužstvo. Tak málo stačilo, a vůbec tady nemusela bejt. Kdyby branka s čidlama vypadla z proudu a na palubu se dostal nějaký magor s boučačkou. Kdyby do motoru vlítnul kormorán. Četla si o tom, když nabírali vejšku. Jedno letadlo že takhle bouralo.

Řítit se podzemním tunelem se zdaleka nezdálo tak nebezpečný. A všichni ty skoropříbuzný lidi různějch barev a velikostí, co seděli a stáli kolem, vypadali, že vůbec nemaj strach. Z pytlíků jedli pizzu a pili kafe, jak kdyby si to nechávali na sem, jako by na sedátku vagónu newyorskýho metra to chutnalo zdaleka nejlíp.

Měla adresu, měla telefon. Ať už jsou lidi navzájem propojený nebo ne, v tomhle městě někoho ze svejch každé určitě má. Nejenom kmenovce, co stejně mluví, ale někoho z přímý rodiny. Přes koleno, přes dvě, přes tety bratranců a otce, o kterejch se neví, je tohle město napojený na všechny tichomořský ostrovy, na vesnice na himálajskejch plošinách, na bohatý maloměsta euroasijskýho západu, kde chcíp pes. I odtud lidi odcházeli a odcházej. Stačilo se jen rozhlížet po vagóně a Tereza moc dobře cejtila, že je a není jedna z nich. Jak kdyby jen ona tu byla sama sebou, zatímco všichni ty okolo měli osudy a věci k vysvětlování. Dívala se, jak nastupujou a vystupujou, jako by listovala fotkama National Geographic a sama

tam byla taky. V kolonce modrookejch, co nepřežijou dvaadvacátý století.

A pak konečně zahlásili stanici, co si to jméno při tom všem pořád dokola opakovala. Pak doprava a ještě jednou a pak už jen najít číslo. Ani to nebylo zvlášť krkolomný přibuzenství. Žádný rozvzpomenutí se na bohatýho praděda, co se najednou hodil. Matčín bratr. Pohledy si nepsali, ale nic špatného o něm matka nikdy neřekla. Když byla Tereza malá, párkrát jí poslal v obálce dolarovku k Vánocům. Dobře že s tím potom přestal. Dolarovku strčila do šuplíku, zdál se jí divnej, i když nevěděla, jak vypadá.

Ty ulice, kde vystoupila, se jí k němu kdovíproč hodily. Neomítnutý cihlový vilky se zrezlýma zábradlíčkama kolem křivejch schůdků, tu a tam u vchodu antický sloupky, čehosi oprejskaný sošky, čtvrt' bohatejch, co zchudli anebo už tu dávno nebydlej. Proudý lidí z metra se na hlavní rozbily do hemžení, každej si někam šel, kdyby si tu lehla, jenom ji opatrně překročej. S lupou v kostkovaný čepici, Holmes s Watsonem, úplně by sem zapadli.

Složku s fotkama si přitiskla k bundě, tady lidi umění určitě nerozuměj, chytla svůj šedivej kufr na kolečkách a vydala se doprava, jak měla na plánku na papíru.

To takhle otvírá každému? Zazvonil bzučák, nikdo se jí v něm na nic nezeptal. Na město, kde ještě před pár rokama hořely v zimě i na Manhattanu odpadkový koše, je to dost lehkovážný, pomyslela si. Kdyby slznej plyn nemusela nechat v Praze na letišti, zle na ni koukali, když to pípalo a ona ho vyndala z bundy, držela by na něm v týhle čtvrti v kapse prst. Opřela se do dveří a vešla dovnitř. V tmavý úzký chodbě stál malej mužskej ve velkým plyšovým županu a usmíval se. Muž skoro jako by to ani nebyl. Nemělo to pohlaví, zdálo se jí. Od matky věděla, že Rudolf je o dost starší, ale že bude vypadat takhle, to nečekala.

Rudolf. Těší mě. Tereza, vid' Tvoje máma mi o tobě říkala.

Muž stárnul každým centimetrem, co se k Tereze s napřaženou rukou blížil. Podala v chodbě ruku prastarýmu kuřeti.

Jakou jsi měla cestu? Někdy zapomenou odklidit chodníky a člověk tu pak chodí závějema.

Pokud se nepletla, byl konec dubna a některý už začali chodit v sandálech.

To je váš, tenhle dům?

Zasmál se, jako by to už dlouho nedělal, jak proud rezavý vody, když protáhne dlouho zavřeným kohoutem. Ukázal na dveře v chodbě v přízemí hned vedle schodů.

Prosím rače, dámo.

Tma ještě větší než v chodbě, chvíli jí trvalo, než se rozkoukala. Jediná místnost, co vypadala jako skladiště. Sladkej pach prachu a něčeho, co pak cejtila i u Ramida. Věcí, s kterejma se nehejbal. Almary přikrytý velkým hadrama a v rohu naskládaný starý vyřezávaný židle.

Už jsem ti to tu nachystal.

Za plentou přivázanou provázkama ke dvěma věšákům stál malej gauč krátkej i pro dítě.

Chovej se tu jako doma. Támhle je koupelna se záchodem, napravo máš ručník a v lednici si vem, co chceš. Jak dlouho tu budeš, je na tobě. Mám to tady trochu rozmontovaný, vidíš sama. Nějak se tu ulož, já jsem za chvílku zpátky.

Poprvý a naposled, co Tereza viděla Rudolfa někam jít. V lednici bylo zkyslý mlíko, dvě cibule a prázdná sklenice od hořčice. Rudolf se za pár minut vrátil s vaničkou horkejch nudlí v pálivý omáče, rozložil dvě židle, co stály opřený o stěnu, a z jednoho stolu sundal igelit.

Chutnaj?

Ať by to bylo cokoliv, měla hlad jako vlk.

Jo, děkuju.

Usmál se, teď už bez těch zvuků, a Tereza si všimla pár černejch mezer mezi zubama. Když ty židle rozkládal, měla přiskočit, pomyslela si. Sedmdesát pět? Míň mu určitě nebylo, ačkoli něco v něm nestárlo. Chuť. Nebyl vyhaslej. Jídlo zhltnul jedna dvě.

Co tě sem přivedlo?

Pokrčila ramenama. Nevěděla, jestli by fotkám rozuměl. Moh bejt klidně hloupej, moc nic neřekl.

Rudolf zatáh obličej jak tu záclonu, co si za ni dala věci.

Když já přijel, tak jsem věděl. A pak tu záclonu zas roztáh a zasmál se stejně jako v chodbě.

Ba ne, neměl jsem ani páru. Přijel jsem se štětce a kufrem článků o Warholovi, co jsem si doma vystříhal z různých časopisů. Taky s Renatou. Byl prosinec a v tom hotelu se vůbec netopilo. Skrz okno koukala na mrakodrapy, zatímco já pobíhal a sháněl práci. Něco ti ukážu. Ta kancelář, kde jsme to dělali, byla velká jako hala ve fabrice, kam se na to Warhol hrabe.

Kleknul si a zpod postele vytáhnul několik rolí papíru. Sfouknul prach a roztáhnul je. Plakáty na filmy. Stříkaný airbrushem, jak už to nikdo nedělá. Nenaučil se na počítači, a tak ho pak vyhodili, napadlo ji.

Ležely stočený vedle. Věděla, že je má pochválit, a vlastně se jí líbily. Rudý rtíky ženskejch s ondulací, co se nechaly líbat zakloněný na pozadí Brooklynskýho mostu. A kde je ta jeho, co se koukala na mrakodrapy? Obraz ženy s holýma zádama, co se dívá, nikdo neví kam.

Ramid ho měl v pokoji. Šije, drobněj rozvolněnej drdůlek a oblý ramena. Obraz, co ho měl nad televizním krbem. Obraz Rudolfovy ženy, jak si ji Tereza v tu chvíli představovala. Rudolf o ní mluvil, ale neviděl ji. Bylo to dávno. Postava, co tam v hotelu seděla u okna.

Když si ráno znova prohlížela fotky, všimnula si, že se na ni Rudolf kouká. Seděla na jedný z těch dvou jedinejch židlí, co je kvůli nim rozložil, a dělala, že ho nevidí. Snažila se zahnat představu, že tam někde pod županem má nahý tělo s břichem a přirozením, ale díval se dlouho a najednou bylo jedno, jak je starej.

Zalezla za záclonu mezi věšákama, rychle se oblíkla, vzala foťák a vyběhla ven. Koupila mobil, měsíční kartu na metro a u stánku na kolech kafe v papírovým kelímku, bude celej den chodit a vrátí se, až starej bude spát.

Jen co za Terezou klaply dveře, Rudolf stáhnul jedním pohybem igelit jako plentu, když odhalují pomník, a zálibně si prohlížel svůj nejvzácnější kousek. Teď už si na aukce chodil jenom sednout. Do jedny z řad vzadu, co tam málokdo zvedal ruku. Umění, co se poznalo. Ruční práce, jaká už se dneska nevidí. Nábytek, co voní a vlne se pod prstama. Dřív kupoval. Osmnáctý, devatenáctý století. Jako d'as. Šatní skříň, taburety, stolice. Mohl si to dovolit. Znali ho, a když přišel pozdě, někdo mu vždycky držel místo. O přestávce se třeba takovej přitočil a ptal se na radu. S nábytkem je to jak s nemovitostma. Období stejně jako čtvrtě, co jsou v módě, a ceny letěj nahoru. Biedermayer. Nemohl ho vystát. Úřednická fasáda bez opravdový duše. A on byl navíc věrněj. Jednou si vybral a na přelom osmnáctýho a devatenáctýho patřil mezi ty nejlepší.

Vytáhnul plechovku se šelakem a přes župan si přetáhnul velkou košili. Okna neroztahoval, záviděli by sousedi.

Jak se máš, co děláš? říkal pokaždý ten od vedle, když do sebe před domama vrazili.

Dobře, a ty? Nikdy by jim to neřekl. Nikomu ze sousedů, co se s nima přes plot občas baví. Na Vánoce si ve dveřích vyměněj nakoupený pečivo, a když se přistěhuje někdo novej, zaklepe a představí se. Hlavně dřív, když se tu všichni znali. Renata hned věděla, jak se každej z nich jmenuje. Chodil se jí ptát, když si od nich potřeboval něco půjčit na auto. Takhle si na ni vzpomene. V souvislosti s něčím. Jenom tak, to jenom výjimečně. O rolls-royceovi taky nikdo neví. Má moc práce. Nábytku na spravování na léta dopředu a občas večer taky musí na projížďku. Když auto dlouho stojí, pak truceje a nechce naskočit. Většinou se na něj chodí jen tak kouknout, překontrolovat ho. Zabalený v plachtě jak on ve svým županu stojí tam a čeká na něj, tak jak to lidi ani vzpomínky neuměj. Ani jednomu z toho nevěřil. Lidi se chytanou a pustěj, jak se jim to hodí, a vzpomínky se lakujou, jak to hlava potřebuje.

V holce, co přijela, se Rudolf snažil najít něco ze svojí sestry. Lekla se toho, viděl to. Každá se lekne, když se na ni díváte dyl. Nevěděla, co si má myslet, a triko si oblíkla naruby. Všimnul si toho,

když vylezla zpoza ty záclony, za kterou se převlíkala. Kvůli tomu jsem ji tam postavil, aby ji nic takového ani nenapadlo. Jako by nestačilo, že jsem příbuznej, pomyslel si. Jestli ji takhle vychovala Magda, tak špatně. Byla o málo starší, když ji viděl v Čechách naposledy. Jediná sestra, co pro něj stárla ve skocích těch zřídkavejch fotografií, co mu čas od času poslala. Určitě kvůli nim chodila den předtím k holiči. Na život se musí chytře, věděl to odjakživa. Proto taky odjel. Na dovolenou do Jugoslávie, z který se jako tisíce jinejch nevrátil. Renatě to řekl až tam. Ten večer, než nasedli na autobus, ji pozoroval, jak balila ručníky a mýdla do krabiček a zkoušela si nový vykrojený plavky. Vylezla v nich z koupelny a ptala se ho, jak se mu v nich líbí. Velký oranžový kytky a tuhý košíčky, co dělaj větší prsa. Říkal, že je nepotřebuje. Pohádali se. Myslela, že se chce na nudapláži koukat na ženský. Myslel ty tvrdý košíky, ne plavky, ale nepochopila to. Už v tu chvíli si představoval, jak jí to tam řekne. S nikým se nerozloučil. Blázníš? To byla její první věta.

Podíval se na hodinky. Tereza nikde. Už žádný další pozorování, slíbil si. Renatě byla podobná, ne Magdě. Když se na něj koukala s očima červenýma od slaný mořský vody a nemohla tomu uvěřit. Že on je rozhodnutej a vracet do Čech se nebude.

Položil hadřík na parapet. První leštění starožitnýho prádelníku bylo hotový. Otevřel okno, vyvětral pokoj. Venku potichu hustě přšelo. Mělo ho napadnout půjčit Tereze svůj deštník. Duben. Měsíc, kdy v tomhle městě nejvíc přšelo. Jak se v New Yorku protáčí počasí, věděl stejně dobře jako místní.

Postavil Renatu před hotovou věc. To mu vyčítala. Nejdřív mu nevěřila, pak se smála, a když se vrátil ze sprchy, co měli na patře pro všechny společnou, našel jejich hotelovej pokoj zamknutej. Přes dveře slyšel harašení spěšnýho balení, něco jí při tom spadlo na zem, nepřestával klepat, dokud neotevřela. Měli tam doma před svatbou. Dvakrát si byla zkoušet šaty a on slíbil koupit prsteny. Možná chtěl pryč i kvůli tomu, říkal si pak tady, a to všechno s Warholem si jenom namlouval. Jeho rodina byla ze stejny vesnice.

Warholův prastrýc byl místní blázen a Rudolf ho znal z vyprávění. Chodil po vesnici od vrat k vratům a sbíral zrezivělý hrnce, co na kupu vršil ve svém dřevníku. Když to Rudolf tady někomu řekl, mysleli si, že si vymejší, aby si vypomoh. A že je takhle hloupej, protože je z Východu, kde je komunismus a lidi jsou zvyklý, že je někdo vodí za ruku. Tohle je Amerika, řekl mu na to jeden. Tady je každej za sebe. Jako z kokakolový reklamy. Na tu sem taky Renatu dostal. Na neony, co tu všude maj, a na auto, co si poříděj. Budem si žít, říkal. Nebo chceš dalších dvacet let sedět v šedivým kanclu a pak se u Balatonu tvářit, že se nic neděje? Sám byl neoblomnej a nikam by se tlačit nenechal. Ale ženský zvažujou to a zas ono a nakonec většinou kejvnou. Pokud jsou zamilovaný. A to Renata byla. Mohl jí to říct hned, kdyby se zeptala. Že nakonec půjde, kam on řekne. Takhle tvrdej je, protože ho nechala.

Nespal potom, co ona kývla, že půjde. Bylo to po obědě, co měli předplacenej dole v jídelně. Tlustý taťkové a maminy si na pokoji vařili kafe spirálou, aby měli na blůzu pro tetku, která seděla doma, a valili se kolem po schodech nahoru na pokoje trochu si dáchnout po moučnicku, když ho Renata v mezaninovým patře chytila za ruku. Ani mu nic nemusela říkat. Jen si lehli a usnula jak nemluvně schoulená v jeho náručí. Rudolf věděl, že se rozhodla. Oknoma na malej balkon otevřenejma dokořán plápolaly dovnitř zapraný záclony levný český čedokářský dovolený, na plácku před hotelem halekaly děti, co si tam hrály na schovku, a Rudolf civěl na strop, nohy pod prostěradlem lepícím se na stehna. Čekal, jestli něco v něm si to na poslední chvíli nerozmyslí.

Hotel, co v něm Rudolf s Renatou ze začátku bydleli, stál na Osmý a Třiadvacátý. Levnej hotel, kterýmu by nic nescházelo ke slávě, kdyby pár z těch existencí, co tam přežívaly, to pozděj někam dotáhlo. Tyhle autentický místa neradostnejch americkejch začátků maj v průvodcích důstojný místa v rámečku a v lobby s cedulkou prodřenej gauč, kde ten kterej budoucí slavnej zkrroušeně sedával a zkřehlýma rukama si mnul zkrabacený čelo.

Promluví o tom s Terezou, až se vrátí, napadlo Rudolfa. Ty fotky, co si prohlížela, budou určitě její. Stejně jima listovala naschvál. Ví to, nebo neví? Aby si všimnul a něco řekl. Radu americkýho strýčka, kterou neposlechne a po letech jí najednou ve vzpomínkách vytane jak etiketa, kterou zapomněla sloupnout.

Rudolf se sám sobě zasmál. Všichni stárnou stejně, napadlo ho. Ve víře, že na jejich nepochopený rady jednou dojde. Pomyslel si, že má o sobě přehled, a to že je dobře.

Když sem přijel, zdaleka to tak nebylo. Zapsali se s Renatou dole na recepci a pak táhnul všechny jejich kufry až do čtvrtýho patra, protože výtah zrovna nefungoval. Nefungoval nikdy a nejdřív to vůbec nevadilo. I to mělo patřit k jejich americkým začátkům. K těm, co se říkaj dětem, když už všechno, co nebylo, je, a daj se k tomu přikusovat slaná tyčinky. Myslel si, že třeba z postele v jejich novým pokoji budou koukat péra a křivě pověšeney obraz bude zažloutlej Manhattan, co ho z okna do světlíku neuviděj. Že voda v umyvadýlku bude rezavá a za zdí se budou vedle hádat a on s Renatou třeba v prvních tejdnech taky. Na dost byl připraveney a Renatě to říkal. Nebude to hned.

Rudolf si uvědomil, že už je skoro tma, a Tereza pořád nikde. Přikryl skříň, co na ní pracoval, igelitem a konzervu s leštídem zašrouboval a zasunul pod postel. Nepřestávalo pršet. Ani o těch loužích na silnici jí neřekl. O těch černejch, co splývají s chodníkem a kdo o nich neví, při každým přecházení do nějaký šlápne. Teď stejně jako před dvaceti lety. Zas tak dobře vymyšlený to tu nemaj, pomyslel si. Když se ztratí holka, policajti nanejvejš pobaveně máchnou rukou. Lidí tu za den zmizí víc než v Yellowstonským národním za tři roky a z vejšky vrtulníkem je tady navíc nikdo nenajde.

Ohříval na vařiči fazole a přemýšlel, co by dělal, kdyby se Tereza ztratila. Nalepil by na pár sloupů plakátky, ty s odtrhávacím telefonním číslem, jako když chce někdo udat perský kořata, a pak by jen doufal, že sama najde cestu zpátky.

Ochutnal fazole a trochu je přisolil. Vařil je přímo v konzervě a při tom poslouchal, jestli neuslyší kroky v chodbě. Takhle s nastraženými ušima poslouchal v tom hotelovém pokoji na Třidvacátý první dny skoro pořád. Zdi jako tenký desky vevnitř se strojovnou byly plný kovovýho rachotu a virglování vody s topením, jako by na skřípějící kladce něco se pořád mezi nima drápalo nahoru a dolů. Žádný tukaní do psacího stroje mužskýho od vedle v dlouhým černým kabátě, co vypadal, že by moh, ani nikdo neklep na dveře, třeba že na patře něco pořádaj. Hotel plnej existencí byl na lidský zvuky skoupej, jako by si je šetřil pro jiný, a Rudolf přemejšlel, jestli je takový jenom jejich patro, ale hluchej se mu zdál celej dům. Kromě pár ve dne v noci obsazenejch gaučů dole u recepcy, kam si Renata chodila sednout, když on pobíhal celej den venku. Někoho se tam chytne, věděl to, ale v malým pokoji ji pořád držet nemoh, a tak ho to jenom hnalo, aby byli co nejdřív pryč.

Jeden z těch, co tam dole seděli, se jmenoval Lucien. Vypadal jako kovboj z minulýho století. Klobouk a zvláštní starožitný boty. Když ho uviděl, zrovna se bavil s Renatou. Mluvil on a ona kejvala. Rudolf věděl, že Renata skoro nerozumí, a byl za tu zeď kolem ní rád. Že mu takhle někoho přihraje, sama zůstane stranou a teprv on rozhodne, co dál. Vybavil si Terezu a myslel na to, jestli se to od těch jeho dob změnilo. Přijela sama? Vlastně ani nevěděl. Možná už teď se na ulici rozhlíží, ke komu od Rudolfa přetáhne svůj kufr, pomyslel si. Kdo řekne, pojd' ke mně, já to vymyslím. Zalila ho ta stará vlna protikladnejch pocitů, co ji tak dobře znal. Spalo by to, kdyby ta holka, co už tu dávno měla bejt, zůstala doma za mořem.

Myslel jinak, než byl zvyklej, uvědomil si, a jak z nepohodlnejch bot nejradši by se z toho vyzul. Aukce, skříně, konzervy s tuňákem, účet za telefon, mělo to svůj řád. Solidní základ pro den jeden za každým, jak se sypou a točej čísla v kalendáři. Ne že by dost nepřemýšlel. Chlapík, co kouká na televizor, to nebyl. Ten s kšiltovkou, co jezdí v nadměrným fáru, jak jich znal Rudolf pár mezi sousedama. Ne. Žádnej od benzínky ani od kolomazi s rukama v karburátoru a s mastným sendvičem v kapse. Ani povaleč ne.

Bavil se tím, jakěj hovor sám se sebou vlastně vede. Když chodil s leštěnkou na hadru kolem nábytku a pulíroval voluty a sloupky a malý tváře andělíčků, žádný včera ani zítra pro něj nebylo. Dřímál v koridoru zapuštěnej tam, kde minulost nemá chapadla a budoucnost je jen mlhou bez barev. V tom si tam chodil a myšlenky jak metro měly trasu a známý zastávky. Proto nemaj starý lidi rádi neohlášený návštěvy. Rozhozenej jízdní řád myšlenkovýho metra láká nevítaný hosty. A nemyslet na něco, co je dávno a není příjemný, je přece svatý lidský právo.

Ten koridor se podobal tomu se zkosenýma stěnama, co jím jel Ramid Bronxem za Charilem v taxíku z letiště. Kdyby to Rudolf věděl, možná by se mu tenhle obraz vybavil taky. Kdyby to bylo v knize, tak by se někde v tom městě potkali. Dva dlouhý příběhy, co se neprotínaj, nevypadaj zdaleka tak dobře, jako když si ty dva někde podaj spolu ruku. V hotelu Ankara, kde se Lucien Rudolfovi představoval, se Ramid ptal jednou v recepci na práci. Kouknul na dva mužský se ženskou, jak se bavěj v kuřáckým koutku, a na chvíli se tam na jediný volný křeslo unaveněj posadil.

Je to věc náhody, říkala si Tereza. Jestli se mý fotky nikomu líbit nebudou, nic s tím nenadělám. Tušila, že bez doporučení někoho odsud to bude těžký a jména z Prahy jí moc nepomůžou. Psala si, kam od Rudolfa zahýbá, aby našla cestu zpátky, a v průvodci, co měl na obalu graffití na zatlučeným záchodku v metru, si našla stránku s adresama galerií, vytrhla ji a strčila do kapsy. Ze všech záchodků v metru, co si všimla, byly novinový stánky. Plný periodik obrácenejch titulníma stranama na pultě tak, aby je nešlo přečíst, a se šňůrama pytlíků s oříškama za dolar a studenejma boxama s kolou. Každěj z těch stánků vyfotit s titulkem, co by nes prodavačovo jméno a zastávku metra, aby až se někdo zeptá, mohla říct, že má projekt. Jenže dokumentární fotka tu už dávno neletí. To možná doma. Vymyslela by si rozhovory s těma, co v těch stáncích na peronu celej den bez židle stojěj, a to by ukazovalo, že americej

sen je blbost. Jenže to už taky někdo dělal. Fotky rozpadlejších hal v Brooklynu a nekonečné skládky otrískanejších bouráků na periferii jsou na pohlednicích ve všech kavárnách downtownu a houmlesáky s vozejčkama to brzo čeká, pomyslela si. Zmalovaný mužský na barovejch stoličkách, videa s regálama supermarketů, rozmázlý čmouhy žlutějších taxíků a červený hydranty s kanálama, co pouštěj mlhu jak fukarem Monroe pod sukni, to všechno tu bylo a už děsně dávno.

Dívala se po všech těch obličejích kolem a přemejšlela, jak je možný bejt tu ještě v něčem originální.

Do vagónu, kde Tereza seděla opřená hlavou o tyč, přistoupil mužskej v perfektně natupírovaným účesu fotbalisty z osmdesátejších a před obličejem si třepal rukou jako autista a s ním i dva černý kluci, co z krabice za dolar prodávali arašidy v čokoládě za svůj školní baseballovej tým. Vedle na lavici si někdo mluvil pro sebe a Terezu napadlo, že tak trochu originální se tu zdá skoro každěj, a pak hned i to, jaká je to celý hloupost. Když vystoupila, přšelo. Do prvních pár galerií nakoukla přes sklo jak do krámu a zas šla dál. Skoro nic tam nebylo. Pár kousků něčeho se štítkem, co bez dlouhýho vysvětlení toho, kdo to dělá, nejde pochopit. Chabý obrázky tužkou jak od někoho, co si z nudy na klíně kreslil v autobuse, obaly od žvejkaček v malejch krychlovejch vitrínách poskládaný do pyramidy. Do stěny brokama vystřílenej nápis Marlboro a pod ním na zemi malej zapalovač, asi aby ho kurážnej vzal a tu stěnu i s dírama po brocích schlamstly plameny. Oheň v galerii by tu asi nepřekvapil nikoho, ale kdyby si zapálila v kterýkoli z malejch kaváren, hned by jí to někdo típnul, pomyslela si. Co škodí zdraví, nemá se dělat. Důsledná protestantská logika dokonalý sebeúdržby. Plakáty Everybody loves a quitter byly v metru úplně všude. Napadlo jí, komu asi záleží na ní. Přijela sem, protože jí to bylo jedno. Matka, otec, to jistě. Zavolá jim, až se trochu rozkouká. A dál pak několik lidí, co už jí pár let vplouvaj a vyplouvaj ze života podle situace, čili žádný pouta, který nejdou bez rychlýho oklepání všech zúčastněnejch přetnout. Až na Jóna.

Pořád přšelo. Tereza stála pod přístřeškem malý sámošky ve williamsburským galerijním distriktu, co se tváří jako ostatní, ale většina věcí je tam celozrnných a bez tuku, protože lidi kolem umění by měli bejt hubený a moc dobře to věděj. Mužskej za pultem se na ni usmál a Tereza se usmála taky. V každým teď bude vidět nějakou dobu Jóna. Věděla to. Tenhle měl aspoň ty jeho kostěný brejle, ale i bez nich by si na něj vzpomněla. Měli sem jet spolu. Vlastně to byl původně celý jeho nápad, jestli si dobře pamatuje. Kdykoli si na Jóna vzpomněla, hned rovnou úplně na všechno. Proto to tak dlouho trvá se těchhle skončených věcí zbavit. V hlavě vyskakujou pořád další okna s minimomentama vedoucí k dalším, co už je měla za vyřešený. Celý je to jeden velké blikající had, a než ty světýlka na něm vyhasnou, trvá to věky a nic jinýho to dovnitř nepustí. Jsou to žáby na prameni, tyhle skončený záležitosti, co si to nechtěj samy uvědomit a rušej.

Kolem projel na motorce chlapík s indiánskou čelenkou, ale Tereza si ho nevšimla. Vlastně nic moc z toho okolo. V hlavě jen laciný uštěpačný komentáře holky, co se diví všemu novému, a pak se tomu směje, aby nemusela přemejšlet. Aby svět vevnitř zůstal pevněj, protože nechat si ho rozkopnout, a nemít připravenej další, by bylo mnohem horší než přijít o Jóna. Byla tam, kde chtěla. Někdy je to to nejtěžší. Jenže něco si dokázat, to právě mělo bejt ono. Přemejšlela, o co že to vlastně šlo. Jón by to dokázal říct líp. To bylo první, co Terezu napadlo. A pak že v tý mrňavý sámošce koupí deštník a půjde se kouknout po těch galeriích, co měly jen malej nápis na dveřích a muselo se tam zvonit. Toho, kdo si galerii udělal z garáže nebo ve špeluňce po malý dílně, co krachla, muselo víst opravdický nadšení, myslela si. Nadšení, co mám já, někde tam k tomu cejtla, ale úplně si tím nebyla jistá. Když u Rudolfa večer předtím usínala, měla to se svojí misí srovnáný. Někdo jí tu vydá knihu jejich fotek, a hotovo. Jenže teď spíš hotovo aby už bylo s Jónem, jinak se jí tu nic doopravdy nepovede.

Jón byl vysokej a kinklal se, když šel pomalu. V džínách, co je nikdy nesundával, neměl skoro žádněj zadek a drobněj obličej jako

kluk se na ni smával, když měli spolu dobrý období. Dělal toho strašně moc. Webový stránky, fotky, malý obrázky, co jí skoro každej tejdén nějakej dával, jako by to nebylo nic, jen tak. Znala ho dlouho od vidění a z vyprávění. Co řekl, se pak říkalo mezi lidma. Že je to od Jóna, co má všechno přečtený. Tereze řekl, jak to dělá. Ob pět stránek pár vět a pak si to umět dát dohromady. Není to fikslování, zkus to, řekl jí tenkrát. Když se jí pak zeptal, o čem to bylo, neuměla to. Ale nafoukanej nebyl. To viděla už hned ten první večer. Někdy stačí si s někým jenom na pár hodin sednout k jednomu stolu. Když je to ten pravej.

Tereza měla už úplně promáčený boty a dvoudolarovej deštník měl od protivětru vylitý dvě tyčky z držáku, přšelo jí na batoh i na bundu a kolem zas projel ten mužskej na motorce.

Hledáš něco?

Jo. Komorona nebo tak nějak. Tereze přišlo, že takovému jménu by se tu mohlo něco podobat.

Myslíš K 125?

Jo, to bude asi vono.

Jón by takovou členku na sebe nevzal, to je jistý, pomyslela si.

Kluk zaparkoval motorku a kejvnul na Terezu.

Odkud seš?

Z Prahy.

Řekla tohle a ne z Čech, protože Čechy zná málokdo, ale o Praze prej i tady jako i všude jinde všichni básněj.

Jenže kluk se zakřenil.

Tam v devadesátech všichni jezdili, co?

Tereza nevěděla, co na to. Město bylo nacpaný turistama každej den v roce už minimálně patnáct let. Lezlo jí to na nervy, ale měla za to, že xenofobní jsou jen nevzdělaný, a trochu byla taky ráda, že jsou z tý díry všichni tak nadšený.

Teď už tam k vám vodsad' lítaj jenom zájezdy lopat ze Středozápadu a kravařáci na levný pivo a za holkama, on na to. A ty seš přímo odtamtud?

Úplně přímo ne.

Pozdějc se Tereza naučila, že dělat věci zbytečně zamotaný je na nic. Není čas. Ale tohle byl Roco a náhodou čas měl.

Je to kousek odtamtud. Tam odtud je máma. A táta je zas z Opavy. Tam já se jenom narodila.

Jako by se předem začala omlouvat. Taky ho neznala a začalo se stmívat.

Já bych jel radši do Krakova nebo do Lublaně. Ani Kyjev prej není špatnej. Slyšelas něco o Bratislavě?

Pokrčila ramenama. Nebylo jí jasný, co by tam chtěl dělat.

K 125 byl kumbál, kterýho by si nevšimla. Prohnutý plechový dveře, Roco tam zazvonil a bzučák je pustil dál. Třeba ten projekt jsou lidi, co tu zvoněj, a mrňavá kamera na dveřích, který si nevšimla. Malý oko, který natáčí, jak se škrábou na hlavě a přešlapujou. Třeba je to celý kvůli tomu a ten vnitřek už není důležitěj. V šerý malý místnosti totiž nebylo skoro vůbec nic. Nejdřív myslela, že to hlavní je porcelánová kočka, co tam stála uprostřed, jenže ta byla živá a vmžiku skočila na klín klukovi, co tam seděl na židli jako v Praze ve velkejch galeriích nehybný důchodci.

Čau, já sem Eran, řekl ten, co tam seděl.

Jako Jón měl příjemnej hlas. Roco si sednul na zem a začal si balit cigáro, a tak si Tereza sednula vedle něj. Aspoň tam nepršelo.

Čeho si Ramid všimnul nejdřív, bylo, že se už nevejde do kalhot. Ani do těch novejch, co mu Mary koupila hned druhěj den. Zato matka měla radost. Napsala zpátky, že vypadá k světu, a tak že už si nedělá starosti. Poslal jí fotku ve zlatým papírovým rámečku, co mu Mary koupila, a hodil to s Karimikama do schránky, když ho vzali s sebou poprvý do školy. Zas si při tom vzpomněl na letiště. Škola vypadala jako hangár pro nějaký malý letadla. Jak slyšel, některý bohatý je tu maj jen pro sebe. Jednopatrovej prosklenej dům s dlouhejma chodbama, co se tam po podlaze dalo klouzat a pořád je někdo mopem vytíral. Ramidova třída byla devátá F, v přízemí

v levým křídle. S Karimikama nechodil. Ten první den mu jen ukázali dveře a pak už tam trefil sám.

Učitel se jmenoval Saša, byl z Petrohradu a anglicky moc neuměl, ale to Ramida napadlo až dlouho po tom, co byl pryč. Pro devátou F to bohatě stačilo. Stejně pořád někdo přicházel a odcházel a hodně se jich ani nenaučilo abecedu, a už byli pryč, a jiný si zas kreslili po rukách, protože všechno to, co Saša říkal, už slyšeli desetkrát a navíc každé z nich uměl ještě dva nebo tři jiný jazyky, ty od nich, co jim sice tady nebyly k ničemu, ale psát do lavic propiskou se jima dalo. Někdy měl Saša ještě někoho k ruce, ale to bylo málokdy, a tak často vůbec nebylo slyšet, co říká, a kdo neseseděl v prvních třech řadách, nic nechyt, i když se snažil. Dva tři dny trvalo, než Ramid na všechno tohle přišel. Že musí chodit včas, aby dostal místo vpředu, že druhá tříčtvrtěhodina je stejná jako ta první, jen znova pro ty, co to nestíhají, a že nikdo z jeho země tam nesesedí. Učil se rychle, a tak za dva měsíce věděl i to, že za pár základních frází se se Sašou nikdy nedostane, protože do školy přišel Frederico z Argentiny s bratrami, Saša zas začal se slabikama a něco takového přišlo každé tejdě. Z Peru, z Mexika, z Dominikánské republiky, z Nigérie, z Nankingu, což bylo před Pekingem hlavní čínské město, jak říkal Saša, když tu čínskou holku představoval, ale každému to bylo jedno. Yizhou byla holka nějakého vědce, co zdrhnul, a s ostatními, co jejich rodiče dělali v rychlejších občerstveních nebo natírali baráky těm, co chodili do třídy s Karimikama, se nebavila. Ramidovi se ale líbila. Měla dva přísné culíky, co jí musely tahat, ale nikdy to jinak nenosila, a černý vlasy se jí leskly jak naolejovaný. Sedávala vpředu stejně jako Ramid, a když potřeboval, půjčila mu propisku. Poprvé se zeptal, jen aby to vyzkoušel, protože Fredericovi ji nikdy nedala, ani když mu fakt dopsala. Kdyby nemyslel na Nilu, začal by myslet na ni, napadlo ho, když se na něj jednou usmála, když si s Nigerijcem kupoval v automatu chipsy. Na černý by tak krásnej obličej neudělala, to věděl jistě. Taky si na ně nejdřív musel zvyknout, ale zvykl si. Nejdřív když ve třídě ve dvojicích cvičili, jak se jmenuješ a jak tvůj mladší brácha, koukal se jim na ruce. Tmavě

hnědý jako police pod tabulí, kde ležela houba, s bílou, co prosvítala mezi porozevřenejma prstama. Z jejich obličejů neměl dobrej pocit. Bronxský kluci, se kterýma chodili Karimici, tak černý jako tyhle z Afriky nebyli. Jejich obličej je mu přišly prastarý. Jako obličej před tím, než se z nich stali normální lidi. Věděl, že takhle přemejšlet se nemá, že všichni jsou stejný, je dokázaný a nikdy by to nigerijskejm klukům neřek, ale stejně mu přišlo, že to, co si myslí potichu, věděj, a proto nikdy nebude při tom, když si s hlavama u sebe něco opravdovýho povídaj.

Že je černej, by Ramid sám o sobě nikdy neřekl. V učebnici ve starý škole doma měli vymyšlenej příběh, co mu dřív jeho vesničani věřili. Že lidi, když se dělali, dvakrát se to nepovedlo. Jednou moc černý, podruhý moc bílý, teprv napotřetí to vyšlo, a to jsou oni. Ty, co nechal doma, on Ramid, Charil a napůl Karimici s Nilou. Saša říkal, že barvy a země, z ktorejch lidi přišli, jsou jedno, a říkal to i ředitel před Vánoce na hřišti, když výtečnejm studentům rozdával medaile, ale Nila byla podle všeho dost ráda, když to na ní nepoznali. Že byli Karimici z úplně stejnejch rodičů jako ona, se dalo jenom hádat. Jako by byl Charil tak dlouho z domova, že na barvu svý nejmladší už neměl dost síly. Na oči černý jako uhel, na třpytivý těžký vlasy barvy kořenovejch borovic, co rostly tam u nich doma u vody. Když si vzala svůj mlíčně smetanovej mejkap a dokud nepřišla úplně blízko, nikdo by nepoznal, že Nila nemá holandský, anglický nebo jiný šlechtěný předky, co sem přišli nejdřív a ve škole u Karimiků se o nich učilo. O jejich zemi nic a Ramid nemohl kvůli Nile večer, co se vrátil s Karimikama z prvního americkýho filmovýho představení, zamhouřit oko.

To přejde, řekl by Charil, kdyby to věděl, a matka Sula by mu vyprávěla, jak to bylo s ní. Ale Ramid byl sám a přitom v baráku jen o jediný poschodí níž. Chviléma měl pocit, že jí tam nad sebou slyší dejchat. Viděl Nilu v tý košili s ramínkama, co měla u snídaně, a jak se jí ve spaní zvedaj prsa a vlasy na polštáři jsou hebký jako matčiny. Rozsvítil lampičku, co mu Mary v kuchyni přiklapla ke stolku, a otevřel krabičku, kterou dostal od matky s sebou. I před

Charilem by se styděl. Strýc se mu před večeří chlubil s nožema jako dospělýmu mužskému, a on teď rozbaluje kuličky ašlovníku zabalený v hedvábí. Něco, co dostávají spíš holky, a přitom chtěl domů nebo za Nilou. Matka Sula by mu to řekla. A řekla by mu víc, kdyby byl s ní. Kdyby s ní seděl v Síbě na podlaze v jejich domě, hlavu měl v jejím klíně a ona by si mohla hrát s jeho vlasama, tak jak to dělala, když byl Ramid malej.

Kuličky ašlovníku jim rostly za domem a Sula je přidávala do masti, kterou ženskejm natírala ruce. Chodily za ní, když se potřebovaly zeptat, a Ramid jako dítě často poslouchal. Ptaly se, co je čeká, a Sula se málokdy spletla. Na Nilu by se podívala a věděla by, říkal si Ramid a byl rád, že se jí v tu chvíli nemůže zeptat. Zabalil kuličky zpátky do hedvábí, a kdyby moh očima koukat skrz strop, viděl by Niliny oči červený od pláče a Karimiky v druhým pokoji, jak plánujou, co už měli dlouho rozmyšlený.

Ty první dny se Ramida nikdo na nic neptal. Od půl devátý do tří seděl v Sašový třídě jazykovéjch začátečníků a pak pomáhal Mary v domě. Dělal, co mu řekla. Domácí opravy spočívaly podobně jako u Ramida doma ve věčných natírání starejch věcí, co se jinak málokdy spravovaly. Natřel u Charilů plot s brankou, přístavek a garáž, hnědou i schody, jak to měli na zápraží u baráků okolo, a pak čekal, až přijde Nila. Na tu krátkou chvíli, co projde kolem, než za sebou nahoře v pokoji zabouchne dveře. Pak ji viděl až večer, když Mary volala celej dům na fritovaný brambory, a to už byl většinou zpátky i Charil a Karimici hltali, jako by ve škole nebyl žádný oběd, a seděl tam s nima i Jimmie, mužskej, co bydlel v tom pokoji, kde by býval mohl bydlet Ramid už od začátku, úplně nahoře, nad všema v podkroví vedle prkenný půdy s haraburdím.

Dolů chodil Jimmie, jen když ho někdo zavolal, a to kromě večere nebylo často. Ramidovi dlouho vrtalo hlavou, kdo to je.

Starej bezzubej mužskej, co mu Mary pokaždý jen beze slova rozmačkala brambory a maso, to kuřecí, rozkrájela na malý kousky jako dítěti. Bez zubů těžko říct, co si obličej myslí. Měkký kolem rtů je pořád jakoby trochu usměvavý, měkký paže a nohy v papučích,

co je nosil i na zahradě, kde se ostatní přezouvali, a když někdo náhodou zapomněl, Mary to viděla z kuchyně. Jimmie míval pár bloků od Charilova domu obchod s alkoholem. V baráku, kde v prvním patře bydlel a Mary se tam narodila. Kolem toho domu chodil Ramid do školy, aniž by dlouho věděl, komu patřil. Bílej prkennej dům jako ostatní, dole výloha s obtiskama po mouchách a za ní černo, napůl byla zatlučená. Dům připomínal jeden z těch opuštěnejch, co jich na Divokým západě zůstaly zarostlejšch stovky po rychle spakovanejšch zlatokopech. V Bronxu nic výjimečného a to, že Jimmiemu říkali zlatokop, taky ne. Jako jednomu z mála v ulici se mu tenkrát dařilo. Dlouho předtím, než se objevil Charil a než Jimmie propad ohnivý vodě jako rudý, černý i bílý, když je uštkne zlej had smutný události, jak tomu říkala Sula, když ženský brečely a nic s tím nešlo dělat. Jimmie nebrečel. Pod postelí měl řadu flašek ze svého starýho skladu, a když Charil párkrát za rok potřeboval, jednu takovou vyndal a k večeři přines zeťovi zabalenou do hedvábnýho papíru. Na klice na jeho dveřích nahoře v podkroví visela cedulka nerušit z ošoupanýho kartonu, taková, co si ji dávaj na dveře v motelovýh pokojíh řidičů traků, aby si do rána trochu oddechli, nebo ženská s mužským, co se ráno milujou a nikoho k tomu nechtěj. Když šel za Jimmiem Ramid poprvý, myslel si, že má jen malej polední klid, ale tahle cedule tam visela vždycky, až jednou vzal Ramid prostě za kliku.

To už dávno nechodil k Sašovi na hodiny a Charil si ho vzal k sobě do práce.

Než na to přišlo, ten, s kým trávil dlouhý dny toho obzvlášť teplýho jara, byla Mary. Všechno, co mu řekla, se snažil provést co možná nejlíp. To pak jen pokejvla, rychle přes práci přelítla očima a vymyslela něco dalšího. Rozmontovat šrotovač odpadu v kuchyňským dřezu, promáznout olejem dveře od pokojů, skočit pro cibuli, která od velkého sobotního nákupu nevydržela. Skloněnej se štětkou k natírání nebo někde v garáži s kouskem dřeva v ponku, když se Mary rozklížilo sedátko, co na něm na zápraží loupala brambory, promejšlel si svůj další postup a dával starý věci

dohromady s budoucíma. Chtěl z nich šňůrku, na kterou může po korálcích navlíkat ašlovníkový semínka. Šňůrku, kterou bude držet v prstech a nic se nebude sypat kolem. Sladká Nila, velká Mary, co z ní za kulatejma tvářema a oteklejma nohama cejtil něco povědomýho z domova, Charil, co se zdál někdy smutnej, a Ramid nevěděl proč, a Karimici, s kterejma musel vyjít. Jimmieho nepočítal. V tý době o něm nevěděl nic a taky v baráku jako by skoro ani nebyl.

Každej den si večer sedni, zavři oči a všechno, co se stalo, vpleť do malýho koberečku, říkala mu doma Sula. Ze vzorníku vyber barvy a malejma stehama vyšij květinu nebo zvíře, co by se ke dni hodilo. Barvy, ze kterejch mohl vybírat, měl před očima. Se ženskejma strávil všechen svůj dětskej čas. Na rukách, na klínech, přikrytej svetrem, co jima voněl, když byl ospalej. Červená, fialová, oranžová ostřenka, oranžová ryší, zlatá a růžová s leskem, to byly ty hlavní, co měla matka doma. Kdyby tak nevyrůstal jenom s ní a s Adgarou a otec se vracel víc než jednou za pár měsíců, nemusel by tu možná teď bejt. A stejně věděl, že musí. Bylo to v matčiným snu, muselo se to stát. Odjakživa se o něj bála. Někdy řekla, nech mě bejt, vždyť já stejně zůstanu sama, a třeba jí jenom podával přes stůl mandle s kuškumem a stůl byl plnej jídla a nic jim nechybělo. Jako by se urazila předem, a pak se stalo, co se stát muselo.

Ve vesnici, kde se Ramid narodil, bylo osmdesát domů, pošta s obchodem, škola a několik malejch krámků. Přes den měly před dveřma na tyči nápis s živností a po setmění vypadaly jako ostatní. Když byl trh, lákal něčím na tyči před vchodem skoro každej dům. Ořechy, fíky, papírový plata s hodinkama potáhlý levným sametem, nože podobný Charilovejm, pryžový podešve, co vám rovnou přilepili k ošoupaný botě, když jste ji zrovna měli s sebou. Lidi se trousili od domu k domu, ženský zkoušely sukně za kusem látky, co jim vždycky prodavačka roztáhla, děti chutnaly sušený ovoce a žadonily aspoň o malej kornout, zatímco mužský rokovali o cenách bodnejch zbraní přidělanejch řetízkama ke stolům. Těch

nejdražších, aby je nikdo neukrad, a dobrej obchod pak ve stínu obchodníkovu domu zapili malým koflíkem kořalky nebo červeného hořkosladkého čaje, co nešel vyprat z kalhot. Proti tomu vedru, když se s matkou pak k večeru vraceli z trhu domů, nebylo bronxský jaro nic. Vedro u Ramida doma pánilo v krku, lepilo ruce k tělu a každé večer po něm bolela hlava. Viděl to. Zlatý prach, co doma ve stínu měl od něj černý ruce až k rukávům, vítr, co když zmlk, nedalo se dechat, a když zafícel, lidi odvraceli hlavy a zakrejvali si oči. Tu cestu mezi barákama z trhu domů nikdy nezapomene. Jak se těšil na to, až zapadne slunce, udělá se líp a on si ty všechny věci, co s matkou nakoupili, doma prohlídne. Z misek jedli za domem, koukali se na rudý těžký unavený slunce a bylo dobře. Tak si to z dětství pamatoval. Sula, Adgara a on.

Adgara byla o tři roky starší, ale někdy se zdálo, že nejmíň o deset. A přitom na ten nápad s babulovejma listama přišel on. Natrhal je, přinesl domů a vytáhnul barvy. Adgara mu jenom pomohla. Rumělkou a bílou, co tam měla matka starou v prášku na líčení, natřeli lopuchový listy babule velký jak lidská hlava a s matčinou barevnou vázou se pak postavili před dům a vedle cesty zapíchlí tyč s živností. Květinářství. Nikdo to u nich ve vesnici do té doby nedělal. A když si někdo nechal u matky pokreslit ruce ornamentama, dostal barevnou babuli úplně zadarmo. Jinak by jim matka tu vázu na ně nepůjčila. Nejdřív si lidi mysleli, že tam stojej kvůli ní. Že je Sula kdovíproč na mizině a poslala své děti. Ale pak pochopili a dost si jich se smíchem jednu koupilo. Nebo i jednu babuli od každé barvy. Jednu ode mě a jednu od Ramida, vložila se do toho často Adgara, jako by jejich stánek s vázou i celej ten nápad byl jenom její. Nechtěli za to ostatně víc než každou sobotu dávali chromýmu Ibrovi, co připomínal ptáka, bydlel v polorozbořeném domě nedaleko od nich a jednou týdně si od domu k domu chodil pro své peníze. Ne každé mu dal, ale u těch to Ibra ani nezkoušel, a tam, kde svou malou žlutou pěstí zabušil, mu dali vždycky. Pár drobných a Sula i trochu starýho jídla a třeba něco, z čeho už s Adgarou vyrostli. Ramid se Ibry bál. Ne proto, že by byl starej, ale

právě proto, že nebyl. Je starej jako ty, řekla mu jednou matka, když se jí zeptal, a ani při tom neodhlídla od rozmíchanejš barev. Lekl se. Ramidovi se zdál nejmíň na sto a hlavně k nim takhle domů přicházel sám a odjakživa, co si pamatoval. Párkrát pak za ním do jeho domu šel i sám, když už Ibra nemoh. Někdo z rodin, co mu dávaly, k němu, když už nemohl přijít sám, každou sobotu vysílal svýho člena.

Na Ibrovy rodiče si pamatovala jenom Sula a Sehil, Ramidův otec. Přišli do vesnice a obsadili starej dům, co v něm už dlouho nikdo nebydlel. Nikomu neřekli, odkud jsou, brzo po nich byla veta a Ibra zůstal. Kdyby s ním někdo odjel do města za doktorem, možná by takhle rychle nezestár, pomyslel si Ramid. Něco mu bylo. S nohama, s rukama, s malým obličejem, co se culil, když mu Sula dávala do misky drobný a pak už jen jídlo a na rány po těle nějaký mazání. Podle škrábanců se zdálo, jako by pořád někde lez. S partou kluků jako Ramid, co spolu šplhali po kamenech u řeky. Ale Ibra byl jen ve svým domě. Má tam všechno, říkali lidi. Na zemi rohož na spaní a na stolku vždycky něco, co mu dali. Má něco s krví, říkalo se. Lidi ve vesnici krčili ramenama, ale k doktorovi Ibru nikdo nevzal. Černá krev. Takovej se tomu dal název. Rodiče, co přišli kdovíodkud a špatně ho přivedli na svět.

Když bylo Ramidovi deset, dostal květníkovou chřipku. Pár lidí v okolí na to umřelo, a tak Sula hned odjela do města pro doktora. Ramidovi zůstal v paměti obraz veliký krémově oděný postavy se studenejma prstama, co mu prohmatávaly břicho, a pak hlasy, jak se doktor se Sulou venku dohadovali.

Tehdy to chtěl říct. Ať jde taky za Ibrou. Ale když se probudil, doktor byl pryč a místo krémový postavy vedle něj seděla matka a hadříkem mu otírala čelo. Ještě párkrát to chtěl říct, ale už nikdy tak silně jako ten den, co doktor přišel až k nim do domu. Ibra že by ho potřeboval víc. Moc nemluvil, a proto to asi nikomu nepřišlo. Šklebil se, kejval hlavou a nikdy nezačal chodit do školy. Nad tím, jak je Ibra vlastně chytřej, někdy přemejšleli s klukama. Házeli

placáky do řeky a dohadovali se. Tušilo se, že tu neměl být a ani jeho rodiče. Že tu jen uvíznul a nikdy sem nebude patřit.

Ramid si tak taky někdy přišel, i když se v Síbě narodil a Adgara taky. Matka ne. Podle výslovnosti to každé poznal hned, ale kvůli schopnostem, co měla, by si nikdo netroufnul cokoli zpochybňovat. Ale Síba byla otcova a na matce se hned poznalo, jak pookřála, když šli někam vesnicí spolu oba. Když Sehil šel vedle ní a zdravili je pozdravem pro zasloužilý pár. Když je ženská sama, oslovení pro mladou a vdanou se neliší. Když je sama víc, než se podle obyčeje patří, a to Sula byla, ani jí to nemusel nikdo říkat.

Ze začátku nejvíc Ramidovi u Charila chybělo vyprávění. Pokyny a prosby se naučil rychle, ale aby mohl o něčem vyprávět anglicky, tak to mu trvalo měsíce a s Charilem před Mary svým jazykem nemoh, a než spolu začali pracovat, společného času, kdy byli jen oni dva, bylo málo.

Matka to uměla a pokaždý něco malého k vyprávění přidávala. Jako by k tomu, co se stalo, mohli s Adgarou teprv dorůst, a vždycky tam stejně zůstalo něco, co si nechala jen pro sebe. U matky člověk nikdy nevěděl.

Ramid třeba dlouho netušil, že své povolání si Sula nevybrala sama, ale určila jí ho stará ženská, co jednou jedinkrát přespávala u Sulinejch rodičů. V Tábulu, tam kde měla Sulina rodina velké dům a všichni si jich vážili. Sule bylo třináct a o tom, že měla sny, v rodině všichni věděli. Sula měla sny, její sestra Neva v obličejích několik jizev po neštovicích a bratr Charil dlouhý ohebný prsty, co s nima uměl triky se sirkama a předváděl je návštěvám. Tauru ale triky malého Charila nezajímal. Smála se sice jako jiní hosti, co když zaklepali před nocí, nechali je přespat, ale od první chvíle, co uviděla Sulu, nespustila z ní oči. Sule bylo třináct, chodila do poslední třídy povinné školy a věděla, co bude dál. Příští rok zůstane doma s matkou, doučí se, co je v domácnosti potřeba, a pak si vezme toho, koho jí rodiče vyberou. S velkým tábulským domem nebyl strach, že by se nikdo nenašel. A že rodiče vyberou dobře, o tom nebylo pochyb.

Měla jsem dlouhý lesklý vlasy až sem, říkala Sula, když to Ramidovi s Adgarou vyprávěla a oni na ní mohli oči nechat. Večer, když už šli všichni spát, Taura vyšla před dům a pokynula mi, ať jdu s ní. Sula nevěděla proč a nechtělo se jí. V domě ještě neuklizený nádobí po večeři a Taura byla pocestná, co se čekalo, že poděkuje, půjčí si příkrývku a lehne si, kam se jí ukáže. Jídlo dostala a Charilovy triky viděla taky.

To, co přišlo pak, měl Ramid nejradši. Jak Sula vyšla před dům a nikoho tam neviděla. Černá noc jako hrdlo do obludího chřtánu, co spolknul všechny hvězdy, a pak jí někdo zakryl oči. Sula sebou trhla, ale Taura zasyčela.

Řekni mi, co vidíš.

Nic, řekla Sula, tak jak to měla nacvičený, protože tak se to čekalo, když člověku daj ruce na oči. A pak se Taura rozesmála. Krákoravým smíchem, co ji bolel v uších, a se Sulou se všechno zatočilo. A pak smích odlítnul pryč a Sule se podlomily kolena. Pořád s dlaněma na očích a Taurou, co stála za ní, věděla, že je pozdě. Že Taura ví, že Sula něco vidí, a věci už nikdy nebudou stejné.

Ve tmě Tauřinejch dlaní viděla Sula stařenu. Stařenu, co se dívá do dálky a někoho vyhlíží. Viděla starce, co v náručí líbá mladou holku. Viděla ženskou skloněnou nad nemluvnětem a na střeše vysokýho domu neznámýho mužskýho.

To byl okamžik, kdy se Sula pokaždý zastavila, sklonila hlavu a Ramid s Adgarou věděli, že právě teď si něco schovává pro sebe. Ale když byli úplně malí, ani to předtím jim takhle nevyprávěla. Mluvila o tetce, co přišla a řekla rodičům, že ona, Sula, má zvláštní nadání. O tom, jak se Taura zanedlouho vrátila a rodiče Sulu s těžkou hlavou pustili s ní, aniž by věděli, kdy se vrátí, a o tom, jak je Sula umlouvala, aby mohla jít, aby se to všechno, co potřebuje, u Taury naučila. A od matky že s sebou dostala sukni s podšívkou a od otce do vlasů polibek.

Takhle Sula mluvila, když Ramid s Adgarou byli malí, na Síbu padla tma a celodenní vedro pomalu opadalo spolu s prvníma

hvězdama, co vyšly nad krajinou, kde stromy byly vzácností a lidi mimo těch osmdesát domků osady pěší chůzí hodinu do nejbližšího města.

Když Adgara s Ramidem usnuli, Sula je přikryla, okraje deky zahrnula pod drobný spící těla, aby žádný zrnka písku nerušily sny jejích dvou malejch, ale sama šla spát málokdy. Sedla si ven a čekala, až do jedny vyjdou všechny hvězdy, co je učila Ramida jménama, protože jeho otec byl věčně pryč, a tím počítáním hvězd si krátila dlouhou chvíli, než se vrátí.

Za noci se vracel často. Když svítil měsíc, už zdálky Sehila viděla. Cesta mezi domama byla rovná jak pravitko, jediná hlavní ve vesnici, jedinej bod v dálce, odkud se mohl ukázat. A párkrát se přesto stalo, že otevřela oči a on tam najednou před ní stál. Zaspala jen tak vsedě s hlavou na prsou, zatímco kolem bledly hvězdy a Sehil přijel prvním ranním autobusem z Báfusu. Úplně potichu se spolu objali. V ranním chladu míval studený tváře a Sula si přála, aby se už nikdy od nich nevracel pryč. To byly doby, kdy spolu hned potom spali. Venku na vlhký zemi. Bez jedinýho hlesu, mezi polibkama schovaný za zídkou, když se vesnice pomalu probouzela.

Ramid je takhle spolu viděl. O léta pozděj, měsíc předtím, než odjel pryč. Za svítání se probudil. Sny, co dřív neznal a neměl je rád. O holce, co mu ji otec vyhlídnul. Nechtěl ji, ale stejně procitnul s touhou a zpocenýma tvářema. Jmenovala se Hakar a všichni říkali, jak je krásná. Ramid vyšel v mátohách ven a uviděl Sehila, jak leží na Sule. Dvě stárnoucí křehký těla, co nebyly přikrytý. Nevěděl, že se otec vrátil, a po špičkách zase zacouval zpátky.

Příběh, co Sula vyprávěla, nikdy neřekla najednou. Začala tu a zas jinde podle toho, o co Adgara s Ramidem žadonili a jakou měla sama náladu. Někdy o tom, co by rádi, mlčela, a pokud chtěli poslouchat vůbec něco, museli nechat vybrat ji samotnou.

Než se mohla od Taury vrátit zpátky do tábulského domova, uplynulo několik měsíců. Několik měsíců, kdy kromě dvacítky žen od mladejch po starý s nikým nepromluvila ani slovo. S nikým, kdo nepatřil do Tauřiny pevnosti, jak se tomu místu dosud nepřestalo

říkat, i když Taura už je dávno mrtvá a z domu obehnanýho zdma nezbylo než pár rozvalenejch kamenů. Ani tehdy to nebylo bůhvíco. Jeden z velkejch domů, co vlastnila Tauřina úspěšná obchodnická rodina, pro kterou stařena neměla nic než slova pohrdání. Dům jí nechali, aby od ní měli pokoj, říkala. Jenom proto, že se báli. Báli se, že se jednou vrátí se zlýma slovy, co se vyplněj, a tak jí dali všechno, co chtěla. Nebylo toho moc. Jen dům a rentu z masnýho tržiště, co vlastnili ve městě, odkud pocházela. Dům vybrali ten nejvzdálenější z majetku a Taura mu dala jméno pevnost. Tam žila a tam za ní chodili lidi s viděníma a časem jenom ženský, protože mužskýho Taura nikdy nevybrala. Rozkřiklo se to. Lidi z nedalekejch vesnic se nejdřív podivínský ženský bez rodiny smáli, ale se stoupajícím vřelým hlasem schopností těch, co pevností prošly, ji nechali bejt. Vědělo se, kde Tauřina pevnost stojí, ale kdo mohl, přes druhej kopec ji objel. Jen dvakrát do roka přijel posel s tržištní rentou, co Tauře patřila, a všichni ostatní, co klepali na bránu, byly ženský, co chtěly dovnitř. Tohle není žádněj útulek pro vyhaslý duše, říkala jim Taura ještě přes bránu, než na ně poslala svý psy. Jinak to bylo výjimečně. Za tu dobu, co tam Sula byla, k sobě Taura nikoho dalšího nevezala. Nejsou sny, není místo, krákorala na ženský, co se k pevnosti trmácely desítky kilometrů, na zádech rance s majetkama a očima žadonily o vpuštění. Mluvila s nima přes zídku, s rukama vbok, ani je nenechala si sednout. Přerostlý nevěsty, opuštěný manželky, sestry, co nevěděj, co se sebou. I jinak jim říkala. Falešnice, šlapky, hlupaně. Sula ze začátku nechápala, jak to s nima může vyřídít tak rychle. Vždyť je neznala, a od první chvíle se jim přitom jenom vysmívala. Kdyby to alespoň byla nějaká zkouška. Ale Taura svoje vyvolený nezkoušela. Věděla to hned.

Pojď sem, a vy ostatní, vy pryč. To Sule vyprávěla Míkala, že tohle se přihodilo jí. Spolu byly v pevnosti dvě nejmladší a Sula jediná, koho si Taura venku z jejich skupiny vybrala. Měla vlastně pravdu s těma jménama, říkala si Sula už po pár dnech. Jenže to, jestli se Tauře některá zalíbila, na tom nezáleželo. Byly tam i takový. I přerostlý nevěsty, i šlapky, i manželky, který zůstaly samy. Ale

byly tam i jiný. A všechno holky, co měly sny a nemohly se jich zbavit. Ženský, co se bály myslet na svý blízky, aby se jim něco nestalo, ženský, co vycejtily svou moc, a nevěděly co s ní. Nikdy ženský, co by se jich Tauře zželelo.

Spíš než obdarovaný byly ženský v pevnosti nebezpečně nemocný. Nemocný pro sebe a nebezpečný pro jiný. Když se z Tauřiny pevnosti vrátily domů, živily se jako léčitelky. Taura je k tomu vyškolila, aby je zpátky doma vzali mezi sebe a síly v ženskejch ukrytý byly zapřažený do práce a nepotulovaly se kolem.

Plno jsem se tam naučila, vykládala Sula Ramidovi s Adgarou. Všechno, kvůli čemu za mnou choděj. Malovat ochranný ornamenty, pomáhat rozplíst černý myšlenky, radit se snama, co se opakujou.

Ramid byl jako malej pyšnej, když to říkala. Uživila je dlouhý tejdny jenom ze svýho a často k nim chodili lidi a vždycky se k nim chovali s úctou. Jako malý dítě Ramid taky doufal, že v něm je ukrytá podobná síla. Matce nic neřekl, ale vzal si trochu z její hnědý a u řeky si nabarvil dlaně, jako to dělala ženskejm ona. Pak ruce ponořil do vody a díval se, jak barva v cárech odplouvá, jako by se mu z dlaní po proudu hnědě kouřilo. Nic o tom neřekl ani Adgaře.

To, co si pro sebe nechala Sula, bylo přání, aby nic z toho nikdy nepoznala. Viděla věci už jako holka, ale byly to střepy, který neuměla poskládat. Divoký představy, co bavily sestru s bratrem, když je zahnali spát, a tísnivý, co jim nerozuměla a v hlavě se rozpadaly do mlhy nejasnýho smyslu. Zapomněla by na ně, kdyby ji nechaly. V hlavě čísi pokroucený tělo a pak venku kohosi smrt. Nevěděla, že ten dny starej sen jí to řekl, a kdyby ji Taura nevzala s sebou, nikdy by na to nepřišla. Ale cesta zpátky už pak nebyla. Po školení, o kterým si Sula nebyla jistá, jak dlouho trvalo, ale z domova odešla holka a vrátila se ženská, co jí chtěli najít mužskýho.

Umíš věci, za který si tě budou vážit, a nikdy nebudeš musel prosit o práci, řekla tenkrát Taura, když Sulu pouštěla zpátky, a Sula

cejtila vděk, co pak už k Tauře nikdy. Měla radost. Pracovat chtěla. A v Síbě pak byla ráda, že se nemusí v šest choulit na zastávce a čekat na šedivej, zaprášenej, drkocavej autobus, co vozil ženský každý ráno do dílen v Báfusu. Že nemusí chodit po barácích a ptát se ostatních, jestli o něčem nevědí, a vláčet s sebou děti, aby všichni viděli, jak moc potřebuje práci. To, co pro jiný z vesnice byl jejich veškerej čas, to Sula nikdy nemusela dělat. Jak si pozděj přála mít to jako ony, ty, co musely, to v těch dnech po návratu z Tauřiny pevnosti nemohla tušit.

To co přišlo pak, měla zas nejradši Adgara. Jak že to bylo v tábulským domově, když se Sula vrátila. Jak se otec, matka, Neva i Charil radovali a kolem Suly se první dny všechno točilo. Matka hned začala šít novou sukni s podšívkou, co Sula v pevnosti na maděru prodřela, Charil žadonil, aby vyprávěla, a Neva za ní ještě ten první večer, co se vrátila, přišla se sklopenýma očima, jestli by Sula něco nezmohla s jejíma neštovicema. Nezmohla. To, na co se Neva tak dlouho těšila, bylo jen marný čekání. Koukej na můj tváře, cejtila Sula, že jí Neva všema pohledama říká, zatímco potěšit se s ní přicházeli i sousedi, protože tábulskej domov byl vzhůru nohama a Sulina rodina měla v okolí svý postavení. Co přijde pak, až se sní navařený jídlo, nebylo pochyb. Otec jí vybere ženicha a dospělej život začne se vším všudy.

Adgara si pak často snila o tom, jak by to mohlo jinak dopadnout. Potom, co byl Ramid pryč, ona se vdala a měla kluka tak malýho, jako byla Adgara sama, když jim ten příběh Sula začala vyprávět. Co by se stalo, kdyby si matka vybrala podle svýho.

Psali o tom v levnejch knížkách s měkkejma deskama, co jí občas její Hafiram přivezl z Báfusu. Četla si je, když malej Luka spal a ona byla sama doma. Sama znamená se Sulou, protože Sula už skoro nikam nechodila. Zato lidí přicházelo pořád dost.

Za těch několik desítek let, co Sula radila a léčila a pomáhala se snama, ji znali po okolí všude a občas někdo přijel i z den dva vzdálenýho místa. Pro ty všechny byla v domě vyhrazená jedna přijímací místnost. Pokoj, kde jinak sedávala i Sula, zatímco Adgara

s Hafiramem a Lukou měli jeden další a jeden, co Hafiram ke starému domu přistavěl, když se za Adgarou přistěhoval.

Nejradši si četla za domem na měkkým sametovým polštáři s výšivkou modrý mešity, co Sula dostala od nějaký, co jí poplatek požadovanej za sezení přišel málo. Dala polštář Adgaře, ani si ho neprohlídla, a Adgara na něm četla příběhy o těch, pro který je láska všechno a všechno kvůli ní přemůžou. Když si nečetla, pomáhala matce míchat masti a barvy na ruce a čekala na Hafirama. Teď když jí matka volala, dělala, že neslyší. Dlouho volat stejně Sula nikdy nevydržela, a pak si k práci sedla sama a dala jí pokoj.

Příběhy z měkkejch knížek byl opravdovej život, kdyby se lidi snažili. Život, kdy se lidi na konci jen objímaj a smějou, protože přečkali nesnáze a nástrahy a svý štěstí si od nikoho nenechali poničit. Sula si vzala toho, na koho jí ukázali. Sula, co uměla předvídat a nikdo by nemohl říct, že nemá dost síly. Sula, co byla ve stáří bohatá a hubený tělo nosila ovinutý těma nejjemnějšíma látkama, co dostávala darem jako cokoli, na co zámožnejm uzdravenejm ukázala prstem. Tak tahle si vzala, na koho jí ukázali a kdo celý mý dětství skoro vůbec nebyl doma. Adgaře to nešlo do hlavy, zatímco Sula vedle za zdí míchala na celej tejden mast se skloněnou hlavou a potolikátý přemýšlela, proč tohle všechno vlastně musí.

Z pevnosti se Sula vrátila jako ženská se schopnostma, jen aby zjistila, kolik lidí má v nepořádku hlavu a že jí daj všechno za to, když jim pomůže. Všechno to, co se u Taury dělo, si její stará hlava už dávno nepamatuje. Jen to, že nejdřív chtěla utýct, ale nešlo to. Nesměly spát. Nesměly jíst. Běhaly hodiny kolem dokola vevnitř za zdma a pak se zas nesměly hodiny ani pohnout.

Byly dny, kdy jim Taura zakázala mluvit, a jiný, kdy nesměly ani při jídle otevřít oči. A teď mi řekněte, co všechno za nima vidíte. A Taura tam někde stála, protože z člověka ten hlas vycházet musel a to klepání holí po zemi taky. Celou mě to rozvrátilo, vzpomínala Sula. Kusy, co viděly obrazy, se slejvaly a zas drobily jak mezi prstama rozemnutý ašlovníkový listí, odněkud zvnitřku vzlítly

hejna ptáků, co si posedali na mé ramena a už tam zůstali. Přívaly, kterejm se má už v zárodku zakroutit krkem jako kuřeti, tak ty v nich Taura živila. Dokud se nespojily v černou hladinu se zrcadlem, kde se Sula viděla, a v ní i nemocný hlavy jinejch jako křik, co volá po pomoci.

Otřela si potřísněný ruce do hadru a dížku s mazáním postavila na zem odpočinout.

Tehdy, když se vrátila do tábulskýho domova, nemohla spát. Věděla, že Charil odejde pryč a Neva kvůli svému špatnému obličejí nikdy nebude šťastná. Nechtěla to. Budeš mít moc, říkala Taura, když ji propouštěla. Budeš pomáhat těm, co se sami tobě podobaj, protože tvý dotyky a slova ty jejich chápou. Budeš to chtít vzdát, ale neuděláš to, protože už se tě to nebude ptát. To, s čím ostatní smlouvaj, ty nemůžeš. Nemoc, který se sama nezbavíš, ale jiný můžeš léčit. Díky mně.

Ty slova Sula nezapomněla. Slova, co ji děsily, předpověď, která se splnila. Její první dítě bude zvířecí a mužskej, co jí vyberou, jednou odejde a nikdy už se nevrátí.

Žít v Síbě, kde vyrostl, byl jeho nápad. Z dosahu Suliny rodiny, co by se jim do všeho pletla, jak říkal. Sehil, syn obchodníka, co mu Sulin otec dlužil, a mužskej, co se postará, jak o něm mluvili Suliny rodiče ještě předtím, než se ti dva spolu poprvý setkali. Po letech Sulu napadlo, proč si za tím bydlením v Síbě tak stál. Aby její rodiče neviděli, jak často ji s Ramidem a Adgarou nechává samotný. Aby se na něj zle nedívali.

Ona jenom čekala. A při svátcích stála často před jejich domem taková fronta, že na Sehila ani nic jinýho si neměla čas vzpomenout. To, co se stalo pak, bylo právě z toho vysílení. Teď po letech tohle věděla taky. Z lidí, co ji až na dno vyčerpali, a tak tam, kde mělo růst dítě, byl jen slabej váček se špetkou krve, co žádněj lidskej život nemoh udržet. Porodila červenýho ptáčka, co ho zahrabala za domem, ještě než se Sehil vrátil zpátky, a druhej den k ní přišla ta ženská s viděním.

Sula se většinou snažila provést všechno co nejrychlejc. Ty, co jim nepomohla, pak někdy roznášely, že svou věc odbývá, ale nebyla to pravda. Celý, o co jde, je udržet hlavu i tělo pospolu. Spojený navzájem a celistvý ve svejch částech jako dobře fungující stroj. Teď i tehdy, když jí bylo dvacet. Ostatní je jen pročištění kanálků, kudy to všechno proudí, a procedury pro zkrášlení, aby se ženský cejtily líp, hned jak od ní odejdou. Občas nějaká přišla jen kvůli tomu. Takový měla nejradši. Ze sáčku usypala trochu barevného prášku, rozmíchala ho s vodou, přidala kapku oleje a bylo. Na vlasy likodrovej zábal, z ořechů masku na obličej, na ruce a na nohy pak hnědý ornamenty podobný těm, co jsou ve městech na průčelích starejch domů nebo štětcem na starejch almarách, anebo jak kdo chtěl. Lidi, plazi, lidský postavy, do sebe zavínutý voluty.

Ženská, co přišla druhej den potom, co Sula zakopala červeného ptáčka, ale nic takovýho nechtěla. Chtěla léčení, pomoc s hlavou, něco, co stálo Sulu největší úsilí. Přišla za ní se snem o daleký zemi a klukovi, co se tam v ní toulá v domě mužského s gumovejma rukama. Jmenovala se Jezába a v Báfusu pracovala jako prادلena. Sama měla pět dcer a ani mezi příbuznýma žádnýho kluka, co by se tomu jejímu ze snu podobal. Kluk, co ve snu rost a nechtěl se vrátit domů.

Sny ženskejch, co za Sulou chodily, byly skoro vždycky úzkostný. Proto přicházely. Budily se v noci a ve dne nemohly dobře odvíst svou práci. Jezába se ale nebála. Přišla jen kvůli tomu, co se jí opakovalo, a ona nevěděla proč. Spokojená pracovitá ženská, o jejích vzornejch dcerách Sula už dřív v Báfusu zaslechla. Tauřina poučka z prvního dne v pevnosti zněla, že vidění, který se opakuje, vždycky něco říká. Zakletě a zmotaně, ale sedí to tam vevnitř jako vejce v holubím hnízdě, a tak se Sula začala Jezáby ptát, jak už to měla v rutině. Na další sny, co si vzpomene, na to, jestli jí ráno brní nohy, na otce a na bratry. A pak si vzpomněla na to, co jí Taura říkala skoro úplně na konci školení. Že se někdy může stát, že sen ke svý hlavě nepatří. Takovej hostitel sen pak jenom přenáší, dokud si nenajde cestu ke svýmu člověku. Tomu, za kým snícího nohy

zavedou jako k prvnímu, aby mu svůj sen vyprávěl, a Sulu polilo horko. Jezába rozhodně zavrtěla hlavou. Svůj sen před ní nikomu neřekla. Ornamenty, co si nakonec Jezába přikoupila taky, už Sula malovala v mrákotách. Jezábě řekla, že její sen se odedneška už vracet nebude, a ať se za ní, za Sulou, pro všechny případy za měsíc staví a poví jí co a jak. Ale věděla už v tu chvíli všechno. Že Jezábě se o klukovi už nikdy snít nebude a ona bude mít syna, co se jí zatoulá někde daleko od domova.

Někdy tenkrát se rozhodla to zkusit. Protože k čemu je schopnost vidění, když věci se nakonec stanou podle svýho? Proč ona se má léta strachovat, než se jí přihodí to, co jinejm? A pocit, že se díky předpovědím může skutkům vyhnout, je šalebný a o to nepravděpodobnější, o co víc to láká. Nechtěla to. Byla vyčerpaná a někdy ani večer nemohla popadnout dech, co ho do života dala tolik jinejm. Co měla? Večer bolavý celý tělo a ruce jak na špagátech. Šla pak k řece a čelem se ponořila do vln na schlazení, ale úleva ji přešla, než se stačila vrátit domů. Není přece žádná sestra ve špitále, co nikdy nechtěla mít vlastní život. Taura jí slibovala, že bude mít moc a svobodu, a Sula potom, co Jezába odešla, cejtila, že nemá ani jedno. Co se má stát, na to většinou dojde, a ji, mladou ženskou, co si každej domů odnášel něco z její síly, to jen vleklo obrazama vidět a cejtit to, co jiný jen mlhavě tušili, a tyhle chmury pak ona rozháněla a brala za to peníze. Bez síly si lehla u řeky a tam ji taky našel Sehil, když se pozdě tu noc vrátil do Síby. V domě Sula nebyla, a tak ji hledal po všech místech, kam chodili. Bylo skoro ráno, když ji našel. Sukni měla promáčenou od rosy a vlasy a čelo vlhký jak při horečce. Jemně ji podebral pažema, odnesl do domu a tam s ním v polospánku spala. Ráno to Sehilovi řekne. S pomáháním je konec. Nestačí na to a stačit nechce.

Adgara s Ramidem o tom věděli. O slepý uličce, co měla zahájit nověj život. O těch pár měsících, kdy Sula skoncovala s léčením a polovinu z těch, co za ní přišly, hned posílala pryč. Obsloužila jen ty, co chtěly malování, vlasovej zábal nebo ořechovej krém. Nic se snama, nic s hlavou a úzkostma, jen o tom, co se v Síbě tehdy

šuškalo. Že ze Síby se chystá nová asfaltka, kudy oslům zakážou chodit, a malí trhovci se proto bouřej, že ve škole v Báfusu je nověj ředitel a mluvil v rádiu, že doktor se chystá chodit po rodinách a očkovat nemluvnata. Ženský odcházely zkrášlený, že večer překvapěj svý muže, a v místnosti, co byla dřív plná vzlyků a štkaní, se jich často pět nebo i sedm smálo, až se popadaly za břicha. Sula byla šťastná a zdálo se, že nic nebrání tomu, aby už nikdy v životě nic jinýho než krášlení nedělala. Zářivý období několika tejdnu, kdy si po ránu zpívala a se Sehilem počli Adgaru. Několik desítek prosluněnejch dnu, než přišla nemoc, co ji ztloukla tak, že se Sula už pak nikdy se svou prací skončit neopovážila.

Jako by se všechny sny jinejch, co jen ona jim mohla od nich odpomocť, jak supi slítly do její hlavy. Otekla jako tykev, nemohla se ani hnout a v hlavě jí klovali ptáci do bolesti, kterou nikdy předtím nezažila. Proti tomu školení v Tauřině pevnosti i vyčerpání po celodenní poradenský práci bylo jen jak dojít s balíčkem na poštu a zpátky. Nic. Nic do tý doby nevěděla o utrpení, co je při něm člověku všechno ostatní úplně jedno. Plakala, prosila, aniž by věděla koho, modlila se k Tauře, zatímco zvracela žlutou vodu, protože nic nemohla udržet. Trvalo to několik dní a pak přišla Sula na to, že čeká dítě, a ještě se jí přihořilo. Věděla, co to po ní vevnitř chce, ale nechtěla si to připustit. Že musí zpátky k tomu, co je jí přisouzený. Teď už ne jako výsada a dar, ale jako povinnost, kterou na sebe vzala v pevnosti, aniž si to uvědomila. Jako úkol, se kterým se narodila, břemeno, co tu měla v péči, a nepatřilo jí, aby se vykrucovala. Tohle byl trest a Sula si zoufala, jakkoli se bránila vrátit se zpátky k práci. Buď já, nebo ty. Aniž by věděla, komu tohle vlastně patří a k čemu svý prosby směřuje. Že prohrává a navždycky už prohraje, si uvědomila až tehdy, když jí Sehil sáhnul na břicho. Tenhle malej život, co v ní byl a co ho vystavovala bolesti spolu s ní, ten to za ni rozhodnul. Upadnout do jámy překřikujících se hlasů sama, možná by v ní zůstala, ale takhle, to nesměla.

Ten poslední den, než se rozhodla, ani jedinkrát nevstala. Před očima měla tábulskej domov, matku s otcem, Charila a Nevu. Kvůli

ani jednomu z nich by tohle neudělala. Byli na ni doma hrdí, alespoň se tak tvářili. A pak ji pustili se stařenou, o který nikdo z nich nic nevěděl. Proč ji nechali, když chtěla? Proč ji pouštěli? Sama by své dítě takhle odejít nenechala. A zas viděla Jezábin sen, že se tak stane, a s rukou na ještě plochým břichu se rozhodla vrátit se k práci. Další den to nechala rozhlásit, přijala první ženskou a bolest byla v tu ránu pryč.

O tomhle Adgara nevěděla. Věděla, že matka s léčením na pár týdnů přestala, protože ji to zmáhalo, a tomu snadno rozuměla. Myslela si, že se vrátila, protože přání pomáhat bylo silnější. A taky kvůli slávě. Někdy ji to napadalo, když se na starou Sulu dívala. Jak s přivřenýma očima v překrásnejch šatech, co by za ně mladý holky daly kdovíco, přijímala dary a ani nepoděkovala. Jako by se poplatek, kterej každej platil, rozuměl samosebou a dary patřily k tomu. Několikrát šla taky s cenou nahoru. Nic jí není dost, myslela si Adgara, a taky to, že její vlastní práci takhle nikdo neocení. To, že většinu mastí a krémů i barvy připravovala sama, nikdo nevěděl. Zatímco matka s někým rozmlouvala, Adgara v pokoji, co patřil jí a Hafiramovi, ve špinavý zástěře připravovala všechno potřebný a rychle, aby zákaznice nečekaly.

Tak jako se Sula věnovala jim, tak jí, Adgaře, nikdy. Ani si nemohla vzpomenout, kdy se jí matka naposledy zeptala na to, co se jí v noci zdálo, a ornamenty na ruce jí udělala vždycky honem a s mnohem menší péčí než těm, co platily. Uznání za tu práci, co pro ni dělala, si přece zasloužila. Nemusela by. Mohla by každej den odjízďet do Báfusu za prací, nebo ani to. Vyžít z peněz, co nosil Hafiram, by se taky dalo. Obchodoval s cihlama a díky tomu měli plno přátel mezi těma, co se chystali stavět si nověj dům. V Síbě zůstávali jen kvůli Sule. Ve dvou pokojích a k nim přilepený místnosti, co Hafiram přistavěl. Poslal na to dva tádžický dělníky, protože sám neměl čas. Když bylo moc vody, zatýkalo pod oknem. Levná práce, co se nevyplatí. Věděla to Sula vůbec? Ale do hlav přece viděla, nebo ne? Adgara v tu chvíli zapochybovala. Mohli by Sule přece jako tolik ostatních jenom posílat peníze. Byla si sama

sebou moc jistá, než aby ji něco takového vůbec napadlo. Protivná stará ženská. Zato když přišel dopis od Ramida ze Států, tak to si na pochvalnejch slov vzpomněla vždycky dost. Ramid, co si utekl, protože jeho vlastnímu štěstí přece nic nesmělo stát v cestě. Pro něj měla matka vždycky nějakou omluvu. Jako kdyby nevěděla, že tam Ramid není na návštěvě, ale prostě tam bydlí. Za oceánem v zemi, co ji všichni obdivujou. Bylo to k vzteku i do pláče a Adgara nechala masti mastma, ať si klidně nemaj žádnej účinek. Na chvíli si to dokonce zaprála.

Kdo není trochu bezohlednej, ani si ho pak nevážej. Kdyby tu byl aspoň Hafiram. Udělala by mu jídlo a přečetla třeba kousek z měkký knížky o lásce. Už dlouho se na to chystala. Na doučování přece není nikdy pozdě. Aby všechno dělali tak, aby jim vydrželo štěstí. Vylekalo ji, když nedávno nadhodil, že by se mohli do Států kouknout taky. Že má známý a nějak by to vymyslel. Věděla, jak by se tam na ně dívali. Jako na chudý z chudý země, co se musej rychle přeučit. Co umí tu, by jí tam bylo k ničemu. Ani Sule. Ramid to přece psal. Maj jiný hlavy a v tom se mu dalo věřit. Jenomže na mužský, co je to doma pálí pod nohama, se musí opatrně, a tak prozatím řekla proč ne. Snad to s těma Hafiramovýma známostma, co se mu nabízely, nebude tak horký. Zas někdo, kdo chce cihly za půlku, a pak se s nima ztratí, jak se to už tolikrát stalo. Sliby se zapomenou, jakmile ten, co se mu to slíbilo, už není důležitěj. Kdyby přestali chodit za matkou ženský, možná by ona, Adgara, taky poslechla. Hafirama, co si myslel, že v Sehilově domě Adgaru jen vyzvedne a svůj vlastní si postavěj na pěknějším místě. A to matka říká, jak dobře jsem si vybrala. Kdyby bylo po jeho, s mastma jí pomáhá nějaká cizí nešikovná holka, co ji jinde nechtěj vzít. U Suly by totiž určitě nezbohatla. Podle matky stojí celej tenhle podnik jen na ní samotný. Ona že je unavená a jí že náležej všechny pocty. Jenže Adgara byla taky. V tý místnosti, co páchla mastma, by si nejradši vlezla pod deku, a ať si to všechno už matka domíchá sama.

Než vzal Charil Ramida s sebou do práce, kromě domu, obřího nákupního střediska, kam jezdili v sobotu nakupovat, a kina s Karimikama se Ramid moc dál nedostal. Ulice, kde stál Charilův dům, byla dlouho to jediný, co pořádně znal. Po obou stranách fórový domky, co se zdálo, že jim střechu vezme vítr, jen co trochu víc zafučí, a mezi nima cesta jako přímka na Sašový tabuli, když jim ve škole vysvětloval anglickej minulej čas. Silnice skoro jako u nich doma v Síbě. Jenže tam toho kromě rovný hlavní s barákama už moc dalšího nebylo. Škola pro malý, co jí prošel, ani nevěděl jak, než začal dojíždět na vyšší do Báfusu. Každěj den autobusem, co stavěl na začátku vesnice a půlka z ní tam na něj čekala. Vpředu jezdily ženský, co měly v Báfusu práci, a starý, co zůstali v Síbě a za mladejma jezdili do Báfusu denně na návštěvu. Ti seděli vpředu kvůli nohám a celej zadek pak autobusem jezdil do školy.

Na ty rána pak Ramid v Bronxu často vzpomínal. Něco, co doma neměl rád, a tak se mu při vzpomínání skoro nestejskalo. Starej autobus se často porouchal a někdy čekali i hodinu, než přijel. Ve škole o tom věděli. Pozdní příchody těch ze Síby byly vyhlášený a nebyly za ně tresty. Učitelky stejně jenom celou dobu mluvily a jinak bylo ve třídě ticho jako v hrobě čili kdo dorazil pozdě, o moc nepřišel. Mluvení bylo zakázaný, a když se na něco zeptala učitelka Saherová, bylo většinou ticho taky. Nikdo to neriskoval. Plácnout blbost se bralo za drzý. Ne jako na hodině u Saši, kde nemlčel nikdo, ani když vysvětloval, Nigerijci se ptali na hlouposti a pak v celý skupince odcházeli na záchod. Saša dělal, že si toho nevšímá, ale učitelka Saherová by to hlásila Sule hned druhej den, a hlavně by to vůbec nikoho nenapadlo.

Bylo to právě na hodinách ve vyšší v Báfusu, kde Ramid začal přemejšlet o tom, jaký by to bylo jinde. Ani to vlastně nebylo opravdový přemejšlení. V hlavě se mu samy odvíjely kousky z cizích filmů, co se občas v kině kus od školy promítaly a Ramid na ně chodil s Nebrakem, spolužákem z třídy. Lístek stál jako kornout opíkanejch čikabi, a tak si na ně někdy nechali zajít chuť a jeden z nich vystál frontu před pokladnou, co se vždycky na cizí filmy

táhla před kinem až za roh. Kusy z těchhle filmů pak Ramidovi běžely v hlavě, když Saherová nebo jiná vykládaly monotónním hlasem, zatímco po obraze vůdce státu ve zdobeném rámu, co visel nad tabulí, nahoru dolů lezly mouchy. Nebrakovi se nejvíc líbily cizí auťáky a blondátý holky. Takový že si koupí a takovou v něm poveze po obří dálnici s podjezdama, co se na nich ve filmu honili, když někdo něco vyzradil nebo vez hlavního hrdinu svázanýho v kufru. Tolik lidí, co dělali tolik věcí, co o nich v Síbě ani v Báfusu nikdo neměl tušení. Ramid by to mohl vypočítat na prstech. Obchodníci s kobercema, s oříškama, ovocem a skopovým, lidi na úřadě, co si pořád stěžovali na odměřenej plat, a tak jim každej k dobrému vyřízení věci radši něco přistrčil, opraváři, učitelky, pradleny a dělníci, co dělali všechno možný. To byli lidi, co Ramid znal. Pak vojáci, školní inspekce, řidiči autobusů a lidi, co vymejšleli pořád něco novýho a rozebírali to v houfu před úřadem, kde za nic dostali na měsíc pár peněz nebo pytlík s luštěninama a hlídač je pak rozháněl hlásnou troubou z vysunutejch schůdků.

Tohle to bylo. Volaly ho věci, co nekončily, a on by si mezi nima určitě vybral. V cizích filmech lidi cestujou a v každým domě jsou vejtahy a večer hraje hudba a domů se jede taxíkem. Nebrak značky všech těch cizích aut znal, ale Ramida to nezajímalo. S věčně se zpozd'ujícím školním autobusem byl úplně spokojenej. Jen kdyby to v Síbě každej neměl předem nalinkovaný. Bylo mu čtrnáct a měl pocit, že to, co má před sebou, jsou dvě ulice mezi školou a stánkem s opíkaným čikabi. Pár skokama to měl zvládnutý a mohl mít při tom klidně jedno oko zavřený. A takhle mu přišlo, že to mají všichni. Že žijou v polospánku a vůbec jim to nevadí, zatímco jinde se dějou věci. A navíc o nich věděli. Ta dlouhá fronta na cizí filmy byla přece z Báfuskejch. Těch, co každej den potkával. A ty filmy byly navíc o opravdovým životě, co někde je. Jak si to v hlavách sumírovali jiný, nevěděl a vlastně mu to bylo jedno. Pro něj to bylo zřejmý. Jinde je to lepší a on je přece dost schopnej na to, aby se tam kouknul.

A navíc ten matčín strach. Měl ji rád, a když se zeptala, tak jí to taky řekl. Někdy byla tak utahaná, že mu jí bylo líto. Dojdi pro tohle, dojdi pro támhleto, slýchal od ní, když zrovna neměl školu, a nemohl se na ni zlobit. Bylo mu třináct, když ji přerostl, a když jednou přepadly mrákoty jednu ženskou z vesnice, odnesl k ní matku na zádech. Druhej den to hlásila hrdě Sehilovi. Podívej se na svýho syna, řekla. A otec se rozchechtal. Koukli se tehdy na sebe s matkou. Proč se smál? Udělal někdy něco podobnýho? Někdy se neukázal tak dlouho, že měl Ramid pocit, že vidí, jak za tu dobu stačil zestárnout. Že mu to přičetlo nejmíň deset novejch bílejš vlasů, co z nich měl šedivý skráně. Jenže to byla výsada Adgary. Ji si vzal na klín, sklonil před ní hlavu a čekal, až mu je všechny spočítá. S Ramidem zápasil na písku za domem. Přestali s tím, když Ramid poprvý vyhrál. Nevyhráls, křičel na něj pak otec, nebylo to podle pravidel. Jako kdyby záleželo na tom, že si Ramid trochu pomoh rukou. Nechte toho, volala na ně Sula ze dveří. A na Ramida pocem a zas dojdi pro tohle a dojdi pro támhleto. Měl přitom úplně špinavý kolena, a jestli si to matka odmítala přiznat, Sehilovi to podle Ramida v tu chvíli už muselo bejt jasný. On že ze Síby odejde a odejde i z celý jejich země. Tak jako Charil.

Moc se o tom nemluvalo. Hlavně Sula nikdy ne. O tom, že jedinej mužskej z mladýho pokolení tábulskýho domova vzal nohy na ramena. Ramid si na Charila nepamatoval, bylo to dřív, než se narodil. Nikdy se matky nezeptal, jestli to ve snech tušila i o něm, o strýci. Nemohla pomoct přece ani Nevě. Třeba na ty, co je měla u sebe, byly její schopnosti krátký. Moc blízko u hlavy, než aby sny byly čitelný a ruce se jí netřásly. Jako písmo moc u očí, co nejde přečíst a ze skvrn se nedá domyslet. A třeba tušila, jen nikomu nic neřekla. Co by taky měla radit mladší sestra? Podle zvyku je to ostuda. Stejně by ji Charil neposlechl.

Když se Ramid Charila ptal, kde se cejtí doma, vyvalil na něj oči. Seděli na plastikovejch zahradních židlích za domem a dívali se na harampádí v jinejch zahradách úplně stejnejch dřevěnejch baráků. Z verandy vpředu byl výhled jenom do ulice, a tak když Charil

někdy řekl, že se jde koukat na ptáky, našel ho Ramid vždycky za domem, Charil tam na něj čekal, mohli tam mluvit po svém.

Chvíli to trvalo. Tejdny. Než si špitali ve svém jazyce, jako mužský v budce, když čekali v Síbě na báfuskéj autobus. Jenže oni si navíc museli dávat pozor. Okno do kuchyně bylo hned nad jejich hlavama a Mary vždycky někde poblíž. Zákaz nahlas sice nezazněl, to jen když byli s ostatníma, s Karimikama a Nilou, výslovně si to nepřála, ale slyšet je mluvit po jejich, to neměla ráda nikdy. Ramidovi chvíli trvalo, než přišel na všechny ty věci, o nichž se u Charila nemluvalo, a přitom je každé znal a podle toho se taky řídil. Špitání pod kuchyňským oknem byl jenom začátek.

Když Charil odešel z tábulskýho domova a když překročil práh bronxskýho baráku, nebyl o moc starší než Ramid.

Jednoho dne se zkrátka v Tábulu objevili Francouzi z Červenýho kříže. Ramid to znal ze Síby. Po hlavní mezi domama si najednou vykračovala skupinka těch, co tam od prvního pohledu nepatřili, a celá vesnice byla vzhůru nohama. Jako by je tam někdo vystřelil. Z ničeho nic se tam objevili a pár dnů prováděli svoje zkoumání, dělali, že poskytují pomoc. Nikdo jim samosebou nevěřil a všichni se měli na pozor. Nikdo je nezval, neměli tam co dělat, ale na oko se všichni tvářili, že jim to nevadí, a ty nejvykutálenější je k sobě dokonce sami zvali na čaj. Jednou když byl Ramid malej, tak zašli přímo do jejich baráku. Za Sulou. Asi na něčí doporučení. Měli odznaky a červený bundy, musel v nich bejt hic. Nic nechtěli a jen se přes překladatelku, známou báfuskou zlodějku, na všechno vypyтали. Hlavně na nemoce a vojáky, jestli to od nich v Síbě někdo schytl. Sula jenom odmítavě vrtěla hlavou. Nic přece od nich nepotřebovali. A oni od ní ornamenty taky ne. A pak jak se objevili, tak taky zmizeli. Ramidovi z nich zvlášť utkvěl jen jeden, co mu nechal svoji červenou propisku. Matka se tehdy rozčílila tak, jak ji nikdy předtím nezažil. Propisku hodila za barák, Ramid ji tam pak celý odpoledne hledal po čtyřech.

Tak s takovýma od Červenýho kříže se Charil spřátelil, když se pár od nich na čtrnáct dní usadilo v Tábulu v době, kdy Sula byla

v Taurině pevnosti. S těmahle, co jim nikdo nevěřil a nikdo s nima nechtěl mluvit. Ramid to nechápal, ale pozdějc u Charila v práci pochopil, jak dobře to strýc s všelijakýma lidma umí.

Začalo to tím, že těm od Kříže Charil jako každý návštěvě začal ukazovat svý kouzla. Nedbal na to, že Neva i rodiče se při tom ošívali, návštěva jako návštěva, a možná už tak šel nevědomky za něčím, co ho do toho dne vůbec nenapadlo. Trochu francouzštiny pochytil na nepovinných hodinách ve škole a večer pro něj přišli z jejich stanu, kde všichni pohromadě těch čtrnáct dní bydleli, aby jim předvedl svý hlavní kouzlo, se kterým dělal Charil vždycky drahoty. Zrovna jsem se převlíknul, že půjdu spát, říkal Charil Ramidovi s úšklebkem a rukou před pusou, aby Mary nic neslyšela. A pak přišel soused, co se cizincům staral o vodu, že ho poslali a abych za nima šel do stanu. Že jsem byl ve spacím, si nikdo od nich nevšimnul, a Charil se na celý kolo rozchechtal. Tak jsem si řekl, proč ne, tihleti skočej na všechno, a k tomu kouzlu jsem přidal ještě několik dalších, co jsem je jinak nepředváděl, protože byly tak snadný. Kouzla s rukama a věcma, co se v nich ztratěj. Když bych to ukázal Nile, úplně bych se ztrapnil. Jenže tohle bylo před dvaceti lety a ten kluk od Kříže nebyl o moc starší než já. Zeptal se mě, jestli vím, kde je Paříž, a já na to že ve Francii a je tam Eiffelovka a de Gaulle jako prezident. A pak pro mě posílali večer co večer každěj den, když měli po práci, a já jim ukazoval kouzla a pár hloupejch je taky naučil, ale ty nejlepší jsem řekl, že nemůžu. Že jsem vázanej slibem nebo tak něco, a to je hned začalo zajímat. Prostě jsem jim to nechtěl říct. Co bych to byl za kouzelníka, kdybych to každému vysvětloval. Přišlo mi drzý, že se vůbec ptali, ale zas byli z ciziny, a tak jsem nevěděl. Řekl jsem, že je to rodinný tajemství, poklad, kterej se neříká, a další večer jsem už nepřišel. Pak nebylo pár dnů nic a pak na mě zavolala Neva přes okno, ležel jsem zrovna za domem, že se někdo stavil a nutně se mnou potřebuje mluvit.

Nabídli mi, jestli bych nechtěl s nima, že tudy budou za pár měsíců projíždět zpátky a mohli by mě vzít jako perzekuovanýho umělce s sebou. Pierre s Jacquesem, ty, co se od začátku nejvíc

zajímali. Cívěl jsem na to. Že už to dohodli a v Paříži maj malej, ale úspěšnej cirkus a se mnou by byl ještě mezinárodnější a pro ně by to byla čest. Mluvili o opravdovosti a nezkažený magii a mejm kouzlům říkali umění. Hlava mi z toho šla kolem.

Co ty bys jim na to, Ramide, řekl?

A Ramid cejtil, jak se v něm zvedá vlna zlosti, že před ním o ničem z toho matka nemluvila. Charil byl vždycky ten, o kom se mlčelo. Ten, po kom se propadla zem a pro tábulskej domov byl ztracenej. Zrádce skoro. Ramid si předtím myslel, že Charil musel. Že ho nutili vzít si starou příbuznou nebo utekl před ostudou. O cirkusu doma nepadlo ani slovo.

Šel bych stejně jako ty, pomyslel si Ramid, a pak se zastyděl, že nic, co by mohl někomu ukázat, sám neumí a už tejdny jen pro Mary dělá práce, co by je dokázal i ten nejhoupější v Síbě. Nejednou už ho napadlo, jestli mu je Mary nedává jen z lítosti. Ze soucitu, aby se tady taky cejtil k něčemu a Karimici ho tak nepošťuchovali. Branku na plotě vpředu natíral už třikrát jen za poslední tejden. A proč?

Ať tak nebo tak, Charila zkrátka odvezli dva z francouzskýho cirkusu. Ještě ke svý radosti stihnul Sulu, co se těsně předtím vrátila z Tauriny pevnosti, a oslavy, co následovaly, ale na svatbě, co měli se Sehilem, už nebyl. Z Paříže Sule se Sehilem od Charila přišel pohled s Vítězným obloukem v noci, kdy z aut, co se v nekonečným zástupu ženou pod ním, jsou jen barevný žlutý a červený čáry, jako když se ve tmě máchá klackem s řeřavou špicí. Ramid přemýšlel, kde u nich doma měla matka pohled schovanej. Že by ho vyhodila, nepřicházelo v úvahu, ale všechny její skrýše přece znal. Tu, kde si schovávala peníze, co tam byly, i když Sula říkala, že už vůbec žádný doma nemaj, a i tu, kde měla vzkazy od mužskejch, co Ramid ty jména v životě neslyšel. Měla ještě nějaký další? Skrýše, na který on do svejch šestnácti nepřišel? Dalo se o tom pochybovat. Ale kde pak skončil Charilův pohled?

V místech, kudy ještě projížděli, než v hlavním městě nasedli do letadla do Paříže, Charil pro tým z Červenýho kříže překládal, co potřebovali. Pierre s Jacquesem mu řekli, že je to kvůli jejich

hlavnímu, co se mu nelíbilo, že ho vzali s sebou. Tak aby aspoň ušetřil za tlumočnicka, a Charil s tím byl srozuměnej. Stejně pořád nevěřil. V nějaký vesnici ho nechaj, říkal si. Odněkud se vrátí, jejich stan bude pryč a on bude celý dny klikatě, jak ho kdo sveze, cestovat zpátky do Tábulu. Byl na to připravenej a nepřešlo ho to, ani když už čekali v gejtu na letadlo a svůj pytel dal dávno na gumovej pás a zdálo se, že se nic už nemůže přihodit.

Stát se může vždycky něco. Nikdy, Ramide, nepřestaň bejt připravenej, dodal Charil, když mu to vyprávěl, a Ramid cejtil, že jsou stejný krve. On, Charil, matka i ostatní doma. Nikdy nevíš. Tady ve Státech mu lidi takový nepřišli. Jako by nevěděli, co všechno se může stát.

S Nebrakem si to říkali úplně stejně. Nikomu nic neřeknou, dokud všechno nebude jistý. Ramid si na to pod kuchyňským oknem na Charilově zahradě vzpomněl, jako by to bylo včera. Šli spolu s Nebrakem z kina z filmu o gangsterskejch mafiánech v New Yorku a skoro celou cestu mlčeli. Jako holka a kluk, co jdou poprvý spolu a je to mezi nima, ale ani jeden nic neřekne, protože není třeba a taky se trochu styděj. Ale na úplně stejný věci nemysleli. Nebrak viděl gangstery, jak pokuřujou, holky jim sedaj na klín, a když nakopnou motorku, můžou jet, kam se jim zlíbí. Celý dny, a nikdo je nezastaví. Viděl je, jak přesedaj z jedný motorky na druhou jak z použitejch koní na čerstvý, a než došli tam, kde Nebrak v Báfusu bydlel, stačili vystřídat značky všech motorek, jak je znal a kreslil si je do sešitu, co měl pod polštářem.

Ramid myslel na to město, kde to bylo. Město, kde každej může mít pistoli nebo peníze a nikdy není jistý, co z toho. Město, kde každej může bejt, čím chce, a každej den vyrazit v jiným převleku, jako to dělali v tom filmu, a nikdo si toho nevšimne, protože lidí je tolik, že se neznaj a mnohem víc toho projde. Nikdo nic nehlásí Sule, vojáci jsou zavřený v Pentagonu v FBI anebo jinde, a tak se nepletou na trhu ani nečekaj před školou, aby šacovali a nechali si ukazovat průkazky. Snažil se to nevidět a dělal, že to není, jako všichni ostatní. To když potkal mužský s puškama, co k někomu patřili,

a zastavovali lidi. Jednou ho chytli taky. Čekal zrovna po kině na zastávce na autobus domů. Vždycky předtím doprovodil Nebraka, a tak většinou stíhal do Síby až ten poslední. Stál úplně sám v celé ulici, byla tma a zrovna vypnuli proud, jak se to někdy večer stávalo, a tak ani pod lampou u zastávky nebylo vidět, a vtom cejtíl, jak ho někdo chytl za rameno. Škublo v něm, lekl se. Že viděl nějaký film a že se s Nebrakem chystaj odjet, bylo v tu ránu daleko a cizí jako nápad někoho jinýho, co s ním nesměl mít nic společnýho. On byl tam, na kraji Báfusu, ve tmě na opuštěný silnici, kudy se jinam než na autobus nechodilo, a tak cokoli se stane, bude v tom sám, to věděl. Nikdy předtím se mu to v hlavě tak rychle netočilo jako v těch několika vteřinách, co přišly. Co tam sám v noci pohledává a koho podporuje, na to aby znal tu správnou odpověď. A nakonec si to ani nestačil srovnat v hlavě. Prostě ze sebe nemohl vypravit ani slovo. Mužskej s puškou na něj chvíli křičel, a pak ho nechal bejt a Ramid ho jen pozoroval, jak se vzdaluje, a nic než to si nepamatoval. Ani cestu domů. Jen na tu modřinu pod okem, co se jí Sula ráno zhrozila, a on říkal pravdu, když nevěděl, jak k ní vlastně přišel.

Řekl to jenom Nebrakovi, ale ten mávnul rukou, znal to sám a z vyprávění příbuznejch, nebylo to nic, co by stálo za řeč.

Stejně jako první Charilovy dny v Paříži. Když se na ně Ramid Charila zeptal, Charil nevěděl, co má říct. Viděl jen sám sebe, jak každou chvíli kontroluje, jestli svůj vak má pořád při sobě, a jak ho všude postrkujou lidi. Po bulvárech, co si je představoval přesně tak, jak vypadaly. Jenom Eiffelovka odnikud nebyla vidět. Ptal se na ni Jacquesa s Pierrem ten první den nejmíň desetkrát. Nebylo vůbec zataženo, a tak mu to nešlo do hlavy. Chodil celej den jeden krok za nima, něco si spolu šuškali, ale nerozuměl jim. Taky si myslel, že bude bydlet u nich. To bylo jediný, čím si byl bez přemejšlení jistej, když ten nápad s cirkusem na něj v Tábulu vytáhli. Byl zvědavěj, jak to u nich doma bude vypadat a že všechny příbuzný Jacquesa s Pierrem překvapí, když bude vědět, koho maj za předsedu vlády, a vyjmenuje podle velikosti všechny státy, co s Francií souseděj.

V letadle Air France, co s ním do Paříže letěli, měli v kapsách vzadu za sedačkama v každý barevněj časopis s článkama o francouzský kultuře a co se děje v zemi novýho, a tak si to celejch těch pět hodin letu studoval, aby byl připraveněj, až se ho někdo zeptá, a hlavně v rodinách Pierra s Jacquesem, aby se tam na něj nekoukali svrchu. Než dojde na předvádění kouzel, aby měl o čem mluvit a udělal příznivej dojem. Francouzskejch slov moc neznal, ale co chtěl říct, vždycky si nějak poskládal dohromady.

Nečekal, že budou tak dlouho chodit po městě. Měl za to, že po cestě se jí a pak se jde spát. Podle všeho Jacques s Pierrem bydleli na úplně opačným konci města, než bylo letiště, říkal si, když už šel za nima asi hodinu a z metra a do metra a pořád dál, než vešli do domu, co se z něj vyklubal hotel, a Charilovi došlo, že dost z toho bude asi jinak, než si představoval. Předně že by s nima bydlel, byl nápad jen jeho a nikoho jinýho. Zašli a vyšli z několika hotelů a v jednom z nich mu pak vzali pas a papíry, co dostal na letišti, a s trochou peněz a plánem města ho tam nechali, že si pro něj přijdou.

Tohle se Ramidovi nelíbilo, znal to z kina. Dělá se to mladejm holkám, co jim nejdřív slibujou práci barmanek, a pak je někde zavrou a ony pak buď utečou, nebo je někdo musí vysvobodit. Za těch pět tejdnu, co s Karimikama chodil na filmy, to takhle bylo ve dvou. Vždycky při tom dostal zlost a taky myslel na Nilu. V krátkým kombiné, v kterým ji vídával ráno jít rozespalou do koupelny, ty holky chodily celou noc. Že si to Charil od Jacquesa s Pierrem nechal líbit, ho překvapilo. Zkušenej začal bejt asi až tady, pomyslel si a Charila napadlo, že to, jak mu vzali pas a papíry, mohl klidně přeskočit, protože pro to, co se pak stalo, to nebylo důležitý.

Dva dny se Charil procházel sám po Paříži, než si pro něj Pierre přišel. Teď půjdou a někomu mě představěj, říkal si, hlavnímu z jejich cirkusu a já ukážu, co dovedu. Ale šli na úřad a Pierre mu cestou vysvětloval, jaký budou otázky a co jim na ně říct. Že v rodině má mrtvý a doma to nemoh vydržet, protože tam není žádná demokracie, a jiný, co mu ty slova Pierre napsal na papír.

Svoboda, vlastní názor a podobný, co je Charil viděl cestou na reklamách na modré cigarety Gaulloises, na obřích nasvícenejch tabulích u metra, kam šli. Nebylo to pak nic těžkýho. Párkrát se s francouzštinou zadrh, ale vystoupení to bylo dobrý, alespoň Pierre mu to pak takhle řekl. Jak to vypadá u něj doma, sice nikdy nezjistil, ale alespoň ho konečně vytáhnul z hotelu, a tak si Charil oddechnul, že to s hotelem nebyla žádná léčka, ale krajovej zvyk nebo to doma měli rozbudovaný.

Ramid se do cirkusu dostal začátkem svýho třetího bronxskýho měsíce s Nilou. Nejdřív ty dny v nový zemi počítal jako v Síbě, když se v létě ve škole neučilo a každěj den byl drahej a mohl vstávat, kdy se mu zachtělo, ale pak to spíš samy začaly dělit věci, co se staly. První den ve škole, den, kdy mu poprvý Jimmie řekl hi, první test v jazykovým kurzu, den, kdy Mary poprvý vynadala Karimikům a ne jemu, když je kop a oni jeho na plácku před domem. V cirkuse byl den předtím a ten kopanec od Karimiků dostal za to.

Peníze na lístky si půjčil od Charila a Nilu pozval proto, že o cirkuse u večere sama mluvila. O plakátech s tygrem. Držel v tlamě hlavu mužskýho, viděla to v expres busu na Manhattan, co na něj ráno čekala v ulici a Ramid ji tam z okna mezi sedmou a čtvrt na osm viděl přešlapovat.

Karimici s ní nejezdili, protože platit tři školný by bylo podle Mary moc, ale proč to padlo zrovna na Nilu, na to se Ramidovi ptát nechtělo. Začínal se řídit podle nepsanejch zákonů Charilova baráku. Na co by se první den zeptal hned, bral po pár tejdnech jen jako jednu z dalších věcí, co se časem samy vysvětlej anebo ne, ale káravej pohled Mary za to nestál. Navíc ptát se v nový zemi se ještě nenaučil. Ptát se tak, aby něco z druhýho opravdu vytáh.

Cirkus nebyl daleko. Koupil lístky, jen doufal, že Nila nemá nic domluvenýho, a pak poprvý zaklepal jednou odpoledne na dveře jejího pokoje. Asi spala. Ze dveří vykoukla malá hlava s pomačkaným obličejem v teplákách a velký pánský košili, co nosili Jimmie s Charilem, z pokoje s rozestlanou postelí plnou plyšovejch

zvírat. Jen pokrčila ramenama a málem mu ve dveřích skřípla nohu, ale kývla, že půjde.

A pak byla zas, jak ji znal. Co v cirkuse předváděli se zvířatama, bylo jedno, protože vedle něj zase seděl ten hladkej porcelánovej obličej s velkýma očima udivený srnky, s řasama, co hejbaly vzduchem, a rtama z maliny a drobný prsty, co jí hrály na klíně, a Ramid celý ty dvě hodiny přemýšlel, jak je chytnout, aby to vypadalo jakože nic. A Nila se smála. Smála se všemu a celou dobu, až mu to přišlo divný, protože když to skončilo, neřekla nic a Ramidovi to celý zas tak moc dobrý nepřišlo. To nejlepší bylo na plakátech, který slibovaly překvapení, na který celou dobu čekal, a pak byl konec a navíc nikdy předtím nekrad, a když Nila cestou z šapitó navrhla, že si daj hot dog, musel to poprvý udělat. Vzít z futrálu slepýmu černochovi, co stál vedle cirkusový pokladny, když si Nila šla odskočit a zrovna si nikdo nekupoval lístek. Tohle by Ramid nikomu neřekl. Jenom Nebrakovi. Ve filmech, co spolu viděli, byli hodný pod tlakem nepříznivejch událostí taky doháněný k přečinům, a ženy přece takovýma událostma jsou. Ale Nebrak byl v Báfusu.

Když šli s Nilou zpátky domů, napadlo ho, že by jí o něm pověděl. O tom, že měli přijet spolu, a i když Nebrak není narozenej stejného dne, byl to jeho nejlepší kamarád a přijel by s ním, kdyby mu Mary napsala pozvání. Ramid napsal Charilovi o dvě a pak v tý doporučený obálce, co si Ramid vyzvedl v Síbě na poště, bylo jen jedno a nic k tomu. Jenže Nila za to nemohla. A tak jí koupil hot dog, a když si prohlížela poníky, co je měli před cirkusem jako atrakci pro malý na ježdění, dal jí zezadu polibek na vlasy, co si ho Nila ani nevšimla.

Jak to bylo dál s Charilem, se Ramid ten den, co Charil na zahradě pod kuchyňským oknem začal vyprávět, už nedozvěděl. A ani jednoho z nich nenapadlo, že Mary je celou dobu poslouchala horním dílcem okna přes tenký pletivo proti komárům. Okno, co ho většinou nechávala otevřený, aby výpary z vaření měly kudy utíkat ven. Stála tam a poslouchala řeč, co jí ani slovo nerozuměla,

a sledovala hlavy kluka a mužskýho, co tam seděli za oknem, dvě hlavy, co kdyby ji viděly, hned se od sebe odtáhnou a Ramid by se na ni usmál úsměvem, co není opravdovej. Báli se, že ona, Mary, tam přijde a oni budou muset přestat mluvit po jejích a navíc předstírat, že jim to vůbec nevádí. Věděla to. Věděla, že to, co si oba přejou, je, aby tam vůbec nebyla. Aby je jen zavolala k hotovému jídlu a jinak je nechala bejt.

Někdy Mary přišlo, že ve svém vlastním domě nemá žádný spojení. Keye s Mikem nezajímalo nic. Nic, o čem by ona něco věděla, a jakživo za ní nepřišli o něčem si popovídat. Pořád čekala, že teprv vyrostou. Že se před ní jednoho dne objeví a zeptaj se, jak se má. Jen tohle jediný. V baráku přece nic dělat nemuseli. Ostatně zvládne to všechno sama a vždycky může říct Ramidovi s Charilem, když na to přijde. Key s Mikem stejně všechno popletou, pomyslela si. Odbydou a nechaj nedodělaný, protože maj moc školy. Stejně jako Nila. Mary přemejšlela, jestli je tak vychrtlá, protože ve škole neobědvá, nebo jí přeskočilo a chce bejt jako ty holky z časopisů. Slíbila si, že se jí na to zeptá, a zavolala z okna Charila s Ramidem k jídlu. Lekli se přesně tak, jak si představovala. Houkla pak na Karima s Mikem, dolů sešel i Jimmie a Nila se přiloudala jako vždycky poslední.

Celou tu dobu u večeře ji Mary pozorovala. Co se asi její holčičce honí hlavou, přemejšlela, když jí nalejvala polívku a Nila se jí ani jednou nepodívala do tváře. Všichni říkali, že jsou si spolu podobný a podle fotek to tak bylo. Jako mladá měla úplně stejný dlouhý plavý vlasy i tu její vytáhlou postavu.

Když kluci byli malí, s rodinama z okolních baráků, co se s nima tehdy s Charilem přátelili, jezdili v neděli do parku opíkat maso. Měli svůj malej rožnič na barbecue, dřevěný uhlí vždycky Charil koupil v supermarketu, dva balíky v pátek cestou z práce, a ona už ve středu naložila maso. Ale nejdřív na woodlawnskej hřbitov. Jinak to Mary nesnesla. Nejdřív tam, položit kytku na matčin hrob, a potom si užít odpoledne. To byly doby, kdy Charil udělal to, co jí viděl na očích. Na uhlí na nedělní barbecue nikdy nezapomněl. Teď

mu to musí pokaždý říkat a stát si na svém, než ho jeho potřeštěný nápady přejdou. Že by měli dát Jimmieho do starobince. Kdo to kdy viděl? Víc než pět sedm let tu stejně nebude, a pak že je Charil z nějaký humánnější společnosti, jak to on sám někdy říká. A ona na to, jestli u nich na vesnici by to někdo udělal, a Charil se rozčílí, o jaký vesnici to Mary mluví a že nemá ani ponětí.

Na to všechno Mary stihla pomyslet, než do sedmi talířů rozlila žampionovej krém, a Ramida napadlo, že právě kvůli těmhle krémům je z ní teď taková bečka, protože Charil říkal, že byla krásná a od té doby se něco muselo stát.

Kus z toho, jak se sem do Bronxu dostal, když cirkus byl francouzskej a Charil nejdřív v Paříži, se Ramid dozvěděl, když měl za sebou svůj první den v práci. Vzal ho tam Charil a Ramid byl rád, že se na chvíli zbaví Mary a jejího úkolování, kromě kterého na něj skoro nemluvila, i když si určitě musela všimnout, že v angličtině udělal velký zlepšení a Charil mu doma už skoro nic nemusel překládat.

Práce, kde Charil trávil většinu svého času, byl malej plac vedle parkoviště u desátýho bronxskýho exitu na highway do Baltimoru. Bylo tam všechno. Benzínka, Burger King, co měl až do půl druhý v noci otevřený okýnko drive thru a vevnitř taky záchod, kam se chodilo, protože jinam to nešlo, a ženský v kšiltovkách za pultem už byly navíc na Charilovu četú zvyklý, a dokonce se na ně usmívaly stejně jako na svý zákazníky, jak si Ramid všimnul, když šel v hloučku se dvěma na záchod poprvý. Na plácku u parkoviště, kam Charil Ramida přivedl, několikrát denně zastavilo auto a pak začalo smlouvání. Zákazníci, jak o nich Charil s mužskýmá mluvili, když nějaký vysedl z auta, obcházel Charilovu četú a Charil tu toho tu onoho mužskýho přistrkoval blíž k nim jako vhodnýho kandidáta pro nájemnou práci.

To místo znala v Charilový části Bronxu většina jeho obyvatel a všichni ti, co si chtěli ušetřit peníze a papírování a potřebovali někoho na chvilkovou výpomoc. Většinou na den, dva nebo tři, ale někdy jen na pár hodin nebo na půl měsíce, jak se to zrovna sešlo.

Na place u desátýho exitu začínali většinou kolem půl sedmý ráno a zůstávali podle počasí, ale před pátou se domů nechodilo. Taky jak bylo světlo. Za tmy si vybrat přišel jen málokdo, jen ten, co to měl předem domluvený a mužský už pro něj předtím dělali. Byli zákazníci, co si takhle postupně nechávali renovovat celej dům, a Charil jim to vždycky vřele doporučoval, skoro každému, kdo přijel. Že čím víc mu zaplatěj, tím víc sami ušetřej. Pro stálý zákazníky měl vypracovej důmyslnej systém slev, co se sčítaly, když si někdo najal mužský víckrát za sebou, a Charil tomu říkal profesionalita. Profese mužskejch Charilovy čty s tím ale neměly nic společnýho. V řemesle nebyl vyučenej skoro nikdo a kvůli tomu a taky ze strachu, že když je okradou nebo mužský místo opravy něco pokazej, žádný pomoci se nedovolaj, si Charilovu četku najímali jen ti, co na regulérní opraváře neměli peníze. Ne ale podle Charila. Podle něj byl jeho podnik pro chytrý, co nechtěj platit víc, než si zasloužej, a příklad toho, jak by to mělo mezi lidma fungovat. Lidi by se tu pořád kvůli něčemu soudili, říkal Ramidovi, když ho na plac vedl poprvý. A tak jsou nesví, když nemůžou. Charil měl za to, že je to samotný usvědčuje ze špatnejch úmyslů, a to si myslel o každým, kdo přijel a pak z celýho obchodu sešlo, když mu Charil odmítnul napsal fakturu. Kdo je poctivej, tak věří a já zas věřím jemu, říkal na to. A spravedlnost je v tom, že s náma tyhle poctiví lidi i nejmíc ušetřej. Na to se Charil zašklebil a Ramid přemejšlel, jestli tomu věří, anebo patří mezi ty se špatnejma úmyslami, co si zasloužej platit s přírážkou, protože bezdůvodně podezřívaj ostatní, že jsou stejný jako oni.

Všichni z Charilový čty byli lidi odjinud. Většinou z Mexika nebo z Peru, lidi, co byli Ramidovi po ramena, ale i odjinud, a taky složení skupiny se často měnilo. Nový přijímal Charil jen na doporučení někoho stálýho z čty a podmínkou bylo, že se domluví a není starej ani dítě pod šestnáct.

Vlastně byl Ramid na svýho strýce hrdej. O každým ze svý čty něco věděl, a když upadala nálada, protože žádný auto dlouho nestavělo, dělal vtipy a nabízela cigára. Ramid byl nejmladší, a tak si

nejdřív moc mluvit netroufal, ačkoli angličtinu už měl lepší než kdejaký z mužskejch, co pro Charila dělali a co, jak mu Charil řekl, byli v Americe už třeba i deset let. Nejenom New York, ale i Bronx měl svý čtvrtě a v některých z nich se bez španělštiny nešlo ani zeptat na cestu. Na to Ramid přišel, když se tam jednou ztratil a s nikým se nemohl poradit. Lidi bez řeči ale Charil k sobě nebral a říkal o nich, že měli zůstat za hranicema a rodit si tam, a ne tady, a při tom se někdy rozčílil, jinak ale skoro nikdy. Bylo vidět, že respekt má i bez toho, a Ramida napadlo, jestli ho Mary takhle někdy viděla. S ostatníma mužskýma, jak sedí na krabicích, co je tam vynášeli z Burger Kingu, a mezi nima všema je Charil ten nejzkušenější a všema ctěnej pohlavár čty drobnějších prací.

Na první zakázku, kterou Ramid dostal, šel Charil společně s ním, ačkoli jindy to s chlapama nedělal. Plácnul si brzo ráno s černochem v otřískaný dodávce, ten je hned naložil a už za hodinu potom mu trhali dlaždice v koupelně, kterou chtěl dát do pořádku, protože se znova ženil a neměl na to čas ani vercajk. Charil pak odjel přikoupit několik novejš dlaždic, protože ty, co je měl mužskej připravený, si špatně spočítal, a Ramid navíc jednu naprasklou omylem rozlomil. A mezitím, co byl Charil pryč, mu mužskej ukazoval fotky ženský s mateřskejma pažema a pramenama šedivejš vlasů, svý nastávající, co to s Charilem kvůli ní dělali, a pak jim do koupelny přines pizzu a večer kolem šestý bylo všechno hotový. Byl to dobrej den, řekl Charil Ramidovi, když zpocený odcházeli domů, a když jim pak doma Mary večer servírovala, mrknul na něj a podotknul, že se vyvedl v lahej večer bez komárů, a z toho už se dalo vytušit, že si sednou dozadu na zahradu a Ramid se dozví něco o tom, co se Charilovi stalo v Paříži dál.

Skoro nic. Nebyl na to totiž čas. Pierre pak říkal, že si myslel, že to Charilovi řekl už v letadle, ale Charil si na nic nepamatoval. Možná, že na chvíli usnul unaveněj ze studování toho francouzskýho letadlovýho magazínu, co mu byl nakonec stejně k ničemu, protože se ho nikdo na nic z toho nezeptal, ale o tom by

snad věděl. Anebo Pierrovi nerozuměl. Ale bylo to jedno. Cirkus se zkrátka už dlouho chystal do Ameriky a Charil se to dozvěděl jako hotovou věc. Nic to na slíbený kouzelnický práci neměnilo a věci kolem příprav na cestu zařizovali jiný, takže nakonec proč ne.

Cirkus se jmenoval Les Mémoires. A to proto, že se snažíme dělat věci tak, jak už se dneska nedělaj, řekl Charilovi Jacques, když ho tam poprvý zavedl a představil se mu jako principál. Charilovi chvíli trvalo, než se naučil Les Mémoires vyslovovat tak samozřejmě jako on, ale kdo se ho pak náhodou v těch několika dnech, co Charil ve svém životě v Paříži strávil, zeptal, co dělá, musel mít dojem, že nejmíň odjakživa kouzelníka v Mémoires. Nebejt za tupýho z chudý země bylo to hlavní, co Charil v těch prvních měsících, co dal sbohem tábulskému domovu, chtěl a dal by za to všechno. Slíbil si, že se ničemu nebude divit a to, že je perzekuovanéj umělec, bude používat podle potřeby, i když to nebyla pravda. Taky mu to doporučil Pierre a mezi lidma to většinou mělo ohlas. O tom, že je statečnej, pak mluvili spíš, než by se vyptávali, jestli maj u nich ve vesnici kanalizaci a jestli choděj bosí nebo v lýkových obutí.

Ramid chodil odjakživa v adidaskách, továrna stála nedaleko Tauřiny pevnosti a dost ženskejch, co je Taura vyhnala od brány, v ní pracovalo. Ale Ramidovi už takový otázky nikdo neklad. Spolužáci ze Sašový třídy, když se na začátku školního roku představoval, říkali, že znaj jeho zemi z televize. Prej tam u vás nedávno vykopali pět tisíc let starej chrám, co měl podlahový vytápění, zeptal se ho hned v prvním týdnu o přestávce jeden Číňan. Ramid se na to pak ptal Suly v dalším dopise, ale v odpovědi od ní o tom nebylo nic. Možná to bylo od Síby moc daleko.

Charil na většinu všetečnejch otázek odpovídal co možná nejstručnějc a špatnou výslovnost svýho jména, jak ho Francouzi komolili, brzo nechal bejt, hlavně aby v Les Mémoires rychle zapadl. Jacques byl principál a Pierre tanečník s maskama a práci v Červeným kříži vzali na pár měsíců kvůli penězům a protože uměli anglicky a měli diplom z medicíny. Ale to všechno jen kvůli Les Mémoires, aby vydělali, když za mořem to nepůjde tak, jak si

přáli, a Charil byl něco podobného. Atrakce, která měla přilákat pozornost a taky peníze, co na něj jako na talentovaného umělce z bývalý francouzský kolonie získali od ministerstva kultury, kde Jacques někoho znal. Síbskej artista, co se konečně s pomocí francouzskýho záchranýho lana může nadechnout svobodnýho vzduchu, říkali o Charilovi lidem, co se jim myšlenka Les Mémoires líbila, ale aby něco přihodili ze šrajtofle, na to potřebovali slyšet víc.

A pak se nalodili a čtyřtýdenní plavba se všema zvířatama, šapitó v podpalubí a souborem Les Mémoires v plným počtu mohla začít.

Nile o tom Charil vyprávěl taky. Když byla malá, ještě spolu mluvili častěj než u snídaně a večere a on měl pocit, že ví, co se jeho dceři honí hlavou. Vypočítávali spolu zvířata. Na katolickým kroužku, kam ji Mary na doporučení učitelky přihlásila, pak Nila vyprávěla o tom, že se táta plavil s Noemovou archou. Byl tenkrát pro ni někdo, cejtíl to. Stejně jako to, že už je to dávno pryč.

Styděla se za to, co Charil dělá, a bála se, že se potkaj v něčí předsíni, kde ona bude na návštěvě a Charil tam přijde s četou nahodit bojler. Charil ale chodil do baráků jen zřídkka a skoro nikdy mimo Bronx, zatímco Nila měla většinu kamarádek na Manhattanu, tam, kam chodila do soukromý školy. Štvala ji ta uniforma, to jo. Prej že aby se nepoznalo, kdo jak na tom je. Jako by se to nevědělo z večírků, kam každej přišel ve svým a někdo i s darama, zatímco ona k sobě spolužáky nezvala nikdy, a to by možná bylo lepší si tu uniformu radši svlíknout hned. Ušetřilo by se divadlo. Stejně proti ní byly bohatý spolužačky spiknutý. Holky, co jí záviděly postavu. Neměla ani odstátý uši jako Lil, ani náběh na iksový nohy jako Beth, ale stejně by s nima měnila. Pořád je to totiž o moc lepší než bydlet v Bronxu. Protože říct na Manhattanu, že bydlíte v Bronxu, znamená, že se vás už nikdo dál na nic neptá, a kdyby Nila řekla, že pořádá párty s ohňostrojem, balónkama a tombolou, ve třídě by z toho byli asi pořádně překvapený. Ale přesto byla ráda, že chodí do soukromý školy a ne s Karimem a Mikem na státní. Vždycky je lepší bejt s těma z lepších rodin než jednooká mezi slepejma. A ona byla navíc hezká a za to by některý nafoukaný nány ze třídy daly

všechny své vejlety na Floridu a načínčaný malý psy, co nosily po kabelkách, a permanentky do hip fitnesscenter, co měly od svejch pěstěnejch anglosaskejch otců, co by jim Charilova četa vygruntovala celej byt, kdyby se na place desátýho exitu někdy ukázali. Ale v Bronxu většina z Nilinejch spolužaček nikdy nebyla. Možná se zataženýma oknoma projížděly, ale nezastavily by ani náhodou u Charilový čtyry, ani kdyby tam někdo ležel na silnici bez dechu. V Bronxu jsou stejně skoro jenom černoši. Nila je neměla ráda. Ani Charil, ani Mary, ani Karim s Mikem.

Mluvěj, jako když žvejkej, a jsou hlasitý a neradi choděj do práce. Za tím si Mary stála. Jsou všechny věčně popudlivý, protože jsou tlustý, a tak je bílí kluci nechtěj, prohlašovala zas o bronxskejch holkách Nila, když se o tom jednou všichni bavili u večere nad žampionovým krémem. Nechoděj, ale kinklaj se, a kdo si v metru mluví pro sebe nebo je jinak bláznivej, je s největší pravděpodobností negr, vydali nad už prázdnějma talířema společný prohlášení Karim s Mikem a Mike ještě dodal, že basket se do toho nepočítá. Ramid mlčel, protože sám nevěděl. Líbilo se mu, že Nigerijci ze školy maj kapelu, a zdálo se mu, že černý lidi se víc smějou. Podíval se na Charila, ale ten se koukal do stolu, jako by počítal tečky na ubruse. Přemýšlel o černý krasavici z Les Mémoires, co o ní Ramidovi neřekl, protože si nebyl jistej, jestli už má na takový věci věk.

Teprv na lodi se Charil se všema seznámil. Psal si jména všech, co se s nima postupně poznával, a večer před spaním si jména opakoval. Loď, kterou vypluli na jaře 1962 z Marseille, se jmenovala Jacqueline a nebyla to loď pro obyčejný lidi. Charil si představoval, že věci, co patřej k cirkusu, jako plachty, tyče, provazy a krasojezdecký dresy, se schovaj někam do úložnýho prostoru jako do kufru Pierrova auta, co jím spolu jeli do Marseille z Paříže, zatímco zbytek cirkusu cestoval vagónama se zvířatama a Jacques jako principál s nima, ale nakonec to vypadalo úplně jinak. Představoval si sněhobílou palubu a mužský v pruhovaným, co ji drhnou, zatímco on si procvičuje francouzštinu s hadí ženou nebo

nad šálkem kávy s Pierrem sledujou kurz a hádaj, jestli mlha v dálce je bouřková, nebo jenom pobřeží nějakýho náhodnýho ostrova, ale ani tak to nebylo. Loď, co s ní jeli, byla nákladní a skoro celou cestu strávili v podpalubí, kde trénovali své čísla. Kávu s Pierrem si na palubě nikdy nedal a hadí žena na něj celou dobu nepromluvila. Skoro mu přišlo, že jméno Jacqueline je pro takovou loď, co nevezde žádný řádný pasažéry, trochu škoda. Ani kapitána nepotkal, mužský, co ji řídili, chodili v montérkách a Charil musel dávat pozor, aby se tam někde o něco neotřel, protože všude byla špína a Charil měl s sebou jen jedny rezervní šaty.

V podpalubí to ale stálo za to. V útrobách lodi, co připomínaly hangár a byly plný trubek, co loď držely v provozu, postavili na zkoušku cirkusovej stan a na trubky pak uvázali tlustý provazy, po kterejch se šplhalo, a Jacques dohlížel, aby to zkusili všichni, kdyby někdo cestou onemocněl a v Novým světě by byl potřeba záskok. U stropu taky připevnili lano, kde cvičil gruzínskej provazolezec Vojtyla, co měl podle Pierra trochu Stalinový krve a v Americe to pak dali na plakáty. Les Mémoires, první politickej cirkus. Ten nápad dostal Pierre po jedný z ranních povinnějch rozcvíček na lanech, když se převlíkali v provizorní šatně, kterou si v rohu hangáru postavili z potrhanejch padáků, co prej Jacques na požádání dostal gratis od kapitána lodi. Prej původně z druhý světový, ale to Charil nemohl vědět, protože na tu úplně horní palubu se nikdy nedostal. Nebyl na to čas, ale Pierrův nápad se mu líbil. Doma bylo taky všechno politický a on sám měl status perzekuovanýho, a tak to všechno zapadalo.

Amira, africká královna a Charilova cirkusová láska, byla z Čadu, ale narodila se už v Paříži a Charil si jí první dny nejdřív vůbec nevšimnul. Cvičila vždycky sama, vysoko v provazišti, kam šlo špatně dohlídnout, a její ocelová lesklá pleť tam navíc splývala se změtí černejch trubek u stropu, co od něj Amira byla někdy i jen půlmetr i míň. Strašlivě vysoko se vznášela a Charil pak většinu cesty strávil v úzkosti, že se Amira jednou neudrží. Sám měl povinnou ranní rozcvíčku s ostatníma a zbytek dne plno času, a tak

dlouhý hodiny trávil pod provazištěm, díval se do nesmírný výšky, kde Amira v malinkejch plavkách cvičila, a trnul strachem. Měli vedle sebe kajuty a dali se do řeči. Většina ze souboru bydlela po několika, ale Amira si to nepřála a Charila dali do zamykatelnýho prostoru s požárníma přístrojema, co dobře fungoval jako pokoj, když mu tam na zem přinesli matraci a věci si nechal ve vaku. Stejně se to tam pořád kymácelo, a aby se mu těch pár drobností, co si vezl, rozkutálelo po celým pokoji, o to nestál. Ačkoli právě tomu v Novým světě Jacques zpočátku přičítal úspěch Les Mémoires u americkýho publika. Je to, jako když běžci trénujou v tretrách se závažíma, řekl tehdy místním novinám, co pak z toho udělaly titulek. Dřina čtyř týdnů cvičení v rozkolíbaným šapitó se totiž ukázala jako účinná výcviková metoda. V cirkusovým stanu, co Charilovi přišel opilej. Motal se a celej hangár s ním, a navíc musel dávat pozor na Amiru, jestli se dobře drží a jestli žíněnka, co po podlaze posunoval podle toho, kde se zrovna Amira houpala, je na příslušným místě.

Když Mary poprvý uviděl, nejdřív mu připomněla právě ji, čadskou královnu. Amira si tak nechala říkat i od něj, v noci v kamrlíku s požárníma přístrojema, kde si do uší šeptali každej ve svým jazyce ty nejněžnější slova a pak se tomu spolu smáli. Jazyk, co ho znala jen od rodičů, protože v zemi, odkud přišli, nikdy nebyla, zněl jako klokotání hlubokýho potoka. Jako rychlej proud zkalený vody, co v ní balvánky narážej do sebe. Charil nerozuměl ani slovo, ale koupal se v tom jejím potoce s ní a ona při tom měla stejný miniaturní plavky jako na provazech a kapky potu se jí perlily na krku i na zádech, co je měla porostlý jemným chmýřím jako broskvev, a obtisků Charilovejch zubů na nich si nikdo nevšimnul jen proto, že pořád cvičila tak vysoko. Poprvý si přišla k Charilovi jen něco půjčit do kajuty. Po třech dnech, co za ní pod provazištěm posunoval žíněnku a ona se na něj dolů ani jednou nepodívala. Spadla bych, řekla mu potom a smála se a držela ho v náručí a Charil měl pocit, že ten zvláštní jazyk, co bublal jako potok s kamenama, slyší i v jejím smíchu.

Teprv v jejím náručí si uvědomil, jak moc si právě tohle přál a kolik nocí měl Amiru ve snech, co si je ráno nechtěl pamatovat. Kamarádku Suly, co s ní něco párkrát v tábuleckém domově měl, opustil, aniž by jí řekl, že odjíždí. V náručí africký královny měl pocit, že by si ani nevzpomněl na její jméno. V Paříži, když večer v hotelu čekal, jestli se Jacques s Pierrem ukážou, nebo je už nikdy neuvidí, na ni myslel celý ty dva večery. Že jí napíše, ona přijede a budou spolu. Ale pak nevěděl, kde koupit známku a nikdo mu nerozuměl, když se na to na ulici ptal. A když do hotelu přišel Pierre a vyzvedl ho, rychle na nápad s dopisem zapomněl. Ani se vlastně neznali, pomyslel si, když si africká královna svlíkla kalhotky, stehnama ho stiskla kolem krku a on se jí mezi ně mohl dívat tak dlouho, jak chtěl. Na nic se ho neptala, a když vzdychala, jako by celá loď dejchala s ní a všichni v kajutách kolem byli vzhůru a bledli závistí. Pak mu Jacques říkal, že to o ní bylo známý a že každé si myslel, že jen on a nikdo jiný, ale Charil mu nevěřil. Africká královna byla přece sama stejně jako on, a když se podíval zblízka do jejích očí, co se leskly jako vodní kameny, viděl tam touhu, co patřila jen jemu a nikomu jinému. Večer se scházeli pod provazama a Amira mu ukazovala čísla, co si vyměřila jen pro něj. Než přišla do cirkusu, byla barovou tanečnicí a v New Yorku se jí stala zas. Potom, co se cirkus rozpadl a Charil na ni skoro zapomněl.

Kdyby Charil znal Ramida trochu líp, věděl by, že mu o tom všem může klidně říct. Ramid nebyl dítě a kromě Suly se Sehilem, dvou těl, co je viděl, když se na sobě hejbalý to ráno v Síbě, zažil už mnohem víc. Yizhou se ho na to po škole jednou zeptala. Holka, co se s ostatníma jinak nebavila, protože rodiče byli vědci, a tak lidi americkou vládou ceněný, na rozdíl od Ramida, Frederica, Nigerijců a všech těch ostatních ze Sašovy jazykové třídy. Zeptala se, jestli do Států Ramid utek, protože ho doma nutili k něčemu, co sám nechtěl. Viděl to. Její utažený culíky a přísnější polodětské obličej, co o něm věděl, že za pár let nebude hezkej, ale tehdy byl a bylo v něm navíc něco, co Nila neměla. Měl za to, že ta zvědavá asijská umíněnost, ale zdálo se mu, že ještě něco dalšího. Myslel si, že je Yizhou chytrá,

protože nad tou její otázkou se musel na chvíli zamyslet, ale pak přišel na to, že takhle se jich tu ptá spousta. Zvláště holky, co se považovaly za vzdělaný a uvědomělý, se ho místo toho, jestli doma měli splachovací záchod nebo si svítili petrolejkama, ptaly na to, co doma nesměl, a měly za to, že je určitě v Americe, protože to tam nemoh vydržet. Třeba jestli ti nutili nějakou holku, dodala Yizhou, když Ramid hned neodpověděl a na chvíli si pomyslel, že se třeba Yizhou líbí, ale už za ním pak nikdy s ničím nepřišla. Stejně by jí nic neřek. Jen že mu nic nenutili, protože svoji zemi je nutný v cizině bránit před útokama a nejvíc před těma, co jsou dobře myšlený. Takoví lidi si toho totiž o sobě myslej nejvíc a pak raděj, co by se mělo zlepšit tam, kde nikdy nebyli.

Nenutili. Otec mu ji vyhlídnul stejně jako otec Suly Sehila. Jmenovala se Hakar, a kdyby to Charil věděl, určitě by si pomyslel, že nejenom on nechal doma někoho, s kým mohl mít docela spokojenej život.

Nejzvláštnější na tom bylo, že se Ramidovi o Hakar v Síbě zdálo, i když měl za to, že se mu vůbec nelíbí. Možná, že kvůli tomu, že něco v něm vědělo, že odejde pryč ještě dřív, než se na to sám začal chystat. Že Suliný předpovědi nejde utýct a on si nemohl dovolit nic, co by ho zdrželo. Yizhou by určitě řekla, že ne předpověď sama, ale to, že se Sula tak bála, ho nakonec odneslo pryč. Jenže to už je v Americe. V zemi, kde lidi myslej jinou hlavou a co není po jejich, jim přijde zaostalý nebo výmysl. Ale Hakar byla živá a podle všech doma krásná, jak má bejt. Možná měl jenom strach. Že propadne holce a zapomene, co sám vlastně od života chtěl. To všechno, co ukazovali v báfuským kině na představeních cizích filmů, to že je možný všechno zkusit. To, proti čemu byla Hakar jen mámení, co se mu ve jménu velkejch věcí nesmí podlehnout. Možná proto se mu nelíbila a proto se přesto budil zpocenej a přál si její tělo, co mohl mít, ale nechtěl.

S Nilou to bylo jiný. Asi byl přesvědčenej, že se to nemůže stát, a proto kdyby na to přišlo, přísahal by jí věrnost na celej život. Tak to pak zažil ještě mockrát. Co nešlo, to chtěl, a od toho, co měl, utíkal

jako o život. Ale nikdy už při tom nezažil takový muka zlýho tušení jako s Nilou. Muka, od kterých mu nemohl nikdo odpomocť, protože by mu nikdo nevěřil. To si Ramid myslel, a tak jen sledoval, jak je Nila čím dál hubenější a Jimmie zamkne a jejich oči o sebe při večeri nikdy nezavadějí, a pak se Jimmie zved a šel ven. To když bylo zrovna pondělí a ve Fayovův taverně na rohu bronxský Sto devadesátý sedmý se pak svítilo dlouho do noci.

Nebyla totiž pravda, že by Jimmie jenom seděl ve svém podkrovním pokoji. Příkladnějším v pondělí večer by ho tam nikdo nezastihnul. Sehnutá postava vlekoucí se každé první den v tejdnu po Sto devadesátý sedmý ulici totiž patřila jemu. Jimmiemu, co šel na svůj sraz za společností. Ten večer se tam pravidelně scházeli. Odjakživa, řekli by vám v ulici ty, co někoho z nich znali. Šedivej výčepník to takhle řekl už Charilovi, a to bylo dvacet let zpátky. Charilovi, co si vzal Jimmieho jedinou dceru do roka a do dne od chvíle, kdy Jacqueline s Les Mémoires v kovovejch útrokách přistála u americejch břehů a celá flotila zvířat, cvičitelů a technickýho zákulisí se vydala najatejma trakama do města měst.

Charil se chechtal, když to Ramidovi vyprávěl, a Ramid si představoval karavanu s velbloudama, co se jim na hrbech pohupujou koše s drahejma látkama, a ženskejm, co sedějí v dřevěnejch zdobnejch sedátkách, na kotnících zvonějí tepaný náramky, a až sedne oblak zvířenyho prachu, po tom všem zbydou jen velbloudí stopy v kamenitý poušti a nic jinýho jako by tam ani nikdy nebylo.

To byl začátek jedný ze Sulinejch sáhodlouhejch pohádek. O aškarský princezně, co jí vysvobodil cizinec v podobě šestinohyho velblouda. Tu znali u nich doma všichni a Charil taky. Někdo přijde a všimne si toho, co nikdo z místních neviděl, a s krásnou ženou budou navěky šťastný. Taky přišel jako cizí a zachránil Mary ze skladu s lihovinama. Cizí v cirkuse, co tu byl cizí a do roka se rozpad.

Nejdřív to ale vypadalo na velikej úspěch. Aby se zvířata nestrkaly, v každým voze s nima jel někdo z ansámblu, a tak první

Charilův Novej York byl pruhovanej přes šprycle okna na dejchání traku s lamama. Amira jela se dvěma starýma levharticema v autě hned za ním, a tak si mohli občas zamávat, a když dorazili na místo, kde jim úřady povolily rozbít cirkusovej tábor, utíkali rychle za torzo nedaleký továrny honem se pomilovat. Protože na potom Jacques svolal povinnej sraz a u příležitosti takový speciální chvíle se dalo čekat několikahodinový řečnění a ani potom žádný soukromí, protože nejdřív se pokaždý stavělo.

A tak jsme to šli kolem obhlédnout s jednou provazochodkyní a objevili starou továrnu na pečivo a na chvíli si tam sedli na dřevý pytle, řekl o tom Charil Ramidovi, ale ten už si stejně hned představoval dva do sebe zaklesnutý, hned jak se kolem nikdo nedívá. Na zemi mezi kusama opadanejch zdi a pokroucenejch drátů, co koukaly ze zdi, ležet na moučnejch pytlích Charila se ženskou ve třpytkách, a pak se něco stalo a byl to on sám. Se zavřenýma očima držel Nilu v objetí a pak tam ucejtil Jimmieho. Nila měla zas na sobě tu pánskou kostkovanou košili co prve a stejně pomačkanej obličej, ale teprv teď si toho všimnul. Černejch rozmazanejch stínů z řasenky, co v tom snu vypadaly jako kruhy pod očima, a vzorek z polštáře, obtisknutej na tvářích, tak dlouho v něm asi měla schovanou hlavu. Chtěla mu něco říct, ale z horkejch malinovejch úst nevyšel žádněj zvuk a pak se to všechno rozplynulo. Sen jako zhoupnutí se za plnýho vědomí, takovej, co je mívála Sula, než ji Taura naučila dávat si věci dohromady, ale Ramida by s tímhle hnala pryč. Byl mužskej a žádněj jasnozřivej dar neměl a k tomu mu uteklo, jak první představení Les Mémoires v květnu 1962 vlastně dopadlo. Byl unaveněj a z dlouhýho Charilova vyprávění se mu klížily oči. Táhlo na půlnoc, s Charilem zas na zahradě zapoměli na čas a v kuchyni se rozsvěcela a zhasínala lampa, znamení od Mary, kterým je posílala spát.

Byla to Ramidova padesátá devátá noc podle kalendáře a první den, co si v Americe něco vydělal. Za tu koupelnu, co vydlážďovali pro nevěstu chlapíka v otrískaný dodávce, mu dal

tenkrát Charil dva dolary padesát centů a Ramid dlouho zvažoval, co by za ně Nile udělalo radost.

Kurz angličtiny, co ho pak Charilovi splácel, mu tehdy právě skončil a do Sašový třídy už nějakou dobu nechodil. Další den byla sobota, s Charilem do práce se nešlo, a tak když se vrátili z keymartovýho nákupního střediska, vydal se z baráku, aby za vydělaný peníze koupil Nile dárek.

Charilův barák byl jeden ze spousty stejnejch v mnoha na chlup si podobnejch ulicích z lehkejch domků s dřevěným obitím. Vpředu měly verandu s pláckem a vzadu malou zahrádku, která většine sloužila jako skladiště a byla předmětem častejch hádek sousedů kvůli harampádí, co přesahovalo na pozemek druhýho. Ploty měli sice jen některý, ale každej přesně věděl, kde se táhne čára jeho vlastnickýho práva, a dost jich mělo i bouchačky a hodilo se vědět kdo, aby si na takovýho náhodou člověk zbytečně netroufal. Charil Ramidovi o těch pár, o nichž to bylo známý, hned na začátku řekl, ale ty, co tu svoji schovanou ještě nevyzkoušeli, mohli bejt všichni ostatní, a tak bylo radno mít se na pozoru.

O jedno domovní číslo pod Charilem bydlela rodina početnejch Jacksonů, co se ratolesti nedaly vždycky rozlišit, protože si mezi sebou pořád vyměňovaly mikiny a všichni byli skoro stejně starý. Plodivej výbuch potomstva, co musel trvat nejmíň pět let, protože tolik bylo Jacksonovejch kluků, který se Ramidovi zdáli všichni stejný, ale Mary je znala jménama, a když se jí Ramid zeptal, jestli nějaký z nich jsou dvojčata, jednoduše se mu vysmála. Dva Jacksonové na plácku před domem hráli někdy s Karimikama basket. Ale při tom se Ramid držel zpátky. Míčový hry, to nebylo nic pro něj, ale ty hádky, ty slyšel. Mezi Jacksonovou a Jacksonem, co byli pořád spolu doma, a tak si asi lezli na nervy, a když Mary mluvila o susedech jako tamtěch hlučnejch, měla na mysli právě je.

Než nad tím mávnul rukou, přemejšlel Ramid, co vlastně všichni ti kolem z ulice dělaj. V Síbě to věděl, věděl to každej a taky se každej staral o to, aby se to drželo ve všeobecný známosti, protože pak mohl navíc někde podle profese vypomocet nebo dostal tip na

práci cestou v báfuským autobuse od někoho, kdo věděl, že je na to a to odborník. Tady často nevěděla ani Mary a Ramidovi řekla, že jeho starosti by chtěla mít, když se jí na to jednou zeptal. Třeba u Jacksonů to vůbec nebylo jasné. Kdyby se platilo za poslouchání hlasitý hudby, měl by za to, že žijou z toho. Navíc prej že v týhle zemi se o sebe každé musí postarat sám, jak si pamatoval od Charila z jedné z jeho prvních výukových přednášek o Americe, a tak to byla záhada. A starý s mladýma nežijou a sestřenice s bratrancema jsou třeba v tramtárii, všude možně rozprášený, to měl taky od strýce, že se tu hodně cestuje a lidi se na sebe tak nevážou a peníze si půjčujou ne od příbuznejch, ale z banky. Nic ti do toho není, odsekla mu na to Mary, když tomu chtěl přijít na kloub. Běž a zeptej se jich, kde pracujou, dodala a nepěkně se zakřenila. Slova, co nejsou myšlený vážně, Ramid odjakživa neměl rád. Stejně jako Nilino, jak se máš, když přišla ze školy a on ještě nechodil do práce. Než si to sesumíroval v hlavě, už byla na schodech, a než stihnul říct první větu, už za ní zaklaply dveře pokoje. Pak přišel na to, že jak se máš, je krajovej pozdrav, a ne opravdická otázka, jenže na to, z čeho žijou, se Jacksonů zeptat nemoh a Mary to věděla. Že on ví, co se sluší a co ne.

O číslo výš nad Charilem a o dvě nad Jacksonama bydlela dáma, co vykládala karty a měla dva hubený starý chundelatý psy. Charil o ní říkal, že je najistotu bláznivá, ale Ramid nevěděl podle čeho. Ve všech oknech měla záclony a Ramid měl někdy pocit, že za oknem, co susedilo s bočním u Charilova baráku, občas vídává tichou siluetu sedící ženský. Že záclony se tam občas hejbnou jako opona, když se po představení zatáhne a ještě chvíli se kinklá. Tak jako někomu, kdo se koukal, ale pak se lek.

Barák týhle dámy byl ten nejčistší v celý ulici. Jako by celej dvorek s verandou měla vysátej luxem a na zahradu nikdy nespád list ani tam z ulice nic nezaválo, žádný papíry nebo vajgly a kelímky od věcí, co se u Charila doma nejedly, a přesto tam ležely rozsetý po zahradě. Protože město bylo větrný, a ať už vánek nebo fuják,

ulicema se pořád něco hnalo a Mary čas od času Ramida poslala, aby to vysbíral.

Nejvíc měl na dámě rád ty dva bílý chundelatý psy, co u ní většinou seděli vzorně vedle sebe srovnaný na verandě. Jako ty umělý, co je některý měli z plastu na plácku před domem a ve tmě si jeden nebyl nikdy jistej. Velkej pes je skoro jako bouchačka, napadlo Ramida, když se pak večer za tmy vracel z vejletu a v kapse nesl Nile překvapení.

Dlouho nemohl na nic přijít. Prošel kolem Jacksonů a pak se vydal dál ulicema, kde nikdy předtím nebyl, ulicema z domů podobnejch Charilovému, jen menších a ještě víc připomínajících něco dočasnýho z papíru, nic polepený tapetou jako domy, co je kaširujou ve filmovejch studiích, ty v pozadí ve starejch levnejch seriálech, co někdy běžely dopoledne a Mary se na ně při žehlení dívala. A pak byly najednou domy pryč, jako kdyby místo jednoho diáku někdo zastrčil novej a ten byl z hal s polámanýma oknama a zdma plnýma barev a nápisů autodíleňskejch živností prodejců ojetejch rachotin, co stály rozhozený na parkovištích za pletivem a čekaly na svýho kupce. A mezi nima okna, kam šlo jenom strčit hlavu nebo ruku s pár dolarama a od toho, co tam dřepěl, si vzít flašku s olejem nebo čepičku na pneumatiku, který tam měli v různejch barvách v krabici od sušenek. Tyhle asi taky nebudou odsud a snažej se nějak chytout, napadlo Ramida, co tudy procházel, a za pár centů si koupil na ulici z pojízdnyho mrazáku zmrzlinu, protože bylo vedro a na žádněj dárek to na tom místě nevypadalo. A pak se zastavil u vrat, co byly dokořán otevřený a vevnitř v dlouhý hale dva Mexikánci spravovali špičatý auto ze sedmdesátejch, a Ramid si vzpomněl na Nebraka. Jak moc ho auta bavily a takovejch se špičatým zadkem, co, jak říkal Charil, žraly benzín jak zjednaný, spolu viděli stovky v báfuským kině. A najednou nevěděl, jestli ta lítost, co jí vevnitř ucejtil, patří Nebrakovi, že zůstal v Síbě, anebo jemu samýmu, že je tu, anebo že na dárek pro Nilu to nikde kolem nevypadalo a on za nic jinýho svý peníze nechtěl utratit. A pak zas drátěný ohrady a obdélníky po

strženejch domech plný sutin, kde už ani žádný autodílny nebyly. Víc jen špinavá tráva, ta, co by tam růst neměla, ale stejně to tam trochu vylepšuje, i když je plná odpadků, co si mezi nima hrajou děti, kterejm se nechce domů, protože jinak by šly a nesešly by tam přece na bobku mezi střepinama z flašek.

A vy to tam nemáte špinavý?

Jako by ji slyšel. Chytrou Yizhou, co když se jí zeptal na její doma v Číně, krčila veverčím nosem, ale nic pořádnýho nikdy neřekla, zatímco on jako by měl. Ve škole v Báfusu jim učitelka Saherová říkala, že kdyby nebyli vojáci, bude Báfus plnej turistů a všichni Báfuský a Síbský by si namazali kapsy. Malejm busíkům by se uřezaly střechy a vyjížd'kový jízdy by končily v tkalcovský dílně a všichni turisti by si nakoupili koberečky a prostírání a čepice a za draho, a pak by bylo dobře. Ba i chromej Ibra, co ho Saherová znala taky, by si přišel na svý. Jenže to bylo kdyby, a tak ani v jednom bronxským obchodě s knihama nenašel Ramid turistickýho průvodce po svý zemi.

Přemýšlel o tom, protože průvodců po Americe bylo v obchodě milion, a přitom takhle zanedbaný místo, kde si malí kluci místo s míčem hráli s kanystrama od benzínu, v Síbě rozhodně neměli. Kopnul posmutněle do hadru starýho autopotahu, co se tam válel u zdi jako snad kousek z příbytku někoho bez domova, a nejdřív ho zaujalo to zalesknutí. Jako záblesk z prasátka, co dělali Nigerijci na Sašu, když už deset minut před koncem vzdali hodinu, a tak se sehnul a pak zas zved, protože se trochu ulek, ale nakonec to vzal do ruky, byl to nůž. Menší nůž s jakoby perleťovou střenkou složenou z černočervenejch lesklejch střípků. Pamatoval si od Guatemalskýho ze Sašový třídy, jak mu s hrdostí popisoval podobný, co jima jeho předci vydlabali srdce stovkám Španělů, a když to vyprávěl, přeskakoval pořád z angličtiny do španělštiny a byl rozrušenej a Ramid při tý představě taky. Taky měly černočervený střenky. Nože mayskejch velekněžů, co se jim čerstvě vyloupły srdce ještě chvíli třepotalo v dlani, a proto, skončil to Guatemalskej, se tolik turistů hrne na ty naše malý pyramidy.

Ramid potěžkal nůž v ruce, a jakmile ho napadlo, že velikostí vypadá spíš na dámskej, hned věděl, co s ním provede. Nic lepšího by nekoupil a mohl by si třeba přimyslet, že ho v ruce držel mrtvej chlápek, ale to hned zavrhl. Nechtěl lhát a Nila by se mohla štítit.

Jenže mít nůž, co ho neumíte používat, je mnohem horší než nůž po mrtvým. To by Ramidovi řekl Charil, a kdyby věděl o dárku, co jeho synovec chystá Nile k narozeninám, určitě by se rozčílil. Bylo to před lety a Charil si nadosmrtní tu lekci zapamatoval.

Byl tenkrát v Americe teprv druhej tejden a všechno v cirkuse šlo. Nebyl sice hvězda ansámblu, jak v to ve skrytu duše doufal, ale i za ním po každým představení někdo přišel, aby se mu podepsal a nechal si předvíst ještě jednou trik se zmizením koše s květinama. A tak měl Charil radost, i když triky po představení, to se nenechal. Pro nikoho kromě svý africký královny. Chyba byla, že si v tomhle ohledu tak věřil. Nebyl jedinej, kdo si na ni v cirkuse myslel, a ačkoli to Charil věděl, nenapadlo ho, že to znamená bejt opatrněj. Taky zapomněl, že posunovač lan mu na jeho kouzelnictví kašle. Ten, co Charil ani nevěděl, jak se jmenuje, měl podle svýho na čokoládovou holku úplně stejný právo a navíc nikdo jinej se o ni během představení přece tolik nestaral. To on posunoval všechny lana, co si je v hlavě pamatoval pod čísly a na jemný pokynutí Amiry je pro ni spouštěl dolů. Když Charilovi posunovač párkrát při čísle nepřinesl květinovej koš, jak to měl v povinnostech v mezihře, myslel si Charil, že se jen někde za maringotkama zapovídal. Ale to si jenom Vincent ještě nebyl jistej. Jenže pak je spolu uviděl a na Charila si počkal. To byly ty dvě jizvy, co měl Charil na tváři. Po jeho vlastním noži, co ho neuměl proti druhýmu v důležitý chvíli použít.

Jimmiemu ty jizvy jeho zetě přišly chlapský a Mary, když se seznámili, taky. A taky těm jizvám za něj vlastně vděčila. Podle Charila totiž kvůli nim přišel o africkou královnu. Začala se mu pak vyhejbat a klopila oči. Měl za to, že protože je slabej, a tak si to myslel i Vincent, co s ním pak začala žít, a Charilovi zůstalo

poučení. Totiž že výhoda se může zvrátit v průšvih, když člověk neví, jak s ní naložit.

Dlouho pak potom, co ho Amira opustila, v cirkuse nezůstal. Nešlo se na ně dívat. Vincent to s lanama opravdu uměl, a když Amiře po čísle tleskali, vyšel na její pokyn ze zákulisí a za mnohem menšího potlesku se uklonil spolu s ní. Ale ještě víc v tom bylo, co Charila bolelo. Vincent byl totiž čistokrevnej Francouz. Nejspíš vesničan jako on, ale balík z Provence je přece jen něco jinýho než balík z rozvojový země a Charila to uvnitř pálilo jako sůl. Že tyhle věci nejsou jedno, se znova přesvědčil, když si začal s Mary, a pak už to pořád nosil v hlavě. Hnědej, běžovej, růžovej z chudý země, nebo z bohatý, to všechno že ve hře hejbe s pravidlama.

Charilovou zkušeností s nožem v nesprávných rukách Ramid neprošel, a tak strčil nůž do kapsy a uvědomil si, že mu k tomu zbyla ještě i výplata od Charila a poprvý měl v Americe pocit, že má peníze, a neví, co s nima.

Nilu zase jenom vykoukla. O trochu míň překvapeně než poprvý, ale o nic dýl ho nenechala ve dveřích. Vzala si dárek a zavřela za sebou, ani se na něj před ním nepodívala. Ramid ho přitom pečlivě zabalil do svačinovýho papíru, co Mary kousek ustříhnul v kuchyni, když se nedívala, a pomaloval zvířatama, co je spolu s Nilou viděl na cirkusovým představení.

Mary věděla, že vzal Nilu do cirkusu. Byla ráda, že ji Ramid vytáhnul někam přiměřeně jejímu věku. Na večírky, co pořádali Nilini spolužáci, ji nepouštěla ráda. I když ji Nilu ujišťovala, že jsou bohatý a dobře vychovaný a marná sláva, tohle často chodí spolu, a tak ji nakonec většinou nechala, přesto vždycky trnula, když se Nilu dlouho nevracela a nedala vědět, kde bude spát. Cirkus, to si tak pro ni zrovna představovala. A proto když za ní přišli Karim s Mikem, že Ramidovi nandali, protože šel se ségrou sám a nikomu nic neřek a ani nenabídnul lístky, prohlásila, že by zasloužili pár pohlavků. To bylo její obvyklý potrestání. Věta, která varovala před tím, co pak nikdy nepřišlo.

Nila Ramidovi slíbila, že bude nůž nosit v kapse, aby ho měla po ruce, a řekla to, jak kdyby se vyťahovala, a Ramid si pomyslel, to asi proto, že je holka a nosit v kapse nůž je pro ni velká věc. Jenže Nila už na to několikrát myslela sama. Jenom jí scházela odvaha, a tak čekala, že se to nějak zařídí samo, a kupodivu to tak nakonec vyšlo. Dostala něco, co by si sama nekoupila, i když dál v portorikánskejch ulicích by jí nůž i jako nezletilý klidně někdo prodal. Na pár místech jižního Bronxu mezi Sto čtyřicátou druhou a Sto padesátou ulicí prodávaly nože dokonce i ženský a plno z nich nějakéj nosilo. Pro případ, že by jejich mužskej nebyl doma nebo by na ně svůj vystřelovací vytáhnul sám.

Charil měl doma jen dva čapský nože, co je ten první večer, kdy Ramid přijel, vytáhnul z krabice, která ležela nahoře v polici v jídelně. To proto, že nevěděl, o čem by se tak se synovcem mohl bavit, a taky se chtěl předvíst. Aby Ramid nenabyl mylnýho dojmu, že v baráku má hlavní slovo Mary, což jak si říkal, při večeri tak trochu mohlo vypadat. Jenže on byl ten, díky komu jim tenhle pěkněj řadovej dům patřil, a hodilo se to čas od času připomenout.

A teď mi řekni, kdo tě v šedesátým druhým vytáhnul z toho špinavýho skladu, poznamenal Charil občas mimochodem, když dohadování s Mary nikam nevedlo a ona si stála na svým. Na tohle nemohla nic říct a pak většinou bylo po jeho. Říkal jí to, jen když kolem nebyl Karim s Mikem ani Nila, protože vyřizovat si věci před dětma je pod úroveň, na tom se s Mary shodli.

Charil potkal svou ženu v zimě šedesátýho druhýho, v půlce sedmýho měsíce od chvíle, co s Les Mémoires rozbili v Novým světě tábor. Byla tehdy zima, až praštělo, a lidi, co přicházeli na představení, se leckdy dali spočítat na prstech jedný ruky. Po prvních úspěšnejch tejdnech se totiž diváci vytratili a už se je nikdy nepodařilo přilákat zpátky, ať si nad tím Jacques principál lámal hlavu, jak chtěl. Hned jak přijeli, byli přece všichni od novin tak dychtivý, aby jim vysvětlil celou koncepci a dovolil fotit z první řady. A on je nechal, i když levhartice se bleskajících foťáků lekaly, a tak s nima bylo v aréně kvůli těm pisálkům mnohem víc práce.

I v zákulisí to všude prolezli. Nafotili hadí ženu, jak se převlíká, čadskou Amiru, co musela mít vždycky svý vlastní líčidla a nikomu je nepůjčovala, a vyšlo i několik pochvalnejch článků s velikejma fotkama. Začátek, jakej si každej principál přeje, a Jacques čekal, že do pár tejdnu se objeví první, co budou chtít patřit mezi ně, a jeden za druhým budou předvádět, co uměj a on bude sedět na vysoký stoličce jako tenisovej sudí a ty nejlepší z nich vezme k sobě na zkoušku. Žádný ježdění medvědů na motorkách, žádný šlehání bičem přes zvířecí záda, žádný kouzla, co při nich není všechno vidět. Tohle byly v Les Mémoires pravidla. A že lidi napříč kulturama jsou artisti schopný porozumění a vzájemný spolupráce. Na pár americkejch představení přišlo i několik mírovejch aktivistů z newyorský scény, aby jim podepsal petici proti atomovce a za spravedlivější svět, ale ty Jacques poslal pryč. Podpisu na kusu papíru nevěřil. Ne písmena, ale činy maj svět na zodpovědnost, a Les Mémoires měla bejt laboratoří všeobecný družby a k tomu už podle něj nebylo co podepisovat, protože to mluvilo samo za sebe. Ti všichni perzekuovaný umělci, co měli ve svejch zemích svázaný ruce, lidi všech barev a náboženskejch vyznání při představení každej sám a po svým měnili sen o družbě na opravdickej zážitek. Co možností se přece otvírá, když se lidi místo řezání rukou za ně chytanou a přísahaj si neškodnost. I si Jacques před zrcadlem cvičil, aby artikuloval zřetelně, a naschvál vynechal zmínku o francouzskéjch zásluhách, aby si v Americe nemysleli, že Evropani se snažej bejt chytrý. Protože pak by je potrestaly prázdný židle v publiku, a to za to nestálo, protože Les Mémoires mělo bejt vzpomínání na doby, kdy na sebe na půlku rozdělenj svět neměřil raketama, a to by mělo vidět tolik lidí, kolik jen to šlo. Měli uvěřit v prvotní společenství spolu s Jacquesem a na to, že pocity vzájemný blízkosti se daj naučit. Tolerance a úcta. Charilovi řekl, že kdyby si chtěl někde roztáhnout modlitební kobereček, tak že kterým směrem je Mekka, najdou na kompasu v autě, a když by chtěl jít celej měsíc až po západu slunce, nic tomu nestojí v cestě. Řekl to všem. Že si můžou na zkouškách projíždět růženec, že nemíchat

maso s mlíkem není žádný problém a že připomínkování je dovolený jen v jazyce, jakým mluvěj všichni společně. Děti měly na představení vstup za půlku, protože podchytit nejmladší generaci považoval Jacques za základ, ale kdo ví, co by dal po pár měsících za kohokoli. I za takovýho, kdo půlku prodřímá a žádný poselství si neodnes, protože i takovej byl platičem vstupnýho a v zimě Les Mémoires docházely peníze i na zvířecí krmení. A přitom se snažili přilákat lidi, jak to šlo. Lamám ušili do arény legrační čepičky s rolničkami, a leopardice šlo za dozoru někoho z ansámbly o přestávce za drobněj poplatek poškrábat za ušima. Orli, co je kazašskej školitel věrněj předlouhý národní tradici vydrezíroval na myši z francouzskýho froté, protože s živou by to byla hanebnost, stál i s ptákama i za největších mrazů u pokladny, aby i toho, kdo ještě váhal, zlákal nevidanou atrakcí. Kazašský cvičený orly nikdy předtím ještě v Americe neměli. Nikdy, říkal si s obličejem v dlaních Jacques principál, když se hřál spolu s ostatníma artistama u kamínek v malým stanu za šapitó a chystal se jim říct, že i dnešní představení, stejně jako ty dvě včera i předevcírem, se pro nedostatek diváků ruší. Stál tam v palčácích u kamen vedle kazašskýho orlího cvičitele, co už druhej tejděn nevycházel ven, protože se jeden z jeho orlů při dlouhým čekání v mraze u pokladny nastydnuł a umřel a druhej bez svýho druha nechtěl vystupovat.

Kašlaly i leopardice a artisti si mezi sebou začali šuškat o tom, kam kdo z nich vezme do zaječích, a pár jich dokonce nadhodilo, že se jim to celý od začátku nezdálo a že je celej ten neúspěch jen promyšlená práce Jacquesa s Pierrem, aby měli důvod soubor rozpustit a zbytek dotace francouzskýho ministerstva kultury si rozdělit mezi sebou.

Teprv v posledních dnech Les Mémoires se Charil vlastně blíž s některýma ze souboru seznámil. V těch pár hektickejch počátečních tejdnech byl rád, když měl odcvičino a mohl si lehnout a spát, a oči měl tehdy stejně jen pro Amiru.

Některý artisti spali v maringotkách a některý v kabinách velikejch aut, co přivezly zvířata, co je na noc po přistavenejch

prknech, který našli v továrně na pečivo, zaháněli na korbu spát. Charil bydlel s Pierrem. Měli vlastní maringotku s nádrží vody na mytí, dvěma posteleva se spoustou dek, do kterejch se večer co večer každej z nich zabalil, a jen tak tam seděli a pak leželi a vzpomínali na těch prvních pár úspěšnejch dnů, o kterejch se jim někdy zdávalo i v noci. O tom, že cirkusovej stan je natřískanej k prasknutí a Newyorčani jim provolávaj slávu a Les Mémoires vydává vlastní sadu pohlednic a nadšený diváci je rozesílaj kamarádům a příbuznejm do celýho světa.

A nejenom to. Charil si po večerech představoval i věci, co by byl nejradši, aby nebyly. Amiru a kde je a jestli s Vincentem a jestli tím stejným jemným pokynutím svý drobný ruky, na který byl Vincent nacvičenej jí při představení spustit lana, ho zve i k sobě na noc do kabiny, kde bydlela, a co má při tom na sobě. A taky jestli to s ní Vincent umí líp než on, protože o Francouzích se to říká, a co za tím asi vězí. Trhalo mu to srdce, když nad tím přemýšlel, ale na nic nepřišel a ani s Pierrem nebyla řeč, protože často celej večer psal. V tý krutý zimě jak ze sibiřskýho lágru úpěnlivý dopisy zkrěhlejma prstama plný stěžování na americkéj nevděk. Dopisy, co měla číst jeho snoubenka, co by přijela, kdyby se dařilo, a toho se Pierre bál, protože přišel na to, že mu nechybí. Došlo mu to za těch dlouhejch večerů s Charilem, stejně jako Charil postupně dospěl k tomu, že truchlení po Amiře by měl přehlušit jinou a opravdovější láskou.

Ale byly i večery jiný. Když ještě zbývala nějaká naděje a o představení bez diváků se mezi artistama mluvilo jen jako o dočasný smůle, krátili si čas pitím. Čaje ti, komu víra nedovolila, a pivem a whiskou ostatní, dokud Jacques ještě platil. Jen kolem toho, kdo pro pití zajde, byly nejdřív tahanice. Než z posměšků, že pro kouzelníka je všechno jednodušší, což tvrdila hadí žena, co nemohla Amiru a ten šrumec kolem ní vystát, se stalo pravidlo a Charil se někdy třikrát čtyřikrát do tejdne brodil závějema až do bronxskejch ulic a těma do Jimmieho obchodu artistům pro lihoviny.

Cirkus Les Mémoires stál celou dobu svý neslavný americký existence vedle zchátralý moučný továrny na čtverci suchý pocuchaný trávy v městský krajině nikoho a pak na sněhu jako obří eskymácký iglú zapadanej až k vršku. To když to Jacques po dvou zimních měsících bez návštěvníků vzdal. Povel denně odhrabovat sníh k přístupový cestě pro diváky se přestal vydávat a Charilem prošlapaná cesta, kudy chodil s flaškama, se tak stala jedinou spojkou s půl kilometru vzdálenou civilizací. S obydlenejma domama a silnicí na Baltimore. Tu stejnou silnici, kde na desátým exitu bude Charil už za dva roky každej den stát a čekat, kdo tam zastaví, přecházel na cestě do Jimmieho krámu, co ho artisti z Les Mémoires celou tu zapeklitou zimu drželi svým pitím nad vodou.

Když Charil do Jimmieho lihovinovýho obchodu přišel, teprv měl pocit, že je v opravdový Americe. Do tý doby viděl jen přístav a pak něco málo z auta, když jel s lamama, ale to spíš sledoval Amiru, co jela v traku za ním.

Byly to ty vlajky, co z Jimmieho krámu dělaly Ameriku. Byly všude. Nejenomže vlály v držadlech venku po obou stranách výlohy, ale byly nalepený i na pultě a na talířku na drobný a v podobě různě velkéjch deček visely z regálů s flaškama. Jimmie měl červenobíle pruhovaný s hvězdama na modrým poli nátepníky na obou zápěstích a vlajka Spojenejch států byl i Jimmieho na piráta uvázaney šátek. Už tehdy to v obchodě moc nešlo. Charil to poznal z vyšších zaprášenej regálů, kam se rukou moc nesahalo a nikdo to tam nikdy neotřel.

Nejdřív chodil pro dvě tři flašky. Přečetl etiketu nebo ukázal rukou. Ale čím víc diváků ubejvalo a představení se rušily, tím častěj ho k Jimmiemu posílali a Charil se pak nejmíň dvakrát do tejdne vlek dvacet minut sněhem s pytlím od granulí narvaným flaškama. Z anglickýho jazyka Charil neznal skoro nic, ale s ukazováním to šlo, etikety přečetl a časem mu i přišlo, že ho má Jimmie svým způsobem rád. Lákal ho nejdřív do cirkusu taky, ale Jimmie že to není nic pro něj a až se jednou nějakěj napitej artista svalí z hrazdy, u toho že nechce bejt. Po nějaký době už jakmile

Charil vešel, postavil na čaj a před pult Charilovi vystrčil štokrle, aby si oddech, než se zase s flaškama vydá zpátky. Jimmie byl čistokrevnej Anglosas s předkama ze Shrewsbury, města u velšskejch hranic, rodiště Darwina, co ho Jimmie neměl rád. Jeho předci, zemědělci původem, přijeli do Ameriky v sedmnáctým století, a před tím, než se před sto lety usadili v New Yorku, stihli dojít do Kalifornie a zpátky. V nohách měli celou bájnou cestu pionýrskějch průzkumníků k Tichýmu oceánu, kde podle legend leželo poslední zlatý indiánský království, a Jimmie na to byl patričně hrdej. Vykládal to každýmu, kdo byl ochotnej poslouchat, a tak třetí tejděn, co Charil chodil, mu to stejně jako jinejm přeríkal a nic nedbal na to, že skoro ničemu z toho nerozumí. Charil držel horkej hrnek s earl greyem, kterej byl kromě bourbonu jediným, čeho se Jimmie kdy napil, a přemejšlel, co bude dál s cirkusem, a kdyby mu někdo řekl, že si právě dává čaj s budoucím tchánem, jenom by se mu vysmál.

A pak jen tak seděli a Charil čekal, až mu Jimmie naskládá flašky do pytle. To pokaždý chvíli trvalo, protože Jimmie při tom vypil půlku bourbonu nebo dopil flašku ze včerejška.

To byla doba, kdy Elena ještě byla naživu. Maryina matka, co jí pak Charil s Mary každej tejděn v neděli před piknikem se sousedama jezdili položit kytku na woodlawnskej hřbitov a Mary tam vždycky chvíli postála a rukou smetla listy napadaný od minulý neděle na hrob.

Elena byla v krámě, i když tam Charil přišel poprvý, a Jimmie si pomyslel, jakej novej hnědej uženáč se sem zas přistěhoval, a Charil zas několik tejdnu vůbec nevěděl, že Jimmie má nějakou ženskou a ona je tam navíc celou dobu s nima. Až jednou když si Jacques objednal francouzský šampaňský, aby se celýmu tomu cirkusovému neúspěchu sám večer v maringotce vysmál, Charil Elenu poprvý zahlídnul. Jimmie chvíli klel, když šplhal po policích a hledal flašku šampaňskýho, co jí tam, tvrdil, má na jistotu schovanou, a pak slez a poprvý zašel za skvrnitej závěs, co tam visel za pultem a kde Charil hádal, bude malej sklad. A jak se hnula záclona, když mu

Jimmie vítězoslavně vzadu flašku našel, v tom krátkým momentu, kdy se látka rozevřela, než zas ztuhla do své nehybnosti, ji tam uviděl sedět. Byla to chvíle, ale dost na to, aby věděl, že za záclonou na židli tam sedí žena Jimmieho věku se zavřenýma očima a bělostnou strhanou tvář. Zbývalo jí v té době jen několik měsíců života a nedalo moc práce to uhodnout.

U některých lidí jako by se spletla doba. Zdá se, že patřej spíš třeba na středověkej hrad nebo do římskýho senátu. Elena byla od prvního pohledu z Anglie konce devatenáctýho století. Anglosaska jako Jimmie s kořenama nejmíň tak starýma, jako je měl on, s podlouhlým obličejem a křehkým tělem, co tvrdošijně odmítalo výživu. Takhle zbědovaně vypadaly podle indiánskejš kronikářů manželky a dcery prvních kolonizátorů, co přijeli z Evropy na několika vratkejš bárkách a jako mor za pár let prosákli celou zemí. O tom, jak tyhle bezkrevný bílý ženský mužou rodit roty tak zhoubejš vousejš bojovníků, jsou v zachovanejš indiánskejš kronikách celý desítky bezradnejš stran. Charil taky nevěděl, co si o postavě na židli za závěsem myslet, ale bylo mu jasný, že Jimmieho se na to nezeptá. Vzal si od něj šampaňský, položil ho do pytle k ostatním flaškám a jeho červenejš očím, co ho viděly jen rozmlžejš, popřál dobrejš zbytek večera.

O Eleně se Charil dozvěděl víc až od Mary. Když z cirkusu už pláchli první artisti, lamy se zebra ma jedna po druhý kvůli zimě a nedostatku krmení umíraly a Jacques, co to už definitivně vzdal, za poslední peníze navrhnul oslavit zasnuby Amiry s Vincentem, protože Vincent ji ve dnech tý největší zimy v noci pod dekama v kabině traku, kde spali, požádal o ruku. Kila sušenek, čipsů, černejš oliv a levnýho béžovýho sýra se muselo pořádně zapít, a tak se Charil vydal ráno před oslavou svojí starou trasou mezi závějema za Jimmiem s nejdelším seznamem lihovin, co od něj kdy měl přinýst, a už se nikdy nevrátil zpátky.

Už když se k Jimmieho obchodu s vakem blížil, měl neblahý tušení. Chumelilo a kromě aut, co občas nějaký projelo kolem, nepotkal cestou z cirkusový planiny ke krámu živou duši. To

zlověstný ticho mu to říkalo. Ticho, co předchází špatný věci jako krátká úleva poslední vydechnutí, a pak si všimnul, že tyče vlajek, co stály ve stojanech po obou stranách výlohy, ležej před obchodem rozlámaný na zemi. Za pultem nestál Jimmie s flaškou, ale Elena mezi střepama, co se válely všude okolo, a jeden regál byl převrhlej a v celým krámě to kysele páchlo po alkoholech, co z flašek vytejkaly, a Charil nevěděl, co teď. Elena se opírala předkloněná o pult jak uhozená bleskem, jako by se každou chvíli měla sesunout, a když Charil položil na pult seznam toho, co měl koupit, otočila se na něj, ale očima koukala skrz a pak se usmála jako malá holka a na druhou stranu papíru začala kreslit mapku s šipkama.

Jediný místo, kde ještě něco zbylo z Jimmieho zásob, byl sklad, co ho většina nebyla za záclonou v obchodě, ale deset minut pěší chůze od krámu, a podle Eleniny mapy to místo Charil lehce našel. Mít takovej sklad nebylo v Bronxu nic výjimečného a obchůdky, co se tak tak vešly do malejch baráků, ani jinou možnost než pronajmout si sklad často neměly. Kóji ve velký hale s plochou střechou, co byla příčkama rozdělená na desítky kamrlíků s dveřma zvenku a studenou betonovou podlahou. Právě kolem takovejch hal procházel Ramid, když hledal pro Nilu dárek. Dlouhý baráky s řadama dřevěnejch nebo kovovejch dveří podle toho, jak kdo si cenil zboží, co vevnitř skladoval. Některý kóje byly plný přepravek s bramborama a jablek, co tam dozrávaly, jiný byly nacpaný rádiama, zimníma bundama, co po Vánocích nešly na odbyt, botama v hromadách, a Jimmie tam měl po krabicích svý flašky. V malý ledový komoře, co když tam Charil přišel, dveře měla dokořán a na jedný z krabic seděla skrčená blondáta holka.

Třeba jsem se ztratil. Někdo mě pak zavlek mezi baráky a přetáhnul něčím po hlavě nebo zatáhnul do auta a vyhodil v jiným americkým státě, představoval si Charil, co si asi o něm mysleli v Les Mémoires, když se nevrátil. Podíval se na Mary a věděl to. Tohle že by mohla bejt opravdická láska. Schoulená holka, co v ruce jak nůž svírala velkej střep.

Nikdo nevěděl proč, ale Jimmie to dopoledne roztlouk celej svůj krám a Mary hlídala ve skladu, kdyby tam chtěl pokračovat.

O alkoholovejch démonech neměla ona ani její matka žádný ponětí. O Jimmieho plánech, co si je začal snít v dobrý bílý čtvrti v domě svýho otce a dožil v ghettu imigrantskejch existencí a černošskýho póvlu, aniž by se za celej život hnul ze svý ulice. To jenom všechny dobrý bílý rodiny se postupně sbalily pryč, zatímco on s Elenou a Mary zůstal, zařídil si obchod a věřil, že když vytrvá, bude to zas jako dřív. Věřil v to stejně jako další praví Anglosasové z pondělní společnosti ve Fayový taverně, kde to každěj tejdén zapíjeli a dokola vytahovali vzpomínky. Jak to bylo, když rodinný domy nevypadaly jako boudy na nářadí a místo cihlovejch zřícenin s opadanejma ozdobama a skladišť a hal s náhradníma dílma tam všude stály pyšný měšťanský domy.

V ulicích tenkrát kvetly celý aleje kaštanů a ve čtvrti bylo i divadlo a řady vil s doktorskejma a právnickejma rodinama, co se znaly a zdravily a staraly se o to, aby to ve čtvrti prospívalo. A pak jak když černý chuligáni jednu po druhý roztloukaj lampy v parku. S černou tmou přijde strach a na takovým místě pak nikdo nechce bejt. Tak tyhlety dobrý bílý lampy spořádanějch anglosaskejch rodin v Bronxu jedna po druhý dosvítily a Jimmie si na to všechno pamatoval a nemoh to světu odpustit. Místa, co zarostly, a lidi kdovíodkud, co se sem natáhli s černejma, a ani jedny, ani druhý nezajímalo, v čem žijou a jak to ve čtvrti vypadá. Povaleči, kšeffáci, lidi, co jsou líný přemejšlet a místo na vzdělání dětí vrazej prachy do obrovskýho bouráku.

Taky se Jimmie mohl ztratit. Odejít tehdy před lety, když ceny domů začaly padat dolů a spořádaný rodiny se houfně pakovaly. Mohl by. Ukázat tady tomu všemu záda a odmávnout s konečnou platností všechno, co tu měl rád. Jenže on nebyl černej, aby si vybíral podle pohodlnosti. Nepracovat, kritizovat bílý a kašlat na zejřek. To jsou oni. Černý a tlupa těch, co se sem tlačej ze zemí, co si to tam neuměj zařídít. Sem se pak valej jak k prostřenýmu stolu a chtěj si bezpracně přijít k hotovýmu. A kvůli takovejmu by měl on odejít ze

svýho vlastního baráku? A tak léta vytrvával a nenechal se od Eleny uprosit. Jejich rozhovor se scvrknul na tohle přetahování. To její neustálý žadonění, aby se přestěhovali, a celý léta co ji jen bolela hlava. A k tomu jedno dítě a konec. Kdo kdy o takový ženský slyšel? Takhle nás tu černý zaživa sežerou. Jedno dítě a šmytec. Nezdravá ženská. A tak měl Jimmie flašku. Flašku a Mary. Dvě milovaný, dvě nerozlučný, co byly nejlepší spolu. Když měl flašku vypitou, Mary na klíně a moh ji obejmout a tisknout. Jediný bílý dítě v ulici a Jimmieho největší poklad. Sledoval, jak rostla. Jak se to dětský tělo, co bylo z něj, měnilo, zatímco Elena stárla. Přemejšlel o tom, když stál za pultem, ona tam seděla za záclonou a v krámě bylo ticho jako v márnici. Že úplně zapomněl, proč si ji vlastně vzal. Na rozdíl od Mary na ní nikdy nebylo nic, na co by sahal zvlášť rád. Asi proto, že Elena byla jako on z dobrý rodiny. Nemohl se zbavit pocitu, že když počítal na pultě bankovky, i přes tu záclonu ho při tom zezadu špicluje. Modrejma vodovejma očima, co byly plný slz, kdykoli se jí to hodilo.

Měla je, i když za ní po třech měsících ode dne, co se poznali, přišla Mary s Charilem, že se budou brát. A za další tři měsíce bylo po ní. Pokud se nepočítá pětidenní Karim, co o něm ještě ani Mary nevěděla, doprovázeli rakev na woodlawnskej hřbitov jen oni dva. Charil a jeho žena. Mary, co jí pomoh, a ona mu byla vděčná. Jimmie ji předtím s nikým nikam nepustil a z mužskejch, co se jí líbili, nikdo nevydržel čekat věčně. Jenže tehdy jí nic zakázat nemoh. Potom co rozbil svůj krám, propadla se s ním zem.

Ten první den ve skladu na něj Charil s Mary celou noc čekali. Mary si umanula, že se nehne z místa, protože otec je všeho schopnej a přeříznout zámek na dveřích by pro něj nebylo nic těžkýho, a tak tam seděli na krabici s bourbonem schovaný pod Charilovým kabátem až do rána. Z toho mála, co Mary říkala, nerozuměl Charil skoro ničemu. Instinkt tábulskýho domova, říkal pak malý Nile, když chtěla vědět, jak se táta s mámou potkali a proč si k ní sednul na krabici a už nevstal. Taky mu něčím připomínala Amiru a cejtíl, že potřebuje pomoct. Krám byl zničenej, Jimmie

v prachu a Elena nepohnutě stála za pultem i další den, dokud ji jak slepou za ruku Mary neodvedla do postele. Mary neměla nic a Charil se jí ujal. Krám za levno prodali, Elenu se všema poctama pohřbili a jenom vidina toho, že Jimmie někde je a někdy se dost možná vrátí, visela jak temnej mrak nad hlavama nový rodiny. Rodiny, do který když přibyl Ramid, byl nejstarší Karim jen o pár let mladší než jeho otec, když se oženil, a Nila měla nejen podobnej obličej jako její matka, ale i podobný noční můry.

Jednoho rána třetího měsíce, co Ramid v baráku žil, při snídani opařila Charila, když mu nalejvala z konvice právě uvařenej čaj. Lekli se všichni, co tam seděli, nejen Mary, a nejvíc ze všech Ramid. Zblednul jako stěna a pod stolem sevřel pěsti tak, že cejtil srdce, jak mu tepalo v prstech. Nila, co chodila vždycky k jídlu jako poslední, měla obinadlem ovázanou celou paži od zápěstí až k lokti a na několika místech prosakovala krev. Mary zakřičela, z konvice to vyšplouchlo Charilovi do klína a Karim s Mikem se na sebe podívali bez obvyklýho posměšku.

Mary zaúpěla, holčičko moje, skokem byla u Nily, ale ta ucukla jak od hada, zavrávorala a bílá jako stěna těkala očima, jako by u stolu marně hledala svý místo. Náměsíčnejsma pohybama se pak chytla za opěradlo židle, sednula si a nato Charil řekl, tak tohle bys nám asi měla vysvětlit, a Mary na něj vrhla pohled plnej zloby, jak něco takovýho vůbec může vypustit. Mužský nemaj za nehet vcítění, pomyslela si, když se Karim s Mikem zas pustili do jídla a Nila jako by neslyšela, na co se jí Charil ptal.

Sebezraňování a špatný jídelní návyky často choděj pospolu a Mary si připravovala, co Nile k tomu říct, až všichni odejdou. Holky, co chtěj bejt perfektní, a když nejsou, tak se za to trestaj. Když byla ona, Mary, mladá, zdaleka se takhle nešílelo. Matce její hubenou voskovou figuru nikdo nezáviděl. Naopak. Sousedky jí radily jak na to, aby se spravila. Bylo jim jí doopravdy líto. Na těch pár receptů od kolíbavejch sousedek, co braly Mary jako malou na ruce, se pamatovala. Husí žlutky s medem, rozpuštěný máslo s namletou skořicí, smetanový pyré s vlašskýma ořechama. Teď

když maj vosí pas, ani uhrovatej obličej jim nevadí. Viděla to. Ramínka Niliný košilky, co visely na kostnatejch ramenou, a klíčnı́ kosti, co by udržely jezırko. Obličejık s malinovejma rtama a řasama jak kartáče. Nikdy nepochopila, proč si před snı́danı́ nemůže jen opláchnout obličej. Musela bejt prostě pořáđ perfektnı́. Přepı́nala se. A přıtom ona ani Charil jí nikdy nedalı ani pořáđně na zadek. Navı́c byla v bı́lý škole. Že je bı́lá jako čistokrevná Anglosaska, jí Mary taky odjakžı́va řıkala. Podporu, co mladý holky potřebujou, tu od ní, od Mary, přece vřdycky měla. A volnost taky.

Jak se to všechno Mary mlelo v hlavě, četl Charil jak řáđku po řáđce. Po těch letech znal myřlenky svý ženy jak svý vlastnı́. Mı́sto aby přemejšlela o ní, holce, co vřdycky všude přı́jde pozdě, pátrá, kde sama udělala chybu. Přıtom kdo má v patnáctı́ jasný, jakı́j vlastně je? On si v tom věku myslel, že bude navěky v tábulským domově, a Nile se možná zdá, že pro začátek je třeba světu ukázat, že jí tu vřbec má, a pak se uvidı́. Když to není krvavý, tak si tahle generace myřlı́, že si toho nejde všı́mnout. Ale vidı́ to na ní, kdykoli do sebe v domě vrazı́j. Holka neví, do čeho by pı́chla. Nic jí nebavı́. Chvı́le, co má kařdej, když ho ještě žı́věj rodiče. Napadlo ho, že by možná mohla zkusit nějakou brigádu. Mı́sto aby se mátořıla po domě jak bez hlavy a vymejšlela pozdvı́ženı́.

Ani Mary by Charil nepřıznal, jak moc jí má rád. Někdı́ ho to až děsı́lo. Kdyby jeho dceři někdo něco udělal, toho člověka by zabil.

Mike myslel na to samý. Jak jednoduchý je bejt mrtvej. Měli o tom přednářku ve škole. Dobrovolnı́ci, co choděj po černejch bronxskejch školách a dělaj osvětu. Aby se po škole tolik nesoulořı́lo, nečı́chalo, nepı́chaly se svı́nstva a tak. Kařdej ze třı́dy pak od lektorů dostal kartı́čku s telefonem, kdyby měl problém nebo kdokoli, o kom ví, byl v nějakı́jch potı́řı́ch, aby se nerozpakovali zavolat. Loni se ve třı́dě podřezal jeden spoluřák. Nechal dopis, že svěť je černá díra a do basketovı́ ligy ho stejně nikdy nevezmou. S Karimem to pak celı́ noci rozebı́ralı. Nikdo by to do něj neřek. Tı́chej kluk a basket mu náhodou náramně řel. Kdo by tuřıl, že je takhle odvážnej? Mike kdı́ž viděl svoji krev, dělalo se mu blbě.

Když mu ji brali, vždycky se musel koukat na strop a myslet na Yankees nebo ligový trenéry, a Karim to přiznal taky. Do sestry by to teda ani jeden z nich neřekl. Shodli se na tom po snídani, když Mary všechny vyhnala ven a oknem bylo vidět, jak drží Nilu za ruku a nějak jí asi mluvila do duše. Sestra měla kuráž. A to byl pro Mika s Karimem docela nový objev. Dokonce na chvíli zapřemejšleli, že by jí prozradili svůj plán a vzali ji taky, kdyby chtěla, ale pak si to rozmysleli. Když si v krátkých bílých šortkách sedla na kraj plácku, kde před domem hráli basket, kazila hru. Kluci, co je pozvali si s nima zadriblit, se začali v tu ránu předvádět a Karim s Mikem věděli, že je po zápase. A navíc o tom věděla. Poznali to podle toho jejího šklebu, když všichni odešli. Kompletně zkažený nedělní odpoledne. Takže nějaký potíže by s ní určitě byly i cestou.

Všechno už v tu chvíli měli promyšlený a zbejval jenom měsíc. Měsíc, než odsud vypadnou. V Chicagu hledali nový talenty do basketové ligy. Označení, co ho našli v Charilovejch novinách, kterýma kromě otce nikdo doma jakživ nelistoval. Osud, no ne? Takhle to přece bejvalo. Kluci, o kterejch nikdo nic nevěděl a každěj je měl jen za nějaký chuligány. Dokud to všem těm bílejm šprtům nenatrou, protože si jdou za svým a do ničeho si nenechaj mluvit. A těm, co jim věřili, koupěj domy a auťáky a ty, co je v těžkejších dobách nepodrželi, nebudou ani zdravít, ať jsou jak chtěj důležitý. Třeba ředitel bronxský high school, co když se mu s plánem v dobrý víře Karim s Mikem svěřili, jim řekl, ať neblázněj. Tak ten taky žádněj auťák nedostane. V basketu jsou oba lepší než bílí a černý kluci je berou čili maj vyhráno.

Budete to mít někdy těžký, říkal jim Charil. Asi měl na mysli, že kvůli němu a tomu, odkud je. Rodičovský kecý. Otec s matkou nemaj ponětí. A Jimmie, co Karimovi s Mikem říkal dva uzenači, taky ne. Smáli se tomu spolu s ním. Bez svejch zubů vypadal jako žabák a navíc to s těma uzenačema přece nemohl myslet vážně.

Jimmie věděl to, co nikdo jinej z baráku. Něco, co Nila nikomu jinýmu neřekla. Taky chtěla něčím bejt, ale bylo jí jasný, co by jí na to

řekli, a tak si to prozatím nechávala pro sebe. Co by řekl Karim s Mikem, věděla slovo od slova. Povolání, co chtěj dělat všechny blbý blondátý holky, co je nevzaly na brigádu do fast foodu. Herečka, pche. Taky se jí na to otec ani matka nikdy nezeptali. Jen že aby se dobře učila. Jako by na papíru ze školy nějak záleželo. Podle jejich historek byli otec s matkou oba ve škole mezi těma lepšíma a žádná sláva, jak dopadli. Otec na desátým bronxským exitu věčně někomu leze do zadku, aby dostal zakázku pro svý Mexikánce, a ještě při tom dělá, jak ho to strašně baví. Prd mu to kdo věří, ale aspoň není tak lakomej jako matka, zamyslela se Nila. Ale stejně. Bez Jimmieho by si o dobrejch stínech, co se hned nerozmatlaj, a neslíbatelný rtěnce mohla nechat jenom zdát. A stejně by mu to nejradši hodila na hlavu.

Někdy se jí ve škole třesou ruce tak, že si učitelka myslí, že přišla rovnou z párty a vůbec mezitím nebyla doma. Ale nic Nile neřekne. Asi si myslí, že se tu v Bronxu ruce třesou každému, pomyslela si. Že furt kdovíco berem a já do vyšší stejně nepostoupim, protože rodičům dojdou prachy nebo mi nějakěj udělá dítě. Vzpomněla si na to, co jí Jimmie říkal. Že žádnýho miminka se bát nemusí, když se to všechno dělá správně. Zapřemejšlela, jestli se jí kvůli tomu líběj holky víc než kluci. V časopise, kterej si díky Jimmiemu mohla dovolit předplatit, četla, že se to tak někdy stane, když má člověk nepříjemný zážitky. Že se to v něm pak otočí. Brečela často, to byla pravda. Jenže většinou ani nevěděla proč. Navíc v článku pak psali, že to nepříjemný se pozná tak, že má člověk zakázaný o tom mluvit. Ale jí nic nikdo nezakazoval. A když si představila, že by o tom někomu pověděla, vlastně ani nevěděla co. Že má nařízenýho budíka, pak jde nahoru a Jimmie ji tam drží za ruku a při tom opakuje, jsem starej nemocnej člověk, jsem starej nemocnej člověk? Pak většinou něco drmolil, čemu nerozuměla, a nakonec jí dal občas peníze, ale vždycky ne. A vlastně už to i řekla. Holce ze třídy. A ta na to, že prej zneužívání je něco jinýho. Ale stejně se Jimmieho bojí. A divnýho Ramida taky. Nic neříká, pak najednou lístky do cirkusu, zas dlouho nic, a pak jí dal nůž. A ty jejich dlouhý hovory s otcem

na zahradě v jazyce, co mu nerozuměla ani slovo, se jí taky nelíbily. V tom byla s matkou zajedno. Nemělo by se to dělat. Jako by ty dva při tom někam odlítli.

Jednou u nich stála asi deset minut a vůbec si jí nevšimli. Otec mluvil rychle a přitom prskal, jak to jinak při mluvení s ní nikdy nedělá, a pak se s Ramidem smáli a pak zas z ničeho nic oba zvažněli a otec mluvil pomalu, tiše a dlouho, jako když byla malá a on jí před spaním vyprávěl pohádky. Taky něco znala. Tábulskéj domov a že Sula byla Charilova sestra a taky máma Ramida. Otec jí vyprávěl, jak Sulu učil plavat v jezeře a celou tu cestu tam šel bez bot. Říkal jí to, když učil plavat jí, a jako malou holku jí tenkrát nejvíc zajímalo, jak to bylo v tom jezeře s rybama a jestli tam byly taky kachny jako na Hudsonu a jak byly velký. Prostě blbosti. S Ramidem určitě probírali něco úplně jinýho. Věci, o kterejch s ní otec nemluví, a přitom Ramid je jenom synovec a ona celá jeho.

Někdy byl otec rozhodně přehnanej. Jednou mu řekla něco o jeho přízvuku, a když pro ni přišel před školu, řekl jen čau a před spolužačkama mlčel jako zařezanej. Prohlásily pak, že má teda fakt dost divnýho fotra, ale to bylo určitě i kvůli tomu oblečení. Řekla jim, že mu trhali zub, ale pak si vzpomněla, že přece vůbec neměl oteklý tváře, ale nikdo jinej si toho naštěstí nevšim. Zato ona si všímat umí. Velkýho pytle, co táhl Karim s Mikem před dvěma dnama v noci po schodech nahoru do svýho pokoje. Ten její je totiž hned vedle. Vracela se zrovna od Jimmieho a potkala se s nima na chodbě. Měla jenom přehozenej župan a už se viděla v posteli. Divně po ní koukli a hned zapadli k sobě. Asi si myslej, že jsem úplně blbá, pomyslela si Nila. Že k nim nikdy nenakukuje, i když nemaj zamčeno. A kdo by asi u nich luxoval, když matka má svou náladu a jen sedí v kuchyni nad kafem, co by se z něj každému jinýmu už dávno rozskočilo srdce? Jenže Karim s Mikem si myslej, že jsou neviditelný, a tak si nemusej dávat pozor. Nila chvíli přemejšlela, jestli to na ně práskne rodičům, ale pak by jí Karim s Mikem třeba namlátili jako Ramidovi, když přišli na to, že s ní byl v cirkuse a ani se jich nezeptal. Dělal, že si ji hlídaj. Mladší ségru

starší bráchové, jako je to v povinný školní četbě. To, že je jen štválo, že jim taky nekoupil lístek, by nikdy nepřiznali. Nafoukanci. Namyšlený kvůli druhému místu v bronxsčým basketovým přeboru, jako kdyby neexistoval ani Manhattan, ani Brooklyn a vřbec uř ne další města, kde to všichni kluci pořád dokola mastěj jako oni a myslej si, že budou hvězdamá.

Ale stejně Nilu Jimmieho poznámky bolely. Prej že Karim s Mikem jsou nepovedený a ona jediná po Mary a po něm s anglosaskýma předkamá a kultivovanýmá vlohama. Přece za to nemohli, že byli víc po Charilovi. A jestli ona bude ve čtyřiceti vypadat jako matka, žádná výhra to taky nebude. Moc dobře si všimla matčiný típnutý cigarety v odpadkovým koši. Vykouřený jen způlky, protože pak ji chytlo svědomí, a taky asi že by to nevyvětrala. A přitom Nile vřdycky říkala, jak je to škodlivý a kolik ji to stálo práce, než s tím přestala, a tak ať ji ani nenapadne s kamarádkama začít. Jenže je nervózní. Z ní, z Nily. A tak si asi koupila krabičku a myslí si, jak je nenápadná.

Proto si Nila myslela, že může bejt herečkou. Protože si byla jistá, že o tom, že se bratři někam chystaj, ani o tom, že Mary tajně kouří, nikdo jinej neví. Protože ona, Nila, si dokáže představit, jak se cejtěj jiný, a až to předvede ve filmu, budou se nad ní lidi smát a brečet víc než v opravdovým životě. Protože ona viděla, jak to v tomhle baráku chodí. Že nepovedený bratři jsou smutný, protože si jich všímaj míň než jí, a teď ještě míň než dřív, když je vychrtlá, jak všichni říkaj, a matka je z nich všech umořená, a proto kouří a pije kafe a mluví jí z cesty do srdce. Když potom přišla ke snídani se zavázanou rukou, nakázala jí zůstat, zatímco ostatní poslala ven. A přitom nevěděla nic. Nic. Nic. Nic. A nic se taky dozvědět nesmí, pomyslela si Nila. Nic o hadí ženský. Ale o to už se dokáže postarat.

Místo, kde stál Les Mémoires, Ramid viděl na vlastní oči. Na kraji planiny vedle silnice stačily za těch dvacet let vyrůst a zchátrat dva baráky, ale jinak to tam vypadalo stejně jako dřív. Tady byly klece s lamama a tady se pásl velbloud, ukazoval Charil Ramidovi a tomu

se zdálo, jako by tam z otisků kopejtek hladovejch zvířat pořád něco zůstalo a listy na špinavejch stromcích tam ševelily výčitky němejch zvířat, co většinu svýho artistickýho života strávily v kontejnerech, v ocelovým trupu Jacqueline, na korbách aut a ve studenejch klecích bronxskýho cirkusovýho tábora. Jestlipak je tu někdo za ten půlrok třeba vyvenčil, napadlo Ramida a rozhlížel se kde asi.

Když měli s Mary po svatbě, na tohle místo ji Charil vzal taky. Ukázat jí, kde tak dlouho byl, aniž by o sobě věděli. Mary nechtěla, že si umaže šaty, ale nakonec se nechala přemluvit. Rozlučku se starým životem mu přece nemohla odepřít. Jeli tehdy v Jimmieho autě. Elena už byla tak slabá, že ji i do svatební síně vezli na kolečkový židli, a nikdo jinej, koho by to zajímalo, Charila nenapadal. Těch pár anglosaskejch kamarádů Jimmieho, co jako on čekali v Bronxu na lepší časy, neznala většinou ani Elena s Mary jménama a instinkt tábulekýho domova mu říkal, že kamarádům Jimmieho bude lepší se vyhnout.

Pak jsme vystoupili, pokračoval Charil, vlastně jen já, protože Mary se stačilo koukat z okýnka, a stejně jsem cejtil, že bych tu byl nejradši sám. Ze šapitů zbylo jen pár převrácenejch tyčí a na jedný, co ještě stála, vlál kus potrhaný plachtoviny jako vlajka neznámýho státu. Klece byly otevřený a některý se zohýbanýma tyčema, jako by je někdo zevnitř páčil kleštěma, a na zemi se válely kousky našich kostýmů. Poznal jsem Jacquesovu béžovou šálu a taky několik lamích čepiček s rolničkama a kus špagátu, za kterej tahal Vincent. Jenže Charil viděl víc než to. Hromadu zvířecích kostí a v kabinách aut, co neodjely, něco přitisklýho k sobě a zamotanýho v dekách, odvrátil se, předklonil se, zamžilo se mu před očima. Na Mary zařval, ať ji ani nenapadne z auta vylejzat, že je tam bahno, a to byla poslední věta, co jí v den svý svatby řekl. Ramid už nic z toho neviděl. Taky s Charilem spěchali do práce a neměli moc času na rozhlížení. Na desátým exitu na ně čekala Charilova četa a Charil tušil dobrej den, a to se nesmělo promeškat. Asi to byl pozůstatek jeho kouzelnicejch schopností, napadlo Ramida. Nebo něco, co měli společnýho se Sulou. Charil když zkrátka řekl, že se den

povede, tak se většinou poved. Přijelo hodně aut nebo míň, ale na několikrát a každej z čtyř si přišel na nějakou práci. Mužský se na to Charila ptali každý ráno a Ramid pak už taky. Tak co dneska? Když nic neřek, znamenalo to potíže, a to si členové roty jen potichu posedali na krabice, někdo skočil pro cigarety a celá rota naskládaná jeden vedle druhýho pak trpělivě vyhlížela první auto, který zpomalí.

Miguel, jeden ze starších chlapů a ten největší, měl co se aut týče pověst osvědčenýho hypnotizéra, a když ho přesvědčili, aby se soustředil a koukal všem řidičům do obličejů, brzo někdo hodil blinkr a zastavil přímo před stanovištěm roty. Podle něj málo z těch, co zastavili, to měli předem promyšlený a půlka správek, co rota dělala, vůbec nebyly potřeba a ty, co si mužský odvezli, pro ně vymejšleli práci až rovnou na místě. Hlavní je nedat najevo, že o tom víš, poučoval Miguel Ramida. Dostaneš pivo, sendvič a nějaký natírání nebo škrabání vomítky, ale hlavně s těmahle musíš mluvit. Poznáš to. Takovej si sedne vedle tebe a celej den ti hučí do hlavy. Anebo hučíš ty.

Příběh o tom, jak utíkal přes mexickou hranici a kolem svištěly kulky, a pak se potloukal Státama, volal příbuznejm a spal po škarpách a pracoval tuhle a támhle, než si přišel na jakýs takýs doklady, vyprávěl Miguel podobně jako většina ostatních z roty. Angličtinou se španělskejma slovy, co jí Charil taky mluvil, když byl s nima a jeden z nich.

Jak Charil věděl, kterej den bude dobrej a kterej ne, byla stejná záhada jako Miguelovo hypnotizérství. Mám to odtamtud, říkal Charil Ramidovi a myslel na tábulskej domov. I Neva i otec s matkou i tví prarodiče i další to uměj. Jestli den bude dobrej, víš hned ráno, jak se probudíš. Jednoduchý jak menu u Burger Kinga. Tu první chvíli, co přijdeš k sobě, když na moment podržíš v hlavě, uvidíš, jak snadný je to k přečtení. Ramid se zamyslel a musel dát Charilovi zapravdu. To ráno od prvního momentu tušil nějaký průšvih. Takže jestli se jim podle Charilovy předpovědi má dařit se zakázkama, večer na něj něco čeká. Pokud ovšem má ty jeho

schopnosti. A potom přešlapovali na svém místě dvě hodiny, a žádný auto nezastavilo a Miguela už od hypnotizování pálily oči a Ramida zas v krku z cigaret, na který nebyl zvyklej a Charil mu je předtím nikdy nenabíd. A čekali dál a Ramid přemejšlel, proč Charil skončil v opravářský četě a celý dny postává ve smradu z auťáků a někdy si ani neodskočí, aby mu nic neuteklo, a večer ho pak bolí břicho a Mary mu říká, to máš z toho, a když nepřinese peníze, tak se na něj zlobí. Proč takhle skončil ten, co byl ve Francii perzekuovaným umělcem a prachy na něj dali z ministerstva kultury? A v cirkuse mu tleskali a dával autogramy. Několik dní úplně vyprodanýho šapitó mu Charil popisoval se všema detailama. Jak malý bronxský děti pištěly, když v dlouhým pyžamu, co ho měl v Tábulu na spaní, vylezl na pódium a jak všech těch nejmíň dvě stě lidí, co se jich do stanu vešlo, rázem ztichlo, když si položil před začátkem svýho čísla prst na pusu. A někdy prej i dvě stě padesát. To když si všechny malý děti posedaly na klíny dospělejch, a když vyprodali všechny lístky k sezení, pustili do uličky zbytek fronty za poloviční vstupný. Jenže je pravda, že těch pár věcí, co mu Charil na zahradě ukázal, když o cirkusu mluvil, Ramida nijak neohromilo. Trik se sirkou, co ji Charil nechal zmizet tak, že si ji slinou přilepil k zápěstí, a pak ukázal prázdný dlaně, ještě patřil k tomu lepšímu. Ale vyprodáno přece bylo. A navíc si Charila u nich vyhlídli a speciálně kvůli vystupování ho nechali odvízt tisíce kilometrů z tábulskýho domova. Stejská se mu někdy? Ale ptát se na to Charila před mužským z čty se nehodilo. Každěj z nich byl přece odněkud a o nějakým stejskání je Ramid bavit se nikdy neslyšel. Taky moh Charil svý kouzla od tý doby pozapomenout. Ukázat mu jen ty snadný, protože ty parádní před ním nechtěl splíst. Mužskejm z čty nikdy žádný neukazoval. Že má za předáka kouzelníka, asi Miguel vůbec neví, myslel si Ramid sám pro sebe, zatímco si bral od Miguela další z krabičky, aby byl stejnej jako oni a konečně chlap, i když ještě pořád bez ženský.

O těch se v Charilový četě mluvilo docela dost. Hodně z nich mělo nějakou doma a každěj navíc vyhlídnutou jednu, co dělala

u Burger Kinga nebo tankovala u benzínky, ačkoliv tam tak pěkný většinou nedělaly a navíc se dalo nanejvýš hádat, jakou maj pod pytlovejma montérkama postavu. To mladý holky, co ťukaly na kase u Kinga, nebo ty vzadu, co ve fritovacích košíkách smažily hranolky, šlo vidět nahý i bez veliký fantazie. Ramid si to představoval, i když věděl, že to nikdy neudělá. Že na žádnou z nich po práci nepočká, tak jak to chlapi z čety dělali, a nikam s ní nepůjde. Taky nebyl žádněj od nich. Kdyby tam dělala nějaká ze Síby, možná by si troufnul. Ale holky od Kinga mluvily španělsky a v četě už je navíc měli mezi sebou rozebraný, i když se tam často měnily, ale to mužský v četě taky.

Miguel jednou, když taky nic dlouho nejelo, vyprávěl, že ta, co s ní párkrát spal, přišla z vesnice jen patnáct kilometrů od tý jeho, a navíc chodila do stejný školy, jenže o dvacet let pozděj. Některý z těch holek vypadaly stejně starý jako Nila, a tak jak o nich Charil mluvil, se Ramidovi nelíbilo. Moc by se nedivil, kdyby s nějakou z nich měl Charil něco taky. Už proto, že byl předák a holky to věděly. Všimnul si, jak se s Charilem bavěj. Tak jak s ním nikdy, a Charil taky trochu uměl španělsky a dlouho ho tam na parkovišti znali.

Nejmíň jednou měl Ramid takový podezření, že si byl skoro jistěj. Charil ho totiž v osm večer poslal domů s Miguelem, zatímco sám tam ještě s několika z čety zůstal, a když s Miguelem odjížděli, chlapi jim mávali a šklebili se a Miguel se v autě taky smál, ale neřekl čemu. Mary měl Ramid říct, že Charil musel ještě někam zajet, tak jí to přeříkal, ale koukal se jinam a měl pocit, že Mary ví.

Po Nile to byla největší záhada. Nejdřív jen tlustá velká bílá ženská s rosolovitejma lejtka a nohama v papučích. Jako by měla taky vždycky moc těsný ponožky. Nad nima to kypělo ven a po dlouhým stání při vaření si je svlíkala a třela si na židli kotníky, co na nich měla vyraženej ponožkovej vzorek. Co koukáš? řekla mu, když se na to koukal, a to se styděl, ale pak se přistih, že se kouká zas. Nejdřív mu přišla jen jak bublina bez vnitřku a nevěděl, co na ní moh kdy Ramid vidět. Na rozdíl od Nily se na ní nezdálo bejt nic,

o čem by mohl přemejšlet. Žádný malinový ústa ani tajemný sklopený oči. Taky byla v baráku skoro pořád. Jako vybavení, bez kterého to nefunguje. Mezi všema těma mixérama a stolkama a příborníkem a gaučem. Když něco dělala v síbském domě jeho vlastní matka, Ramid nemíval pocit, že by tam nebyla. Jenže věčný porovnávání s tím, jak to bylo doma, k ničemu nevede. A pak uviděl fotky, kde Mary vypadala jako Nila, a pak před ní musel říct, že Charil ještě někam jel, a proto on přijel z práce sám, a tušil, že je to lež, a v tu chvíli tam Mary stála se vším všudy. Stála tam jako sloup se lžící v ruce a najednou měla hluboký oči a vlasy na ramena a z kapsy jí koukal kapesník a na krku visel malej křížek. Věci, co je dřív jako by neměla, byly najednou tak ostrý, až chtěl Ramid zavřít oči nebo Mary praštit rukou. Aby tam nebyla, protože on za nic z toho přece nemohl a nechtěl o tom přemejšlet. Čekal, že něco řekne, ale jen se zeptala, jestli nechce ochutnat, a podala mu tu lžici, co držela, jestli je to dost slaný, a Ramid řekl možná ještě trochu víc, a Mary do polívky hodila navíc pár špetek a pak se jedlo a o Charilovi už nikdo nemluvil. A nikdo o něm nemluvil ani celej ten večer. Jen pak, když se vrátil, to Ramid slyšel, protože se probudil, a pak napínal uši, jestli něco bude. A slyšela to i Nila, co byla právě v tu chvíli u Jimmieho, i Karim s Mikem, co ve svém pokoji už podesátý vysypali a znova balili svůj vak potřebnejch věcí, protože Charil dvakrát spadnul na schodech a španělsky k tomu na celej barák klel.

Pár hodin předtím nechal Charil posledních pár mužskejch, co ten nevydařenej den spolu proseděli, osudu a naději, že někdy se nějakej zákazník ukáže i po osmý, a vydal se pěšky podél silnice ještě jednou se tam kouknout. Na místo, kde to ráno už s Ramidem jednou byl, ale samotnej ne už celý roky. Vlastně sám nebyl už dlouho vůbec nikde. Barák je vždycky plnej Mary a hluku a jemu v patách synovec, co kromě čtyry, kam ho vzal, nemá co na práci. Za těch pár měsíců, co Ramida znal, ho měl rád skoro jako svýho. Když spolu někdy mluvili, úplně zapomněl, kolik Ramidovi je a co mu může říct a co ne. Určitě to bylo taky kvůli řeči. Když mluvil ve svý,

nemusel to nijak skládat a ven se to valilo jako řeka, co o ní do té doby nevěděl. Metafory, který zapomněl, že existují, protože v angličtině nejsou, mu při tom samy od sebe skákaly do vět a na jazyku měl pak věci, o kterých ani nevěděl, že mu ležej v hlavě. Bylo to v něčem dobrý o tom všem synovcovi vyprávět, napadlo ho za chůze a zrychlil, aby předběhl tmu. Jako by mu při těch hovorech na zahradě s Ramidem někdo vytíral hlavu vlhkým kapesníkem. Říkal to někomu v rodině a zároveň cizímu klukovi, co si to nechá pro sebe. Za chvíli odejde a moji hlavu si odnese s sebou, pomyslel si s uspokojením, jako by šlo o harampádí za barákem a Ramid mu slíbil, že to odveze. Jenomže domluva taková žádná nebyla a stačilo málo, a všechno o Amiře by na Ramida vysypal. O tom, jak mu chyběla, i o tom, že se do Les Mémoires pak, co našel Jimmieho krám rozbitej, nevrátil taky proto, že slavit její zasnuby s Vincentem si nedokázal představit.

Když dorazil na cirkusovou planinu, byla už tma jak v pytli a Charil najednou nevěděl, proč se tam už podruhé ten den vypravil. Hodil bundu na vypelichanej trávník a zíral do tmy okolo, až ho bolely oči. Les Mémoires. Vzpomínky, po kterých nic nezbylo. Jako by tam někde pořád stál ten stožár s vlajkou, co viděl, když sem vzal před rokama Mary, a to plácání plachty ve větru tam bylo taky. A bylo. Šel za tím zvukem, byl tam pověšenej. Igelit, co se tam šprajcnul ve větvích. Možná jeden z těch francouzskejch, co je měli na přikrejvání klecí, když pršelo. Ale po dvaceti letech asi těžko. Ačkoli francouzskej igelit, kdoví. Zas před sebou viděl Vincenta. Dlouhý léta, když si na něj vzpomněl, tak nic. A teď by mu zase najednou zakroutil krkem. Ne všechno se rokama ztrácí. Jenže kdyby si měl vybrat to, co zůstane s ním, tohle by si nevybral ani náhodou. Bláznivou ženskou, co se ho chytla. V baráku, co kolem něj skoro každěj den procházel. Někdy mu to na celý tejdny vypadlo z hlavy. Že tam sedí. Ale byla tam furt. Bláznivá ženská, co si hrála na jeho špatný svědomí. Po takový době by jí stejně nikdo nevěřil. A čeho se vlastně bál? Že stará ženská někomu řekne, že jí něco slíbil? Mary by byla ten první, kdo by jí s tím hnal. Před rokama si

myslel, že tam za oknem jen vyhlíží vhodnou chvíli. Ale na to se to táhne už moc dlouho. Jen tam sedí. Jako šutr na stránce v knize, kterou nejde otočit.

Charilův instinkt tábulskýho domova v tomhle případě selhal. V baráku nebyl sám, kdo věděl něco o tom, od koho jejich dům zleva dělil jen pletivovej plot.

Na začátku bylo zavolání, na jaký byla Nila zvyklá. Pocem, pocem. Máš chvílku? Takhle na ni volaly starý ženský často. Když potřebovaly na zastávce přečíst, v kolik jede jejich autobus, nebo v supermarketu mezi regálama marně hledaly svou oblíbenou konzervu. To se rozumí, že jim Nila vždycky pomohla, a pak zdrhala pryč, aby se na ni nepověsily a nezačaly nějaký monolog. A tak šla i za ní, když na ni prvně křikla od branky. Měla to tak naučený a navíc to byla sousedka. A možná Nilu už od začátku hnala zvědavost. Proč otec říká, že je bláznivá o někom, s kým se nikdo z baráku jakživ nebavil?

Nejdřív hadí žena asi opravdu něco chtěla. Otevřít konzervu, čistě rozkrápnout vajíčko nebo posunout stolem na verandě. Protože Nila příště na její volání slyšela zas a jeden den ani nevěděla jak, se najednou ocitla v jejím baráku. Pak si říkala, že to tak Celerína měla určitě od začátku promyšlený. Aby taky ne, když času na přemejšlení měla víc než kdokoliv jinej a chytrá byla taky.

O lidech, co v domě chovali zavřený různý zvířata, věděla Nila z novin. Bronx News Daily, co si je Charil v sobotu bral ze stojánku u pokladny, když už celotejdenní nákup měli v košíku a krok sun krok postupovali k pokladně, je měly někdy i vyfocený na titulní straně. Tygry zavřený ve spíži, lišku, co bydlela v banánový krabici, stejně jako děti, co vyrůstaly ve sklepě a mluvit se začaly učit až od policajtů, co je osvobodili. Na titulní straně bylo jednou i o miniaturním druhu žraloka, co strávil šest let ve vaně v desátým patře bronxskýho věžáku, nebo o lvici přivázaný řetězem k topení v obejváku, co ji krmili rybama z Hudsonu. Aby ji uživil, někdo z rodiny musel pořád sedět u řeky s udicí, a tak se na to taky přišlo. V článku byla poznámka, že počet exotickéjch zvířat zavřenejch

v bronxskech bytech a barácích se pohybuje v řádu stovek a stejně tolik je po sklepech a skříních zašitéjch dětí. Když to Nila četla, ze všeho nejvíc si přála ultra brejle, co viděj skrz zdi, protože v novinách se přehání a několik stovek zvířat, to byla dobrá čtvrtka bronxský zoo, a ta je jedna z největších v celejch Spojenejch státech.

Možná proto maj v bronxskech bytech těch zvířat tolik. Protože nevrátit uteklýho lva z obejváku do klece není nic, co by si člověk musel zvlášť vyčítat. Ale stejně to byl šok.

Nejdřív s ní chtěla Celerína mluvit. Na verandu jí přinesla mléčnej jahodovej koktejl a v Nile hrklo, protože stejnej si kupovala ve stánku přes ulici a ta náhoda se jí nezdála, a pak jí Celerína blahopřála k narozeninám, co je Nila měla za pár dní, a to nemohla určitě odnikud vědět.

Nila netušila, že Celerína seděla u okna i tehdy, když s osmidenní Nilou zabalenou v peřince šla Mary s Charilem poprvý ven, a když ji nechali stát v kočáru na zahradě, přelezla plot, aby se miminu zblízka podívala do tváře. Kdyby to viděl z domu Charil, hodil by po ní jeden ze svejch čapskejšch nožů, ale Celerína dítěti nic udělat nechtěla. Dítě je svatý a bez viny a hlavně by si tím nepomohla. V tváři malýho kojence jen hledala jeho. Jako by svatba i to, že Nila tam teď ležela pod peřinou, pořád nestačilo k tomu přiznat si, že pro Charila je to vyřízený. Čekala na moment, kdy to konečně pochopí. Chvíli, kdy se s tím smíří a přestane jí to zajímat. A pak se narodil Karim a pak Mike a pak úplně malá bledá holka, co vypadala jako Mary, a Celerínu napadlo, že už možná ani není jeho.

K Jimmiemu pro pití na Amiřiny zásnuby měla jít spolu s Charilem. Jediný dva, co ještě nebyli nastydlí ani unavený táhnout toho tolik nazpátek. Ta africká šlapka už ho v tý době dávno nezajímala. Přece se jí spolu tolik smáli. Když ji viděli, jak se v palčácích a holinách vycpanejšch novinama kinklá každý ráno na zmrzlejšch provazech a ten její balík Vincent pod ní poskakuje, i když bylo jasný, že Les Mémoires tady skončil a začalo se balit, že pojedou dál. Nemohlo to bejt víc než deset minut. Žádný převlíkání netrvá dýl. Jen si vzala šálu a suchý boty a Charil řekl, že počká

venku, a najednou byl pryč. Přitom se tak těšil, když o tom spolu mluvili.

O městě, kde se po dešti fialově třpytěj chodníky tak jako nikde jinde na světě. O městě, kde by byli šťastný, protože je v zemi, kde i když to třeba nejde úplně nejlíp, se lidi ještě pořád o něco pokoušej. Jacques to tak zamejšlel už od začátku. Že Spojený státy budou jen zastávka, aby si to mohli sami srovnat v hlavě a nikdo jim nemohl nic nakukat. Ani v Havaně, ani v novinách, ani v Paříži, až se budou z Kuby vracet s poselstvím a zkušenostma o tom, jak to opravdu je, a lidem se otevrou oči. Protože problémy jsou všude, ale tam, kde chudý jsou pořád chudší, zatímco s bohatejma je to naopak, tam to nijak dobře nemůže dopadnout.

Když měla Celerína s Pitem v Les Mémoires svý číslo, oblíkala si jen obyčejnej gymnastickej dres s červenejma hvězdama, co jí je Charil pomáhal přišívat, když se nějaká odchlípla. Žádný blejskavý umělohmotný cingrlátka, blikající žárovčičky, hudbu všude, nic takovýho v Les Mémoires nebylo. Taky proto to s těmahle zeměma špatně skončí. Co není nadejchaný, neřve to barvama a umělejma zlepšovákama, tak to nemá šanci. Ty první, co přijdou, sice tleskaj a smějou se, protože to se od nich čeká a taky zaplatili za lístek, ale pak se rozkřikne, že jedinej, kdo tam byl v malejch plavečkách, byla provazochodkyně, a tu ve vejšce skoro nebylo vidět, a krasojezdec jezdí v teplákách a nemá žádněj bič, a to byl konec. Co není lživý a načepejřený, na to tady lidi neslyšej. Dost dlouho jí to trvalo, než si na to vyleštěný vzduchoprázdno Celerína zvykla. Na fakt, že věci tu nedejchaj a v celý dlouhý bronxský ulici není ve vzduchu cejtít nic kromě přepálenýho tuku z hamburgerárny a pracího prášku z veřejný prádělny na čtvrták, co se v ní netrhnu dvere, protože lidi, co choděj do práce, musej každej den vyrazit v nový košili.

Myslela si, že Charilovi to časem taky dojde. Zejtra. Zejtra. Ještě jeden den. Čekali na Charila na cirkusový planině, zatímco on se na ni, na ně na všechny a na celej jejich plán, vykašlal. Někdy si to představovala, když v okně nebylo vůbec nic ke koukání. Jak šapitó stojí na havanským náměstí Míru a zvědavý děti v kraťasech

postávají kolem a ptají se, čím hada Pita v cirkuse krmějí, a pak si zašapitě hrajou s klackama a kamenama a nejsou tlustý jako bronxský a ani sprostý a věřej, že každéj každýho by měl navzájem podržet a bohatý že jsou lidi bez opravdovejch ideálů, tak jak to maj na Kubě od rodičů a soudruhů, a je to většinou tak. Mluvit o tom, co je pokažený u druhejch, když doma to jde od deseti k pěti, je obyčejný darebáctví a pak Celerínu napadlo, že už je v tomhle domě skoro dvacátý rok a ani v nejmenším se nechystá domů.

Nilu mezitím upíjela jahodovej koktejl a pozorovala starou černošku, co si sedla vedle ní, a zas asi něco chtěla, když na ni na ulici zavolala, a hostí ji teď sladkým mlíkem. Dva velký bílí psi, co tam u ní vždycky jak neživí seděli na verandě, tam byli i teď a nevraživě si Nilu prohlíželi. Asi nejsou moc zvyklí na návštěvy, pomyslela si a chtěla se na to zeptat Celeríny, ale ta se usmála a navrhla, že půjdou dovnitř, a Nilu vzala nedopitej koktejl s sebou a pak ji přes nos praštil ten povědomej zápach, ale v takový síle, jak ho nikdy předtím necejtila.

Byla to jejich zábava s Karimem a Mikem, když byli menší a ještě se mezi sebou normálně bavili, vymejšlet, odkud se u nich na zahradě ten podivnej pach, co se tam čas od času natáhnul, bere. Karim prohlašoval, že maj někoho zakopanýho ve sklepě, protože barák koupili už jako použitej, a ty kdo tam bydleli dřív, neměli moc valnou pověst. Mike si myslel to samý anebo že je to něco prošlýho z kuchyně od Jacksonů. Jenom Nilu si všimla, že nejvic to vždycky páchlo, když souseďka, co jí otec říkal bláznivá, měla dokořán otevřený okno. Celerína postrčila Nilu z chodby do dveří a Nilu vykřikla. Tam, kde měli u nich doma obejvák, se u Celeríny po podlaze vysypaný pískem plazily desítky jak stehno tlustejch hadů. Tak se to alespoň zdálo, protože některý byli v klubkách, a tak kde měli ocasy hlavy a hlavy ocasy nebylo možný přesně určit. Celerína ji pobídnula, aby si na nějakýho sáhla, ale Nilu nechtěla, a pak najednou ucejtila, jak jí na ramena dopadnul žok něčeho těžkýho a vykřikla podruhé. Hned se jí to zatáhlo u krku a Nilu si pomyslela, že teď už ví, proč Charil říká týhle ženský bláznivá, a že nechat se

uškrtil kvůli jahodovému koktejlu rozhodně nestojí za to. A jak se jí hůř a hůř dejchalo, to čeho si všimla už dřív, ale nerozuměla tomu, najednou dávalo smysl. Co bylo v těch zdánlivě poštovních balících, který auta před barákem týhle černošky někdy nakládaly a vykládaly. A že to nebyly žádný skříně ani telky, jak si s bratrama říkala, ale tohle a teď jí to uškrtil a ona už o tom nebude moct nikomu říct. Celerína si na chvíli představila, že místo Nily tam stojí její otec, ten, co si toho tolik slíbili, a pak utekl i s Jacquesovejma penězma, a Nila si ještě stačila pomyslet, že od černochoů se toho fakt nedá moc čekat a že má možná Jimmie ve všem pravdu, než se jí zatmělo před očima.

Když otevřela oči, seděla zas u stolu na verandě, před ní úplně stejně nedopitej koktejl a ženská, co se na ni dívala přivřenejma očima. Jestli chceš, můžu ti vevnitř něco ukázat, řekla a Nila si najednou nebyla jistá, co se stalo a co ne. Radši ne, řekla, aniž by se jí do těch očí podívala, a Celerína jenom pokejvala hlavou, jako že se vůbec nic neděje, a pak si Nila vzpomněla, že se chtěla zeptat na psy, ale byli pryč.

Vyprávěl ti někdy táta o hadí ženě? Nila odtušila, že to bude něco s cirkusem, a zapřemejšlela, jestli se jí něco vybaví, ale na nic nepřišla.

Tak už běž, ať si doma nedělaj starost, usmála se černoška a Nila se zvedla, poděkovala za koktejl a rozloučila se. Domů dorazila, když už byli všichni po večeři. Houkla pozdrav do obejváku, kde se Charil s Ramidem a Mary koukali na televizi, v kuchyni si vzala hrst solenejch pistácií na chroupání do postele a vydala se po schodech nahoru do svýho pokoje. A právě když do něj vcházela, ucejtila poprvý to zevnitř mokrý triko, co se jí lepilo k lokti, a když se posadila na postel, i to šhubavý pálení. Vyhrnula si udiveně rukáv. Na předloktí měla dvojí psí kousnutí a na polštář skáplo několik kapek krve.

Mary nevěděla. Násilím přece holku k nějakýmu doznání nutit nemůže. Tikot kuchyňskejch hodin se zdál v tom tichu jako zvon na

kostele, a nic. Řekni, co by sis přála, řekla Nile už potřetí, a já udělám všechno pro to, aby se to stalo. Nila drolila pod stolem v prstech housku a přemejšlela, co by to tak mohlo být. Aby Karim s Mikem nikam neodjeli. Zatímco tu s ní matka nad pokousanou rukou ztrácí čas, oni dva u sebe nahoře jezděj prstem po mapě a donekonečna přebíraj, co s sebou vzít a co tu nechat. Šuškej si už jenom mezi sebou, s nikým jiným se nebavěj. Kdyby jim teď řekla, že o jejich plánu ví, tak jí natotata ztřískaj, pomyslela si Nila.

Nejvíc bych si přála, řekla nakonec, aby Ramid měl svůj vlastní pokoj jako já a Karim s Mikem. Mary vyvalila oči. Aby to bylo taky jednou podle táty, pokračovala. Aby Jimmie šel tam, kam patří, a Ramid měl kde být. Mary se nezmohla na slovo. Jak takovýhle přání souvisí s Nilinou poraněnou rukou, to neměla jedinej nápad. Myslela si, že bude chtít podpálit školu, jahodovej želé dort nebo vejlet do Disneylandu. Babo rad' co s tím, ale slib byl slib a Mary věděla, že Nila ví, že když ona se rozhodne, Jimmie bude muset jít. Protože nikdo než jeho dcera se ho v tomhle domě nezastával a drzá Nila ani nečekala, co jí ona odpoví. Vyklouzla od stolu jako ještěrka, zafačovanou rukou zastrčila židli a byla pryč. Mary si pomyslela, že to vypadá, jako by s tou rukou ani nic vážnýho nebylo, a na moment jí napadlo, jestli to celý není Nilin škodolibej výmysl. Protože barvu, co vypadá jako krev, si mohla koupit v tubě a trápit utahanou matku, to by jí bylo podobný. Hned se pak zastyděla, že jí něco takovýho vůbec napadlo. Odpusť, zamumlala a pomyslela si, že jestli se seshora na ni matka dívá, měla by si pospíšet, protože i když už o nedělní pikniky v týhle domácnosti nikdo nestojí, na woodlawnskej hřbitov se musí, a jestli maj mít na dvanáctou oběd, tak je nejvyšší čas vyrazit.

To, co si s sebou brala, bylo vždycky stejný. Smetáček na listy, hadřík se saponátem na plechovej náhrobek, svíčku, kytku a karamelovou tyčinku, co jí zhltna cestou zpátky.

V obejváku běžela televize, ale nikdo tam nebyl. Charil seděl s Ramidem vzadu za barákem, slyšela tam tu jejich řeč, a Key s Mikem před domem házeli už dvě hodiny na koš, jako by nic

jinýho než basket na světě nebylo. Nedělní úklid, z toho se mužský vždycky nějak dokážou vyvlíknout, napadlo ji s rozhořčením, ale pak to pustila z hlavy. Vždycky ji to jenom rozčílí, a to nestojí za to. Odpoledne má času habaděj, a když si k tomu pustí rádio, ani jí luxování a utírání prachu nepřijde zvlášť obtížný.

Mávla přes okno na Charila s Ramidem, zas ten jejich úsměv, ať je nechá bejt, a vyrazila za matkou, za jednou z mála chvil, kdy byla sama jinde než ve své kuchyni.

Nikdy Charilovi nezapomene, jak pěkněj hrob pro matku vybral. Skoro se neznali, a on přitom vybral v pohřebářství ten druhěj největšej náhrobek, co tam měli. A všechno platil ze svýho. Ze svejch představení v cirkuse, o kterým Mary do tý doby neslyšela. Jimmieho krám ješť nebyl prodanej, a kdyby nebylo Charila, těžko by vůbec matka nějakěj obstojnej pohřeb měla. Než našli dům, co jsou v něm teď, bydleli s Charilem ve starým bytě nad krámem.

Mary vystoupila z auta a po pískový cestičce došla až tam, kde matka ležela. Jeden z mnoha stejnejch náhrobků, jen o něco líp udržovanej. Zastavila se. Vždycky si nejdřív přečetla jméno. Elena Waiters (1899–1963). A pak krátkej úryvek z bible, co si tam matka přála mít. Že se mu vrací do náruče a Mary ani její děti na ni nezapomenou.

Když matka umřela, Mary žádný děti ješť neměla a přišlo jí to nepředstavitelný. Matka jí vždycky říkala, kolik je s dětma práce a ať si to dobře rozmyslí. Když po pohřbu přišla na to, že čeká Keye, lekla se. Zhubla, místo aby přibrála, a připadala si jak ona. Jako matka, když tam vychrtlá sedávala vzadu v krámě. Když byla těhotná s Keyem, tak taky pořád seděla. Dítě v břiše potřebuje klid a Charil všechno kolem krámu a novýho baráku zařídil. Vlastně spolu celej život něco zařizovali. Od první noci, co tam s ní mrznul ve skladu, mluvili o zařizování. Tehdy spíš poslouchal, neuměl ješť dobře jazyk. Někdo, kdo ji objal a mohla se mu svěřit.

V přiklopeným kelímku za náhrobkem si nechávala zapalovač. Rozhlídla se kolem, z kalhot vytáhla krabičku a z ní napůl vykouřenou cigaretu. Kouř nad hrobem rozehnala rukou, tak jak to

dělala nad kočárem s Keyem, než se rozhodla s tím přestat. Když ho čekala, ani by ji to nenapadlo. Neměla chuť. Ani na jídlo. A pak přišla z Charilovy země obálka od jeho sestry. Náramek, co měla nosit, než se dítě narodí. Byl cejtit senem a ovce, přišlo jí to směšný. S Charilem se pak podruhý pořádně pohádali. Ne kvůli penězům, ne kvůli baráku, ale kvůli náramku od Suly. Navlíkl jí ho potají, když spala, a když si ho druhý den rozstříhla a on na to večer přišel, vrazil jí facku a znal najednou tolik anglickejch hrubejch slov jako ani ona ne. A pak vytáhnul fotku malý hubený ženský zabalený v hnědý látce. Myslela si, že kvůli tomu přestříhnutýmu náramku jí vyhrožuje nějakou jinou, a už si představovala, jaký to bude bejt s miminem sama, ale byla to Sula. Podle Charila má Ramidovy oči. Příbuzný si nikdo nevybírá. Ani ty jejich divný jména, co každý z nich něco znamená. Jak u Indiánů. Jak u všech zaostalejch lidí, co si musej vypomáhat vírou v nadpřirozený věci, protože to, jak věci jsou, je pro ně moc složitý. Navrhla Charilovi, že mu bude říkat Charlie. To byla ta hádka předtím. Kdyby to Mary spočítala, budou to za ty léta desítky hodin, co strávila hláskováním toho zatracenýho jména. Kdykoli volala do banky kvůli splátkám na dům, do Niliný školy kvůli placení nebo se na něco ptali sousedi. Matka jí to říkala. Budou s ním potíže. Ale pak když Charil řekl, že by chtěl její dceru za ženu, ze židle ho objala a plakala mu na rameni. Ty poslední tejdny už Elena nebyla při smyslech. Víc tam než tady. V jeho náruči, jak tomu říkala. Než umřela, trávila dny sepisováním věcí, co si s sebou má Mary vzít na cestu do Tábulu. Sluneční brejle, krém na opalování, volný šaty, aby se nepotila. Jako by o tom, že pojedou do jeho země, spolu vůbec někdy mluvili. Jako by Charil nebyl rád, že je odtamtud pryč a ve Státech. V tomhle zase pomohla ona jemu. Aby se vyhrabal ze zapadákova a žil slušně jako člověk.

Mary zabalila zbytek cigarety do papírku, co ho našla v kapse, že to pak vyhodí u brány, a zapálila svíčku. I když věděla, že ji vítr zhasne, ještě než dojede zpátky domů, tohle se muselo. Svíčka, kytka, zamíst to a otřít. Tak by to matka určitě chtěla a v tu chvíli měla pocít, že se na ni seshora dívá docela určitě. Z jeho náruče.

Mary se pousmála. Bůh pro ni byl nebo nebyl, sama nevěděla a nijak to nepotřebovala rozlousknout. Od dětství měla pocit, že se to někdy samo vyjasní, a času na to měla pořád ještě dost. Hodiny náboženství ale odseděla. Otec s matkou si to tak přáli, a než potkala Charila, do kostela chodila taky. Občas tam zašla i teď, když to měla někudy po cestě. Jenže teď tam byl mnohem větší hluk. Malý děti se honily mezi lavicema a černošky tam kojily a zpívaly moc nahlas, jako by Bůh byl nahluchlej a daleko ne od duší padlejších, ale v dálničních mílích, a tak se tam nedalo dlouho vydržet.

Nejspíš přesvědčený protestantství. Kdyby měla říct, co otce a matku spojovalo, bylo to tohle. Proto byli tak přísný a proto jeden na druhýho pořád dávali pozor. Matka na otce v obchodě a on na ni doma. Co se v jejím dětství smělo, byl zbytek, co zůstal po odečtení zakázaných věcí. Moc toho nebylo. Mohla se koukat, když jí matka ukazovala svejch několik šperků, co po ženský linii zdědila už ve čtvrtý generaci, a jak vždycky opakovala, budou pak patřit jí. Nebo se od ní nechat učesat nebo spolu naklepávaly polštáře. Otcí myla hlavu, holila ho a mydlila na zádech tam, kam si nedosáhnul. To byly její večerní povinnosti a pak si s ní často sednul do křesla v jeho pokoji a ukazoval jí knihu výstřižků letadel a map vojenských operací z druhý světový. Vidíš, tady všude jsme byli, a prstem jezdil po mapce normanskýho pobřeží, a pak vzal její ruku a jezdil s ní tu trasu znova, aby, jak říkal, na hrdinství svýho národa nikdy nezapomněla. Co ale nikdy nezapomněla, byla jeho vůně. Když byl po práci v obchodě vykoupanej a seděli takhle těsně vedle sebe v křesle. Hned jak se poznali, chtěla tu holicí vodu koupit Charilovi, ale asi to bylo něco z otcovských zásob, co si je nechával posílat z Anglie. Dělal to dvakrát do roka. Poštou chodil earl grey, co ho vždycky lil teprv až do mlíka, aby se na hrnku nedělal úsaz, jak vždycky dodal, sada čokoládových plátků plněnejch peprmintem, co měl v krámě pod pultem, a když se za ním Mary stavila po škole, jeden nebo půlku jí dal, a asi i ta voda po holení, co byla cejitit po skořici. Ta skořice, co někdy voněla i v obchodě spolu s peprmintovou čokoládou, značila dobu dobrýho dětství. Než otec

začal pít víc bourbonu než čaje a matka za pultem už neseděla s ním, ale za závěsem, co tam jednou udělal, když se kvůli pití pohádali, a už tam zůstal až do dne, kdy otec zmizel a skoro dva roky o něm nikdo neslyšel.

Kdyby matka nezemřela hned, takový čekání na něj by ji zabilo docela určitě, napadlo Mary už dřív. Vždycky si na to u hrobu vzpomněla, když si uvědomila, že matce ještě nebylo tolik a pár ženskejch, který zdravila, ona sama zdraví dál. Ty dvě, co je jim přes osmdesát a choděj do Fayový taverny vzpomínat na svý mrtvý muže a dobrý časy čtvrti, do který už dávno nepatřej.

Mary znova zapálila svíčku a položila vedle náhrobku chryzantému, matčinu nejoblíbenější květinu. Třeba se otec ani vracet nechtěl, napadlo ji a hned si taky vzpomněla, co slíbila Nile a že si o tom bude muset s Jimmiem promluvit.

Kdy se otec vrátí a jak, na to myslela každěj den od doby, co rozbil krám a už se neukázal. Tisíckrát si to představovala. Jak zaklepe na dveře a co řekne jako první. Jak přijde roztrhaněj a nemocnej s flaškou zastrčenou v kabátě a bude se omlouvat nebo vystoupí z autobusu úplně navlas stejnej a bude vyprávět o Kalifornii, Utahu nebo Texasu, o všech těch teplejch státech, kam se Mary sama nikdy nepodívala. Nakonec když ho potkala, skoro se minuli. Čekala v tý době Mika a Keye vezla v kočáru se žloutenkou k doktorovi, když vtom si všimla mužskýho, co stál nehnutě před otcovým obchodem a špinavým sklem, co přes něj nebylo vidět, se díval dovnitř.

Oslovila ho. Otočil se a byl to on i ne. S Charilem o tom měli třetí velkou hádku. Podle něj vypadal úplně stejně a překvapivě dobře na to, že skoro dva roky žil z ničeho a bydlel, kde se dalo. Ale Mary si nedala říct. Něco bylo jinak. Něco v pohledu a pohybech. To s čím odešel, a už to nepřinesl zpátky. Jako by v pokoji, kam se Mary vrátila, někdo mezitím zhasnul. Před tím obchodem ho objala. Jimmie. Kdyby mu tak někdo říkal dřív, ohnal by se. A pak se vrátil a jinak už mu nikdo neřekl.

Že Jimmie byl kdysi William Waiters, Ramidovi nikdo neřekl. Ani to, že jestli se chtěl vrátit, nikdo vlastně dodneška pořádně neví. Když Mary Charilovi vyprávěla, jak se s otcem potkali, hned mu to blesklo. Co když si šel před obchod jen na chvíli postát? Podívat se přes sklo tam, kde se přihodilo něco, co o tom nikdy nemluvil? Obchod i s domem Charil s Mary prodali, ale už se v něm pak nikdy nic pořádného nechytlo. Pár měsíců krám s nádobím, rok lékárna a malý potraviny, než sklo zas rychle zešedlo a celej dům se začal naklánět ke straně. Tam by Sula ani nestrčila palec, pomyslel si Ramid, když mu Charil o tom zakletým místě vykládal. Předtím, než se odhodlal jít za Jimmiem do pokoje, i když cedulka nerušit tam visela jako vždycky. Jimmieho pokoj byl totiž od zítřka Ramida a Ramid měl za to, že by se slušelo alespoň mu podat ruku.

Byly to skoro šest měsíců, co byl ze Síby. Sule za tu dobu napsal dva dopisy a dva došly od ní. V jednom bylo i pár řádek od otce. V druhým ne a ani matka tam o něm nepsala. Asi byl zase na cestách a jako už tolikrát nikdo nevěděl, jestli se vrátí. Sehil, co vyřezával nejlepší píšťaly v okolí, jeho otec, co ho na žádnou nikdy nenaučil hrát. Nejde to, říkal mu, když ho jako malej prosil, aby nikam neodjížděl, zatímco Sula na Ramida syčela, aby byl zticha. Sehil potřebuje spoustu času jen tak, pro sebe, říkala mu Sula a Ramid přemejšlel, co se v čase jen tak pro sebe dělá. Stejně jako v těch dnech a tejdnech za dveřma, co před nima stál. Co tam asi Jimmie provádí. Asi nic dobrýho, když ho posílaj do ústavu. Když se Nily zeptal, jestli jí to s rukou udělal Jimmie tím černočerveným nožem, kterej od něj dostala k narozeninám, neodpověděla nic. Co kdyby sis hleděl svýho. Jen to. Něco, co by neřekla, kdyby byla aspoň trochu do něj zamilovaná. On sám jí to chtěl říct před tejdnem. Všimnul si, že stojí opodál a kouká se na ně, když si s Charilem na zahradě povídali. A když zazvonil telefon a Charil zašel dovnitř zvednout ho, vstal a šel k ní. Nepřemejšlel, nohy šly a on s nima. Ustoupila, když už byl u ní. Natáhnul se po její ruce, Nila uskočila a pak se začali honit na malý zahradě jako kočky. Křičela, ať jí dá pokoj, ale on nemoh. Jen jeden jedinej dotyk, bušilo

mu v hlavě a i přes to zadejchání mu bylo smutno, jak když seděl v důlku za domem v Síbě schovanej a poslouchal, jak Sula otce prosí, aby ještě počkal s odchodem. Stůj, křičel Ramid na Nilu a pak se najednou naráz zastavila a on taky. Místo toho, aby byl skokem u ní, jen se na ni díval a dotknout se jí si nešlo ani představit.

Říkal ti někdy něco táta o hadí ženě? řekla, jako by si najednou na něco vzpomněla.

Že byla z Kuby z bohatý rodiny z hlavního města a jedna z nejstarších mezi artistama. Utekla odtamtud, protože, jak říkal tvůj otec, tahle byla jedna z mála opravdicky perzekuovanejch, co v Les Mémoires byli. Co to je Les Mémoires, ti táta řekl?

Jo.

A kouřila havanský doutníky a chodila v přiléhavý kombinéze, i když se nehrálo. A neměla ráda Amiru. Stačí?

Amiru?

Artistku, co s ní tvůj otec chodil na procházky kolem moučny továrny a na pytlích si tam povídali.

Amiru?

Ramid se až lekl, jak Nila zbledla.

Ale to je můj jméno.

A Ramid si pomyslel, že kdyby ji chtěl obejmout teď, třeba by ho nechala.

To je jméno, který mi táta chtěl dát.

A pak Nila najednou uhnula očima do trávy, Ramid se otočil, od baráku se k nim blížil strýc. Pokynul mu rukou, že ještě bude s vyprávěním pokračovat, a to bylo poprvý, co Ramid souhlasil ze slušnosti a ne z opravdového chování.

Třeba mu Jimmie taky něco řekne. Jestli se alespoň trochu těší. Pokoj bude mít v ústavu určitě větší než tady, pomyslel si, i když v místnosti u něj nahore předtím ještě nikdy nebyl. A v dalších pokojích lidi starý jako on, co je tam dali taky a můžou si o tom povídat. A večer hrát dole ve společenský místnosti stolní hry, a když se mu ráno nebude chtít na snídani, zazvoní a sestra v bílým čepci mu přinese toust s džemem a pomerančovej džus na tácku až

do postele. A kolem ústavu bude určitě velká zahrada a lidi, co už nechoděj, tam budou popojíždět v křesle a ty ostatní sedět na lavičkách v míru jeden vedle druhýho, a když někoho chytne slabost, bude tam někdo co by dup, a tak se nikdo nebude smrti bát. Tohle s Nebrakem taky někde viděli.

Za těch šest měsíců Nebrak určitě stihnul v báfuským kině nejmíň tolik filmů jako on v Bronxu s Karimikama, napadlo Ramida a představoval si, jak ten Jimmieho pokoj, kam měl namířeno, asi vypadá. Uklizenej jen se sbalenou taškou, kde má Jimmie to, co má nejradši, a zubní pastu a pyžamo jako Ramid, když se chystal do Států. A možná tam už sedí připravenej s taškou na klíně, protože tuší, že on, Ramid, mu přijde poděkovat, a jestli mu Jimmie nabídne trochu bourbonu, rtama si cucne a řekne, že to je ten nejlepší na světě, a další den si sem nahoru z kuchyně přinese svý věci. A tak vzal Ramid odhodlaně za kliku, ale nic. Jimmie byl pryč.

Bylo pondělí večer a po celý Fayový taverně visely lampiony s americejma vlajkama a Jimmie to všechno platil tím, co dostal od Mary. Penězma na lepší lampičku, na ubrus podle svýho vkusu, na nástěnku s výstřižkama o ledadlech a bojovejch operacích, co ho zajímaly, zkrátka tím vším, co od Mary dostal do starobince na cestu. Taky penězma na bačkory, protože ty co měl, už nedržely pokupě a Mary prohlásila, že v novejš bude štramák.

Uvidíš, jak se ti tam netrhnu dveře s ženskejma. Chtěla se zasmát, ale jen jí to v krku zakloktalo a pak se otočila, aby si otec nevšimnul, že si otírá oči. Kdyby to Nile neslíbila, nikdy by mu tohle nemusela říkat. Když otci oznámila, že půjde, mlčel. Stalo se to, čeho se Mary bála. Vůbec se nebránil a v rohu pokoje mu stála zaprášená, už někdy dávno sbalená taška.

Většina z peněz, co Jimmie od Mary dostal, padla na kvalitní lampiony. Ty z pevnýho papíru, co se neprotrhnou, když o ně někdo drcne ramenem, a na svíčku maj vevnitř stojánek, aby nechytly a nepodpálily dům. Visely po obou stranách Fayový taverny a před vchodem vlály vlajky, to všechno na Jimmieho počest. Členů bylo zase o několik míň než tou dobou před rokem,

vůle Pána je nevyzpytatelná, jak stálo v taverně nad výčepem, a byla to pravda. A tak ze starý skupiny zůstala kromě Jimmieho už jen Elizabeth s Anne. Dvě dámy po osmdesátce, co je Mary ráno zdravila z okna. Držely se za ruce a každý ráno tam a zpátky prošly ulicí, aby se udržovaly fit. Mary se vždycky usmála a zamávala jim. I když viděla, že jim není dobře, stejně šly. Jedna podpírala druhou a po pár krocích stavěly, aby se nadechly. Vždycky perfektně čistý a sladěný v barvách, s pudrem po tvářích, co byly měkký jako dětský, s chloupkama na bradě, zdálky je nebylo vidět. Mary si na ně pamatovala, když jim bylo tolik jako jí a s její matkou chodily po domech a sbíraly podpisy, aby se černoši nestěhovali do čtvrtě. Jediný přítelkyně, co Elena měla a co už tehdy věděly, že Jimmie pije víc, než by měl. Jediný dvě, co mě nikdy nezklamaly, pamatovala si Mary matku, jak šeptala, když už měla před smrtí a nechala si je k sobě zavolat. Přišly i s vanilkovejma kuličkama, co na ně Mary po matce zůstal recept, a přes dveře je pak slyšela smát se spolu s ní. S matkou, která už dny jen sípala a tiše srkala řídký kaše brčkem z hrníčku ve svém křesle stejným jako to v krámě.

Jen tyhle dvě a Celerína byly u toho, když se Jimmie ve Fayový taverně loučil se svou čtvrtí. Od Anne a Elizabeth dostal na cestu dárek a další ráno ty dvě poprvý po letech vynechaly procházku, protože po třech stopkách vaječného koňaku zaspaly jako malý holky. Celerínu pozval Jimmie a Elizabeth s Anne byly pro. Pozoroval ji už dlouho ze svýho podkrovního pokoje. Když sedávala u okna a hodiny se dívala na Charilův dům a pak přes záclonu na Charila s Ramidem, když si tam večer na zahradě povídali. Černoška z Kuby se Jimmiemu líbila. Jsou jiný, pomyslel si. Ženský, co válej na stehnech ty nejlepší doutníky světa, na rozdíl od bronxskejch musej vědět, co je to poctivá, usilovná práce. Celerína byla taky mnohem světlejší. A mladší než Elizabeth s Anne, co když od něj někdy chtěly v pondělní taverně polibek, dal jim ho jenom do vlasů a jenom když se nešlo vykroutit.

Někdy se u Celeríny svítilo, i když za ním v noci přišla Nila, a to pak měl strach. Přes tu její záclonu že je spolu vidí. Zvyknul si

zatahovat závěs, ale stíny stejně musely bejt vidět. Jednou se v okně ukázala hned potom, co Nila odešla. Pokejvala na něj a od té doby to na sebe občas dělali, a tak ji pozval na poslední večer do taverny taky. Přátel není nikdy dost, a jestli tři lidi nebo čtyři, že měl za to, že koláč, co Anne s Elizabeth upečou, určitě i s Celerínou zbyde.

I tancovali, i se objímali, i všechny ženský dostaly od Jimmieho pusy.

Kdo říká, že starý se neuměj bavit?

Hrála hudba, co už ji nikdo nezná, a Anne s Elizabeth pevně obejmutý tančily kolem židle a vedle nich se houpali Celerína s Jimmiem. Šeptal jí do ucha, měla přivřený oči a pak zas ona šeptala jemu. Ten večer byl jen pro ně. Pro čtyři tanečnický v jediným bílým baru v Bronxu široko daleko.

Nila zamáčkla budík a ještě na chvíli si dovolila zavřít oči. Nejtěžší chvíle. Zavřít je, ale neusnout. Když se probudila takhle naráz v noci, nejvíc si ze snů pamatovala. O tom, až bude herečka. Až bude pryč a co se stane. Někdy ji ve snu honili nebo se ztratila a hledala cestu domů. Kdyby tak uměla něco jako Karim s Mikem, co je na první pohled vidět. Ještěže všichni říkali, že je hezká. Možná by měla přestat s těma plnotučnýma jogurtama. Stačilo si vybavit matku, a hned ji stejně přešla chuť. Klidně ať se stane cokoliv, jenom při tom nevypadat blbě, přemítala, když si nazouvala bačkory a potichu vyšla z pokoje. Škvírou pod dveřma si všimla, že Karim s Mikem u sebe pořád svítěj, a zaslechla i jejich hlasy. Proč jenom oni dva jsou vždycky proti ní? Jako by si musela to, že jí věnujou pozornost, vždycky nějak zasloužit a nikdy to nebylo nadlouho. Kdyby měla sestru, spaly by spolu v jedný posteli a pod peřinou by měly spletený nohy. Jako dítě si přála, aby jí rodiče nějakou malou sestru pořídili. Tehdy myslela na hraní, teď by si přála holku starou, jako je ona nebo o trochu starší, aby si mohly špitat. Třeba by jí tohle věčný vstávání v noci s budíkem a plížení se po chodbě prostě zadržela. Nikam nepůjdeš. V tu chvíli si zapřála, aby jí to někdo takhle nakázal.

Vedle za stěnou už měli Karim s Mikem dávno sbaleno. Zbejvalo přijít na to, jak to udělat s autem. Mike navrhoval, aby ho prostě ukradli, ale Karim byl proti. I když je to hlavní, co člověk dokáže s míčem, trestnej čin by mohl zkomplikovat postup, a tomu se museli stůj co stůj vyhnout. V baráku byly navíc auta dvě. Charilův velkej červenej trak, co s ním většinou jezdil do práce, a Jimmieho staříčkej chevrolet, co chátal na dvoře. Nic moc pohodlí, ale cestovat se v něm dalo, a tak to nakonec padlo na něj. Jimmieho auto, co si ho koupil, když se po roce vrátil zpátky domů, ale nikdy v něm nejezdil. Nikdo ani nevěděl, odkud na ně vzal. Užívá se málo, a tak to nebude pro barák žádná škoda, shodli se Karim s Mikem a bylo hodně po půlnoci, když oba při rozsvícený lampě usnuli.

Ramid byl tu noc taky dlouho vzhůru. Večer, když se s Charilem vrátili z desátýho exitu, vynesl si z kuchyně nahoru svejch pár věcí a vešel dokořán otevřenýma dveřma do novýho pokoje. Velkej tak na tři postele, s malou skříňkou na věci, umyvadlem a poličkou, kde ležely dárky od Anne a Elizabeth, co je tam Jimmie nechal. Voda po holení převázaná fialovou mašlí a hnědá umělohmotná váza, který protejkalo dno, jak na to Ramid přišel, když se chtěl večer z něčeho napít a po schodech dolů do kuchyně to bylo daleko. Takový dárky by tam taky nechal, a myslel na Jimmieho, jak teď leží v cizím pokoji na naškrobeným prostěradle a nic tam není jeho, stejně jako nebylo Ramida tu první noc v Charilově kuchyni. Najednou mu to přišlo tak dávno, jak dětství v Síbě. Jaro i léto prošlo, aniž by si to stačil uvědomit. Teprv nedávno si toho všimnul, když se vracel z práce. Stromu na zahradě, že má první žlutý listy. Šel na zahradu sám a jen si tam tak na chvíli sednul, protože Charil už se svým vyprávěním skončil a večere ještě nebyla na stole. Že už je to prý všechno a dál není, co by mu řekl, a víckrát si s Charilem v zahradě nesedli.

I když se z tý děravý vázy od Elizabeth napil, stejně tam pak do kuchyně šel. Udělat si kakao. Kakao je na spaní nejlepší. U lednice se v noci alespoň jednou potkal s každým v baráku. S Mary si jednou v půl třetí ráno usmažili vajíčka na slanině a s Karimem zas prstama vydlabali půlku sklenice čokoládový pomazánky. Byly to ty nejlepší

chvíle. Když už měl kakao v ruce, že půjde, všimul si průhledem do obejváku Charila. Spal tam v pyžamu na gauči. V tom, co ho měl tehdy v tábulekém domově a ty od Červeného kříže nepoznali, že je na spaní. V dlouhý košili se širokejma kalhotama, co v ní spal i Sehil a Ramid doma taky. Ta Charilova už měla úplně vetché rukávy a konce nohavic tenký jak z pavučiny. Ležel tam v obejváku přikrytej bundou, co ji nosil na parkovišti jako předák opravářský čety, a z ložnice, co měli s Mary, jako by Ramid slyšel vzlykání. Ale zvuky v baráku se mezi stěnama mixujou a co jde odkud, často přesně nejde říct.

Uplíst si kobereček z věcí, co se ten den staly, tak jak to radila Sula, někdy prostě nejde. Zvlášť v týchle zemi, napadlo Ramida. Dělo se toho moc, čeho znal jen začátek nebo konec s prostředkem a vždycky mu něco chybělo. Třeba Nila. Někdy se mu zdálo, že kdyby se snažil, moc nescházelo a začala by ho chtít tak jako on ji. Kdyby věděl, jaký je to správný chování, co mu ji získá, dal by za to všechny ašlovníkovej kuličky i tenhle pokoj nahoře, co o něm dole v kuchyni snil, a teď mu byl ukradenej.

A pak se stalo zas něco jak z filmu. Otevřely se dveře a ona tam stála. Ve svý košilce na tenkejch ramínkách, s červenejma rozespalejma tvářema, co koukaly zpod pramenů blondějch vlasů, byla tam Nila, splněnej sen, co by se mu zdál, kdyby stihnul zavřít oči. Usmál se a natáhnul k ní ruku. Všechen ten strach, co míval, jenom když se na ni podíval, byl najednou pryč. Přišla za ním, chtěl ji a nic ho nemohlo zastavit.

Ramid byl vzrušenej už předtím, jak na ni myslel. Takhle si ji zavolal, pomyslel si. Nila se chtěla otočit a jít, viděl to. Ale kdovíproč si to pak rozmyslela a zastavila se kus před jeho postelí, jako by se potřebovala přesvědčit. Drapnul ji za loket, strhnul k sobě a pak už jen kusy jak z cizího života. Ruka na jejích ústech a její úpění, kvůli kterému to nešlo vydržet tak dlouho, jak si přál, a horkost, co měl po těle a ona sálala taky. Prsa, který si tolikrát představoval, v tý vzpomínce jako by nebyly. Ani její oči ne. Jen ten

zvláštní úsměv, co při tom měla, překvapený útlý tělo a rozhodnost toho jeho, kterou nikdy předtím nezažil.

Takže jsi ji znásilnil a utek? Tereza cejtla, jak se jí dělá slabo a ruce a nohy má najednou těžký, že by Ramidovi ani nedokázala vrazit pohlavek, i kdyby byla taková povaha. Jako by se celý jeho vyprávění scvrklo na přiznání, co kdyby řekl hned, Tereza by už nechtěla dál poslouchat. Charil, Mary, Karimici, Jimmie, Sula, Sehil, Adgara a všechny ty další cizí jména tančily Tereze v hlavě kolem těla vytáhlý šestnáctiletý holky, co ji o rok starší kluk dusí dlaní, aby nikdo nepřiběhl na pomoc.

A co to vlastně mezi ní a Jimmiem bylo? zeptala se pak a Ramid pokrčil ramenama.

Byla panna, když jsi s ní spal?

Ne.

Ramid si pomyslel, že to klidně mohl udělat i někdo z těch, kdo ke Karimikům chodili hrát basket. Anebo někdo na jednom z těch večírků. Párkrát se vrátila až ráno. Viděl Nilu z kuchyně přiopilou vystupovat z taxíku. Svítalo.

Svítalo stejně, jako když z Charilového domu odjížděl. Tak tvrdě, jako usnul potom, co se s Nilou milovali, do té doby nikdy v Charilově domě nespal. Vždycky ho budily všechny šramoty. Když se Nila pozdě v noci vracela, když šel někdo do lednice v kuchyni, kde spal, když Charil po půlnoci šramotil klíčem v zámku a Ramid přemýšlel, na kterou holku z Burger Kinga si ten den po práci počkal. Tehdy ale necejtíl ani to klepání na rameno a Karimici na něj museli z děravý vázy několikrát chrstnout, než se probral. Leknul se, ale Nila už byla pryč.

Spěcháme, drmolil Karim nebo Mike, zatímco ten druhý ho budil a Ramid se do Jimmieho pokoje vracel jen pomalu a nerad. Odněkud ze sladký dálky, kde byl sám a chtělo se mu tam zůstat.

Jedem pryč. Chceš jet s náma? Už si ani nepamatoval, kterej z nich to byl. Mike za těch pár měsíců Karima dorostl a angličtinu

žvejkali oba stejně. Tak jak Nila cepovaná v bílý soukromý škole nikdy ne.

Taky chceš vypadnout, ne?

Ramid si pomyslel, jak dobře to řekli, i když nic nevěděj, a on by byl nejradší, kdyby ho nechali spát. Spát napořád s hlavou pod polštářem a nikdy už se neprobudit.

Nikoho nenutíme, ale jestli jedeš, tak dělej, dodal Karim a podíval se důležitě na hodinky. Ramid si přál, aby Karimici byli pryč a on mohl zas pod polštář do svý země, ale představa snídaně s Nilou byla horší než všechno ostatní, a tak se rychle oblíknul, naházel pár věcí do batohu a vyběhnul z Jimmieho pokoje. Pokoje, co si pro něj Nila přála a kde nestrávil víc než pár krátkejch hodin.

2.

Bylo to tu zas. I doma za mořem se to Tereze stávalo. Černý, co připlulo jako bouřkovéj mrak a sedlo si na všechno kolem. Když bylo dobře, jenom o tom věděla. O černý díře, požíračce věcí, co si pro ni zas jednoho dne přijde. Jak ryba na dně kalný vody, co čeká na svou kořist, na ni, na Terezu, aby si ji lapila. Den byl pak jen pokusem o útěk. Zalitá v betonovým kvádru, ruce nohy těžký k nezvednutí a na míle dlouhej jeden jedinej krok. Svět jako velkej bílej stůl potáhlej lesklým ubrusem. Nicota, z který přecházely oči. Pláň, přes kterou se trmácela, pláň bez lidí a zvuků, a ona jako slepec zabalenej v koberci, jako tuhej sloup bez citu, co se dmul vzlykama, bolení hlavy z toho ticha a křiku, co kloval a smál se. Seš nic a hloupou zůstaneš. Nic nebylo. Věci a lidi odjeli jak kulisy na kolech do stran a tunel za tou záplatou byl svět doopravdy. Škaredej šrám, v křeči pokroucený nic na velkým bílým ubruse a vevnitř klování a úzkost a jistota, že všechny opravdový cesty vedou tam. Do ticha, co svlíklo faleš, cení vykotlaný zuby a takhle si tu teď buď. Tak dlouho, jak to vydržíš s tou svou poctivostí. Tak dlouho, dokud ti to vevnitř s konečnou platností nepraskne, nebo slova jinejch na chvíli tě zas nevrátěj zpátky. Tam, kde to šumí věcma a lidi, co maj klapky na očích, brebentěj, že seš nemocná.

Možná nemocná byla. Sešla z cesty jako ze štěrkový v temným lese, co pod nohama není dobře cejtít a na palouku, kde na to přijdete, je k řádný turistický znače na kilometry daleko. Kompas, co jiný maj a vede je zákrutama, měl třeba jen polámaný ukazovadlo nebo nebyl dobře chycenej a někde se utrh, a ne svět, ale jen její malá hlava byla ve zmatku a je to celý jenom k soucitnému pousmání. Popletená holka, co by to svalila na jiný. Jako by to, jak je to v hlavě, byl svět obtisknutej razidlem. Věřila tomu. Že kdo se dívá doopravdy, je ten, kdo ráno nemůže vstát, aniž by se přemlouval jak svlíklej před skokem do studený vody.

Asi se jí něco stalo, řekl by ten, co mu to v hlavě tiká, tak jak se patří. Pocuchaný nervy, psychóza, ledabylej život s nepravidelnou životosprávou. Moc času a málo skutečnějch problémů. Někdo tě nechal bejt? Seděla na lavičce ve svý zemi, když to na ni přišlo, a takhle se jí Jón zeptal. Viděl Terezu schoulenou v parku a červenou od pláče. Starý věci z dětství, co si na ně hlava po letech vzpomíná, a člověk si myslí, že takovej je svět. Neměli tě dost rádi a pořád ti to chybí? Párkrát si zopákni, mám se ráda, a vzpomeň si na všechno, co se ti kdy povedlo. Takhle to Tereza někdy dělala. Ráno před zrcadlem při čištění zubů. Malej nos, mandlový oči, žádný boláky ani odstátý uši. Jen svět vyčištěnej od smyslu jak dobře vydrhnutej umakart starý kuchyňský linky. Nandat si ponožky, oblíknout kalhoty, otevřít a zavřít lednici, malý pohyby, kterýma roztláčovala den jak chciplý auto. Než si motor sám začne bafat, je třeba v pohybech jak kořata v sudu s dešťovkou utopit marný myšlenky. Někdy to takhle bylo týdný po každým probuzení. Dny táhlý jako zívnutí, od rána unavený jak po upracovaný noční směně. Po noci, kdy se v černým strojku hlavy dokola něco mele a po probuzení místo čerstvejch sil se chce jenom konečně už spát.

Možná to bylo tím, že Praha byla tak zatraceně malá. Jako by tam pořád vrážela do stěn loktama. Lidi, co znala. Ulice, co jima chodila poslepu. V městě, co v něm celej život žila, byla utahaná jako pes. Město, co jiný obdivovali a celej svět tam jezdil, bylo k nepřežití šedivý.

Tohle černý znamínko uprostřed jste vy a kolem do soustřednejch kružnic zakreslete ostatní. Doktorka z poradny se podrábala pod brejlema a tužkou poklepala na papír. Aby Tereza k někomu zašla, jí řekl Jón. Vzal ji tehdy z parku rovnou k sobě domů jako Ramid tu holku z Berlína.

Na nic než na usedavej brek se Tereza při tom sezení nezmohla. Hnědý kapesníky pro mužský a růžový pro ženský ležely tam na stole ve dvou sloupcích vedle sebe. Mužský prej pláčou jako diví,

říkala jí doktorka. Víckrát tam Tereza nešla, kružnice si může kreslit doma taky a brečet viděla i Jóna.

Citlivýho kluka vždycky chtěla. Citlivýho s hlubokým hlasem a velkým náručím. Toho, co má všechno. Co vaří, je svalnatej, galantní a chytřej. Dva, co se potkali v zastrčeným parku a pak až do rána si nepřestali vyprávět. Jón a ona. Budou spolu. A byli. Bez jedinýho slova slibování. Tak jak to má bejt, když se dva najdou a vědí to. Slova pak nejsou potřeba a sliby se zdaj směšný jak upocený ujišťování slabejch, co se bojejí života. Vztahy se musejí žít a ne domlouvat, říkal jí hned tu první noc. Tahle věta, co někdo řekl, mu visela na zdi nad postelí mezi spoustou dalších. Malý papíry různě po pokoji přišpendlený, černobílý fotky obličejů, nahejch lidí i měst, do kterejch, jak říkal, by se chtěl jednou podívat. Myslela na to, že spolu s ní, ale nic neřekla. Plány jsou pro ty, co neuměj žít okamžikama. Věděla, jak to chodí a že je to z nejfajnovějšího porcelánu. Okamžik nenadálýho sblížení že je barevný pírkó čarokrásnýho ptáka. Ani dejchnout se nesmí zhurta. Jen v pootevřený míisce z dlaní nechat ho houpat se a ani nedutat.

V tom parku dal Jón Tereze kapesník a u něj doma svý tričko na spaní, co složený položil na postel vedle ní, když už bylo dávno po půlnoci, poslední metro pryč a Jón šel do kuchyně počtvrtý tu noc postavit na čaj. Víno nepili. Taky že se jí ani nedotknul. Všechny ty věci, co byly dobrý znamení, si ráno vedle něj potichu přeříkávala. A jak krásná si přišla. V jeho koupelně s malým zrcadlem a poličkou, kde měl jen mýdlo a žiletky na holení a kde se pak tolikrát líbali. Ona na špičkách a on s rukou v jejích vlasech a šeptal jí i tu první noc. Nic, jen až ty budeš chtít, a svět ráno nebyl tunel, ale brána do rozkvetlý zahrady v pokoji zalitým sluncem, kde on a ona byli jediný a první lidi a svět za stěnama, lidí, co mašírujou ulicema, si mohl klidně bouchnout, a vůbec nic by se nestalo.

Tereza zavřela modrej sešit a položila ho na zem vedle veliký postele, kde s Eranem spali. Ani pohnout se nemohla. Jako by jedinej pohyb mohl přetrhnout těch pár chabejch nitek, co jima byla vevnitř pospojovaná jako cvičně sestehovaný šaty. Že nicota jí zas

sevře v hrsti, ona se jak loutka svalí na postel, a dokud se Eran nevrátí, zůstane tak. S očima široce otevřenýma do stropu, do pláně se stínama obličejů, co ji děsily, do dne, co ji nechtěl.

V prázdném velkém bytě nebyl vůbec nikdo a ona sama taky ne. Myšlenkami byla v Praze, za mořem, skoro rok zpátky už to ten den bylo. Nuda, když se to takhle napíše. Jak se holka zabouchne do kluka. Předtím pomejšlela na to, že by modrej sešit přepsala do dlouhý povídky a dala to do Decodance, Evil Sugaru nebo jinýho magazínu, co ve čtvrti vycházely. Ve Williamsburgu jich bylo alespoň pět nebo šest a určitě by to vzali. To, co se v nich po hromadách tisklo, většinou nemělo hlavu ani patu. Jenže příběh holky a kluka, co se maj rádi a pak už ne, je zatraceně vydřenej gramec. Vyjetá šrafná, vyžvejkáný maso, jak Roco říkal věcem, co byly dávno out, a těm, co si toho nestačili všimnout, taky. Pomyšlení na to, jak sem přijela s fotkami a představou, že jí tu z nich někdo vydá knihu, byla k smíchu.

A stál o ni Jón vůbec opravdu? Desítky stránek modrého sešitu, kde o ničem jiným nepsala. Škrabopis, co se ho lekla, jen co si po sobě přečetla pár vět. To jsem já? Ženská, co nemá nic jinýho na přemejšlení? O fotkách, co na nich dělala, tam nebylo ani slovo. Jen o těch starejch, jak se na nich šklebili s Jónem ten první den. Až do večera seděli na koberci u postele, hrála hudba. Tu kazetu pak vyhodila, když jí řekl, že je konec.

Byl to jeho nápad jet sem. S tím jak se uživit, si nikdy nedělal hlavu. Budou mít malej byt, ona bude fotit a on s laptopem může pracovat na jakýmkoli místě na světě. V bambusový chatrči, pod kokosovou palmou, v padesátým patře mrakodrapu, v laciným bytě s rezavou koupelnou, co si představovala, že si v New Yorku pro začátek pronajmou. Nic se nezdálo těžký. Inzerátů na byt na každým kontinentě je na webu spousta. S kreditkou a mapou města v kapse, tak si představovala, že tam vystoupěj. S úplně lehkějma batohama a propletenějma prstama pak půjdou po Druhý avenue, cestou hoděj pár dolarů chlapíkovi, co zpívá na Čtrnáctý starýho Lennona, a v ošoupaným hotýlku v Chelsea se budou milovat až do

jiskřivýho rána. Někde to četla nebo viděla v kině. Takhle že by mladý a talentovaný v tom městě měli začínat.

Ležela na zádech na velký Eranově posteli a všechno tohle tam četla na stropě. To co se mohlo stát, a nikdy nebylo. V matnejch obrazech mezi prasklinama a pavučinama v rozích jak na špatně zaostřeným plátně v malým kině s dřevěnejma sedačkama, co za komoušskejch časů byly aspoň dvě v každý pražský čtvrti.

Říkal, že ji přesto nikdy nepřestane milovat, a díval při tom skrz zábradlí na nábřeží u Rudolfina někam na druhé břeh řeky. Jón. On a nikdo jinej, co ji opustil. Přes to zábradlí se v tu chvíli viděla skákat dolů. Skočil by za ní, vytáh by ji a spolu by pak sušili mokré šaty na vltavským nábřeží. Přes ramena by jí přehodil svůj bledě modrej svetr a o tom, co právě řekl, už by se pak nikdy nemluvalo. Myslela si, že to Jón nemyslí vážně. I se asi zasmála. Docela určitě se zasmála. Měli už koupený letenky, ležely vedle nich na lavičce. Řekl, že si přece nikdy nic neslúbili. Že život je takovej a dřív nebo pozděj by se s ním stejně začala nudit.

Hups. Jakoby jedním obřím skokem přenes se na jinej kontinent. Byl cizí. Nerozuměla mu. Šuměla řeka. Proto si myslel, že po něm chce, aby jí to zopakoval? Udělal to a dál se díval skrz mříže toho zábradlí. Nemůžeš požadovat, aby byl někdo takovej, jakýho sis ho snila.

Řekla mu snad někdy něco takovýho? Poprvý cejtila, že je Jón v úzkějch. Že neví, co má říct, ale nic to nezmění na tom, co se právě stalo. A že cokoli ona řekne, jen mu to tím ztíží, nic víc. Zatočil se svět. Propad se a vyhodil ji z klína. Vyklepal ji jak smítko z kapsy svýho kabátu a Tereza se odtáhla, když jí Jón položil ruku na koleno. Když ji tam položil podruhý, nechala ji tam. Hřála. Hřála až k řezavejm slzám.

Mluvili celou noc a ráno se u něj doma milovali jako vždycky. Jen tam u toho byla, pod tělem, co mu patřilo, s ním už ne. Opakoval to tu noc pořád dokola. Na tom, co k ní cejtí, že se nic nezměnilo. Tak proč? Nepochopila to tehdy ani teď.

Zavolał jí den předtím, než nasedla na letadlo do Států, a popřál jí šťastnou cestu. Věděla to. O ní že nic špatného nikomu nikdy neřekne, ale že ji nepotřebuje a nebude mu chybět.

Bez toho, aby se k někomu upínala, nebyla nic. Alespoň ty dny pak. Potom, co seděli s Jónem na lavičce rudolfinského nábřeží. Předtím, než odlítnula pryč a po trojitým přesezení v newyorským metru zazvonila na Rudolfův dům.

Když Tereza to první newyorský ráno od Rudolfa odešla, doleštil skříň, snědl fazole a po špičkách, jak kdyby tam Tereza pořád byla, se příkradl k její tašce a desky s fotkami vyndal ven. Kdyby to za něco stálo, mohl by ji povzbudit. Estetický ponětí přece měl. Ve fabrice na plakáty míval svůj malej stůl s lampičkou, na židli malej polštář, nikdo jinej si tam nesměl sednout. Pět řad, v každý z nich šest stolů a na pár z nich telefon. Chodil tam každej den. Do bejvalého skladu nábytku, kde to i po letech vonělo dřevem s pilinama. Lacinej hangár koupenej firmou za pár babek, od oken v zimě pořád fučelo. Na plakátech, co tam měl Rudolf v hangáru na stole, leželo těžítko od Renaty. Kamennej kůň s roztáhnutejma křídla. Dala mu ho v Praze. Pegas a že mu bude nosit štěstí. Když si ho balil do kufru do Jugoslávie, ptala se ho kvůli čemu, a když odešla, kůň zůstal s ním. Možná že to bylo to štěstí, o kterým mluvila. Že už pak s každou ženskou nebyl napořád a to, co měl pak opravdu rád, s nima nemělo co dělat.

Tereziny desky, co Rudolf opatrně otevřel, byly plný fotek rozmazanejch obličejů. Asi chtěla říct, že tenhle svět je rychlej, pomyslel si. Lidi že se málo koukaj kolem a z aut si je v rozmázlý šmouze všechno podobný.

První dny v New Yorku to Rudolfovi přišlo stejně. Nikdo se nezastavil ani neohlíd. Jen na přechodech, když se řadil dav, než padla bílá na semaforu, a zadejchaný lidi na chvíli přešlapovali naprázdno, tu a tam se po něm někdo kouknul. Teď už taky poznal, kdo sem nepatří. Kdo je tu novej a chtěl by se tu rozmejt mezi ostatníma. Zamíst všechny stopy za životem doma jak smetákem, co

má štětiny z časovýho pásma. Takhle tu začal, aniž by Renatě něco řekl. Jako jeden z tři sta dvaceti uklízečů Central Parku, obřího obdélníku trávy se stromama, oddělenýho od města zdí s osmapadesáti vchodama, co byly od setmění do rána pustý jak po vymření, protože se lidi báli. Tehdy na přelomu osmdesátech tu ještě hořely auťáky. Kluci s nožema je kvůli dolarovce sázeli mezi žebra a ženský těla sesutý u baráků na Lower East Side moh mít, protože za jedinej gram by daly všechno. Černoši tlačili vozejký ze supermarketů, klece plný starýho jídla s hadrama a vlajkama svejch gangů na přídi, a štěkali jak psi, když jim se smetákem náhodou neuhnul dost rychle. S černejma zubama a v létě bosí měli na jednom místě v Centralu svůj nekonečnej piknik.

Těch pár set čtverečních metrů patřilo k Rudolfově rajonu. Liftboy v obnošený uniformě s lesklejma knoflíkama jako generál na penzi, protože výtah, co si Rudolf pamatoval, v hotelu Ankara nikdy nejezdil, mu tuhle práci dohodil. Mužskej bez vousů neurčitýho věku, co trávil dny na štokrli dole vedle recepce s tím, kdo měl zrovna službu a na těch pár hodin to byl jeho nejlepší přítel. Strouhal tužky, natahoval se pro propisky, každou půlhodinu hlásil přesnej čas. Hotel Ankara byl zkrátka liftboje, co nikdy nejel vejtahem ani nikomu nepodržel kufr. Rudolf ho proklínal, když s Renatou ten první den táhli všechno po schodech nahoru sami, zatímco tenhle si seděl dole a mluvil do recepčního, co si od něj vzali předtím klíč. Co ten tak může vyprávět, říkal si Rudolf, když liftboje takhle vídával každej den. Mužskej, co ho nikdy neviděl jinde než sedět na jeho místě v nepraný uniformě, kterou ani v největším vedru nesundal. Když o tom říkal Renatě, namítla, že je zábavnej. Zdaleka nejzábavnější z těch všech dole, dodala po chvilce přemejšlení. Byla tam mezi těma všema utopenejma celý dny v křeslech jako doma. Za novinama, za černejma brejlema, za povislýma tvářema obličeje, co se na ně Rudolf nechtěl koukat. Tváře vztyčený prsty, tváře tlustý bichle smutnejch knih a ten podle Renaty nejzábavnější měl v podpaží černý fleky jak dvacet propocenejch let. Všimnul si toho, když se na něj jednou díval

pozorněj, aby zahlídnul něco z toho, co měla Renata na mysli. Velkej skleněnej prsten na malíku? Pomáda ve vlasech, co vypadaly, jak kdyby právě vylez z vany?

V Ankaře byl každej na chvíli. Jako na přestupový platformě nákladovýho nádraží každej si s sebou něco vez a koukal kam to složit, aby z toho něco káplo. Z dolarovek zastrkanejch ve všitejch kapsách kalhot z domova, z nápadů v hlavě, co vykvetly a zas uschly, protože odběr si dával na čas a jak mlíko na slunci i nápad zcuckovatí. Vybledne jak písmena starejch novinovejch aktualit, co měly v lobby žlutý kola od flašek, propadne se zpátky jak hřeben na pivu, co je tam z lahví z pytlíku ty utopený v křeslech při čtení novin pili. A stejně to byl on. Užvaněnej liftboy, díky komu Rudolf dostal svou první práci zametače v Centralu. Možná proto, aby Rudolf dole tak moc nelelkoval a Renata se s ním mohla podle chuti smát. Když byl Rudolf dole s ní, byla uskřípnutá. Ruce jí házely míň a pusa se jí zdaleka tolik nesmála. To Rudolfovi říkal Lucien hned ten den, kdy je Renata představila. Že jí drží zkrátka a měl by jí koupit nový šaty. Americký s volánama dole. Dlouhý, co laskaj ženský tělo a chlapům dělaj potěšení, šeptal mu Lucien, když jim šla Renata pro kávu a Rudolf si myslel, jak si vůbec může troufnout. Cizí chlap a radit mu. Lucien na něj mrknul. Uděláš to ty, nebo někdo jinej. Třeba já sám, jako by říkal. Že lesklý šaty od někoho mu Renatu odnesou. Lesklý šaty padnoucí slovanskýmu tělu líp než jeho věčný slibování. Zas tak špatně se přece neměla. To on lítal venku, zatímco jí cpali do kapes cigára, většinu z nich mu pak večer dala. Liftboy, Lucien a další, co Renatě dole v Ankaře říkali ruská krasavice a pletli jí hlavu rolema u filmu, protože hvězda z omšelýho hotýlku, to je trháč, co maj hollywoodský agenti rádi.

Víš kolik ti je? zeptal se Renaty Rudolf druhej měsíc, když už ho to začalo štvát. Trhla loknama, co si je zasucha cuchala každý ráno v jejich pokoji, než sešla dolů, loknama s ofinou, co měla zakrejt čelo. Řekla ne, a přitom den předtím to spolu slavili. Víc než deset svíček se na narozeninovej dort nevešlo, a když po kousku odnesli Lucienovi a pár dalším z lobby, nezbylo nic ani z čokoládovýho

piškotu, co Rudolf koupil. Renatě k narozeninám a sobě k tomu, že konečně začne vydělávat.

Hej. Zavolal na něj, když už bral ráno Rudolf za kliku, že zas půjde ven na svou každodenní obchůzku. Po dvou měsících marného hledání se tohle stalo prací samo o sobě. Ráno rychle zhltnutý kafe, jako by ho někde čekali, a ten den měl naspěch zvlášť. Bylo po osmý, a to už většinou brouzдал ulicema nejmíň deset bloků od Ankary na cestě do míst, kde byl i ne. Nikdy si nebyl jistej, jestli v městě pořád vlastně neobchází jeden jedinej kruh. Mapu nenosil, mapu nosej cizinci, a na cestu se neptal, to dělaj taky. Jestli se chce k něčemu dostat, musí bejt jako všichni tu. Chodit rychle bez rozhlížení a čapnout příležitost za pačesy, sama se tomu s výdrží ukáže.

Hej. Rudolf se v lobby otočil, už s klikou v ruce, připravenej na skoupý paprsky manhattanskýho slunce mezi mrakodrapama, ale poránu před Ankarou vždycky k mání. Liftboy tam u recepce něco smolil na papír a pak ho Rudolfovi podal s naškrábanou adresou a přátelsky se zašklebil, jakože po dvou měsících po tejdnech placenýho nájemnýho je i Rusák z Československa zabydlenej ankarskej, a ty si mezi sebou pomáhaj. S tím, proč to liftboy udělal a proč až teď, když Rudolfa viděl odcházet i každý ráno předtím, si nelámal hlavu. Jestli za to něco čekal, ať čeká, říkal si, a jestli to má co dělat s Renatou, ty šaty jí za pár dní bude moct koupit sám a z Ankary stejně už brzo vypadnou.

V pravým rohu newyorskýho Central Parku stojí velká bouda. Skoro přilepená k boční obvodový zdi zdá se jako rokama zdřevěnělý cirkusový šapitó. Jako kdysi měkkej trup třetihorního zvířete, co bez hlavy a nohou přežilo zalitý v rašelině z dávno minulejch dob jinejch věků. Z dob, kdy Centralem lítaly stíny ptakoještěřů a kvákání žab bylo stejně silný jako hudba z repráků, když si mladý rozložej svůj piknik na trávě, než se houkačkou přiřítí někdo z policejního departmentu a napaří jim pokutu za vyrušování manhattanský neděle. Nemůže mít víc než pár desítek let ta bouda z minulýho století, a přesto se tak Rudolfovi zdála, když k ní podle

návodu ankarskýho liftboye dorazil. Houštinama Central Parku se brodil jako tajgou. Netušil, že v New Yorku něco takovýho je. Šprytlema keřů jak z klece občas tu a tam zahlídnul nějakej z noblesních baráků za zdí Centralu, budov s nejlepší adresou, kde si Jack Nicholson dává horkou vanu, Woody má migrénu na terase s vejhledem na Chrysler, Trump sedí s hlavou v dlaních nad lejtama v prosklený artdecový kanceláři a nějaká ze sto čtyřiceti pěti nejžádanějších hereček světa si právě lakuje svý nehty. Temně fialovou ve chvíli, kdy se tam za zdí motal v zeleni ztracenej Rudolf, protože fialová toho léta na Manhattanu frčela, a než dorazil k boudě, měl lejtka poškrábaný až k ponožkám. Kdyby tušil, že ho liftboy posílá do divočiny, kraťasy by si nebral. Nemohlo to bejt než pár metrů. Mrakodrapy skrz větve a vysokou trávu přece pořád viděl. Chvíli ne, ale byly tam. Probleskovaly nad zídka ze čtvrti štíhlejších lidí se zářivou pletí a psama s manikúrou, co se vejdou do krabičky od pracího prášku a stejně tak jsou navoněný. Byli tam pár metrů od něj. Šlechtěný psí rasy, vypiplaný lidi, auťáky za milion. Choděj sem přece venčit děti, opakoval si, když už si připadal nadobro ztracenej a papírek s plánem od liftboye hledal mezi kořenama, někam mu tam spadnul do mechu. Navíc tu nebyl poprvý. S Renatou si do parku už párkrát vyšli. Chtěla na starej dřevěnej kolotoč, o kterým jí řekl Lucien. Kolotoč s koňma, co se točili dokola. Na stejnej spolu chodili na letenskej kopec, když si Renatu Rudolf namlouval. Koukali se tam na děti a do vysleplejších skleněnejch koňskejch očí, na koně polepený opravdickou kůží a s kartičkou se jménem na krku. Ale kolotoč v Centralu byl větší. Americkéj. A vozil mladý i starý. Renata s ním tehdy umlouvala aspoň jednu společnou jízdu. Ale vozit se na dřevěným hřbetě a fotit se a hulákat jak ty okolo se Rudolfovi nechtělo. Seš komunistickéj. A tos tak říkal mně, když jsem z Jugošky chtěla zpátky domů. Renatino hádání, co mu už Rudolf přivyknul. Z primadony do matrony nebo malý holky a zas pozpátku dokola, to celý zvládla sama, aniž by on musel říct slovo. Dokonce tím spíš. Čím míň toho řekl, tím vypjatějších hereckejch figur se od ní zpravidla dočkal.

Když na tom kolotoči pak jela sama, fotil ji a ona mu mávala. Styděl se. A hlavně za sebe, protože bez něj by tu nebyli. Bez něj by ona seděla za mořem v kanceláři a on tam taky někde tak. Tam, kde toho moc nechťej a sny o New Yorku jsou plný dolarovek a nabídek, co se bez Rudolfa nehnou.

Že tohle místo v newyorským snu nemá co dělat, byla jasná věc. U boudy, co mu ji popsal ankarskej liftboy a kam se dohrabal po čtyřech hodinách bloudění Centralem, jestli se hodinkám jak v bermudským trojúhelníku nepopletly ručičky.

V boudě otevřeno a nikde ani noha. Rudolf chvíli postával venku a pak vešel dovnitř. Chvíli trvalo, než se rozkoukal. Kolem dokola osmiboký boudy stály po jednom uvázaný zvířata. Rychle zamrkal. Bylo to tak. Skrz zamřížovaný okna dopadalo na dřevěnou podlahu mihotavý odpolední světlo a v pološeru podél stěn tiše přežvykovaly hubený lamy. Jako by tohle už někde viděl. A pak si Rudolf všimnul těch dalších věcí kolem. Lopat, hrábí a sekaček, co stály uprostřed olepený ještě čerstvou trávou, několika rozviklanejch židlí, ohořelejch zápalek a cigaret na podlaze, na hromadě umazanejch montérek a tlustýho červenýho sešitu. Otevřel ho, ale francouzsky neuměl ani slovo. Na obalu stálo LES MÉMOIRES a vypadalo to jako deník. Stovky stránek popsanejch bleším písmem propiskama a tužkama různě barev a k tomu náčrtky zvířat a lidí na provazech, zas to zavřel a zapálil si jednu z cigaret, co ležela na zemi. U stěn tiše přežvykovaly staříčké lamy a kdo ví, jak dlouho tam takhle seděl, než se ukázalo deset mužskejch v plný polní zahradnický patroly. Povylejzali z houštin okolo boudy jako celou dobu dobře poschovávaný zbojníci a zvědavě si ho prohlíželi. Rudolf hned spustil o liftboyovi, aby si snad nemysleli, že jim přišel štípnout sekačku, ale nezdálo se, že by to někoho z nich zvlášť zajímalo. Jen jak ze tmy z umouněnejch tváří měřilo si ho deset párů očí, deset zahradníků centrálního Centralu, co se tím jedenáctým Rudolf stal ten den taky.

Jeden z mužskejch, největší, šedivej a v letech, s rukama žlutýma od trávy a očima, co každý se koukalo jinam, si ho pak vzal stranou

a vysvětlil mu, jak s nástrojema a kde bude mít v parku svůj pracovní rajon, co si za něj každě zodpovídal. Byl konec pracovního dne, Rudolf musel v boudě sedět hodiny. Nad sešitem, co mu z něj nerozuměl ani slovo, vykouril mužskému se žlutýma rukama celou krabičku. A pak se chlapi jeden po druhým začali svlíkat a Rudolfovi zatrnulo. Znal je. Stíny z ankarskýho hotelu. Jeden se mu zdál dokonce jako ten, co bydlel přímo vedle a párkrát do sebe vrazili na chodbě. Mužskej v dlouhým černým kabátě, co si s Renatou nejdřív mysleli, že je spisovatel. Vypadal zamyšleně a celý dny nevycházel ze svýho pokoje, ale ať napínali uši, jak chtěli, žádný ťukání psacího stroje od vedle nebylo slyšet.

Bouda v Centralu byl zjevně Ankary přidruženey podnik. Než Rudolfovi liftboy boudu dohodil, strávil Rudolf několik tejdnu hledáním svejch. Čechů, co jak věřil, někde tu ve městě musej mít svou buňku jako v Chicagu, kde český jména maj odshora dolů celý sáhodlouhý avenue a kapku český krve i žlutý a černý, co si jejich předci na noc odskočili do jinýho baráku. Prochodil po Manhattanu desítky kilometrů, aby je našel. Pár semknutejch českějch ulic, kde mu poraděj. Všichni to tady přece tak maj, říkal si. Malou čtvrt s obchodama, kde se mluví jako doma, vzadu s malou kanceláří, kde sedí někdo od nich a za malej poplatek dohodí tomu ze svýho národa pro začátek práci. Čínani takhle postávali na rohu Pátý a Druhý s rozevřenejma novinama a čekali, dokud si pro ně nepřišel někdo ze zašitý chinatownský kanceláře. Ty, co potřebovali třetí nebo čtvrtěj pas a do druhýho dne ho měli za pár dolarů v kapse. Tohle čínský místo bylo všeobecně známý a žlutý museli mít svý i mezi policajtama, ale po český buňce pátral marně. Každě z český lhoty kouká, jak by se upíchnul sám, a na solidaritu kašle. Hledání českýho okrsku vzdal Rudolf po několika tejdnech. Možná jen neměl patřičný kontakty. Heslo jako u žluťáků ty otevřený noviny. Možná to byl hlavou otočeney list Rudýho práva na rohu Čtrnáctý a První, možná to byla síťovka s bramborama, co s ní měl stát před sochou Svobody a někdo by se třeba ustrnul a vzali by ho k sobě do party. Možná.

Nad tím si v boudě povzdechnul, když Žluťák s rukama od trávy na něj spustil polsky, od mužskejch, co se vedle převlíkali z montérek, zaslechnul pár ruskejch nadávek, když na podlaze hledali utrženéj knoflík, a dva, co dávali lamám z dlaní nakrájený jablka, byli od Minsku, sami mu to pak řekli. Teprv pozděj se dozvěděl o ukrajinský Ankaře. Stejně jako městys Petrohrad maj i na Floridě, Ankara leží zas tam. Víška mezi horama, ze který liftboy kdysi přišel, a Slovani v hotelu ubytovaný platili za pokoj jen polovic. V boudě pak dělali za míň než po kuchyních kostarický kluci. Víc než pár měsíců nebo let to stejně jen málokdo v zahradnický patrole vydržel. Nikdo kromě Jacquesa s Vincentem. Dvou, co s Amirou jako jediný z Les Mémoires přežili nejstudenější bronxskou zimu 1962 a dvacátej rok už se připravovali na cestu zpátky.

Čekali dny a tejdny. Nejdřív na Charila, co zmizel se zbytkem Jacquesovejch peněz, a pak už jen na to, až se trochu oteplí. V táboře, co připomínal cikánskej, na zasněžený pláni kilometr od bronxský dálnice. Mávat na auta zkoušeli mockrát. Rukama v palčácích, zmrzlýma cárama hadrů z artistickejch převleků, vlajkama, který v Les Mémoires udělali ze stanovejch tyčí a Pierrovejch ponožek. Nikdo nezastavil a Pierre byl první, kdo to odnesl, a po něm přišli další. Posádka Les Mémoires, co se tak slavně vylodila z trupu obří Jacqueline u břehů Novýho světa a čtyřikrát vyprodala představení. Pierre tvrdil, že šestkrát. Hádali se o to s Jacquesem i v tom největším mrazu do ochraptění a v nepořádku kolem maringotek znova a znova hledali zápisník z pokladny, co tam všechny prodaný lístky byly vedený. Pokladna v těch dnech sloužila jako lazaret pro nastydlý zvířata. Pierre jí vycpal dekama, a dokud ještě měli benzin, vytápěl zvířatům generátorem, co si nad ním mnuli ruce v podpalubí Jacquelines ráno při zkouškách. V bronxským ležení necvičil od půlky zimy už skoro nikdo. Ti, co měli kuráž anebo prachbídnou morálku, jak tomu říkal Jacques, se jeden po druhým vytráceli pryč. Večer se najedli za dva,

kapsy si nacpali sušenkami a ráno byli pryč. Polykač ohně, vodní muž, žongléřský dvojčata z Marseille, co je nabrali těsně před vyplutím, a pak i hadí žena. Nevolali je, nepátralo se. Artisti mlčeli, každéj si o dezertérech myslel svý. Jacques se po každý ztracený duši zakabonil a svolal zas o jednoho scvrklý členstvo k poradě, co dál a jestli i někdo další má podobný nutkání. Svořně se odmítavě kroutilo hlavama a na účet utečence padaly jedovatý poznámky. Podával se při tom horkej čaj, a tak byla na pravidelnejch ranních kritikách vždycky plná účast. Potom co Jacques zavelel rozchod, vyškrtnul jméno utečence z členskýho seznamu, jako by nikdy ani nebyl, a mrzlo se dál. Kazašskýho školitele orlů pohřbili i s jeho dravcema tak, jak si to přál, za pečivovou továrnou na vyvýšeným pahorku, a nad Pierrem, co se s ním loučili jako s prvním, četl Jacques kus z Janovy apokalypsy z kapesní bible, co s sebou vozili v inventáři pro potřeby členstva. I korán, tóru, kousek z Konfucia a tři Buddhovy dialogy s sebou měli, jak už se to k cirkusu s mezinárodním profilem a bratrskýmá ideálama patřilo.

Když odešel Pierre, Jacques prohledal celou maringotku, kde Pierre s Charilem bydleli, a všechny fotografie a cennosti, co s sebou Pierre měl, posbíral a zavázal do pytle a nad nima si přísahal, že se vrátí a do jedný je doručí. Pařížskejm příbuznejm svýho nejlepšího přítele. Rodině, kvůli níž si Charil v letadle do Paříže připravoval konverzační témata, aby tábulskému domovu ani Pierrovi neudělal při seznamování ostudu. Mezi kouskama promrzlýho oblečení, sušenkami, co si každéj z členstva někde potají schraňoval, a dopisama pro Pierrovu snoubenku, který chtěl Pierre odnýt někam do poštovní schránky, hned jak se uzdraví, Jacques objevil i Pierrův deník. Psaní, se kterým se Pierre po večerech trápil, když si Charil vedle něj zabalenej v dekách stýskal po africký královně, říkal dopisy jen před ním, před Charilem. Před kouzelníkem z chudý rozvojový země, co ho z tý díry vytáhli a on neprojevil ani ždíbec vděčnosti. Jacques mu ho přidelil do maringotky, a on místo aby mu uvařil čaj, jen pořád koukal přes jeho rameno.

Jestlipak vůbec umí pořádně psát, napadalo Pierra rozpálenýho horečkou, co každej den čekal, že mu ustoupí, než bylo jednoho rána po něm. Psal si do deníku všechno. Všechno o životě a světě do červenýho sešitu s hustým linkováním. Jacques ho pak našel rozevřenej na poslední stránce na Pierrově posteli a celej najednou si ho přečetl.

To a nic jinýho dělal Jacques ty dva dny, kdy nevycházal ven a polovina zbytejch artistů, když už je neměl kdo posilovat ve víře, že všechno dobře dopadne a na Kubě udělaj díru do světa, se vydala Charilem vyšlapanou pěšinou, po níž chodil za Jimmiem, až na dálnici a po ní doleva dál. Nikdo z těch, co v Les Mémoires zůstali, se nedozvěděl, jak skončili.

Bezradnej v cizí zemi vydal se hlouček dál z předměstí opačným směrem, než chodíval s plným vakem Charil od Jimmieho, opačným směrem, než odkud z domů plnejch tepla mohla přijít pomoc. To, co se artistům přes mlhu a chumelení a tři míle vzdálenosti zdálo jako obří sídliště, se ukázalo zblízka jen jako odstavená elektrárna bez lidí, místo bez tepla, úkrytu a živáčka, kde všichni do jednoho umrzli. V Bronx News Daily pak vyšla fotka s titulkem na třetí straně černý kroniky. Byli tři a choulili se k sobě pod pláštěm s opadanejmá hvězdama, patřícím kdysi krasojezdkyni, který bronxský děti ty čtyři nebo šest vyprodanejch představení tak bouřlivě tleskaly. To všechno, co poznali z Novýho světa, byl plac u moučny továrny, dálnice a elektrárna. Tři artisti, co v Bronx News Daily ani neměli svý jména a pro Jacquesa zůstali zběhlíkama, co by o nich řekl, že si byl každej svýho konce strůjcem sám.

Z Les Mémoires zůstal s Vincentem a Amirou a pěti vyhublejma lamama začátkem března na bronxský planině jako jedinej. Amira byla těhotná a kdo ví, v co ještě pořád všichni věřili, že zůstali tak dlouho živí z ničeho a zdraví zázrakem, jak říkali chlapi z boudy, když jim Jacques o svý zimě šedesátýho druhýho s odmlkama vyprávěl.

To, čeho byli Manhattanský svědkama to vytoužený jaro, co nakonec v půlce března přece jen přišlo, nepřipomínalo Les

Mémoires už ničím. Tři vyhublý postavy dvou mužů a ženy snad kdysi krásný, s malým stádem řemínkama k sobě přivázaných lam jak zbytek z karavany, co si spletla kontinent i dobu, vpluli Jacques s Vincentem a Amirou do manhattanských ulic. Cesta z Bronxu do nejsevernějšího cípu manhattanského Harlemu trvala tři dny. Z planiny u moučny továrny kus po silnici, kudy za dvacet let uháněli autem z Charilovského baráku Karim s Mikem a Ramidem, a pak podle silničních tabulí směrem na downtown, v prachu a rámusu z projíždějících traků šlapali podél silnice tři páry nohou a deset párů unavených kopýtek. Na prvních stromech už pukaly pupeny a podél betonových svodidel se zelenala bleďá stydlivá tráva, ale louže byly ráno ještě zamrzlý a co chvíli jeden z lam podklouzly kopýtka a muselo se čekat, než se zas polekaný stádo uklidní a zvířata seřazený jedno za druhým se znova dají do pomalého klapání. Jacques jim z hadrů, co zbyly po dezertérech, ušil malé botičky, aby je poránu tolik nezábly nohy, a večer přelízal ploty zahrad u domů, aby jim natrhal pár hrstí z pěstěného trávníku, protože tráva podél dálnice byla šedivá a plná olova. A pak předměstský domky s hluchejma hřištěma hangárů a planin nikoho s vrakama aut a obchodama se vším za dolar v garážích vybydlenejch skladů řídly a začaly se mísit s věžákama velikejch domů levnýho sociálního bydlení, domů vraků s vlhkýma podchodama i v tom nejparnějším létě. To když se ze severního Bronxu konečně dostali na jih, po noci strávený v betonový boudě vedle svoditel, v budce opravářů silnic, co na dálnicích každěj půlrok ožívou bílý přerušovaný lajny mezi pruhama. Na náspu před budkou drželi celou noc Vincent s Jacquesem střídavě stráž, kdyby se náhodou něco chtělo díť, zatímco Amira spala s lamama vevnitř. V náručí se svou nejoblíbenější, co jako ona čekala v Novým světě svý první mládě. Co si mysleli a kam měli namířeno, by Jacques ani tehdy nedokázal říct. On, co bez cirkusu neměl v Novým světě co dělat, a dva, co by se doma těžko potkali a tehdy měli založeno na rodinu.

Kromě slov, co patřily lamám, mluvili cestou jen o jídle a o tom, co si se zvířatama na Manhattanu počnou. Vincent navrhoval dát je do úschovny, kam bohatý dává svý psy a kočky, když jedou na dovolenou, s tím, že by se jich tam někdo ujal, a oni tři by se zdekovali, ale Jacques byl proti. Konec Les Mémoires si takhle nepředstavoval, a dokud se neodhlasovalo něco jinýho, byl to on, kdo tomu velel. Kde se zastavěj, kde budou spát. Byl principál a Vincent Jacquesa poslouchal stejně tak i po letech v zahradnický patrole. Tam kde o Amiře nic nevěděli, protože to, že byli původně tři, Jacques ani Vincent nikomu neřekli. S chlapama z boudy mluvili o dobrodružství. O tom, k čemu měl každej z údržbářský patroly co říct, a když měli v Centralu shrabaný svý rajony a domů jít nebylo proč, sesedli se a mluvili. Co bylo pravda a co ne, nikdo nezkoumal, a tak Vincent s Jacquesem místo o Amiře a tom, jak se vysílený potulovali se stádem lam manhattanskýma ulicema, vyprávěli o Paříži s dvojitou lanovkou mezi Eiffelovkou a Louvrem, o dalekejš zemích, který navštívili s Červeným křížem, a o Charilovi, kouzelníkovi z Tábulu, co byl ze země s nejpodivuhodnějšima lidma, a přitom byl sám jen obyčejnej zloděj.

Tlustej červenej sešit Les Mémoires, co ho Rudolf v boudě objevil ten první den, byl Pierrův deník. Kniha, kterou Jacques nosil pořád s sebou a doufal, že ji tu v New Yorku někde udá, aby si Newyorský o slávě Les Mémoires alespoň přečetli. O cirkusu, co ho jejich zabeđený hlavy nedokázaly docenit a místo přistavenejš limuzín, který Jacques artistům sliboval, že choděj ruku v ruce s úspěchem, je nechali mrznout na bronxský pláni a ani jedinýmu Newyorčanovi nestáli za zastavení, když hubenejšma rukama mávali na jejich auta o pomoc.

Tak jako Tereza i Jacques měl pro Newyorčany knihu. Nad opravama strávil léta. Škrstal a přepisoval rukou do novejš a novejš sešitů, a když Rudolf dostal práci v továrně na filmový plakáty, nechal ji tam Jacquesa ze známosti po večerech načisto ťukat na stroji. Potom co Jacques shrabal nebo posekal svůj přidělenejš rajon v Centralu, před boudou na chvíli vyvenčil prastarý

lamy a Vincentovi, co v boudě přespával a nikdy nepochopil, proč mu zmizela žena, vrazil přátelskej štulec.

Než dorazili do Central Parku, potulovali se Jacques s Vincentem a Amirou po manhattanským poloostrově několik dní. Bílý děti s černejma chůvama výskaly nad zvířatama a s dovolením si je hladily, zatímco černý děti bez chův je tahaly za slepence dlouhý špinavý srsti a chtěly je za řemínek vodit. Rozedraný oblečení brali Newyorčani jako součást převleku, a tak nikoho ani nenapadlo nabídnout trosečnickům z francouzskýho cirkusu pomoc nebo Jacquesa s Vincentem a Amirou aspoň politovat. Na Broadwayi je měli za chodící poutače na některej z novejš muzikálů a co chvíli se jich někdo zeptal, kde že mají svou scénu a pokladnu s lístkama. Divadla jedno vedle druhýho, na plakátech tanečnice v suknicích z barevnýho perí a červený světla ve chřtánech neonovejch vchodů do sálů s artistama a potleskem, Amira vycejtila šanci a dvěma bláznům, co jí už dávno ničím neimponovali, utekla v jedný z tlačenic před broadwayským divadlem, co se jí i se zvířatama prodírali. Takhle to plačícímu Vincentovi vysvětlil Jacques, když jí pak celou noc hledali a ráno šli poprvý bez ní spát. Že zapadla někam, odkud ji Jacques v Paříži před dvěma lety vytáhnul, do lacinýho šantánu, co tam mužský za podprsenku strkaj ženskejmu peníze, když jim zatancujou s vyhrnutou sukni u stolku. Ženskejmu, co si říkaj artistky, ale všichni vědí, o čem to jejich vystupování doopravdy je.

Za takovouhle měl Jacques africkou královnu. Tu, co v droboulinkejch plavečkách cvičila svou sestavu v Jacquelině úplně u stropu od časnýho rána a Charil byl do ní blázen. Tu, co jako jediná žena vydržela celou bronxskou zimu a bez postěžování ošetřovala nemocný lidi i zvířata, vařila čaj, sbírala v ležení papíry od sušenek a zmrzlý ponožky, co si je mužský pravidelně zapomínali venku, a nakonec se slíbila Vincentovi.

Když se v Black Betty na Broadwayi Ramid ukázal, Amira už tam dávno nebyla. Bylo jí víc než dvakrát tolik co jemu, a že mohla být místo Mary jeho tetou, se ani nemohl dozvědět. Nila, kterou tam

Ramid místo ní našel, jí říkala bába, a on i kdyby tam v té době byl, neměl by proč se o bábu zajímat.

Vincent si nejdřív myslel, že ji jenom strhnul dav. Že ji skřípнул a vlekl, klidně se to mohlo stát. Jacques tomu nevěřil, ale chodil s ním. Vincent si nedal říct, věřil, že Amiru najdou. Hledali ji pozdě do noci. Vincent doufal, že až davy prořídnu, najdou ji tam třeba někde zatoulanou na ulici sedět, ale obloha nad mrakodrapama se zatáhla a pak zase zesvětlala, aniž by se špalír lidí zastavil, aniž by dokonce alespoň trochu prořídnu, aby si město na chvíli odpočalo. Tak tohle je ten zatracenej New York, už viděli, zač je toho loket. Broadwayská noc že se hemží lidma rychlejšíma než v poledne v každý jiný metropoli světa, Paříž by se tomu s nima divila. Něco, co ani jeden z nich ještě před pár hodinama ráno ten den netušil. Že s oblohou to na Manhattanu kvůli světlům nikdy nezčerná do tmy a i ta šedivá je bledá. Z_vejšky pomrkává mrakodrapům nad hlavou nebe čtvrcený do táhlejších pruhů avenue a příčnéjších ulic, nebe jak ze skartovací mašiny, co je kolmýma ulicema rozsekaný do mříže, pod kterou Vincent s Jacquesem pobíhali i s lamama a volali Amiru. I kdyby chtěla, v tom hluku by je neslyšela. I bez aut a bez hudby z malejších stánků s kšiltovkama a trikama I love NY, co v něm Ramid za dvacet let vystoupil na Kennedyho letišti, i bez hluku turistů z jinejších americkejších měst a států, co na sebe pokřikujou a v hloučcích tisknou obličej na výlohy obchodů, je Amira přes to šoupání nohou a klapání tisícovek malejších a velkejších podpadků nemohla slyšet. Stála v Black Betty za lesklýma dveřma s fialovým kobercem a obří figurínou Betty tanečnice nad vchodem, přitisknutá ke zdi vstupní haly, a se zavřenýma očima si přála, aby nikdo z těch, kdo dveřma tu a tam vešel dovnitř, nebyl Jacques ani Vincent, ani jediný lamí kopýtko. Chvíli zůstala tak, u zdi bez hnutí jen s tichou hudbou, co stoupala zespoda od černejch schodů, co se jima scházelo do podniku, než sebrala odvahu a vydala se tam dolů sama.

Nejvíc ze všech to celonoční hledání odnesly lamy. Omlácený kopýtko jim krvácely od věčného zakopávání o obrubníky, který

neznaly, a s ušima přiklopenýma k hlavě proti hluku poklusávaly spojený řemínkami chvíli tam a chvíli zase zpátky, jak je Jacques s Vincentem při pobíhání po ulicích zrovna tahali. Když už svítalo, koupili vyčerpanejm zvířatům od pouličního prodavače ve flašce mlíko, z dlaní jim jedený po druhý dali napít a Jacques zavelel najít místo na spaní, protože Broadwayí už třikrát prošli sem tam a kolem začalo v kruzích houkat policejní auto.

Central Park našli hned další den samy zvířata. Jejich instinktama životem ve městě u lidí ztracenýma neotřásl ani zážitek broadwayský noci. Trvaly si na svém a nedaly si říct. Jacques si pomyslel, o kolik zas za pochod lamy zdivočely. Pomateným městem a nedostatkem cirkusového vystupování. Od posledního představení uplynulo čtvrt roku a cvičná drezúra, kterou jim Jacques občas dal, bylo jen to málo, co odkoukal od lamího trenéra. Ten vzal jako jeden z prvních artistů do zaječích. Lamy stály semknutě jak v šiku pozorně zahleděný kamsi, kde před očima Vincenta s Jacquesem stál na Pátý avenue butik Diora, a moc to nedávalo smysl. Před pětihlavým umíněným lamím sousoším se taky hned srotili lidi. Někdo strčil Jacquesovi do ruky dolarovku a nechal se u zvířat vyfotit a pak i další, Vincent lidi obcházel a vybíral peníze a Jacquesa napadlo, že takhle nějak by si tu mohli něco vydělat, zatímco lamy stály dál, odlitý jako z bronzu, a stály by tak asi doteď, kdyby Jacquesovi neruply nervy a nezakřičel, ať si teda maširujou, kam chtěj. Nato lamy hned jako jedna sklopily hlavy a daly se do pokorného cupitání, jedna za druhou a Jacques s Vincentem rozzlobeně za nima. Na poroučení měli i ve svobodomyšlným Les Mémoires pořad přece svý lidi.

A navíc si to lamy zamířily na sever do místa, který už jednou o pár ulic minuly. Kdo ví, proč si vzpomněly až dole v Midtownu a pak Vincenta s Jacquesem táhly zpátky. Snad že zmatený velkoměstem si prostě spletly směr. Lamy, co je jako sotva odstavený Jacques s Pierrem vzali s sebou z Tábulu spolu s Charilem, a Neva s tvářema od neštovic jim před cestou ukazovala, jak je ještě z flašky v Paříži přikrmovat, aby jim první

cupitání v cizokrajný zemi falešnej struk trochu usnadnil. Všech pět mláďat se tehdy vešlo do jediný velký hokejový tašky, co v ní v Červeným kříži vozili sportovní potřeby, míče a baseballový rukavice kvůli dnům, kdy v chudejch zemích čekali na všelijaký povolení a sportem si krátili čas. Předák z Kříže to dohodnul s kapitánem letadla a pět malejch lam zazipovanejch v tašce, co jim z ní koukaly jen překvapený hlavičky, cestovalo z Tábulu až do Paříže a z Marseille pak Jacquelinou do Novýho světa. Byly to právě tábulský lamy, co bronxskou zimu jako jediný z lam v Les Mémoires přežily. Peruánský lamy alpaky, co Pierre odkoupil ve Francii ze soukromý zoo a chtěl je s nima zkřížit, se v Bronxu nedočkaly ani Vánoc.

Charilovi tahání tábulskejch zvířat po kontinentech připadalo směšný. Navíc lamy těmhle zvířatům doma nikdo neříkal. Ale když Pierre s Jacquesem od začátku mluvili o lamách, nechal je při tom. Zvířata jako zvířata. Sám o nich pak v Les Mémoires mluvil taky tak. Lamy. A lamy jako by se trochu smály a trochu se tý natvrdlosti divily. Nejšikovnější ze zvířat, co se svý cirkusový kousky pokaždý naučily hned napoprvý a měly tak plno času pro bezhlesý hovory přitisklý tlamka k tlamce, pro svý šeptání, co při něm stříhaly ušima, a jakmile se někdo z lidí přiblížil, nasadily ten svúj klidnej, přátelskej obličej, co jim zůstal i při vší tý svereposti na Pátý avenue, když si samy rozhodly, kam se půjde, a tam se taky šlo.

Když si je jako malý z Tábulu odváželi, přišla se se zvířatama rozloučit i Sula. Zatímco Neva jim vymejvala dudlíky, co si je pak Pierre strčil k nim do hokejový tašky, Sula si jedno po druhým brala mláďata do náručí a potichu k nim mluvila. Nejpodivuhodnější lidi, říkal o Tábulskejch chlapům ze zahradnický patroly Jacques, když si vyprávěli o tom, co kdo zažil.

Země, kde každej den pražilo slunce, když na bronxský pláni sekerama rozbíjeli na led zmrzlou vodu v neckách, kde se, dokud to šlo, artisti jednou za tejdén koupali. Ta země, kde noc byla ta nejčernější a hodina v poledne sluncem bodavě bílá tak, že i přes sluneční brejle, co v Kříži fasovali, bolely z toho Jacquesa v Tábulu

každý odpoledne oči. Když na bronxský pláni spali po dvou v maringotkách zachumlaný v dekách svý zimou strašidelný sny, v zemi za oceánem Sula počala svý ptačí dítě a před jejich síbským domem se den co den klikatil zástup žen, co potřebovaly ulehčit. Nevzdělaný vesničani, co jim Jacques s Pierrem přijeli s Křížem pomáhat, aby se od nich dozvěděli, že od Kříže nic nepotřebujou, zatímco vesničani kroutili hlavama nad fotkou svýho diktátora, jako by ho jakživ neviděli. Stejnýho, co visel v Ramidový třídě v Báfusu a on mu počítal knoflíky na uniformě, když na něj na hodině učitelky Saherový přišlo spaní.

Ta holka, co se po letech učení v Tauřině pevnosti vrátila do tábulskýho domova a lamám šeptala na cestu, už tehdy dobře věděla, že Charil se nikdy do Tábulu nevrátí. Že ho pohltí svět, co ho ona, Sula, nikdy nepozná jinak než z dopisů svýho syna. Léta bude zas a zas čekat na Sehila a Ramidovi házet do schránky dopisy plný ašlovníkovejch semínek, co za ním poplujou do Novýho světa. Do města lidí ze všech koutů, kde kdo se neztratí, najde to, o čem nikdy netušil, že na něj celej život čekalo.

Jako by lamy něco z toho věděly. Jako by věděly, jaký místo je třeba v městě najít, aby se řetězec nepřetrh, a kdo koho má potkat, toho svýho tam taky našel. Mezi stovkama národů tří ras a pětiproudejch silnic, co když se po nich neznalejch vydá v protisměru i v New Yorku druhýho tisíciletí může umrznout.

Jacques s Vincentem nechali jít zvířata, kam je to táhlo. A lamy, jak se jim v Les Mémoires říkalo, se bez zaváhání pustily po Pátý avenue nahoru ulicí nejluxusnějších obchodů planety dál na sever jako sobi za polární září, jako družina s vlastním příkazem, jako zvířata lidi s přívěskem dvou mužskejch, co za nima vláli jak na ocase papírovýho draka. Jacquesovi se od toho, jak strašně táhly, zarezjaly řemínky od lam do prstů a Vincent dokonce na pár chvil pustil Amiru z hlavy. V momentě, kdy se na obzoru jak přímka rovný avenue objevily v zapadajícím slunci první stromy a pak se ulice rozevřela do zeleně jako trychtýř na zip, a to byla hodina, kdy se Ramid Terezy poprvý dotknul. Na terase jeho bytu ve West

Village při západu slunce, co se mu tak usilovně bránila, že je jenom pro blbý. Dotkli se ve stejný hodině jen o desítky let později a Sula v Síbě to věděla. A lamy, co jim jako mláďatům šeptala před odjezdem do uší tajemství, v tu chvíli sklonily svý hlavy do trávníku Central Parku a poprvý ten rok se toho dne na sklonku března dlouho a dosyta napásly.

Když se k boudě dostal Rudolf, zvířata, co tam vevnitř podél obvodovejch zdí stály uvázaný, už byly staříčké a jen tak tak se držely na nohou. Než Vincent s Jacquesem v Centralu boudu našli a Žluťák je vzal k sobě do služeb, na jejich hřbetech se několik tejdnu vozily děti. Na noc pak Jacques zatáhl lamy do křoví, s Vincentem tam k nim pod břicha ulehli a ráno se zas objevili na palouku s velkou kartonovou cedulí, co ji Vincent udělal z krabice a fixou, co našli, napsal pro malý i velký za pětadvacet centů. Lidi se zvířatům divili a ty, co byli párkrát v zoo, s jistotou tvrdili, že tohle teda určitě na žádný lamy nevypadá a kdovíjaký podloudný obchodníci s exotickou zvěří Jacques s Vincentem vlastně jsou a kde maj povolení a ke zvířatům papíry. A tak byznys s lamama Vincent s Jacquesem zavřeli stejně rychle, jako s ním začali. Ceduli nechali v křoví, kde přespávali, a odtud se vydali dál do houštin vnitrozemí parku, směrem, co předtím nezkusili. Tam, kde se asfaltový cesty v neděli plný Newyorčanů zužujou do pěšin, co znenadání končej v trávě a houkání sovy, liška nebo plachý srnčí stádo tam není nic výjimečného. V mapách parku, co jsou k vyzvednutí ve stojanu u každýho z těch osmapadesáti vchodů, co v obvodový zdi kolem parku jsou, divoký místa jako by neexistovaly. Síť cest zdá se na mapách úplná a kde cesta v parku najednou z ničeho nic končí, lidi obracej kola, kočáry a brusle a vracej se zpátky, jak jsou naučený, když je na vozovce zátaras. Asi tam něco spravujou, sázej novejš trávník nebo čísľujou stromy, říkaj si spořádaný občani, a že se park mapě podobá jen zdánlivě, tak málokdo z nich ví. Mokřiny, co do nich lamy zapadly až po břicha, byl jenom začátek. Pak přišla noc se zimou jak v lednu, had kobra, co ho Vincent umlátíl kamenem, trnitý keře, co se jima prodírali hodiny jak srdcem africkýho státu,

a pak zas bujně zelený lučiny, kde si lamy pochutnávaly jak nikde v Americe předtím, ale Vincent s Jacquesem už začali ztrácet trpělivost a mudrovali, jestli nějakým pruhem zeleně neodvedlo je to už dávno někam za New York. Asi by se na tom po tak dlouhým putování parkem, co nenes lidský známky, byli shodli, kdyby se mezi stromama tu a tam nezalesknul mrakodrap, mohutný třpytivý dílo s desítkama pater, věžáky, co se k nim sice nedařilo dojít, ale pořád tam mezi houštinama probleskovaly.

Když se podobnou cestou prodíral k boudě Rudolf, Vincenta s Jacquesem už tam dvacet let Žluťák zaměstnával. Nakonec to našli stejně jako potom on a za zeď parku od té doby moc nevycházeli. Jacques sice venku za zdí bydlel, ale Vincent zůstával v boudě často i na noc. Divokej pohled, co ho jím Rudolfa měřil, vlasy na ramena a za pasem nůž v pochvě ušitý z jazyků starejch bot. Jacques vypadal podobně a jen silnej francouzskej přízvuk napovídal, že tihle dva většinu života neprožili v buši, ale v metropoli u Seiny, v zemi vybraný kuchyně a exportních šansonů, co je Jacques občas pustil z kazety, kterou na tužce přemotal na začátek a zastrčil do chraplavýho kazeťáku, co stál v boudě na polici nad staříčkema hlavama pěti lam.

Že Rudolfa Žluťák vzal, byla Jacquesova zásluha. Líftboy z ankarskýho hotelu sice byla pro začátek známost, ale ten, kdo se u Žluťáka přimluvil a naučil Rudolfa spíš než on jak se sekačkou, nůžkama na keře a na jakej trávník který hrábě, byl Jacques. Každěj den po směně s ním probíral nejasnosti ohledně zahradničení a na pokračování mu vyprávěl o svejch cestách s Červeným křížem a o dlouhým čekání, protože nic jinýho tam v boudě s Vincentem těch dvacet let nedělali, než pomalu šetřili peníze.

Rudolfův rajon, co ho měl jako jedenáctej člen zahradnický patroly na starosti, byl obdélník nedaleko od boudy a scházela se tam prapodivná společnost. Mužský bez domova a ženský, co se jim podobaly nečesanejma hlavama v oblečení, co už dávno pod špínou ztratilo svou barvu. Manhattanský lidi bez domova nebo alespoň nějaká z jejich divizí měli v Rudolfově rajonu, co ho hráběma,

sekačkou a smetákem obhospodařoval, svou osvědčenou letní základnu. Nejdřív se jich Rudolf bál a úklid místa, kde se scházeli, nechával až na pak, až tam nebudou. Vybírání papírů, co lítaly i v divočině kolem boudy, kam jinak lidi vůbec nepřišli, vajgly z cigár, posmrkaný ubrousky, kelímky se zbytkem koly a přilepenou žvejkačkou, to všechno muselo pryč. Do soudku na kolech, co ho tlačil před sebou s držákem na smeták s lopatkou na asfaltové cesty a na hrábě, když padaly listy nebo trávník potřeboval pročísnout. Lidi, co se jich Rudolf ostýchal, se na svý místo začali v parku trousit, hned jak se po zimě udělalo teplo, a v proměnlivý skupince sedávali pod stromama až do prvních říjnových studenejch dnů. Lidi, co se jim říká bez domova, protože nemaj žádnou adresu se schránkou a dny část z nich tráví ve městě ve věčným pohybu s vozejkem ovázaným provazama, aby se majetek nerozsypal na chodník, a část zas v nehnutí pod dekou ve výklencích nebo vjezdech do nepoužívanějch garáží, to když prší a není se kam rychle schovat. Rudolf znal tyhle existence už z pochůzek po městě předtím. Z metra, kde spali i přes den a na žádný ze stanic nevystupovali, z nároží, kde je musel překračovat, z mačkanic, kde se poznali podle pachu a lidi se zaměstnáním od nich odvraceli hlavu. Taky tehdy neměl práci a Ankaře domov by nikdy neřekl. Ale propast tam stejně byla. Věděl, kam jde, a pro každej den měl vymyšlený povinnosti. Přes den si nezdrím, a když na barácích ulice zrovna nehledal domovní číslo, jen tak zbůhdarma na ně necivěl. Taky nakousnutýho cheesburgeru po někom, co zůstal ležet na červeným hydrantu, by se nikdy nedotknul, i když měl sebevětší hlad.

A přesto věděl, jak je to zvlášť v týhle zemi neomezenějch možností snadný. Sklouznout dolů tam, kde už není co ztratit a prospanej den se zdá jako ten nejlepší možnej. V Ankaře jich bylo na půli týhle cesty několik. Ty, pro který domovem se stala ankarská lobby a v kapse jim chrastilo pár posledních dolarů. Od nich to Rudolf věděl. Že stačí nebejt pojištěnej a chytnout žlučnickovej záchvat s komplikacema a pak byt a všechno ostatní schramstne

účet za pár dní na nemocniční posteli. Takovej si pak sbalí saky paky, po ulici roztlačí svůj vozejk a do okna svého baráku si může leda tak chodit zamávat. To říkal ten v ankarský lobby z křesla pod oknem, co pil a vyhodili ho z práce. Že za smůlu si nikdo nemůže a jen to člověk v životě trochu poplete, hned jsou kamarádi v prachu a neberou mu telefon. Rudolf mu někdy hodil deset centů, aby měl od těch řečí pokoj, ale v Centralu byl přece od práce, a tak než se dal s bezdomovnyma do řeči, jen jim pokaždý trochu popojel vozejkama, co za sebou v parkový půdě nechávaly kolejnice, a pak shrabal popadaný listí. Svý drobný si nechal pro sebe.

Místo, kde se bezdomovci v Centralu scházeli, mělo svoji tradici. Kámen s letopočtem roku, kdy manhattanskej poloostrov padnul do rukou bílejch. Na začátku sedmnáctýho století, kdy rada kmene Čivapa prodala poloostrov holandskejm kupcům za tucet vlněnejch příkrývek a sadu kovovejch hrnců, co v nich pak čivapský ženy po dvě století svejm bojovníkům vyvářely.

O tenhle šutr s pamětním nápisem, nezaznačeněj v mapách Centralu stejně jako mokřiny a pláně trnitýho buše, tam dlouhý hodiny sedával opřenej i Ramid. Přes kousek barevnýho sklíčka se díval na plující oblaka s tvary všech zvířat, co se pásávaly v Síbě, a když si usmyslel, i obličejů obou Karimiků, co je už tak dlouho neviděl. Existence, s kterýma byl teď, nic z toho neznaly. Vzaly ho mezi sebe, aniž by se moc vyptávaly, a on sám jim o sobě neřekl skoro nic. Vzpomínka na Charilův rozšafnej úsměv ho od toho odradila, když s tím chtěl několikrát začít. Úsměv, co si strýc nasazoval, když spolu seděli na zahradě u něj za domem, Charil vyprávěl a Ramid si myslel, že jsou spiklenci. Že v domě s kynutou Mary, Nilou, co se s otcem nebavila, a dvěma klukama, co nezajímalo nic než basket, je on ten, kdo má Charilovu důvěru. Důvěru mužskýho, co ho obdivoval a neřekl by to nahlas, ale měl za to, že má rozhodně na víc než na postávání s četou lacinejch opravářů na desátým bronxským exitu. Ale všechno bylo jinak. Karimici Charila nesnášeli a on po těch měsících a teď už letech, co byl zase zpátky v New Yorku, si

sám nebyl jistě, co si o něm myslí. To, že nikoho nechce oslňovat nějakým příběhem, jako to na něj zkušel na zahradě jeho strýc, ale věděl určitě. A že se jich mezi bezdomovnými vyprávěly mraky. Čím mocnější příběh kdo vytáhnul, tím větší darebák to většinou byl. Tohle platilo a i v tu chvíli se kolem vyprávěly. Přicházeli další, co si sedali k šutru, plácali se po ramenou na pozdrav a občas se strhnul smích a občas krátká rvačka. Za Ramidem ale přes barevný sklíčko nemohli. Byl s nima, ale jeden z nich to nikdy. Byl na cestě. Karimiky nechal v Chicagu a ještě ho toho plno čekalo. Věděl to, i kdyby mu to Sula nepsala. Ten dopis, co si četl vzadu v autě, když Jimmieho auťákem upaloval s Karimikama z Bronxu. Kdo ví, kolik dopisů asi od tý doby do Charilova baráku matka poslala. Nebo jí to Charil napsal, že utek? Otřásl se při tý představě. Utekl kam? strchovala by se a vůbec nic by si nedokázala představit. Šestiproudý dálnice, jak zvlněný žlutý moře obří lány kukuřičnejch polí, auta v protisměru jak tikot vteřinovky a pořád dál dny ta jedna stejná země, jeden stát, co jeho jazykem už mluvil úplně čistě, a když se ptali, odkud je, nechával je hádat. Kejvnul na cokoli, s čím přišli. Turek, Španěl, Egyptan, Řek, Pákistánec. I Žid, řeklo jich pár. Na to jediný říkal, že není.

Do Chicaga tenkrát s Karimikama dorazili tak akorát. Po dni cesty z Charilova baráku, kdy kluci řídili jak zběsilí, se strachem, že jim je otec v patách, protože kdo mohl vědět, jestli se za nima Charil nepustil. V Chicagu auťák zaparkovali rovnou před halou. Kluci se vzadu v autě převlíkli, pak si na parkovišti proklepali lejtka a dvakrát třikrát zkusili nízkej start, aby se před konkurzem zahřáli. Ramid tam šel s nima. Do obří prázdný víceúčelový haly, kde už se vpředu před košem rotila skupina nedočkavejch kluků, co sem stejně jako Karim s Mikem přijeli vyhrát a utrhnout se z mizernejch domovů. Vytáhlí kluci od šestnácti do osmnácti klátili se tam u zavalitýho mužskýho v černým saku, co si je prohlížel, Karim s Mikem se k nim přiloudali a Ramid si sednul na tribunu, kde sedělo pár rodičů a několik holek těch kluků. Sednul si do řady, kde žádná nebyla.

O takový hale se kdysi v Báfusu mluvilo jako o výhledový stavbě. Před obecníma volbama, co se jich Sehil, Ramidův otec, taky účastnil. S vyřezávanýma píšťalama byl v prachu stejně v jednom kuse, a tak kvůli kampani nemusel podnikat žádný speciální výjezdy. Neskončil první, ale poslední taky ne. A pak přišli vojáci a tomu, co to vyhrál, odvěkli matku i s jeho dětma. Jeho žena se pak přišla Suly ptát. Sotva mluvila a při jménech svejch dětí propukala v usedavej pláč. Ptala se, jestli je naděje, že svý děti ještě uvidí, a Sula si přála, aby jí slib, co v Tauřině pevnosti skládala, nezakazoval lhát. Ramid si vzpomněl, jak mu to matka vyprávěla, když se ho Karim s Mikem ptali, jakou mají šanci oni. Jenže on lhát mohl, a tak jim před halou řekl, že je určitě vezmou. Koukal na ně z tribuny. Na všechny ty kluky s vyholenejma hlavama od oříškově krémovějch až po černý jak sako trenéra, co na něm viseli očima, když se jim poved koš, protože na každým z nich bylo, aby teď ukázal to nejlepší, co umí. Bílej kluk tam byl jen jeden a Ramid mu moc nedával šanci. Byl zpocenej na čele, ještě než začali, a pořád se na lavici koukal po svý holce, co mu vzduchem posílala pusy.

Na takovej konkurz se hala zdála Ramidovi zbytečně velká. Mohli by to klidně dělat v jedný z bočních tělocvičen, napadlo ho, ale asi chtěli zkusit, co to s klukama udělá. Prostor, v jak velkým málokdo z nich dřív byl, a celej teď jenom pro ně a pak pro ty nejlepší, co vyberou. Zdálo se mu, že Karim nemá svůj den. Po dlouhým řízení z Bronxu jako by ztratil trefu. Zato Mike vypadal skvěle a Ramid si všimnul, že trenér, co tam pořád postával, si co chvíli něco znamenal do notesu. A pak to přišlo. Kluky nechali nastoupit do řady a pak si tu zprava, tu zleva nějakýho z nich vytáhli a každej dostal od trenéra úkol. Blokovanej driblink, otáčivou sponu kolem středový lajny, útěk přes půlku, co ho trenér stopoval a Mike běžel tam i zpátky jako o život. Dostali to nakonec oba a Ramid si všimnul, jak si Karim při vyhlásování výsledků vydech, protože to, že nebyl ve svý kůži, cejtíl asi i sám, ale na konkurz to stačilo.

Až Ramida na moment napadlo, že se mohl přihlásit taky, a na kluky trochu zažárlil. Co bude s ním? A vzpomněl si na Nilu, že to ráno potom, co spolu spali, ji mohl držet za ruku, jenže moc dobře věděl, že by nebyl s to se jí ani kouknout do očí. Musela si teď myslet, že je zbabělec a stejnej jako ostatní, říkal si, když pod košem trenér hlásil jména přijatejch a kluci se dali do řevu a pár holek na tribuně do pištění, když některý ze jmen, co padlo, tam mělo tu svojí.

Nakonec se to celý ukázalo jako dost odbytej nápad. Karima s Mikem vzali do družstva, jenže Ramid neměl kam jít. Pořád si myslel, že to ty dva maj nějak rozmyšlený. Že on je v jejich plánu taky, a čekal, až to narovinu vyklopěj. Co s ním zamejšlej a co si představovali. Ale zdálo se, že jim šlo hlavně o řízení z Bronxu a o mapu, co z ní četl po cestě, kudy maj jet. Že je prostě napadlo vzít ho s sebou až na poslední chvíli a plán nemá nikdo nijakej. Hlavou mu na vteřinu prolítlo, jestli ho vlastně s sebou nevezali jen ze žárlivosti a strachu. Aby místo nich dvou nezůstal v Bronxu on a na něco by si tam pak nedělal práva. Jenže o tomhle s nima nešlo mluvit a dva dny se pak stejně jenom slavilo a Karim s Mikem o žádným přemejšlení nechtěli ani slyšet. Z Jimmieho autáku se na noc a den a noc stal nejrokovější z chicagskejch klubů plnej brambůrků a piv s kolou, co si je míchali dohromady, a pak leželi jeden vedle druhýho vzadu na sklopenejch sedačkách a ten řev z kazeťáku tu poslední noc byly všechny jejich splněný přání.

Ráno se pak Ramid probudil, když Mike s Karimem ještě spali. Kazeťák byl vybitej a potahy plný mokrejch brambůrků a fleků od rozlitého piva. Už s ním nebyli. Usmívali se i ze sna a Ramid se cejtíl zas tak sám jako někdy po probuzení dole u Charila v kuchyni, když nemusel hned vstát, a tak ležel a jediný zvuky byly kuchyňský hodiny a krev, co mu lomcovala spánkama. Karimici byli pryč a zbejvalo to jenom říct. Čau a jít někam stopnout auto. Nevěděl, co si počít, a někam jet bylo jediný, co ho napadalo. Směr žádnej. Jen vrátit věděl, že se nesmí. Karimici mu do igelitky nacpali, co se večer předtím nesnědlo, a Ramid se vydal tam, kde tušil dálnici z města

ven, odkud sem přijeli. Do města Chicaga, z kterýho za svýho života nepoznal víc než tu obří basketovou halu.

Adgaře s Hafiramem se v Síbě v době chicagskýho konkurzu narodilo druhý a k Lukovi tak přibyl malej Rasif a Hafiram k Sulině domu přistavěl další místnost, protože Adgara pořád ještě se stěhováním otálela a v tý jediný, co měli s Adgarou a Lukem jen pro sebe, už si šlapali po hlavách. Sula scházela, bylo to na ní znát, a nechat ji v domě samotnou nepřicházelo v úvahu. A tak se stěhování do vlastního domu, o kterým Adgara s Hafiramem ode dne svý svatby mluvili, vzdalovalo jako přání, co šlo splnit možná tehdy, ale zpátky dělat chytrýho dokáže kdekdo a diskutovat o tom se Sulou navíc nemělo cenu. Ze síbskýho domu z cihel, co pamatovaly ještě osvobozenecký povstání a největší sucho i velkou vodu v kraji, co se před šedesáti lety proměnil na několik tejdnu ve velký jezero, by Sulu nikdo nedostal. Dům byl Sehilový rodiny, z který už tehdy, když se Ramid potuloval po Státech, nikdo nežil. Nikdo z těch dvou, co si Sehila jako dvouletýho našli hrát na kraji vesnice u břehů síbský řeky, a nikdo nevěděl, odkud se tam vzal. Rozhlásili to tehdy po okolí a chlapečka si vzali k sobě, dokud se někdo nepřihlásí, ale pro Sehila si žádnéj nikdy nepřišel. A tak dostal svý jméno jako druhý v pořadí, a to slovo Sehil i v jazyce síbskýho národa znamená.

Co Sehil prožil do svejch osmadvaceti měsíců, zůstane pro Síbu věčný tajemství. V jakým domě ho přivedli na svět a jak vypadaly tváře těch, do nichž se jako dítě koukal, se už nikdo ze Síbskejch nedozví a nevěděla to ani Sula. Protože jestli se jí dařilo vidět, co jinejm ne, a neplatilo to vždycky, bylo to jen o událostech, co přijdou. O věcech, co nebyly, ale někde v prostoru jim už visely obrazy jako za zrcadlem obrácený tváře. Skrytý nebo nečitelný v zakuklenejch podobách, co se je Sula naučila číst v Tauřině pevnosti a ukazovat lidem jako v leporelu dětem malovaný kresby jednoduchejch věcí. Jablko, slimák, hrnek s podšálkem. Takhle jednoduše jako na tapetě vzorek se budoucnost dá někdy číst.

Pokud k tomu máte školení, dodala by většina z taurskejch absolventek, ale Sula si tím někdy nebyla jistá, a tím míň čím víc jí přibíjvalo let. Že neví víc, než vědí ony samy, se často snažila těm, co k ní přišly, trpělivě vysvětlit. Nevěřily. Měly ji za skromnou a zahrnovaly ji přepychem. Hebkýma pestrobarevnýma látkama, zvonivýma náramkama s nejjemnějším tepáním, co si při něm tolik jinejch ženskejch kazilo oči, náušnicema velkýma jako dětská pěst a rolema těžkejch koberců, co je pak Sula prodávala nebo dávala dál spolu s voňavkama a perličkama pro štěstí, jak se říkalo kamínkům kapkovitýho tvaru, co kvůli nim měla síbská řeka vyhlášenou pověst a Sule je nosily ty, co na drahý dary samy neměly dost peněz. Ale Sula nebyla chytrá a věděla to. To jen ženám, co některý z nich se k ní chtěly modlit a padaly před ní s pláčem na kolena, to nešlo vysvětlit. Nikdy přece nechodila do žádný lepší školy a v lavici proseděla přesně tolik let jako ženský, co v kraji dělaly ty úplně nejjednodušší práce, protože na nic jinýho neměly odbornost.

Tenhle balvan si s sebou táhla. Ženský, co k ní chodily a oči měly zavřený jak na těžkej zámek vrata do stodoly. Řekly jí všechno a pak čekaly, že jim to poskládá a oni porozuměj úzkostem, co kvůli nim nemohly spát a dnem se motaly bez rozumu. Čekaly na zázrak a od ní dostaly požehnání. Takhle tomu říkaly. Po měsících nebo letech trápení tomu klidnýmu v srdci, a ještě je Sula varovala, čemu se vyhnout a na co se radši dopředu připravit. Necháपालy nic a Sula stárla a stárla s hořkostí. Byly to někdy špalíry před síbským domem, kde s Adgarou a Hafiramem a pak i s Lukou a Rasířem bydlela a v jedný z těch malejch místností Sula ty zvenku po jednom přijímala. Špalíry žen, co měly tušení a strachy a jako v krámě čekaly, až na ně dojde řada. Někdy vevnitř úplně cejtila to tetelení vztekem. Dar, o kterej si nežádala a jiný jí ho záviděli. Cejch, co mu nerozuměli, privilegovaný postavení, o který nestála, pokoj plnej harampádí, co jí ho nosili, a ona ani nevěděla proč. Proč budoucnost si z ní udělala služku a ona jen den za dnem jak mula, co točí mlýnským kamenem, lidem z okolí za peněz rozplejtá hlavy. Jen

říkala, co tam měli, a stálo ji to spoustu síly, ale nic čarodějného v tom nebylo. Jenomže jako kdyby na zeď házela hrachem.

Říkalo se o ní, že ke stáru zpychla. Že Sula už se nenapije z jiného než z hrnku se stříbrným okrajem a prádlo že má z krajek s trojitým vyšíváním. Ženský si to šeptaly, když čekaly, až na ně přijde řada a Adgara je zavolá dovnitř. Šklebily se při tom, když si to starý vyzábly tělo v těch rozpustilejch kalhotkách představovaly. Co jiného jí zbejvá, některá z nich tam podotkla. Aspoň se na to oblíct, když s polibkama jí to už nikdo neudělá, a kdo ví, jestli kdy pořádně dělal, Sehil se u ní odjakživa nikdy moc dlouho neohrál, a asi věděl proč. Ženská z fronty se zašklebila a pak zástup ztichnul jako na povel, protože stará Sula se objevila před barákem, a to bylo výjimečný. Máchlá rukou a něco zamumlala, znamená, že pro dnešek už končí. Dvě ženský se hned pustily do naříkání, ale ani se k nim neotočila. Zdálo se jí, že únavou v tu chvíli ani nedojde zpátky dovnitř, a navíc musela Adgaře vyhubovat, protože v masti byly ten den hrudky a zákaznice si na to stěžovaly. Pomáhání každé den ji vyčerpávalo a navíc už byla stará. Síbský ženský všechny stárly rychle. Sulina matka, bába, prabába. Zástup těch, co tu byly před ní, zástup obyčejnejch ženskejch bez zvláštních schopností, co se o své síly nemusely dělit se všema, co si o to řekly. Takhle vysílená po práci psala Sula většinu dopisů, co posílala Ramidovi. Házela je do černý díry, protože z Ameriky už několik let nic nepřišlo zpátky. Ani nevěděla, jestli má dobrou adresu. Jestli Ramid u Charila pořád bydlí, anebo se mu něco stalo. Proklál by ji blesk, kdyby to bylo tak. Lekla se, jenom na to pomyslela. Zbytek sil, co jí po práci zbejvaly, padlo na zahánění právě týhle myšlenky. Že Ramid už třeba není a žádný psaní už od něj nepříjde. Charilovi psala několikrát, ale nepřišla žádná odpověď. Ale psaní se mohlo stejně tak dobře ztratit cestou. Na poště jí poradili, aby si na dopis nechala nalepil štítek par avion, že to tak bude rychlejší, ale moc tomu nevěřila. Stačilo se na ty letiště v jejich zemi podívat. Kdekdo tam měl nějaký malý svoje. Vedoucí krajů, bohatý obchodníci, co se ze země stěhovali pryč, ty, co měli pod palcem celý oblasti, protože volby prohlásili za

neplatný. Malý letiště s hrbolatou přistávací dráhou, kdo ví, jak vypadá to, z kterého měly vzlétat za Ramidem dopisy. V hlavním městě nikdy nebyla, ale těžko to letiště tam bude jiný, pomyslela si. Ale stejně jí vrtalo hlavou, že Charil neodpovídá. Její vlastní bratr přece mohl tušit, že si tu v Síbě dělá starosti. Sula měla navíc tajný podezření, že to, čím se ona stala, na ni Charil vlastně hodil. Že už jako malej si utekl do svého kouzelnictví, protože něco v něm cejtilo, jak úporný jsou lidský hlavy plný stínů, a tak že dal své vlohy do neškodného čarování, než by si za peníze a poklonkování nechal zkazit život. Rozhodnout si to sám nemoh, to něco v něm, když byl malý dítě a cesta, kterou půjde, se v něm klubala, aniž by to hlavou zvažoval, a Sula si dokonce myslela, že by jí nerozuměl, ani kdyby mu to řekla teď. Kdyby mu to dneska nebo zítra napsala do dopisu, že by nevěděl, o čem mluví. Byl chytrej, ona nebyla. Dost chytrej na to, aby mu hlava vybrala lepší cestu. Protože o svém daru nevědět je jedinej způsob, jak se vyhnout následkům. Povinnosti do úmoru mu pak sloužit. Den za dnem, rok za rokem zabíjet se nářkama jinejch a o svejch mlčet jako zařezaná, někdy už se těšila na konec. Jenže sílu pořád měla. Přes tu únavu a večerní vyčerpání po práci cejtila vevnitř život pořád mohutnej jako plamen z otepi na troudu suchejch klacků. Na tenhle nepoddajnej hořák měla někdy sto chutí chrstnout vědro s vodou. Aby zasyčel, bylo po něm a byl pokoj. Ale jak má vyměřeno, tak má vyměřeno, a tak si to tu i s rokama odkrouť. Jen kdyby aspoň Ramid dal o sobě vědět. V těch pár dopisech, na který odpovéděl, mu psala něco o tom, co se jí zdálo, že ho cestou čeká. Velký cestování z místa na místo a ženská, co si jsou souzený. Ve svejch snech ji hledala. Tu, s kterou bude šťastnej. Rozhrnovala záclony obrazů, co vyvstávaly v hlavě, kdovíodkud se tam nořily jak z vody v šeru noční zvířata. V obrysech věci a lidí, co tam za oceánem na jejího syna čekali, a ona nemohla nic víc než mu podat zprávu v obálce s nálepkou par avion a doufat, že letadlo někdo z hlupáků armády jejich země nesestřelí dřív, než vzlétne nad mraky.

Měl přece dobrý srdce tenhle její Ramid. Dobrý a nepokojný, proč s nima v Síbě nezůstal, Sula nechápala. Kdo chce na něco přijít, musí přece zůstat doma. Kdo těká, nestárne. Nic se nedozví a skončí utrmácenej a s bolením hlavy. Ramid jí psal, že jde o odvahu, a to že většina ženskejch nedokáže pochopit, a v zemi, co z ní se Sulou oba pocházej, to platí pro lidi vůbec. Ale co si Sula pamatovala, přišlo to na něj tehdy, když s Nebrakem začal chodit každej tejden do kina. Jakápak odvaha? Že by si ona, Sula, nedokázala koupit někam lístek? Vybral si to nesnadný, ale to samo o sobě že by bylo hodný obdivu? Když jí o těch filmech, co na ně s Nebrakem chodili, vyprávěl, leskly se mu oči. Nepěkně. Všema těma věcma, co jsou u nich v kraji jen na báfuským plátně a on po nich zatoužil jak po holce, a od tý doby s tím nedal pokoj. Budeš se tam motat a bude se ti stejskat tak, jak si odsud ani nedokážeš představit. A budeš chtít domů a budeš mít strach. Z pocitu, že vrátit se i ne, obojí už vždycky bude špatně. Tuhle větu mu řekla tehdy úplně tichým hlasem. Hlasem, co jí klesnul, jako by jí zezadu podrazili nohy. To on jí je podrazil. A pak Sula leží po dni s ženskejma úplně bez síly ve svém pokoji plným přepychovejch darů a domlouvá sama sobě. Tohle je jeho cesta a co ty o tom víš, a cejtí svý divoce rozbušený srdce, jak se s tím takhle nechce smířit. Kdyby o tom mohla alespoň s někým mluvit. Místo toho celý dny poslouchá jiný, až jí z těch jejich pomateností hučí v hlavě, a co z obrazů v ní jsou ty její a co jejich, co jí tam z poslouchání uvízly, ani pořádně nejde říct. Někdy jsou ženský, co k ní choděj, tak zlostný nebo nepřející, že má pak z toho jejich vyprávění po celým těle brnění. Jdi pryč, má někdy chuť říct. Nějaký, co na ni všechno vysype, s úlevou jde domů a ji jak jehlice píchaj ty cizí zlý myšlenky pak večer v hlavě. To se potom leckdy utrhne i na Adgaru. Na svoji nejstarší, co na Ramida odjakživa žárčila. Holka, co nikdy nic nemusela a dobrýho mužskýho i dva zdravý kluky, všechno má a ještě si stěžuje, když ji Sula napomene. Masti, co se dělej bez péče, že dobře nevoněj, droběj se a málo účinkujou. Ale Adgara je, jaká je, pomyslela si. Když se na ni jen trochu zvýší hlas, hned má za to, že svět se proti ní spiknul. Jako by

dělala dobrodiní ona jí, Sule, a ne naopak. Přitom celý, co po ní chce, je, aby masti dělala přesně podle jejího návodu a nekoukala se při tom na televizi. Tenhle Hafiramův dárek jim byl čert dlužnej. A pak se jí Adgara omlouvá, jak malý dítě klopí oči a hned pak si ji pustí zas. Je to s ní jak s tříletou, a přitom už i ona má svý léta a kdoví, jestli Hafiram jí tu televizi nepřines, protože měl černý svědomí. A ona tam pak před ní sedí, s Lukou a Rasíšem na klíně, cucaj bonbony a celej den je pryč, zatímco Hafiram někde jezdí s cihlama a kde spí, o tom už Sula slyšela si šuškat i zelinářky na báfuským tržišti, když u nich před měsícem kupovala akalán na sváteční kumas.

Hafiram ze Síby odjížděl stejně jako Sehil, ale nakrátko a ne tak často. Cihly, co je nakupoval a s přírůžkou pak vozil po kraji, bral z cihelný manufaktury nedaleko od Tauřiny pevnosti. Městečko, co kolem cihlářny během let vyrostlo, každej v kraji znal. Údolí oddělený horama, bohatý na rezavou jílovitou půdu, co díky ní byly místní cihly tak žádaný, ale jinak vesnice, který se každej vyhýbal. Městečko, jak jí říkali místní, plná prachu a kouře z malejch nákladáků, co tam pořád něco nakládaly, lidi umouněný s hliněnejma rukama a obličejema, co se v žádným jiným tak růžově neskvěl vyplazenej jazyk, protože tihle měli tváře hnědočerný, a po práci v řece když se koupali, na kilometry po proudu se nesl po těch jejich cihlách hnědej kal.

Hafiram tam jezdil nejmíň jednou do měsíce. S dodávkou, co ji před lety koupil za peníze, co si půjčil, a když nebyl na cestách, stávala vedle síbskýho baráku a Luka s Rasíšem si pod ní hráli na ozbrojený hrdiny. Všichni, co do Městečka jezdili pro cihly, měli takovou jako Hafiram nebo i dvě nebo tři, podle toho, kolik řidičů si mohli dovolit najmout.

Obří cihlářna, co zdálky, když se přijíždělo, vypadala jako mraveniště a zblízka jako věčně nedostavěnej barák, byla ale jenom půlka. Za údolím kdysi vyschlý řeky, co by Městečko obtejkala, kdyby bylo čím, stály malý baráky a stovky chatrčí na klaccích s vlajícíma střechama a stěnama ze zohýbanýho plechu. Táhly se

podél mělkejš rigolů, co sledovaly řeku a ve dne v noci byly plný lidí kopajících tam na kolenou s motyčkama. Tohle místo, oddělený od Městečka mrtvou řekou, nikdo ani nenazýval jménem, a kdo nevěděl, celou tu táhlou osadu by považoval jen za jeden z dalších táborů těch, co je odněkud vyhnali, sem je to zaválo, a dál by nepřemejšlel. Míst, kde lidi bojujou o svý životy, a večery, kdy se sejdou a usnou bez hladovýho kručení, jsou chvíle, co si lepší ani nejde přát, tak těchhle lidí bylo v zemi Hafirama, Adgary, Suly a všech těch ostatních víc než dost a vědělo se o nich. O lidech, který žijou bídne, protože takhle věci jsou a na to změnit je je jeden jedinej až moc malej pán a dost má každej svýho trápení.

Ale táhlejš obdělňík u mrtvý řeky nebyl místem vyhnanců ani utiskovanýho národa, co by v Městečku neměli rádi, jak se na znesvářený sídlišť podle původu občas v zemi dělily celý velký města, osada u mrtvý řeky byl domov hledačů lepších zítřků. Mužů, co kutali, a žen a dětí, co od úsvitu do soumraku prosejvaly písek, co se v něm občas zatřpytilo zlatý smítko, a na to jich v těch rigolech plnejch prachu a střepů z flašek těch, co slavili už předem, čekaly celý stovky. Početný rodiny i s kmetama a stařenama, co přes den hlídali v chatrči, aby vítr neodnes střechu a nikdo cizí to málo, co bylo vevnitř. Rodiny chudý, jako nebyly ani ty nejchudší v Síbě a ani v Báfusu, tam žily po celý generace, a možná proto se zřídkakdy stávalo, že by někdo něco opravdovýho našel. Něco víc než pár smítek na flašku, která na několik hodin dodávala sil a prachu brala na štiplavosti. Červený oči tam měl každej a podle nich je taky v Městečku, kam si pro flašky chodili, hned poznali. Podle víry se pít moc nemá, a tak si ani ty od mrtvý řeky nezasluhovali zvláštního soucitu. Život v rigolech si sami vybrali, a že jim zrovna moc nepřálo štěstí, přece nebyla ničí chyba. V jediným krámě s potravinama, co v Městečku byl, je nikdo neviděl rád a ani jinde ne. Kutače se zanícenýma očima tak často prosící o něco na dluh, a když se někdo z nich vzmož, byl i s celou svou rodinnou tlupou v tu ránu pryč a často se ani neobtěžoval přijít tu sekyru do krámu srovnat.

Že s lidma takovýho ražení se musí zacházet, jak si zasluhujou, Hafiram věděl. Ale nikdo z rodiny už neměl ponětí, že do Městečka nejedí jen naložit dodávku cihlami a doplatit to, co na předchozí štaci prodal, ale že má věci k vyřizování i za údolím vyschlý řeku. Na druhý straně, kam kromě kutačů chodili jen výběrčí semen, jak se říkalo těm, co o nich kutači tvrdili, že z jejich kůže si tihle nosej kabát. Hafiram v tom nebyl sám. Mužskejch, co do Městečka jezdili pro cihly a v kutačský osadě měli svou rodinu, která pro ně pracovala, bylo víc. Někdy si výběrčí semen o těch, co na ně dělali, vyprávěli celej večer. Když se nakládání cihel protáhlo a nezbylo než v Městečku zůstat na noc. O tom, jak s poctivostí to jeden daleko nedotáhne, když druhý jen kouká, kde by si co umožil pro sebe, a jak maj kutačský rodiny, co je měli výběrčí semen pod patronátem, z pekla štěstí a neuměj si ho vážit. Semena se říkalo všem větším zlatejm kouskům, co je kutačova rodina našla a měla za povinnost odevzdat. Výměnnou za sen o konečným vysvobození byla jistota, že se každej den aspoň dvakrát dobře najedí, tak zněla dohoda. Malý peníze každej měsíc doručit za mrtvou řeku a od kutače si vzít všechno, co za tu dobu vyšťáral. Zapírali a schovávali, znal je. I kdyby to bylo na papíru, nebylo by to jiný. Pár, kterej Hafiramovi někdo dohodil a on se za nima pokaždý, když přijel kvůli cihlám, na chvíli zastavil. To, co mu obyčejně odevzdávali, za moc nestálo a Hafiram už pár let čekal, kdy to konečně přijde. Někdy k nim přijel, aniž by kvůli cihlám do Městečka potřeboval, jen aby je překvapil nepřipravený. Vyhnal je z pelechů do tmy a pořádně to u nich prohledal. Dvakrát to z nich dostal jen díky tomu. Když už ani nedoufal a kutače, co ho přikleknul kolenama k zemi, nechal vstát a to co schovávali, se ukázalo, že měla v krabičce od sirek kutačova žena. Chytnul ji pod krkem a škrtil, až skoro nedejchala. Hafiram měl na křivárny čuch. A kutač s prosíkem se k němu připlazil a podal mu zlatej nuget do rukou rovnou z její hluboký umouněný kapsy, co v ní nosila brousek na motyčku a špalík starý prachem zašlý rtěnky. Vypadla jí při tom na zem, rychle se po ní

shejbla. Hafiram spokojeně čapnul nuget, co mu patřil, skočil do auta a ráno se zas probudil vedle Adgary, ta si ani ničeho nevšimla.

Hafiram jezdil za mrtvou řeku pro svý semena, co mu měly obstarat peníze na cestu za moře, už od doby, kdy se narodil Luka. Jezdil za řeku zkontrolovat to, co tam většinou nebylo, jezdil s cihlama a doma to zkoušel s malým i velkým stěhováním. Odstěhovat se od Suly do vlastního domu si s Adgarou slíbili už dávno, a o tom, že by jako třetí z rodiny odešli za moře, už s ní taky tehdy mluvil roky. Adgara jako by měla zacpaný uši, ale Hafiram strádal po ždibcích zlatý kousíčky a doufal, že ji jednou přece jen přemluví. Z peněz, co dával kutačům, by televizi mohl koupit už předminulej rok, ale investice do budoucna už takovýhle prostě jsou. Člověk doufá a čas se vleče. Se Sulou se o stěhování do vlastního domu a už vůbec o tom za mořem nemluvalo. Natož s ní, když ani s Adgarou to skoro nešlo. Dokud bude Sula naživu, potřebuje mě, i když nechci, opakovala Adgara dokola, než se Hafiram rozčílil. Líp, když se do toho alespoň Sula nepletla. Cizí země navíc neměla ráda, ani když o žádný stěhování natrvalo nešlo.

Všechno, co si kdy zapřeju z jinejch zemí vidět, maj v báfuský knihovně, říkala, když Hafiram jako by náhodou mluvil o odchodu. Někdy ji do knihovny Hafiram vezl dodávkou v sobotu, když jel za prací. Z police Sule sundal atlas světa, zavedl ji k jejímu místu pod oknem a ona si tam od něj v malý prázdný místnosti nechala nalistovat mapu Spojenejch států. Když se pak pro ni cestou z práce stavoval, našel ji nehnutou a soustředěnou, zrovna tak jak ji tam dopoledne nechal. V malý báfuský knihovně, kde Hafiram kromě ní nikdy neviděl někoho si něco půjčovat, šeptala si se skloněnou hlavou jména států od západu na východ, a jakkoli pozdě pro ni přijel, nikdy se s tím nezdála hotová. S hloubáním nad atlasem, co by se hranicím jeho zemí leckterý státy světa divily. Plno jich tam vůbec nebylo, ale do knihovny si kromě Suly nikdo hledat země nechodil a ona jen tu jedinou a pak jednou dřív daleký město Paříž. To když od Charila přišel pohled s Vítězným obloukem v noci, kdy z aut, co se v nekonečným zástupu ženou pod ním, jsou jen žlutý

a červený čáry. To bylo tehdy dávno, když se Sula odstěhovala z tábulského domova a stala se manželkou mužského, co nikdo neví, odkud se jako kluk u síbský řeky vzal.

V Síbě se svýho času říkalo, že Sehil odjíždí pryč tak často proto, že se tomu sám snaží přijít na kloub. Že ho to žene někam jako lamy tenkrát do Centralu, něco silnějšího, co nešlo přemoct a on se tomu ani nebránil. Kdy se z cesty vrátí, často neřekl ani Sule. Sbalil do vaku svý píšťaly, co už je zpátky většinou nepřinesl, a k nim přidal dva ostrý nože s prohnutím. Používal je na vyřezávání a píšťaly po nich tak dobře táhly a hladce se držely v ruce.

O mužskejch, co byli věčně na cestách a po kraji často táhli v houfcích, když se jim na pár dní zachtělo společnosti, se říkalo, že maj po okolí každej nejmíň po dvou dětech. O takovejch u nich doma nevěděli, protože manželky, co tam čekaly, by se propadly hanbou a jen blázen by to takhle chtěl. Ale o někom se to přesto proslýchalo a manželka takovýho záletníka byla tou, co svýho mužského pokaždý nejsrdnatějč bránila.

Sehil ale jinou neměl. Aspoň ne žádnou takovou, co by se počítala. Ženskou, co by se k ní jedinkrát podruhé vrátil nebo se za ní ohlídl, když ráno odcházel. Chodil pěšky po kraji, občas ho někdo svezl, a když se zásoba píšťal tenčila, u někoho se na pár dní zastavil a vyřezal několik dalších do zásoby. Lidi ho znali a za nic u sebe nechávali přespat. Síbskej zvyk, že za svůj spánek člověk v domě hostitele nenechá nic, nechce-li, aby barák postihlo neštěstí. Tuláci se zlýma úmyslama někdy nechávali peníz pod kobercem nebo minci zastrčili pod práh, tak aby si nikdo nevšimnul, a když se někdo Sehila zdráhal u sebe nechat, byl to právě člověk se špatnejma zkušenostma z minula. Domů, co shořely nebo v nich umřelo dítě, bylo po kraji několik a tam pocestný na noc nepřijímali nikdy, ale o tom se vědělo a každej tomu rozuměl.

Zlý jazyky tvrdily, že Sehilovo vyřezávání píšťal je jenom záminka. K tomu, aby se nemusel starat o Adgaru s Ramidem a Sulu, a když zestárli, tak už jenom o ni. O ženskou, co mu ji jako mladýmu vybrali a prožili spolu všechno dobrý i zlý jeden vedle

druhýho. Ramid to nechápal, Adgara taky ne, a když Ramid odešel a do domu přibyl Hafiram, divili se i Luka s Rasífem, jakmile jen trochu pobrali rozum. Sula Sehila milovala a nikdo nevěděl proč. Sehil, co se jí dotknul jen nahej celým tělem a Adgara s Ramidem si na něj z dětství skoro nepamatovali, byl jako děd Luky s Rasífem k nepoužití, protože byl tak málo doma a písťalíčky, co vnukům vyřezal, byly z úplně obyčejnýho mlází u řeky a nikdy dlouho nevydržely.

Když k stáru Sehil v kraji začal bloudit, říkalo se, že neví, čí je. Že se rozvzpomínává na místa svýho dětství, co se ve dvouletý hlavě klučiny uchytyly, ale teprv teď si vzaly slovo a tahaj ho, aby je všechny obcházel, jak se na stáří povinovaný mladejm letem vzpomínkou už patří. Někdy postavu hubenýho přihrbenýho mužskýho potkali na nečekanejch místech. V kraji se o tom pak mluvilo, protože byl mužem Suly a kolem ní se to sledovalo. Vidávali ho stát někde mimo svý písťalový trasy, co jima většinou kruhem obcházel ty, co od něj nakupovali, opřenýho o strom, jak se dívá do kraje a jakoby poprvý se po něm rozhlíží. V krajině prastarý jako oceánská voda, v krajině, co jí měl obtisklou v chodidlech, v krajině, kde se možná vůbec nenarodil a jen ho tu postavili k vodě. Když už ani dobře nechodil a měl poloslepý oči, stávalo se, že ho Sule přivedli až domů. Za ruku se nechal víst jak dítě a Sula, když ho viděla, tak plakala.

Když ještě držel jak hůl pevně sukovitej klacek a jako pádlem se jím odpichoval, často ho obtěžovalo i pozdravit pocestnýho. Lidi jako mouchy, co mu nedaj pokoj. Jak zhluboka se napít studený vody potřeboval to svý osamění a po chvíli v Síbě už cejtil, jak po tom touží. Po klidu a neměl stání. Už když ho našli jako malýho, u tý vody si hrál úplně sám, a přitom se nezdálo, že by tam měl opuštěnej sebemenší strach.

Děti, co přinese voda, bývaj zázračný a v legendách všech zemí jim patří důležitý místo. Říká se, že maj čehosi dar, a protože Sehil si od klukovskejch let vyřezával písťalky, tak se myslelo, že je to dar hudební a Sehil hudbě přes svý písťaly skutečně jak nikdo v okolí

rozuměl, jakkoli tenhle mužskej po vodě v žádným košíku ani náhodou nepřišel.

Sehil byl dítě ženský, co žádný dítě mít nechtěla. Ne takový, co ještě nemá léta a chce si užít mládí, nebo takový, co nechce honit otce svýho mimina a prosit ho o pomoc, ale ženy, co nemít děti měla jako svý životní předsevzetí. Ženský z bohatý rodiny, co žila z jejích peněz v místě, co ho všichni znali, a přesto nikdo přesně nevěděl, co se děje uvnitř. Ženský, co kdyby se jí řeklo čarodějnice, a těch, co ji tak nazývali, bylo, smála by se a odpověděla by urážkou, protože to, čím tahle osoba byla, na to v jazyce ani není žádný jméno. Sehil byl dítě Taury a tohle říct, krve by se nedořezal v nikom, kdo by to byl v kraji Tábulu, Síby a Báfusu zaslechnul.

Jsou rodiny, co jako gesta, který maj otec se synem stejný, i když se třeba nikdy neviděli, předávaj si jak přísloví od praděda zvláštní vlohy. Tyhle rodiny, co tolik lidí jejich krve v životě dělá to podobný, jsou klany, co mívaj mezi ostatníma úctu. Nadaný pro svou věc, aspoň jeden z každý generace předává do dalšího pokolení štafetu rodinnýho umu. Kresličí jak skutečnost živejch obrazů, pisatelé slov, co utkvěj v paměti, vládci nad tónama, co se jim linou z nástrojů, který děd už leštil, a otec syna jen učí rozeznívat struny, tak jak se to v rodině odpradávná dělalo. Ale opravdová výjimečnost přichází jinak a na ni jsou rozumy lidí krátký. Taura byla z obchodnický rodiny majitelů masnejch tržišť, co jich v zemi několik spravovali po městech od sebe na kilometry vzdálenejch. Dům, kde se narodila, byl spíš rozlehlej statek než stavení, co se pod slovem barák nejspíš vybaví, a bylo tam všechno. Lidi, co se starali o zahradu plnou ašlovníků, kiburů a dřevin přivezenejch zdálky, lidi, co jen celý dny vařili, lidi k dobytku, lidi k dětem, co měly tam za domem svou vlastní dětskou zahradu. Široko daleko nikde nebyl dům takovýho přepychu a sen plno lidí z dalekýho okolí bylo jen jednou se na tu nádheru vlastníma očima podívat, takovou měl dům Tauřinejch rodičů pověst. Dětská zahrada, která patřila Tauře a jejím sourozencům, byla plná napodobenin dospělýho života. Pečlivě osekávanějch stromků

sahajících jim jen po ramena, věrný zmenšeniny rodičovského statku, kde si hrály na otce s matkou a sebe samý se sadou malinkého nádobí, koflíčků jak náprstků na palec a s malými hebkými polštářkami, co jim matka vyšíla, aby na nich ve své zahradě unavený hrou mohly odpočívat. Kolik měla Taura sourozenců, zapoměla stejně rychle jako na všechno z přepychového domu, kde strávila první léta svého života. Dům plnej dobře oblečených lidí uměřených způsobů, co od dětí se čekalo, že obchody převezmou, a každý by řekl, že měly spokojený dětství, ale k Taurě nic z toho nepatřilo. Stejně jako masný tržiště, kam je otec vodil, aby si zvykaly na to, co jednou bude jejich, ani matčina snaha, aby i holky ve škole dobře prospívaly, ani společný večere, ani vyprávění o tom, jak to vypadalo, než se rodina vzdala, nic. To všechno bylo jejich. Rodiny, kde se narodila a jedla tam a spala, ale jak u cizích, jak na návštěvě, kdy člověk celou dobu čeká, kdy konečně už bude moct jít po svých a všechny úsměvy i hovory, co se tam vedou, jsou jen zdržení a k vzteku. Jen na ten si Taura pamatovala. Na to, jak někde seděla sama, zatímco si sourozenci hráli, a na dětských prstech počítala, kolik let tu ještě bude a jak to uspíšit. Holkou jako by ani nikdy opravdu nebyla. Holkou, co si hraje se sponkami a ve starém matčině oblečení, co jí plandá za patama, sní o svatebních šatech. Bolela ji hlava, dusila se čekáním a nevěděla na co. Co ji tak žene pryč a co je to ta tíže, kterou se zalykala, a nic z toho kolem jí nedokázalo ulevit. Ale hlavně měla Taura sny. Sny a vidění a pocit povinnosti k tomu, co ji volalo a nebylo to štěstí.

Kdo tohle nevěděl, viděl panovačnou holku. Dítě, co nikdy nebylo k přitisknutí, ženskou, co nikdy nebyla k nikomu něžná nebo na rozpacích, jak se to v době mládí očekává, a u ženský zvlášť. Ošklivá nebyla, ale ani na tom jí nesešlo, a když matka začala mluvit o svatbě jako o tom štěstí blikajícím v dálce, věděla, že je nejvyšší čas jít. Pryč od těch lidí, co nic nechápali, ji ani život, a Taura do nich viděla. Říkala slova, kterých se báli. Ty, co člověka napadnou, ale nechá si je pro sebe, tyhle slova Taura říkala pevným hlasem do

úplného ticha. Věci, co se nechtěj vědět, protože co by si s nima kdo počal. Věci o smrti a hlavách, co tušej, ale ze strachu si nechtěj připustit to, co je čeká. Kam že to dojdou, jestli to půjde takhle dál, po cestě, co jí kráčeš se zavřenejma očima a hůř. Že jestli se spustěj jinudy, nic moc se na tom stejně nezmění. To byly Tauřiny vidění. O těch, co s nima žila, o lidech v kraji, co k nim chodili, přestože nic z toho si už v pevnosti nepamatovala, protože potom přišli další a ty, co s nima jako dítě žila v jejich domě, nebyli nikterak výjimečný. Nechali ji jít a dali jí, o co si řekla. Dům a slib stálýho příjmu z masnýho tržiště, kterýho se vzdala jako i bratrů a sester, a to co jí mělo patřit, si oni mezi sebou rozdělili. Plakala její matka, když šla? Bylo ráno a slunce na obzoru slabý, všechny hvězdy ještě ani nezašly. Nebo to byl měsíc, kdo jí svítil na cestu? Ani to nebylo důležitý. Jestli stromy měly květy nebo suchý listí, jestli cesta byla mokrá nebo pichlavý asakarový houští švihalo Tauru přes nohy. Ale museli jí přece něco říct, než šla. Byla to jejich dcera a už nikdy je potom nepřišla navštívit.

Ani to nikde nehlásila a samy za ní začaly chodit. Ženský z okolí, co o velikým statku, co dřív sloužil jako sídlo bohatejch a pak jako mlíčná farma, začaly mluvit jako o Tauřině pevnosti a pověst už se pak nesla krajem dál. Pověst o zvrhlosti a zvrhlicích, pověst, co už jí některý ani nevěřili, protože každej si k tomu něco přimyslel. Že ten nebo ten, co vylez na zeď, je ve dvoře viděl nahý do padnutí běhat dokola a křičet v nesrozumitelným jazyce, že ženský, co se utrhly z domovů, v pevnosti čarujou proti svejm blížkej. Ženský, co se jim nechtělo rodit a starat se o rodiny, ženský, co neměly kam jít, protože to neměly v hlavě v pořádku. Ženský pyšný i ty nejhorší, ženský, co nikdo nechtěl, a Tauře se to pozdvižení kolem líbilo.

Nebyla sama, kdo měl vidění, ale měla nápad a peníze a vůli učít ostatní tomu, v čem byla ona sama mezi ženskýma ta nejlepší. Porozumět vidinám, co bez klíče nedávaly smysl a z ženskejch podivnic udělat takový, co za nima pak ostatní chodily, jako ty, co do pevnosti přišly za ní. Taura byla nejlepší a nikdy netrpěla pochybama jako Sula. S vědomím toho, že život, jak ho žijou jiný,

není pro ni, se už narodila a sílu, co Sule scházela, když každéj den jí dávala tolika jinejm, si brala ze svejch učednic. Někteřejm z nich jako Sule nebylo ani patnáct a jen málokterá měla přes třicet. Dar vidět věci, co se stanou, buď je, anebo není, a na to, že maj sny, co jiný nemaj, většina z těch, co je u sebe Taura nechala, přišla už v útlým dětství. To, co Sula dělala po celý ty roky, spočívalo v tom, aby se ženský naučily vidět to, co samy už beztak věděly. Aby svý sny uměly číst, něco se z nich dozvěděly a přestaly se děsit. Proto to jejich uctívání, s kterým se na ni obracely, přišlo Sule tak přehnaný. O tolik víc sama nevěděla. Jen o to, o kolik líp uměla svý obrazy číst, o to, jak umnějc dokázala zařídit, aby to, co se míhalo ve skvrnách, se rozmluvilo lidským jazykem. Zvláštní dar měla, jinak by si jí Taura mezi tolika ostatníma nevybrala, ale Taura toho měla víc. Obrazů, co Sula nikdy neviděla, a jestli kdo další, nikomu o nich nic neřekl.

Taura za to všechno platila tím, že jí nikdo neměl rád. Učednice si jí vážily, a když je pochválila, udělaly by pro ni všechno na světě, ale láska to nebyla a ani opravdová náklonnost. Obdivovaly ji, protože jen ona je mohla něčemu naučit, ale s bolavým srdcem by za ní nikdo nepřišel. A že takový ženský v Tauřině pevnosti často měly. Po věcech, co se jim venku staly, ze stesku anebo jenom těma zdma, co je v pevnosti držely jak v objetí ze studenýho náručí, co drtí, ale nezahřeje. Ta zima. A vedro a tvrdý na spaní a jídlo, co jim Taura někdy dala, ale jindy ne a ony se utěšovaly, že to kvůli výcviku, ale Taura často jenom zapomněla, protože pro ni jídlo nebylo nic a soucit jí byl cizí. Někdy jsou nejzabedněnější právě lidi, co dělaj přímo v profesi. Taura ženský učila jak odpomáhat cizím od úzkostnejch snů, ale ženský, co v pevnosti celej den proplakaly, neviděla. Vidět je neuměla. S darem, co jí dal to, čeho druhý nebyli schopný, jako by jinde v duši kus jí zase utrhnul. Měla jí tvrdou jako z rohoviny kravský kopyto a víc. Tak, že nic tak tvrdýho se v říši lidí a zvířat nevidí. Šel z ní strach jako z života, co se pomát a lidskej se jen zdá podle končetin a hlavy. Ten její život, co ho prožila obklopená tolika, a přesto celej v osamění.

Sule když bylo smutno, byly tu vždycky ženský, co byly podobný jako ona. Ženský, co se jako ona vyučily v pevnosti a třeba dva dny cesty, někde tu byly, stejně vysílený jako Sula, se stejným darem, co si ho nepřály, a třebaže to Sula nedělala, určitě by se jí nějakou z nich podařilo najít a o tom, co je obě spojovalo, by si mohly promluvit. Sny Taury nikdo neznal, byla na ně sama. Občas jeden dva vytáhla před učednicema pro příklad, když jim něco vysvětlovala, ale to byly ty snadný a světlý, pokud vůbec. O sobě mluvila jen zřídka a vůbec nikdy o tom, kvůli čemu sama nemohla spát. Viděla totiž víc než lidi a jejich životy, co jak nitky se do sebe šmodrchaj. Taura viděla svou zemi. Zemi Tábulu, Báfusu a Síby, zemi Městečka a kutačů a výběřcích semen, zemi, kde se narodila a prožila svůj život, i když jména sourozenců už dávno zapomněla i to, kde stál dům, co jí tam její dětství bylo ukradený. O týhle zemi měla Taura sny, co je nikdy nikomu neřekla a byly temný a nešlo s tím nic dělat. O zemi, co se kdysi skvěla kamennýma palácema s mramorovým obložením, že ji nečeká nic dobrýho. O zemi, co voněla kořením a parfémama v době, kdy ani ty slova na Starým a Novým kontinentě nikdo neznal a mudrci znalý matematiky a astronomie se scházeli k poradám, zatímco svět, co si teď říká vyspělej, dřímal v temnu ještě nezrozenej a plnej osídlenců s kyjema a huhlavou řečí. Tuhle zemi, plnou příběhů, co tajej dech a skutečně se staly, zemi plnou zbytků skvostnejch staveb a spisů o vědě a umění uložených v neschetnejch jeskyních u západních hranic a v muzeu hlavního města, tuhle zemi v Tauřinejch snech nečekalo nic, na co by se Adgara s Hafiramem a ani ty nejmladší, Luka s Rasíšem a tisícovky dalších jejich věku, mohli těšit. Budoucnost byla černá jako pod křídlama dravce, a jestli se to někde světlalo, tak tam už Taura ve snech nedohlídla. Viděla války mezi etnikama, co v kraji Síby byly zatím slyšet jen v ozvěnách a lidi si před nima zacpávali uši, že jak mor zaplavěj celou zemi krvavýma nepokojema a vojáci ze zemí za horama a oceánem přiletěj ve strojích a po městech, co v nich žijou místní, zbydou v zemi jen rány krátery a bortit se budou i starý chrámy a hledání viny bude bez konce a na

úkor nevinnejch. Tohle Taura viděla, když spala svý sny v místnůstce oddělený zdí od ložnice učednic a úpěnlivě si přála, aby tyhle vidiny měla jen z nemoci nebo popletenosti únavou, co z potíží vezdejšího dne maluje stříkancema krve katastrofu konce. Taura viděla svou zemi upadat do bídy a strachu a její nejlepší lidi utíkat pryč. Viděla zemi bez pomoci, tu zemi s krásou, co jinde o ní nemaj tušení, že se propadá do chaosu a lidi s její příslušností jsou vyhnanci a bloudí po světě, co jima smýká, a i jazyk, co smrtí lidí neumírá, upadal v Tauřinejch snech v zapomnění, protože vnuci kmetů, co se ve válce už narodili, nebudou chtít se ho učit. Roztroušený po cizích zemích zapomenou na tu svoji, na to, že zborcený chrámy jsou z rukou jejich krve a země umře podruhý a pak co tam bylo, ve svejch snech už Taura neviděla a bála se na to pomyslet.

K tomu, aby jí bylo jasný, že rodit do takovýho světa děti, je bezohlednej zločin, nepotřebovala víc než jedinej takovejhle sen. Odhodlání, co Tauřiny učednice neměly, ať se snažila je od toho odradit, jak chtěla. O snu nevyprávěla, ale to, že život, co nedá jinej dalšímu, je ten, co si zaslouží následování, opakovala při každým odpoledním cvičení. Učednice kejvaly hlavama, i Sula. Ale pak co z pevnosti odešly, skoro každá si někoho našla a se špatným svědomím plodila, dokud to šlo. Slyšely Tauru ve svejch hlavách, ale nemohly si pomoct. Stejně jako Taura od toho, aby viděla, co bude s jejich dětma a s dětma jejich dětí v tom snu, co se podobal proroctví a utrpení se v něm zdálo bez konce. Jenže Taura tu jejich touhu po plození neměla a přesvědčení, že ona sem nikoho dalšího přivíst nechce, měla odjakživa.

Akram byl neštěstí a stejně jako jméno Sehil má svůj význam. Dítě náhody. Takový mu Taura dala jméno, když se jí to nechtěný, nezvykle velký dítě narodilo a ona to konečně měla za sebou. Otcem byl mužskej z Tábulu. Hlava rodiny, u který tam Taura spala, když se poprvý setkala se Sulou, než si ji odvedla pryč. Kdoví, co to tehdy otce Suly napadlo, když se mu zachtělo ženský starší než ta, co ji měl doma. Stalo se to při jedný z Tauřinejch pochůzek po kraji, co

ho měla prochozenej stejně jako její syn. Hledala po domech mladý holky vhodný pro pevnost, protože z těch, co tam bušily na vrata, se jí málokdy nějaká pozdávala. Většina z nich jen chtěla pryč od špatný rodiny, hrubiánskýho manžela nebo se před něčím schovat, a od toho tam pevnost nebyla, a tak Taura občas chodila po domech a vybírala si sama. Akrama počala v noci nedaleko tábulskýho domova, otec Suly se tudy odněkud vracel a Taura si pak se vztekem říkala, že asi od nějaký, co za ní chodil a ona zrovna ten den neměla náladu. Jinak si to vysvětlit nedokázala. Tauře už bylo tehdy víc než padesát a s tím, aby si kvůli mužskejm dávala večer pozor na opuštěný cesty, už dávno přestala. Už léta se za ní žádnej ani neohlídnul a byla to úleva. Až pak tenhle, co mu to všechno bylo jedno. Když si všimla, že za ní už nějakou dobu jde a jako by pořád zrychloval, dala se do běhu směrem k planině, kde měsíční světlo žádný stromy netlumily a všechno tam bylo vidět, protože byl úplněk a ani jedinej mrak. Zlobně jí bušilo srdce, nic takovýho už přece neměla zapotřebí. Na léta, kdy se bála chodit sama, už dávno zapomněla, ale z opatrnosti přece jen přidala do kroku, aby tam, kde on jí bude míjet, bylo plný světlo, všechny vrásky řádně nasvíceny a to, že není ženská, na jakou by mohl dostat chuť, bylo zřejmý i slabozrakýmu. Ale on ji chtěl i tak, a tak ji chvíli honil, než ji tam povalil na zem, a trvalo to pár minut, než se pak oklepal od trávy a odlouдал pryč. Stalo se to jen pár metrů za tábulským domovem a Taura viděla ten barák, co tam zašel dovnitř. Dům, kde přitisklej ke svý matce spokojeně sál z prsu Charil a Sula s Nevou se tam teprv za pár let měly narodit.

I kdyby se Sule zdálo, že Taura se k ní v pevnosti chová jinak než k ostatním, těžko by něčemu takovýmu uvěřila. Že její otec Tauru v noci přepad a Sehil je nejenom mužskej, kterýho milovala, ale taky napůl její bratr. Syn ženský, co nikdy děti nechtěla, ženský, která v tom, jakěj život Sula vedla, měla víc než kdo jinej svoje prsty.

Akram Sehil se narodil lehce jak z klína mladý holky. Taura až do posledního dne dělala všechno jako dřív, a jakmile byl Akramovi tejděn, hned se taky ke všemu zas vrátila. Mímino strčila učednicím

a jen ho pak pár měsíců, ne dýl, než co potřeboval pro život, se sebezapřením kojila. Učednice se na nic neptaly, neodvážily se. Viděly, jak učitelce roste břicho, viděly porod na dvoře a o Akrama se staraly s radostí. Nikomu jinému než sobě navzájem v pevnosti city projevovat nemohly, a ani to Taura neviděla ráda, protože když našla dvě nebo tři na zemi vedle sebe přitisklý a s dotykama, nejmíň jednu z nich z pevnosti vykážala ven. A tak se o Akrama staralo dvacet párů rukou, co v žádným z nich nepoznal matčiny, ty, co po nich celý měsíce toužil. Nevěděl, která to je, jen že žádná z těch, co na něj sahaly, a že někde se tam kolem před ním skrejevá. Cejtíl to. Jeho pláč slyšelo přes zdi i pár, co kolem Tauřiny pevnosti oklikou projížděli, a byli mezi nima i ti dva, co se ho pak ujali, ale že je to jejich Sehil, to jim tehdy ani potom neměl kdo říct. Na Akramovy první narozeniny všechny ženský zpívaly. Shlukly se do kruhu, podávaly si ho jedna druhý a hladily ho při tom po tvářích. Šily pro něj, když začal s nesmělýma krůčkama, držely ho za ruku a Taura je při tom všem zpovzdálí sledovala. Byla tam, a když Akram spal, párkrát se za ním přišla podívat. Něco v ní bojovalo, ale ani jednou se ho nedotkla. A pak, právě když začal s prvníma krůčkama za ruku a ženský z pevnosti se z toho radovaly, jednoho dne se probudily a Akram byl pryč. Pryč i s Taurou a nikdo jim nemusel říkat, že se s ním nevrátí zpátky. Taura přišla až za několik dní s propadlýma tvářema a mlčky. Poprvý ji viděly klopat oči a nic neříkat, ani když nesplnily přesně to, co jim nakázala.

Za pár měsíců z učednic, co Akrama znaly, nezbyla v pevnosti ani jediná a ty další, co se pak u Taury učily, nevěděly vůbec nic. Pár z nich pak sice našlo na dvoře za dřevem jednu malou botku a pár miniaturních ponožek ušitejch z pytlíků od mouky, ale hned se na to zapomnělo. Hned potom, co tyhle nalezený věci Taura nařídila spálit a učednice jima přiložily na oheň.

Kdo ví, co Sehil dělal, když jako starej bloumal po kraji, a říkalo se, že hledá svý rodný místo. Taura už byla dávno mrtvá, jen baráku zbyl ten název po ní, ale kde ležela, nikdo nevěděl. Posledních několik měsíců před smrtí všechny učednice vyhnala a v pevnosti

zůstala sama. Aby se nikdy nevracely, říkala všem, co se u ní kdy učily, a žádná to ani nezkusila. Vzpomněly si na ni často s vděkem za to, co je naučila, ale kdo by se vracel k ženský bez srdce?

Možná to byl její hrob, to místo, kde Sehil tak často stával a rozhlížel se po kraji, ačkoli těžko hádat, kdo by ji tam byl pohřbil. Po letech, kdy Tauřina pevnost zarůstala a na klepání těch, co jí dvakrát ročně vozili peníze, už několik let nikdo neodpovídal, vylomili lidi z okolí vetchý vrata a kameny z pevnosti použili na své baráky. Začala tehdy válka. Potyčka mezi oblastními vůdce, co se dostali k puškám, a lidi se začali bát vytáhnout někam dál paty, natož se nechat zastřelit kvůli pár cihlám na barák. Kus z pevnosti tam ale zůstal a Tauřino jméno nese dál.

I Sehil ho znal. Sula mu o svých učednických letech v pevnosti vyprávěla, hned jak je se Sehilem dali dohromady. Pak už ji zmínila málokdy, ale těch pár vět o přísný ženský, kterou Sula jako jedna z mála v kraji znala z vlastní zkušenosti, Sehilovi utkvěly a kolem pevnosti sám několikrát zdálky procházel.

O tom, co jako malej zažil a odkud vlastně je, Sula často přemýšlela a Sehilovo chování, o kterém jiný mluvili jako o nedbalým a sobeckým, tím sama pro sebe omlouvala. To, jakéj na ni byl. Jak ji zrána nebo pozdě v noci, když se vrátil, strhnul za barákem na zem a tam s ní spal. Něžně i neurvale, ale pořád to bylo lepší než tejdny bez dotyku, když byl pryč anebo i doma s ní a s Adgarou a Ramidem, co se k němu chovali vždycky spíš jak ke strýci než k otci a kdo ví, jestli si toho všimnul. Sula by mu nic takovýho neřekla. Že by mohl děti někdy pohoupat, protože to potřebujou víc než ty jeho pišťaly, na který ani Adgara, ani Ramid nehráli rádi. Jenže Sehil by stejně nejspíš nevěděl, co mu chce. Měl je přece všechny rád. Adgaru si bral i občas na klín, aby mu přičetla k těm starejm nový bílý vlasy, a Sula, když se na to dívala, milovala ho tak, jak kromě něj jen svého syna, co na Adgaru na otcově klíně žáril.

Ramid se z Chicaga vydal nazdařbůh tam, kam jelo první auto, co mu zastavilo. V ruce igelitku s jídlem a dvoulitrovou kolou, co zbyly z dvoudenní oslavy s Karimikama, a s pár dolarama v kapse, co mohly stačit tak na dvacet sendvičů, a na tom, kam pojedete, mu nesešlo. A tak ho brali řidiči traků a velkejch aut, co všechno americký zboží sem tam se jima vozí a oni jak pingpongový míčky skáčou ze státu do státu, kam je zrovna pošlou, a cestou občas někoho svezou a Ramid jim byl vděčnej. Zavalitejm mužskejm v propocenejch tílkách, co měli v kabině vylepený nahý holky a u volantů talismany pro štěstí. Často s nima Ramid nakonec ani nic neplatil za jídlo. Zatímco si nechávali dotankovat nádrž a sami kouřili kus dál za cedulí s přeškrtnutým cigárem, kde už se to u benzínky smělo, hadrem jim otřel skla. Pak jim třeba zkontroloval pneumatiky, zatímco mužský si v bufetu na parkovišti dávali stejk přes celej talíř a oni mu do auta za to přinesli koš hranolek s kopcem majonézy a potom zas jeli a Ramid se koukal ven.

Půl světa mu přišlo, že takhle projel, a zdálo se to víc, protože všechno to bylo nový, ale desetina kolem glóbu to bejt klidně mohla. Mužský totiž někdy řídili i v noci, když Ramid už vedle nich spal, a ráno, když se probudil, najednou jeli pouští, plantážema pomerančů nebo kolem jezer jak moře nedozírnejch, co když usínal, ještě tam nebyly. Nikdy by neřekl, že Amerika vypadá i takhle. Vylidněný města a vesnice, co jak mu řidič řekl, v nich lidi žijou, ale nikde je nebylo vidět, protože městům chyběly chodníky a z auta si každěj vysed jenom na parkovišti před supermarketovým centrem nebo ve vlastní garáži. Města a vesnice, co nezačínaly ani nekončily a táhly se s odmlkama pro továrny a elektrárny a fabriky s autama, co jich před nima za plotem stály tisíce, a když pražilo slunce, kapoty se jim leskly jako nekonečnýmú stádu hřbetů barevnejch zvířat z cizí planety, co právě vylezly z vody. Jak na cizí planetě si Ramid taky trochu připadal. Znal to do tý doby pořádně jen v Bronxu. V Charilově ulici s černochema, co je Jimmie nesnášel a Ramid se jich nejdřív bál. Znal to na placu opravářský čtyry, v Sašový škole ve třídě jazykovýho kurzu a v Keymartu, kam

chodili v sobotu nakupovat a odkud měl svý první americký džíny. Znal to v kině na filmech, co se na ně s Karimikama koukal na plátno z auta, a v Charilově baráku. Sklep plnej starejch hraček Karimiků s Nilou a sloupců novin Bronx News Daily, co si je tam žlutý a zaprášený Charil sušil. Kuchyň dole v přízemí, kde on sám spal, vedle ložnice Charila a Mary, co v ní ani jednou nebyl, ale Nila tam za Mary občas ráno chodila, a pak schody a dva pokoje nahore. Nily a Karimiků a malej Jimmieho kamrlík pod střechou, kde, myslel si Ramid, v létě to muselo děsně pražit, ale on sám tam spal jen jednu noc a z tý jenom pár hodin toho nejtvrďšího spánku v životě. Podle toho, co cestou viděl, jako by do Ameriky právě přijel. Tolik toho bylo novýho, čemu se ti, co ho autem vezlí, vůbec nedivili a Ramid si na to nevzpomínal ani z kina. Na lány pustý země, co jima jeli hodiny a lidí tam bylo míň než v nejzapadlejších síbským koutě, na domky chatrče, co lidi jako by k nim v hroznech byli přidělaný, posedaný na vytrhaný sedadla z aut, rozcuchaný, s flaškama a malejma dětma kolem, a byli to bílí, žádný černoši. Vesnice z lidí, co vypadali utrmácený, i když se nezdálo, že by se v životě někam hnuli, vesnice, co se najednou vynořily z ničeho podél silnice, a Ramid si říkal, že by v nich nikdy nechtěl bejt. O tomhle předtím nevěděl. Že takhle strašně chudý nejsou jen Bronxský, co si za to podle mnohejch můžou sami, protože málo dělaj, ale i bílí že v Americe žijou v chatrčích, a takovejch vesnic byly stovky. Lidí v sešroubovanějch polodomcích z jediný místnosti, co když se jednou autu, co v něm Ramid jel, polámalo kolo, hned se z nich seběhli a mleli nepoužitelný rady, jak kdyby se jim nikdy nestalo nic podobnýho.

Ramidovi to připomínalo něco z matčinejch dopisů. Ten poslední si s sebou vez. Měl ho v kapse a čas od času si ho znova přečetl. Byl plnej starostlivýho vpytávání, rad, na jaký by přišel sám, a určitě i něčeho z matčinejch snů, co neříkala přímo, ale dalo se to odtušit. Psala zas o ženský, co ji potká, a aby si toho všimnul a nenechal si to z nepozornosti proklouznout mezi prstama. Jenže stejně tak odjakživa říkala, že co se má stát, stejně se stane, a Ramidovi to

nešlo dohromady. Měla strach, aby Ramid nebyl sám. To v dopise psala hned na začátku a Ramid za ty roky, než se vrátil zpátky do New Yorku, poznal víc lidí než za celej život předtím.

První místo, kde nějakou dobu zůstal, bylo právě jedno z těch, o nichž si z auta říkal, že by tam nechtěl ani na pět minut vystoupit. Osada lidí v karavanech a sešlejch domcích ve státě Ohio, kde řidič, s kterým Ramid jel, měl svý příbuzný. Tehdy už s ním Ramid jezdil několik měsíců a za jídlo mu pomáhal s nakládáním a malýma opravama na autě a taky mu ho celý vevnitř natřel, a možná proto mu on pak nabídnul, ať s ním zůstane. To když už se blížili k městu, kam ho Ramid poprosil, aby ho svezl, ale nakonec ho spolu jenom profrčeli. V baru motelu, kde spali, mu pak řidič zaplatil holku, a to bylo od noci s Nilou poprvý, kdy Ramid s někým spal, a pak ještě mockrát, ale ty jména hned zas rychle zapomněl a někdy už hned ráno, když mu došlo, že se na něj tý ženský večer ani nezeptal.

Pár mu jich ale v paměti utkvělo a jedno z nich zrovna z tý osady ve státě Ohio, co neměla ani název, ani svůj vlastní obchod a poštu, jen benzínku, kde se spolu s olejema a vodou do chladiče prodávaly i špagety, zmrzlina a mlíko, a Ramid tam nějakou dobu vzadu pomáhal. Nejdřív si myslel, že tam zastavili jen na chvíli, a řekl, že počká v autě, než si to Rich, jak si ten, co se spolu dali dohromady, nechal říkat, vyřídí a zas pojedou dál. Jenže pak si všimnul toho jídla na umělohmotnejch stolcích před barákem, kde zastavili, a měl hlad a vypadalo to na dýl, a tak vylezl ven za Richem a zůstal tam tak dlouho, že poznal všechny ohijský roční období a víckrát, tak rychle se tam ty roky točily.

Ze začátku se zdálo, že s Richem přijeli jen na oslavu malejch dvojčat, co se jeho sestře ten měsíc narodily, a Ramid si pomyslel, že ty dvě titěrný mimina vypadaj, jako kdyby je Rich se sestrou měli spolu, a kdyby se tam někdo zmínil, že právě tohle má v rodině on sám, hned by stopnul další auto z tý ohijský díry pryč. Protože cokoli si o svejch v Síbě myslel, urážet je nikdy nikým nenechal, a že takový pokusy párkrát od americkejch lidí přišly. Jenže Ramid o tom, co se před desítkama let přihodilo v noci u Tábulu mezi

Taurou a jeho dědem, nic nevěděl a v osadě zůstal dýl, než si u slavnostních přípitků nad novým dvojitým přírůstkem do Richovy rodiny vůbec dokázal představit.

Chovali se k němu pěkně. V osadě bílejších lidí, co většina z nich byla bez práce, měl Ramid svý zvlášní, ale dobrý postavení. V místě, odkud nikdo nikam pořádně necestoval, anebo když už odjel, málokdy se vrátil, byl Ramid jako člověk se zkušenostma z jinýho kontinentu zajímavěj. Lidí na něj měli podobný otázky jako Yizhou tehdy ve škole, ale nejenom to. Když se sesedli, a tak byli vůbec nejčastěj, pobízeli ho často, aby vyprávěl, o čem chce. Co že je tam jinde tak jiný než tu, když hovory o mizerný sociální politice americký vlády je už omrzely a Ramid tam zrovna seděl s nima. V těch chvílích Ramid zažíval okamžiky hrdosti na svoji zem. Anglicky už uměl úplně bez chyb a tihle měli většinou tak směšný otázky. Nesmál se jim, protože oni se nesmáli jemu, a byly i chvíle, kdy cejtil, že mu trochu záviděj. Kde Síba leží, se jim ani nesnažil vysvětlit. Většina z nich neznala ani ty země, co s tou jeho souseděj, a Ohio by se přitom do nich vešlo aspoň čtyřikrát. Co je zajímalo, nebylo, kde to je, ale jak to tam vypadá, a to mohl i po tak dlouhý době, co byl pryč, vylíčit se všema podrobnostma. Jenom Rich kdyby do toho vždycky neskákal. Jednou díky svejm nálepkám od tequily, co pro ty účely sbíral, vyhrál dvoutýdenní zájezd do Egypta a ke všemu, co Ramid řekl, měl svúj strategickej zážitek. Když Ramid vyprávěl o Sule, začal s ženskou, co mu v Káhiře věštila z ruky a pak ho chtěla okrást, a když Ramid mluvil o tom, co Síbský jedí o svátkách, přidal tu se zkaženým masem, co mu ho prodali na trhu a Rich pak místo vejletu k Asuánský přehradě seděl tři dny na záchodě v káhirským Marriottu, kde jediné šlo dobře jíst a k člověku se tam slušně chovali.

S Jil se Ramid seznámil právě při jedný z takovejch debat, kdy po něm zas chtěli, aby vyprávěl, a on si uvědomil, že nic takovýho dřív pořádně nedělal. V Charilově baráku vyprávěl jenom Charil, a proto byl Ramid někdy po těch sezeních u něj na zahradě tak zkroušenej.

Jeho samýho se totiž strýc skoro nikdy na nic neptal. Ani nikdo jinej, než přišel do Ohia, kromě pár hloupejch otázek.

V New Yorku byl totiž každej odněkud. Zato v ohijský osadě ty co tu žijou, se tady narodili a umřou tu taky, napadlo ho, když uviděl Jil a něco se v něm hnulo. Jil byla na jeho straně a dobře si všimnul, jak mu visí na rtech. Řekla mu, že Sula by měla určitě úspěchy i ve Státech. To, že pomáhala jen ženskej, říkala Jil, by se tu určitě chytlo, protože ženský věci jsou teď v Americe ceněný, a pak řekla něco s gender a to bylo po dlouhý době anglický slovo, co mu Ramid nerozuměl. Ale Jilin nápad mu už v hlavě zůstal a pomáháním druhej si pak v New Yorku vydělával sám.

Jil dřív pracovala v jediným krámě, co v osadě byl a co ho nedlouho předtím, než tam Ramid přijel, zavřeli. Dřív tam toho bylo, jak se Ramid dozvěděl, ještě víc, ale jak se lidi, co odjížděli, nevraceli zpátky, osada se scvrkávala a pár baráků na kraji už chátralo. Tam se slejzali mladý lidi, v baráku popíjeli, spali a kouřili trávu. Jil mu ji pak taky dala. To už byl v osadě dlouho a lidi měli za to, že spolu s Jil choděj. Chodili k lesu nebo poslouchat bzučení elektrickéjch drátů pod transformátora. Nahoře tam byl v drátech někdy zapletenej spečenej zbloudilej pták a to pak Jil plakala. Bydlela v malým domku hned u silnice s matkou a bratrem, v malým pokoji plným knih, o kterejch často mluvila a Ramid ji poslouchal. Tak jako on když mluvil o Síbě, stejně tak tomu jejímu mluvení o knihách těžkokdo mohl v osadě rozumět, myslel si Ramid a nechával ji povídat, i když někdy ani slovo nerozuměl sám a hádal, že to stejně moc smyslu nedávalo. Na zpáteční cestě se stavili na hamburger u benzínky a pak Ramid Jil doprovodil před dům. S Richem hrál někdy ještě potom kulečnick u něj v garáži, než šel nahoru spát. Do podkroví Richiho baráku, kde měl malou místnost, podobnou tý, co v ní v Bronxu bydlel Jimmie. Jimmie, co v tý době už nebyl mezi živejma, a Ramid přitom tak často myslel na to, jak se mu v tom jeho ústavu asi daří.

Léta v ohijský osadě byly Ramidovy nejbezstarostnější roky. Z Richova podkroví se brzo odstěhoval, pár mužskejch mu pomohlo

opravit si jeden opuštěnej dřevěnej barák, kde měl všechno, co potřeboval, a přes den dělal tu tam něco kolem nebo nic. Jen občas si vzpomněl, co že to vlastně v týhle zemi chtěl, ale byly to nejdřív jen okamžiky, co umřely stejně rychle, jako mu bleskly hlavou.

Všechny psaní od Suly už znal nazpaměť a rady, co v nich byly, se na nic v ohijský osadě nedaly použít. Na místo, kde když z magnetáku nic nehrálo, slyšet byl jen skučící vítr, přes tenký zdi dohadování těch, co za nima bydleli, a jako šumění moře, co nikdy nepřestane, tlumený svištění aut na dálnici, co někam jely a Ramid o tom nechtěl přemejšlet. Že v tomhle místě uvíznul jen náhodou a nic ho tu nečeká. Nic z toho, na co s Nebrakem chodili do kina, a tady někde se to muselo dít, ale osadu to obtejkalo a bylo to špatný svědomí, co v ty chvíle cejtil ze všeho nejvíc. To, že je lhář a podvodník, protože Jil na něj čekala, ale on věděl, že až odjede, odjede sám.

Nebyla to ta, co někde se tu pro něj narodila, nebyla to Nila, o který si to občas pomyslel. Jil byla ženská, s kterou mohl mlčet, a vůbec to nevadilo, ale nic víc.

Když mlčeli dlouho anebo nebylo co dělat, Jil vytáhla jeden ze svejch zelenejch pytlíčků, co je měla za postelí, ubalila pro ně pro oba a na Ramida pak začaly chodit tísňe, co je ze začátku v osadě neznal. Jako by v Jilině pokoji přimrzl k židli a ruce nohy přilepily se mu tam, kde mu zrovna ležely. Pusa ztvrdla jak pod sádrouvou maskou, a tak na cokoli, co Jil řekla, mohl jenom kejnout. Byly to chvíle největšího strachu, co v ohijský osadě zažil. Že Jil řekne něco, a on bude muset přitakat, protože mluvit nemoh, a bude to i ze slabosti. A pak se mu Jil před očima měnila. To protože na něj tak upřeně koukala a Ramidovi se chtělo utýct, ale nemohl, a tak se jen pekelně soustředil na to, co Jil povídá, na co, že on přikyvuje, ale žádněj slib, že budou jen spolu, tam našťestí nikdy nepad anebo se mu to tak zdálo. Protože když z osady po dlouhý době přece jen odjížděl, Jil ho držela za nohy a všechny ty sliby mu připomínala, jenže Ramid si na žádněj z nich nemohl vzpomenout. Drobná Jil, co četla knížky, kterejm nerozuměl, a držela ho kolem nohou tak silně,

že ji musel chytit za vlasy a zvednout za ně. Pár mu jich pak zůstalo v ruce. Vlasů holky, co mu to nikdy neřekla přímo, a on dělal, že celou dobu netušil. Bylo mu jí líto, ale volaly ho věci. Ohijská osada byly roky zastavenýho času, kdy si to v hlavě musel sesumírovat. Tak se na to Ramid díval zpátky. Jako na roky, kdy si to v něm hledalo cestu, zatímco on seděl v kukuřici někde za barákama a celý den si nechal od Jil něco vyprávět. Celou dobu přece věděl, že zas půjde, a Jil to musela vědět taky, kdyby sama k sobě dovedla být upřímná.

Takže tys nechal takhle další a obě si za to mohly vlastně samy? Mužský si vždycky všechno dokážou omluvit, vělo to v Tereze a Jil jí bylo líto jako sebe samý, když ji nechal Jón. Každý má vždycky nějaký plány, pomyslela si. Plány, co si nechá pro sebe až do té doby, než se začne balit a druhýmu ty jeho hodí na hlavu jak kbelík, a teď si jdi. Ve světě, co má tolik možností, a každé, co má všech pět pohromadě, ví, že vždycky bude sám, a měl by taky podle toho myslet dopředu. Takhle se nosí o tom přemýšlet. Zнала to. Že ji Jón opustil, s tím už se smířila, ale to nutkání dávat si za vinu, že s ním chtěla být a myslela to vážně, ji rozčilovalo. A další s plánama teď seděl vedle ní a koukal na ni. Ramid. Ultra rychlej prací prášek nebo lék proti bolení hlavy, co mu jí to jeho jméno od začátku připomínalo. Potkali se na lavičce a myslela, že budou kamarádi. Jsou, řekl by určitě on. Po dvou měsících, co se scházej, a ještě spolu nespali. Měla tu jiný měřítka než doma v Praze, i když doma, těžko říct, kde to po té době bylo.

V New Yorku je člověk vděčnej i za někoho, s kým se dá jenom trochu normálně mluvit, pomyslela si. Jeden každé je tu sám, ale v té záplavě lidí se zdá, že všechny ty statisíce, co se valej kolem, se spikly právě proti němu, zatímco mezi sebou si všichni povídaj. A ona tu teď sedí a poslouchá tohohle mužskýho. Kdo ví, co s ní má v úmyslu. Určitě zas nějaký plán. Kdyby to s ní myslel vážně, ty příhody s ženskejma by přece vystříhnul. Nebo to byla ona, ta

ženská, co tu na něj v týhle zemi podle jeho matky čekala? A co ta, co měl ten její obraz pověšenej v bytě?

Ramid se na Terezu díval a neříkal nic. Styděl se a byl zmatenej. S Nilou to pokazil, ale Jil s sebou přece vzít nemoh, když ji nemiloval. Nebylo by to poctivý a pozdějc by to stejně prasklo. Ženský se někdy chovaj, jako by si všechny byly příbuzný, a co se přihodí jedný, jako by se stalo tak trochu i tý, co se o tom jenom doslechne. Tisíce se jich třeba rozčílej, když se někde na nějaký páchá násilí. A to se o tom dočtou jenom z novin a neznaj víc než fotku, co tam přetiskli. O Jil Tereza přece taky nic nevěděla. Má jí říct, jak byla lakotná a uhádaná? Jak si nečistila zuby a on byl tak ohleduplněj, že jí to celý ty léta neřekl? Zas by si určitě pomyslela, že má něco proti ženskejm obecně, což nebyla pravda. V zrcadle kavárny viděl svůj odraz. Vrásky kolem úst, kruhy pod očima. Protože to Tereze chtěl říct vcelku, a tak přijel domů taxíkem až ve dvě ráno. Zdalipak má podobný vrásky teď i on? Ramid mlčel, ale příběh, co ho Tereza utnula, mu v hlavě pokračoval sám. Ten mužskej, co ho z ohijský osady vytáhnul, a on mu byl pak vděčnej, když si na to, jak se to stalo, pozdějc vzpomínal. Mužskej nastrčenej osudem. V newyorský kavárně to znělo směšně, ale Ramid tomu věřil. A o to víc, že v Sebastianovi od první chvíle viděl to, co pár momentů v Mikovi ten první den u večere v Bronxu. Dvojčecího bratra, co se někomu jako Ramid stejného dne narodil a osudama je to svedlo k sobě.

Sebastian u osady havaroval s autem plným zdravě pěstovanejch kuřat. Nebylo to v tý zatáčce poprvý. Zrádná zákruta, co nebyla značená a jednou za pár měsíců to tam vždycky někdo schytil. Několikrát předtím už Ramid takhle vraky aut pomáhal odvízt do nejbližšího města a někdo z osady dával první pomoc, protože třesk auta byl často slyšet až mezi barákama nebo někdo od silnice se šokem příběh, a to už se vědělo, která uhodila.

Sebastianovo auto vypadalo stejně jako ty předtím. Pomačkej předeck a kolem spousta vysypanýho skla, v němž se cukaly zkrvavěly kuřata. Jil hned ty, co se ještě hejbaly, začala vytahovat

a skládat do košíku, ale jen pár se dožilo zítřejšího rána a nejdřív se zdálo, že ani Sebastian se nedožije. Nehejbal se, ale když pak přijeli s autem a chtěli ho naložit, probral se a zuřivě se bránil. Nakonec se ukázalo, že se mu zázrakem až na pár šrámů nic nestalo, a když si u Riche opláchnul obličej vodou, Ramid s úžasem zjistil, že vypadá jako on. Nesl mu právě do koupelny ručník, a když mu ho podával, oba na chvíli znehybněli a jen si sebe navzájem nevěřičně prohlíželi. Propukli v hurónskej smích a kdo ví, jak dlouho by se řehtali, kdyby do koupelny nevlítnul Rich, spíš zděšeněj než cokoli jinýho. Když mu to řekli, souhlasil. Ale tak jak to viděli oni dva, s tím úžasem a překvapením, to nikdo jinej z osady kromě nich.

Podle Jil si dokonce nebyli podobný vůbec, ale to možná proto, že něco tušila. Protože když se Ramid Sebastiana zeptal, kdy je narozeněj, a byl to ten samej rok a den jako ten jeho, viděla tu záři v jeho očích. Záři, co ji tam neměl, cokoli svýho mu vyprávěla, a to měla za to, že před Ramidem nemá žádný tajemství. Trvalo to pár dní, než se Sebastian dal úplně dohromady a vrátil se z domova s novým autem, aby Ramida vzal s sebou. Byla to zkouška a Ramid při ní měl skoro tak velkej strach, jako když s Jil kouřili trávu a on pak na všechno musel kejtat. To, že se Sebastian vrátí, totiž vůbec nebylo jistý a dost lidí z osady včetně Riche mělo za to, že to neudělá. Ramid už věděl, že se to tady ve Státech špatně určuje. Co čí přátelskej hovor znamená, že se pozná až někdy potom, kdy ten, co se usmíval, se najednou tváří jako cizí a diví se, co vás to napadlo. A tak byl Ramid několik dní jako na trní a pozoroval všechny auta, co kolem projížděly, protože americký úsměvy jsou šalebný, ale jakým autem pro něj Sebastian přijede, stejně nevěděl. Jil ho navíc pořád tahala od dálnice pryč, aby mu ukázala tři kuřata, co přežily a u domu je držela na trávě přiklopený krabicí, a tak tam párkrát musel, aby jí udělal radost.

Nakonec se pro něj Sebastian vrátil a Ramid se po pěti letech vydal z ohijský osady dál. Dál než do nejbližšího města, kam se jezdilo s vrakama těch, co zatáčku nepřežili, nebo k doktorovi, nebo

na velkéj nákup, ale na takovej přepych měli lidi z osady málokdy peníze.

Sebastian měl organickou farmu a ten den, kdy to v zatáčce neuřídil, jel zrovna na veletrh malejch pěstitelů ukázat svý přátelsky pěstovaný kuřata. Dvacet nejvyvedenějších, co je pečlivě vybral ze stovek těch, co mu běhaly vedle domu za pletivovým plotem v ohradě prostorný jak pro koně. Ženu ani děti Sebastian neměl, bylo mu jen něco přes dvacet, stejně jako Ramidovi, a veškerej čas věnoval svejm zvířatům. Kuřatům, kravám a několika psům, co to všechno hlídali a na Ramida prvních několik dní štěkali, kdykoli se k nim přiblížil. Nakonec si zvykli i oni. Po kravách, co se přestaly plašit, a kuřatech, co neletěly splašeně do druhýho konce ohrady, jakmile se trochu přiblížil. Na sebe navzájem si Ramid se Sebastianem zvykat nemuseli. Přece se znali. Už v tý koupelně to prokoukli. Nejenom, že maj stejný obličej, ale že kdysi dávno někde už se potkali. Jako bratři jedný rodiny, že tloukli bok po boku oštěpama nebo jeden druhýmu zachránili život. Přijít na to, jak to bylo, vzdali po dvou dnech usilovnýho přemejšlení, kdy v nekonečný procházce obcházel farmu a hloubali, zatímco žízňivý krávy bučely a kuřata, zvyklý na pravidelnej příkrm, oždibovaly pletivo. Jako tlesknutí, tak to bylo jasný. Jako žárovka, co jim v jeden okamžik oběma blikla v hlavě. Že teď budou spolu, a Ramid se nejdřív zastyděl, protože to bylo trochu jako se ženskou. Hodiny, kdy nic nemuseli říkat, a stejně o něčem mluvili, dny, kdy se nic nedělo, a stejně byly plný, a večer už se Ramid těšil na další a těžko by šlo říct přesně na co. Protože se Sebastianem na farmě se toho nedělo o moc víc než v ohijský osadě. Dny tekly jako potok a Ramid Sebastianovi nejdřív pomáhal se zvířatama a potom dostal svou speciální práci, protože se ukázalo, že má k tomu opravdový nadání. Bez Ramida by to Sebastian ani všechno nemoh zvládnout, protože dva, co mu pomáhali, dali potom, co přijel s Ramidem, výpověď.

Nejtěžší bylo dojení, práce, kterou dělali vlastně celej den. Na maso krávy Sebastian nechoval, sám by něco takovýho v zubech nestisknul, ale zvířat se mu tam páslo víc než pětadvacet. Kromě

toho bylo třeba posouvat ohradu s kuřatama, aby běhaly pořád po zeleném, a hlídat, aby krávy vždycky měly nasekáno v korytech výběr aspoň ze dvou druhů pšeničnejch klásků a špetkou osolenou vodu.

K tomu všemu Ramid dělal ještě něco navrch, a to bylo právě to, v čem byl přeborník. Na tetrapakový krabice, co se do nich pak mlíko nalezvalo, než ho Sebastian odvez na rozvoz, vymejšlel krátký příběhy ze Sebastianovy rodinný farmy. To proto, aby zpráva o jejich přátelským farmaření se dostala až na stůl americkéjch kuchyní, a to, že je dobrý Sebastianovo mlíko pít, bylo všem spotřebitelům jasný. I jiný rodinný podniky to takhle dělaly.

Než Ramid s prací začal, Sebastian s ním zajel do velkého supermarketu, nakoupili dvacet jogurtů a Ramid pak všechny ty příběhy napsaný na staniolu pod víčkama přelouskal a další den už začal sám. O tom, jak podle bučení se na jejich farmě soudí, jaký jsou krávy nálady, a podle toho maj taky ten den stravu, a jaký má jméno ta nejstarší, co už mlíko ani nedává, ale bez ní by to nebylo to pravý, a to je na přátelským farmaření to hlavní a nejlepší. A za pár tejdňů se už stovky kilometrů daleko četlo, co Ramid za stolem u Sebastiana v kuchyni vymyslel, a trochu Ramidovi přišlo, že má svý vlastní tetrapakový noviny, a trochu cejtíl, že dlouho se to nedá vydržet. Psát o kuřatech, co si je berou do dlaní, když některý moc pípá, a o krávě, co si zvrkla nohu a oni ji vzali na noc do baráku, bylo zábavný jenom chvíli. Moc z toho navíc nebyla pravda, a jestli se mlíka pak víc prodalo, na to ani Sebastian neměl žádný tabulky. Jen že takhle se to dělá a milý věci maj lidi týhle země rádi. Ramid pokejval, protože z letáků, co Sebastianovi chodily do schránky, a přitom od silnice to bylo kus, by se jeden účet k smrti a všechno to bylo v barvě a na pěkným papíře.

Jenže kvůli Sebastianovi by Ramid zvládnul i těžší věci, a tak každej tejdenn měli na krabicích něco nového a Sebastian byl s tím, co Ramid vymyslel, většinou spokojenej.

Možná si spolu rozuměli tak dobře proto, že ani Sebastian nebyl americkéj moc dlouho, napadalo někdy Ramida. Vnuk leteckého

důstojníka z wehrmachtu, co jeho syn utekl, aby jinde moh začít znova bez tíživejch svazků s předkama, co o nich v Americe nemusel mluvit. Sebastian to Ramidovi všechno řekl. O tom, jak doma našel talíř s hákovým křížem na spodku a otec mu poprvý něco o dědovi řek. Když Ramid Sebastianovi řekl, že jeho otec vyřezává píšťaly, Sebastian se smál a nevěřil. A pak odněkud vytáhl flétnu, podal ji Ramidovi, aby něco zkusil, a Ramid se na pár tónů, co ho otec učil, rozvzpomněl a po kentuckejch pláních se poprvý, co si pamatovaly, rozezněla falešná síbská melodie, a pak byli oba zticha.

Ramid měl za to, že právě tyhle tóny ukázaly Sulinýmu dopisu cestu. Napsal jí totiž hned, jak k Sebastianovi přijel, ale až do dne, co přišel po píšťalový zkoušce, nepřišla žádná odpověď. Teprv ráno, po noci, co ho z ní svíralo v bříše, našel Sebastian mezi štosem letáků ve schránce i dopis pro něj se známkou se zvířetem, co mu v Les Mémoires říkali lama, a Sebastian stejně jako všichni v Americe se dušoval, že takový nikde nežijou.

Noc předtím, než přišlo psaní od Suly, zůstane památná. Ať už byl pozdějc Ramid zase na cestě, s bezdomovnejma nebo ve svém prvním vlastním bytě v New Yorku, tahle noc tam byla s ním jako kufr přivázaněj k ruce. Jako u letadla, co spadlo, ta černá skříňka, co tam leží, ale nikomu nejde otevřít. Nikomu o tý noci taky neřekl. Ani Tereze, co si chvílema myslela, že o něm ví úplně všechno, ani Hafiramovi, co ho měl Ramid radši než svou sestru, a dost z toho, co řekl Tereze, mu pak převyprávěl znova. Ani sám se sebou o tom nemluvil rád. Sebastian se před ním v noci svlíknul a on si to jeho bílý tělo vzal a bylo to to nejsamozřejmější, co do tý doby zažil. Lhal by, kdyby přiznal, že na to čekal. Lhal by, kdyby řekl, že se jen malou chvíli rozmýšlel, a tak se to stalo, i když o tom pak ani jeden z nich nemluvil. Bratři přece nemusej. Těma tělama si to řekli, a když ve dne probírali jenom ženský, nebylo v tom žádný pokrytectví. Nemuseli by vůbec mluvit a vlastně často ani neměli o čem. Ve chvílích, kdy Jil vyťahovala zelenej pytlík, co z něj měl Ramid úzkost, protože beze slov je to obyčejně pěkný jenom chvíli,

seděl Ramid se Sebastianem v těsném objetí, aniž by se jen třeba vzali za ruku. Teprv tohle by bylo k nesnesení a takhle daleko to nikdy nedošlo. Žádný hloupý polibky a šimrání na zádech ani chtivý pohledy a uhýbavý oči. Kdyby ho Sebastian chtěl svlíkat, Ramid by se nechal, ale stalo se to jednou, a při tom už zůstalo. Ne proto, že by chtěli nebo nechtěli, ale proto, že něco opakovat nejde a Ramid i Sebastian byli na ženský a každé z nich si taky jednu našel. Jednu a víc, ale nikdy už druhého mužského, protože bratři a sestry, co se po světě hledají, se ve trojicích nerodějí.

Dopis od Suly byl kromě semen ašlovníku plnej bubabí vůně. Asi od papíru, co jí dlouho ležel mezi šatama, ale Ramid si nepřivoněl. Už dávno mu nebylo sedmnáct jako v Bronxu, když k dopisům od Suly někdy přitisknul i celej obličej, a málem by ho i zapomněl ten den na Sebastianový farmě otevřít, kdyby tam večer neležel na stole vedle papíru od Sebastiana s nápadem na nověj příběh na mlíkovou krabici zatíženěj kafem, co si ho Sebastian dělal skoro tak silný jako Mary.

Už podle písma Ramid poznal, že v Síbě se něco děje. I jinak psala drobnýma písmenama, ale dopis, co přišel Ramidovi na farmu, skoro nešel přečíst. Musel si vzít lupu, co s ní kuřatům se Sebastianem kontrolovali zobáky, tak zakřiknutý a rozechvělý bylo tehdy Sulino písmo. Psala o Rasífovi s Lukou, že patřej ve škole mezi nejlepší a že Sehila zas někdo musel přivést domů, protože nemoh najít cestu zpátky a dva tejdny bloudil kolem Tauřiny pevnosti, než ho tam někdo poznal a přivezl do Síby. Taky že krajem zas choděj mužský s puškama a říká se, že to bude trvat dýl než před lety. Tenkrát, co už ani tehdy tam Ramid nebyl a v americký televizi, kde ukazujou všechno, to neřekli ani na konci zpráv, kdy se mluví o ceně kalifornskejch melounů a novejš módních hadrech. Ramid tenkrát trnul, ale vrátit se nemohl ani nechtěl. Stejně jako teď. O ničem takovým taky ani v dopise nebylo. Na to byla matka moc hrdá, pomyslel si. Hrdá a věčně nespokojená, protože takhle špatný písmo neměla poprvý. Zas psala o ženský. O tý pro něj, co ji ve snu viděla už dřív, a Ramid si myslel, že by to

mohla bejt Nila. Jenže o tom, jak má bejt oblíklá a co má mít ve vlasech, matka nepsala. Mohl se lehce splíst. O Jil si to nemyslel ani na chvíli a Sebastian se do toho nepočítal, i když o mužským tam Sula taky psala. O nějakým, co má zločinecký předky a Ramid by si na něj měl dát pozor. Ale na takovou dálku matčinejm předpovědím stejně úplně nevěřil. Dost věcí z domova přece v týhle zemi neplatilo a žádněj z dopisů mu tady zatím s ničím nepomohl.

Ramid přemejšlel, jestli psaní ukázat Sebastianovi, ale zmínka o mužským se zločineckou minulostí ho odradila. Jako by jeho vlastní rodina taky neměla předky, co po sobě máchali kudlama, pomyslel si. Jako by takový kořeny neměl vlastně každěj, napadlo ho a pak i to, že Sule se třeba nezdálo o Sebastianovi, ale o někom jiným a možná to celý ani k Ramidovi nepatřilo. Kdoví, jak už se jí to v hlavě plete. Adgaře by měl bejt vděčnej, že tam na ni dohlíží.

A zas přišel čas vydat se na cestu. Z místa, kde se zdálo, že by mohl zůstat navěky stejně jako v ohijský osadě a Charilově baráku, když už si tam zvyknul. Kupodivu se nedivil ani Sebastian. Ramid si říkal, že odchází kvůli ženský, kterou si chtěl někde najít, ale možná to bylo mezi ním a Sebastianem takový, že nešlo než z toho utýct. Řekl mu, že se vrátí, i když věděl, že to není pravda, a podle toho, jak se na to Sebastian pousmál, věděl, že to ví i on. Ale podali si na to ruku a pak se objali. Rychle jako dva, co se znaj, ale nijak zvlášť dobře, a Ramid mu ještě od cesty mávnul. To bylo naposledy a zpátky se pak už ani jednou neohlíd. To poslední ohlídnutí je lepší vypustit. V duchu si počítal, aby zaměstnal hlavu, a než došel ke třem tisícům, byl zas u hlavní silnice. Plán neměl ani teď. Pokud je plán místo na mapě a práce, kterou by chtěl dělat. Věděl jenom, že chce někam, kde by zůstal dýl a našel si tam svoje lidi, a že americký přídálniční pustiny má dost, potřebuje město. A to všechno se taky splnilo. Potom co zas objel kolem dokola pár států a na několika místech se zastavil, ale nikdy víc než na pár tejdnu.

V kalifornským Sekvojovým národním parku, kde rostou stromy, co pamatujou brontosaurusy a auťáky v nich maj vydlabaný tunely, dělal chvíli pomocníka v budce u vchodu. Koše vyhazoval i jinde.

Na parkovištích a malejch vesnicích točil kafe a prodával muffiny v kioscích, když tam viselo help wanted a pár tejdnu jeden takovej kiossek na kolech dokonce sám vozil. Vyskládanej ho měl banánovejma a vanilkovejma bábovkama a čokoládovejma donutama a k tomu točil malý velký kafe z horký plechový várnice. Kelímek s kafem a k tomu, kdo co chtěl, šoupnul do papírovýho sáčku, přibalil ubrousek s logem, co viselo na kiosku taky, a umělohmotnou tyčku na rozmíchání cucků. Stavovali se u něj hlavně lidi, co ráno doma nestihli snídani nebo dostali chuť na další. Dělal tu práci rád, jen toho sladkýho vzduchu v budce míval po krk, a když večer jak omámenej vypadnul z budky ven, čerstvej vzduch mezi auťákama bylo to, na co se nejvíc těšil. Navíc zákazníci chodili v návalech. Kolem osmý a pak až po dvanáctý a mezitím se mu často chtělo z toho sladkýho tepla a nucenýho nicnedělání spát a hlava mu pak padala do pečiva, a to potom často někdo na plexisklo budky zaťukal, aby ho na to upozornil nebo se zeptal na cestu. Na to se často ptali i ty, co si kupovali jen malý kafe za čtvrtdolar bez mlíka a cukru, a pak je viděl, jak ho o pár metrů dál vylejvali do koše. Neměl je rád. Lidi, co věc neřekli na rovinu a mrhali produktama. Sám ve svým stánku mohl jíst, kolik chtěl, měl to dovolený, a proto asi potom pár let čokoládový donuty nemohl ani cejtít.

Ani v New Yorku. A tam měl i často opravdovej hlad a jedl je. Jedl všechno a nebyl z toho nemocnej. Seš mladej, to je to, říkali jiný, co se s nima na ulici spřátelil, lidi, co měli obličej plný kráterů a napadali na nohu nebo jim z ní pořád teklo. Nakonec se do města měst, kam Ramid jako šestnáctiletej přiletěl, po letech zase vrátil a ještě pořád měl přitom kousek mládí před sebou.

Za ty léta na cestách opsal na mapě Spojenejch států kruh několika osmiček s výběžkama až do nejsevernějších států u kanadskejch hranic a špičky floridskýho poloostrova. Projel toho tak víc než většina, co se tu narodili. Ve slunečným miamským letovisku, kde v celým městě nekoupíte ani jeden pořádněj teplej svetr, zaskakoval na pláži na vysoký židli dozorčího plavčíka, co

Ramida znal ze stánku s hot dogama a v pracovní době ho to hnalo za ženskou. Takhle zaskakoval i za portýra v jednom miamském hotelu, protože v uniformě vypadaj všichni stejně, a tak si nakonec ani nelepil ten dětskej knír, co od něj na směnu v sáčku dostával. Tolik prací, že by je ani nevyjmenoval. Na severu byl zas na pár sezon k ruce rybářům. U vody měl rád to čekání. Potom, co se rozhodily sítě, a předtím, než začal frmol s vytahováním. Pozoroval ryby, co vklouzly okem do sítě a pak tam jen dokola kroužily. Rychle to houstlo dalšíma a nakonec někdo zavelel, síť stáhli do koše, co se mlel ocasama, a vytáhli to ven. Čekal, kdy ta první na to přijde. Že k cestě na svobodu jí nebrání nic kromě jejího rybího přemejšlení. Vsadil se s malým klukem, co se tam u lodí motal kolem, že do měsíce alespoň jednu takovou spolu uviděj. Jednu, co okem, kterým tam vplula, zase vypluje ven. Kluk se mu smál a Ramid klukovi pak, než odjel, koupil supermana s červenou semišovou pláštěnkou, co ho měl kluk za to, když vyhraje jejich sázku, slíbenýho. Skákal pak po molu jako pominutej a Ramid si představoval Luku s Rasífem, že by asi měli podobnou radost. Kvůli ničemu jinýmu by se taky nesázel, i když ještě z autobusu, co ho vezl pryč, dělal na kluka zkroušenýho.

Teď už bude velkej, pomyslel si Ramid a podíval se na Terezu, jestli se na něj pořád kvůli Jil ještě zlobí. Vlastně se mu líbilo, že je taková. Že jí někoho opustit nepřijde v pořádku. On to přece na lehkou váhu taky nikdy nebral. Ze špatnejch snů má celou sadu. O Nile, o Jil, o Sebastianovi, o klukovi ze severu, co si z něj udělal tátu, a on mu ujel stejně jako všem ostatním. Tyhle všechny si nosí s sebou, jenže na to by určitě Tereza řekla, co jim je to platný. Usmál se, že už se takhle dobře znaj. Ví, co mu Tereza řekne, a přitom může klidně zůstat takhle zakaboněná.

Jenomže Tereza přemejšlela o sobě a to o klukovi se supermanem už dávno neslyšela. Ani to o rybách ne. Poslouchat přestala někdy ve chvíli, kdy Ramid mluvil o portýrovi v miamském hotelu a kníru, co si ho nakonec ani nenasazoval, protože to nebylo potřeba. Protože

kdyby se mu to prej odchlíplo, ještě by to schytl jako nějakej agent. Mohli by mě pak taky posadit na letadlo domů a nikomu tady bych nevysvětlil, že u nás v hlavním městě padaj granáty a letadla tam vůbec nestavěj, řekl Ramid a Tereza si všimla, jak je při tom rozčílenej. Už poněkolkátý se pak chtěla zeptat, odkud to vlastně je, ale zase jí to nakonec přišlo hloupý. Když se ptali jí, taky to neměla ráda.

Většinou si mysleli, že je z Německa nebo z Francie, protože ty každej zná, anebo ze severskejch zemí kvůli světlý pleti. Říkala Evropská unie. Když řekla Česká republika, jako by něco z tý proevropský úcty rychle pohaslo, a když kejvla, že východní Evropa, bylo to pryč úplně. Pak začala stejně radši hlásit Češka než Česká republika. Je to kratší a má to blíž k českýmu pivu, co ho všichni znaj. Pak ještě Jágra a Havla a ty chytřejší Kafku s Kunderou, a hotovo. Když to říkala Eranovi, divil se, že se tak rozčiluje a co jí prej na tom přijde nenormální, a Tereza musela nakonec uznat že nic. Navíc lidi kolem K 125, místa, co jí ukázal Roco, když tehdy bloudila mezi galeriema, minority uznávali mnohem víc než většinový národy a názory.

Vlastně měla docela štěstí, že nějaký lidi, s kterejma se šlo bavit, našla tak rychle. Když jí Roco do K 125 tehdy zatáhnul a ona tam v tý tmě uviděla jen Erana s tlustou kočkou, nic takovýho by jí nenapadlo. A je taky ne, že s ní bude nějaká řeč, jak se pak Eran přiznal. Když vyšlo najevo, že K 125 vůbec nehledala a ani neví, co to znamená, hned jí odmávli jako jednu z těch, co si sem přijela vydělat do baru a někoho se chytnout, nebo na domů ušetřit prachy a dělat tam pak důležitou. Ale kdyby jí o tom Eran neřekl, tak to nepozná. Žádný ohrnutý ksichty jako v Praze, když k některejm přijde ten, co mezi ně nepatří, a pěkně rychle se pak musí vypařit, i když všichni dělaj, že vůbec o nic nejde. Roco jí nabídnul cigára a jenom si s Eranem mysleli svý.

Když je venku slejvák a do K 125 celý dopoledne nikdo ani nenakoukne, každá holka z ulice se hodí, říkal jí potom Eran a Tereza nevěděla, jestli to myslel vážně nebo ne. Kecáš, meleš,

něčím se inspiruješ, s někým je to vždycky lepší, než si honit svojí hlavu sám, dodal pak, a to si zas myslela svý ona.

S lidma kolem Káčka se to Tereze líbilo. Vůbec nečekala, že ji tu tak rychle některý vezmou mezi sebe, a co všechno pořádali za akce, o tom jí Roco s Eranem ten první den vyprávěli, dokud neztratili hlas. V Káčku byla tma totiž pořád stejná a větráčkama jim to tam hnalo čerstvej vzduch, a tak na to, co je venku, nikdo nemyslel. A když potom otevřeli dveře, nejenomže nepršelo, ale bylo nový ráno a Tereza si teprv tehdy vzpomněla na to, že je tam někde Rudolf a ona tam měla spát. To kvůli těm fotkám, co tam u něj nechala, jí toho Roco s Eranem tolik řekli. Když se zeptali, co dělá, a celý je to nadchlo. Eran pozdějc prohlásil, že už v týhle chvíli začal bejt trochu zamilovanej, ale ještě ten první večer do Káčka dorazila Chrisel a s Eranem pak asi na dvě hodiny zapadli do kumbálu, co tam byly desky s kresbama umělců a obrazy a projekce na kazetách a Roco odtamtud nosil flašky, a když tam byl Eran s Chrisel, tak celou dobu tam byl kvůli těm flaškám kravál, jak furt padaly, a s Chrisel chodil Eran ještě i pak. Než začal chodit s Terezou a chvíli se to asi překrejvalo. Chrisel to namíchlo, protože si myslela, že je to kvůli tomu, odkud ta nová holka je, a s takovejma zrovna několik kluků kolem Káčka chodilo taky a nemohli si to vynachválit. Prej že nemaj tolik blbejch keců a furt neprotestujou. Jenže jako hausfrau si Tereza nepřipadala a Chrisel to taky, hned jak byla příležitost, řekla. A bylo to brzo a byla jich fůra, protože bydlely ve stejným baráku.

Čili vo co ti jde a kdo za tebou stojí. První otázky a hned takhle vostrý, pomyslela si Tereza, když tam v zavřeným Káčku už proseděli půlku noci, a přemejšlela, co chytrýho by jim na to řekla.

Mluvím vo světě, a hned si všimla, jak se kluci ušklíbli. Snažím se tam dostat to, jaký to tady je.

A jaký? Průser?

Tereza pokejvala hlavou.

A kvůli tomu fotíš?

Taky nic jinýho neumim. A dělat někde v kanclu je ještě větší blbost, ne? Pomyslela si, že něco by mohli říct taky Eran s Rocem.

To je všechno?

Nic lepšího mě dodneška nenapadlo. Koukám na věci a prostě to nemůžu jen tak nechat bejt. Čekala, že kdykoli se moh strhnout smích, ale kluci vypadali soustředěně.

Takže co kromě focení děláš?

Nic.

A k čemu to teda celý je?

Trochu líp se pak cejtim.

Takže fotíš, protože je ti blbě?

Protože chci něco říct.

A blbě je ti proč?

To s tím souvisí.

Jak? Někdo ti něco proved?

Terezu napadlo, že kdyby tady byl Jón, dokázal by si s těmahle poradit mnohem líp a taky svět by jí přišel jako mnohem menší průšvih. V těchhle otázkách a odpovědích nikdy nebyla dobrá a taky o nějaký odpovědi přece nešlo. Dostanou ji do úzkejš a co? Maximálně si trochu zabrečí a stejně by to bylo spíš kvůli Jónovi.

Myslím, že svět není moc dobrý místo tak vůbec, řekla nakonec, i když moc nevěděla, co tím vlastně myslí.

A děláš něco proti tomu?

Konečně Tereze trochu svitlo. Třeba má co do činění s jedněma z těch ekologickéjš fašistů a vadí jim, že nepodniká nic akčnějšiho, protože fotky jim přijdou málo.

A vy?

A na to hned dali kluci hlavy dohromady a vypadalo to, že se raděj. Že všichni tři jsou právě na nějaký důležitý schůzi novejš maoistů, postmarxovejš trockistů nebo něčeho podobnýho a měli by vydat závěrečný usnesení, kde se ke světový krizi zaujme příslušný stanovisko a v bodech se pak do meka nadatluje, jakěj bude další postup.

A pak se kluci zas narovnali každej do svýho buddhovskýho posedu na zkříženejch nohách a Roco Tereze podal královskýho jointa. Toho jenom z čistý trávy, protože s tabákem to ve Státech podle všeho nemíchaj, a Tereza si vzpomněla, že o tom všem se už bavili v minulým kole a kluci jí o svejch akcích říkali. Že projekty K 125 nejsou zdaleka všechno, a to je každý tři tejdny novej. Matně se jí vybavovaly chvíle pár hodin starý a řeči, co už vedli, a motalo se to dokola.

Nejdůležitější je bejt správně nasměrovanej a taky chytout dobrou chvíli a místo, co táhne lidi. A stát na správný straně. Nikdy nevěř tomu, co ti říkaj seshora, pokejval hlavou Roco a znova si trochu natáh. Protože to bude určitě nějakej bulšit a právě proti tomu my bojujem.

Rozjetejch projektů bylo plno. Roco s Eranem šermovali rukama a skákali si do řeči a Tereza si pomyslela, že takhle zapálenejch lidí znala v Praze málo. Lidí, co brali tak vážně sebe i věci, co dělali, a nejdřív jí to přišlo trochu k smíchu, ale pak už ne. Protože hlavu a patu to dávalo a kluci chrlili, i když venku už byl den, ale v K 125 jen nad svíčkama ve stínu tři tváře a tlustá kočka, co spala Rocovi na klíně.

Tak zaprvý je tohle čtvrt pracující třídy, zaslechla Tereza zas někdy a Eran už při tom spal, ale Roco se utrh a byl ve svý náladě. Vlastně jí to odvyprávěl tu noc skoro celý on. Že v K 125 bojujou proti kapitalismu expozicema bez světla, protože teprv v úplný tmě se rodí opravdová revoluce, a kdyby se na pár minut všude zhaslo, teprv by lidi pochopili, jakej je Hollywood blbost a co asi cejtěj zvířata, když je v zadělanejch kontejnerech vozej sem tam stovky mil, a nikdo by se pak už masa ani nedotk. A Tereza kejvala, i když přesný souvislosti byly zamžený. Roco taky mluvil o nálepkách s telefonem na sebe a na Erana, co je v Káčku tisknou a lepěj po okolí, aby jim lidi volali a co chtěj, jim namluvili do hlasovejch schránek a oni to pak sepíšou na dlouhej papír, co bude v Káčku ovinutej kolem dokola a lidi budou po galerii chodit s baterkama a číst si navzájem svý poselství. Protože takhle vypadá dnešní

zpráva o světě, co je rozbitej, a než ho slepěj, je nutný napřed ho dobře zdokumentovat, dodal. A dobrý věci mezitím držet nad vodou s transparentama a lidma stejného ražení. Když chtěj třeba zbourat barák, co je najistotu nádhernej, a vrznout tam místo něj krabici drahejch apartmentů, tak na to my taky reagujem, slyšela Tereza z toho místa, kde Roco seděl, ale neviděla ho, protože svíčky už dohořely a tma byla úplná, a to si vzpomněla na ty zvířata, co je někam vezou, jak o nich Roco mluvil, ale pomyslela si, že maso jíst stejně nepřestane, protože dokud to není pořádná pecka, se starejma zvykama nekončí.

Jasný Tereze bylo jenom to, že v tomhle místě už zůstane. I když po třech jointech v černý místnosti, kdo by aspoň na chvíli nedostal chuť už nikdy se nikam nevracet, ale pak přijde ráno, na svý sliby v těchhle stavech se nedá spolíhat. A pak něco začalo škrábat na dveře a byla to ta kočka, a tak konečně otevřeli dveře a Eran ji pustil ven. Ráno už bylo a Tereza tam s nima zůstala. Chrisel Roco vytáhnul z kumbálu a pak se šli všichni čtyři najíst košer nudlí, což byl Eranův nápad, měl tuhletu krev. Tereza to poznala, když se před ní za pár dnů svlíknul, ale nic kolem toho nedělal.

Na cestě z nudlárný ji Eran vyběd, aby jim řekla něco víc o svejch fotkách, a při tom ji chytnul kolem ramen, po tak dlouhý noci to nebylo nic divnýho, a Roco tak stejně držel Chrisel a pak chvíli chodili ulicema a půlka dalšího dne byla pryč.

Fotky byly to jediný, co ji mrzelo. Kvůli nim sem přece přijela a kvůli nim by se měla k Rudolfovi vrátit. Moc dobře si totiž všimla, že jí Chrisel moc nevěří. Půjčila si její foťák, chvíli ho obracela v rukou a pak se zeptala, jestli na tohle se v Rusku fotí, i když Tereza moc dobře věděla, že Chrisel ví, odkud přilítla, a že asi chtěla říct něco jinýho, ale jinak než takhle jí to nešlo.

Chrisel fotila taky. Na digitál šestý generace. Mužský a ženský na velký plachty, cestou z nudlárný se stavili v jedný garáži, kde jí to viselo. Obličej smíchaný z různých ras a pohlaví, co Tereze přišly jak vygumovaný. Tváře, co nebyly nič a asi měly bejt všech. Chrisel o nich říkala, že jsou to lidi stroje z antireklamy na Benetton a taky

manifest transpohlavní libovůle a protest proti všem časákům, co hustěj do hlav, jak má bejt člověk natupírovanej, a pak mrkla na Terezu. Třeba že to, že nemá tak ulitlý hadry, znamená, že to svejma názoroma nemyslí tak vážně a jestli jí chce přetáhnout Erana, tak s tím ať se drží zpátky. Tak si to aspoň Tereza přeložila. Výstava se jmenovala Homofobní antiidentity v časoprostorovým vakuu a Roco říkal, že jeden z důležitý galerie v Chelsea to už viděl a řekl, že dá vědět. Chrisel se netvářila nijak.

Chrisel si vždycky bude dělat, co chce, a na to, že je to skvělý, pak prostě nezbyde, než aby nějaký kurátor přišel. A právě proto, že na to kašle, to někam dotáhne. Protože ví, kde s kým a jak mluvit, a přitom za nikým neleze, zašeptal Tereze do ucha Eran a Chrisel se na ně koukla jak na dva, co v kině šustěj popcornem a bylo tam i něco víc. Dvě z těch fotek už měly puntík, že si někdo koupil. A i když si holka s potetovanými rukama, co v tý garáži hlídala, nedokázala vzpomenout, kdy a kdo to byl, stodolarovku jako předběžnej honorář dala Chrisel hned a pak už celej den chodili za ní, protože Roco ani Eran u sebe neměli nic.

To jediný, na co Tereza při pohledu na Chriseliny fotky myslela, byly její vlastní, ty v Rudolfově bytě. A když odpoledne ubalili u řeky Hudson dalšího jointa, byla si úplně jistá, že s žádnou složkou fotek sem ani nikdy nepřijela, a bylo to právě ve chvíli, kdy jim začala vykládat, jaký s nima má tady plány.

Vydat knihu fotek? Seš normální? na to Eran, když pak zas chvíli kolem ramen držel Chrisel a v Tereze se zas všechno sypalo zpátky do temnot. Do beznaděje, co znala, když vlastní práce se jí zdála k ničemu a marně si lámala hlavu nad tím, co a komu tím chtěla říct.

No a proč by ne, opáčila jakoby nic a snažila se, aby se jí netrás hlas, ale podle Chriselinýho úsměšku asi ne dost.

Protože kolaborace s korporacema je horší než celej život foťákem ani nekváknout, na to Eran a Chrisel mu dala pus, jenže hned se odtáh.

No a co teda s nima?

Cejtila, že z týhle družiny je takovou otázkou v tu ránu venku, ale nikdo se nezasmál.

Nejdřív bychom to potřebovali vidět, prohlásil Roco, podal joint Eranovi a ten se zamračil.

Taky by ses měla dát s někým dohromady. S nějakým jiným menšinovým umělcem vodjinud.

Nevěděla, o čem to mluvěj.

Tak jí o něm řekni, ne? drcnul do Erana Roco.

Myslíš starýho Jacka?

Víš snad o někom jiným, kdo dělá na nějaký knize?

No tak tenhle ten jestli nenatáh bačkory, tak ten teda rozhodně počká, zamlel Eran a Terezu napadlo, že už by s mluvením teď měla taky potíže a že takhle velké kus nebe tu v New Yorku ještě nikdy neviděla. Kdy si to lehli, nevěděla, ale už asi před nějakou chvílí, protože slunce bylo kleslý do půlky a šikmý světlo házelo stromům dlouhý stíny, jak kdyby je někdo natáh na gumu stejně jako ty dva, co pořád mleli vedle.

Chrisel s Rocem natažený na trávě něco probírali a Eran, co ležel na trávníku vedle, se otočil k Tereze. Cejtila to, i když koukala nahoru, s rukama pod hlavou a nohama těžkejma tak, že se bála zkusit, jak těžký vlastně jsou. Leželi v parku u řeky, co čelama brooklynskejch skladů s polským nábytkem civí na ušlechtilý monstra ze skla na druhý straně. Tam, kde byl Manhattan a Rudolf a letiště, na který Tereza přilítla, a už jí to přišlo strašně dávno.

Leželi tam takhle všichni čtyři vedle sebe na trávě, než zapadlo slunce, a pozorovali lidi. Mladý a schválně otrhaný s velkýma psama, na který Roco s Eranem a Chrisel občas mávli, a židy v dlouhejch černejch hábitech s kloboukama a pejzama, co ve čtvrti měli komunitu a Eran se jim smál. Přicházeli do parku v celejch skupinkách s matronama v šátcích a dětma, co Tereze připadalo, že už teď vypadaj bystrý víc než jiný, a natlačený v houfcích, jak kdyby čekali focení, dívali se na západ slunce taky.

A potom Roco zařval a Tereza se lekla a pak si všimla, že Eranova ruka jí najednou leží na boku a Roco do toho nadával svý

děravý hlavě, protože v K 125 byl dneska jeho den a on ráno vypad, a přitom tam měl hlídat a bejt tam pro lidi. Na to Eran zamumlal, že si tam na dnešek vodhlídali nejmíň dvacet hodin v kuse, a stejně nikdo nepřišel, a že se to s revolučním nadšením nemusí vždycky tak přehánět, a Tereza viděla, jak kriticky se na něj Chrisel koukla, ale nebylo jistý, jestli kvůli revoluci nebo tý jeho ruce.

Nikdo to Tereze přímo nenabíd, ale nikdo se taky neměl k nijakýmu loučení, a když Chrisel řekla, že je jí blbě, vydali se domů a Tereza šla s nima.

Byt Erana, Chrisel a Roca vypadal hned od dveří jako místo, kde se dějou věci. V pomalovaným baráku, co bejval ještě před pár rokama fabrikou, bydlelo podobnejch společenství na každým ze čtyř pater několik a všichni se znali. Na chodbě překročili několik koček a dva stulený chundelatý psy a Chrisel si šla hned lehnout, zatímco Roco přines odněkud pár piv a ve velký místnosti je postavil na roh stolu a na něco si kolem posedali. Ptát se, co je kuchyň a kde je obejvák, přišlo Tereze stejně nemístný jako ta její pár hodin stará otázka, co má dělat se svejma fotkama, když svět je přece v neustálým pohybu a spát se dá kdekoli. Hlavní je nezadat si se systémem, co by pořád všechno strkal do nějakejch škatulí a dělal jasno ve světě, co je tekutej a subjektivně rozkládací, prohlásil Roco, když otvíral flašky, zatímco Eran hrnul rukama na stranu haldu věcí, co se na stole válela, aby flašky měli kam postavit. Krámů bylo všude tolik, že Rudolfův byt plnej starýho nábytku se Tereze najednou zdál jako geometricky lajnovanej holobyť. Gauče s dírama a temně vínovejma polštářema, na zemi s něčím letáky, ponožky a mikiny mezi popelníkama, o zeď opřený obrazy, stoly a židle s květníkama, sloupce knih, na kterejch stálo špinavý nádobí a plno dalších věcí, co nešlo pořádně určit, k čemu sloužej, stejně jako dost z těch, co je Eran shrnul na kraj stolu a bylo mezi nima nejmíň dvacet vypálenejch céděček, dvoje tarotový karty, několik lahviček s práškama, účtenky, načnutý papírový kapesníky a násada na lux. Celej byt byla tahle jediná velká místnost s pětmetrovým stropem a další dvě malý, kde se spalo a Chrisel si do jedný z nich, hned jak

přišli, zalezla. Tereza se ráno probudila vedle ní a bylo to jedna z mála nocí, co spolu spaly, protože kamarádkama se nikdy nestaly a kvůli Eranovi byly dny, kdy na sebe nepromluvily ani slovo a jen si na stole mezi bordelem nechávaly lístky se vzkazama.

Dojít si k Rudolfovi pro věci, to byl plán, s kterým se Tereza každý ráno těch několik prvních dnů budila. Oblíkne se a půjde, ale vždycky do toho něco přišlo. To první ráno vytek celej záchod, a protože Eran s Rocem museli do Káčka na sraz kvůli Manifestu nového svědomí, co se tam pod hlavičkou několika williamsburskejch nezávislejš tiskovin tehdy každý pondělí dával dohromady, a Chrisel byla pryč, už když se ráno probudili, zůstala tam s opravářema ona. Další den měl Roco narozeniny, ve středu byla v Káčku vernisáž nového projektu Americký tělo s živejma objektama, který se tam celej den svlíkaly a oblíkaly do igelitovejch pytlů, co je tam Tereza musela ráno nanosit, ve čtvrtek to v Káčku s Rocem a Eranem uklízeli a v pátek nikdo z nich ani nevyšel ven, protože přišlo a všech pět deštníků, co v bytě našli, mělo zohejbaný dráty. Kvůli instalaci, na kterou je před měsícem v Káčku použili, tvrdil Tereze Eran, když je po velkým hledání nakonec našel a zas si k ní hned vlezl zpátky pod deku a Roco s Chrisel podle smíchu v druhým pokoji zůstali taky.

I pak si Tereza na Rudolfa občas vzpomněla, ale bylo to jenom mlhavý. Na tu jeho kuřecí hlavu ve starým županu, která byla moc vzdálená na to, než aby se kvůli ní něco podnikalo, a s fotkama stejně v tu chvíli neměla žádněj nápad, protože s Jackem to nevyšlo a kromě toho měla pořád co jinýho na práci.

S Jackem se začal bavit jako první Roco, ale od vidění ho s Eranem znali už dřív. Sedával na lavičce v tom malým parku u Hudsonu, jak tam všichni leželi, skoro každý odpoledne. Nejdřív si mysleli, že je to novej člen v houmlesácký skupině, co ji tam vídávali posedávat taky a občas jim nechali nějaký cigára, ale tenhle seděl vždycky stranou. Na lavičce vedle říčních kamenů a něco si psal do tlustýho sešitu. Že nikde nespí, hádali podle rozšmajdanejch bot a mastnejch manšestráků s bundičkou, co Eran hned řek, že by byla dobrá na nějakou párty, ale tenhle ji podle všeho fasoval

v Armádě spásy, a kdyby ho tam neviděli tak často něco sepisovat, vůbec by se s ním nezačali bavit. Jenže začali a pak zjistili, že i normálně bydlí a párkrát je k sobě dokonce vzal. Podle přízvuku bylo hned jasný, že se v týhle zemi nenarodil, a Eran tvrdil, že je francouzské, ale Roco si nebyl jistý. Když se Rocovi představil jako Jack a Eran se zeptal, odkud se tu vzal, jenom máchnul rukou. Ostatně původ pro káčkaře nikdy nebyl nic podstatného a byla to věc nepsaného zákona po něm nepátrat. Vlastně ani to, co píše, se nikdy pořádně nedozvěděli. Jen to, že smlouvu s Random House i New York Press na to už odmít, a tak se zdálo, že s velkejma koncernama se nepaktuje a to Eranovi s Rocem hned přišlo sympatický. A taky to, že si na lavičku nenosil laptop, ale psal to všechno černou propiskou jak Dostojevskéj, jak Eran hned poznamenal, a na to se Jack usmál a další tejdén je vzal k sobě domů. V malým kutlochu plným popsanejch papírů, kde asi bydlel ještě s někým, jim udělal černý kafe a od tý doby se u něj v parku vždycky na kus řeči stavili. Věděl taky vždycky, jaký hlásili počasí, a když v parku neseděl, znamenalo to, že sprchne, a Roco s Eranem se podle toho řídili. Ale pár tejdnu předtím, než Roco na motorce potkal u Káčka Terezu, se v parku přestal ukazovat, a přitom byly dlouho teplý dny a deště celej měsíc ani kapka.

Kde Jack bydlí, Eran věděl. Nebylo to daleko. A tak když bylo zrovna mezi projektama trochu času, jeden den se tam s Terezou vypravili. Tlouklo jí z toho srdce. Spisovatel, co odmít Random House i New York Press, musí bejt třída, říkala si cestou k němu a určitě jí na někoho navede a ona se pak na něj odvolá. Nebylo jí jasný, jak si to tak jednoduchý vůbec mohla v Praze malovat. Podle toho, co říkala Chrisel, by se bez doporučení toho kurátora, co v Káčku jednou byl, na její fotky v žádný galerii v Chelsea nikdo ani nekouk. Prostě skleněná vitrína. Držíš to v ruce, ukazuješ a pošahanej galerista se usmívá, ale kouká skrz tebe a ani ti nepodá ruku, pamatovala si Tereza, jak jí Chrisel říkala, když se spolu zrovna výjimečně jeden večer bavily. A taky že právě to myslel Roco s Eranem, když se jí ten první den v Káčku ptali, kdo že za ní stojí.

Tehdy to byl teprv druhý den, co tu byla, ale když šli za Jackem, tak už to byl skoro měsíc, a nic. Káčkaři byli dobrý, jenže většina z nich hledala sama a svý kontakty si každěj střežil. Aby jí Chrisel o někom řekla, ji ani nenapadlo. A navíc by nejdřív musela mít co ukázat a všechno, co měla, bylo v těch deskách u Rudolfa, jestli vůbec. Stejně se jí to nelíbilo. Matka s kuchyňským nožem, matka ve vaně s natáčkama na hlavě, matka, jak drhne před vejtahem chodbu. Chrisel by určitě řekla, že je to moc fetišistický a mimo kontext současnejch výkladovejch struktur. Těch okrajovejch pochopitelně. Marginálním hlasem se kasal každěj. Že má z pozic svý jinakosti v kapse relevantní sdělení, nastavený zrcadlo, nůžky, kterejma kapitalismu za přiměřenej honorář přistříhne křídýlka. Tohle byl williamsburskej středoproud. Tereza moc dobře věděla, že tady nemůže jen tak něco plácnout. Anebo jo. Udělat si z toho značku. Ze svý blbosti.

Když šli s Eranem za Jackem, vzpomínala na těch několik malejch výstav, co měla v Čechách. Nejenom v Praze. Tady takovej dodatek zněl směšně, ale třeba tenkrát v Olomouci na něj brali. Viděla to před sebou. Ten zahulenej bar, co tam měla fotky, a Jóna, jak tam sedí a baví se s matkou. V jedněch novinách pak psali, že je jediná z mladý generace, kdo tak samozřejmě balancuje na hranici mezi dokumentem a aranžovanou fotkou. Lidi to říkali taky. Že z její matky s nožem maj mrazení, přestože bylo jasný, že jí to řekla ona, Tereza. Sem se postav a tohle si vem do ruky. Že prej sociální patologii českých rodin do tý doby nikdo tak dobře nevystih. Psali to. Leželo jí to doma vystříhnutý na stole. Jenže komu by to tady vykládala. Navíc tady byly patologie jiný a fotky taky. Měla pocit, že kdyby tu ty její visely, nikoho nevyvedou z míry. Tady letěly jiný kanóny. Dryáčnický citace citací, na entou pohlaví, fotky čínskejch disidentů na pozadí rudejch konzerv campbellovejch polívek a Jack byl navíc podle všeho mrtvej. Mrtvej, nebo se někam odstěhoval a nedal vědět.

V jeho baráku s Eranem nikdo nechtěl mluvit a na zvonek Jack neodpovídal. Prej ať zvoní na správce. A neměli štěstí ani ten další

den, ani za tejdén, ani za tři, když to s Eranem zkoušeli naposled. Jen ten správce tam tehdy byl. Stejně jako Albánc u nich v domě, co ho Tereza vždycky zdravila a pak z toho měla divnej pocit.

Z toho všeho někdy, když to zas na ni přišlo. Když zrovna nepomáhala v Káčku, když nedělala nic. Ve čtvrti, co dřív bejvaly jen sklady, továrny a levný domky, kde žili jen ortodoxní židi a mexikánský dělníci, se už nejmíň ve třetině bejvalejch fabrik bydlelo a mladý lidi z Village a Lower East Side se sem z Manhattanu stěhovali. Kvůli nájům a opravdovému životu, na kterej si na Manhattanu teenageři bohatejch rodičů ve schválně nenatíranějch barácích jenom hrajou, říkali káčkařský. Na to, co tady ještě funguje. Před školama se ve Williamsburgu moc bílejš nehoufovalo a po ulicích pořád ještě jezdily těžký nákladní auta s dlaždicema, masem a barelama s kdovíčím, jenže s nikým z těch opravdovějch pracujících nikdy neviděla, že by se Roco s Eranem bavili, a do Káčka jenom jeden takovej chodil dvakrát do tejdne vytrít a jinej občas zvonil s taškou narvanou céděčkama, který by si nikdo z káčkařů ani z donucení nepustil. A Mexikánci ze čtvrtě se stěhovali pryč. Slyšela o tom Roca s Eranem mluvit. Že je to ve Williamsburgu už zdaleka míň autentický než dřív a něco by se s tím mělo udělat. Mluvili o tom i s Terezou ve výprodeji se starejma hadrama, kde hráli svůj víkendovej maratón o nejulítlejš kousky, než šli na košer nudle a půjčit si na domů nějaký dývidýčka. Většinou se na ně koukali všichni čtyři společně a někdy přišel ještě někdo další z baráku a většinou taky Mike.

Tady máš svýho autentickýho, naklonil se k Tereze Eran, když u nich Míka uviděla poprvý. Zarostlýho tmavýho mužskýho, co jí připomínal Sandokana. Byl starší než oni a mezi některejma káčkařema se mu říkalo Khan. Asi kvůli těm vousům, dlouhejm vlasům a statný postavě. Tereze připomínal hipísáka ze šedesátejch. V šatech, co už se dávno názory říkaly jinejma, a s řečma, co se od většiny káčkařskejch lišily. Mike byl taky jedinej, kdo jí na otázku, co dělá, nepřednes dlouhej šmodrchanej monolog. Jako kvůli prachům, nebo vopravdu? ptali se káčkařský většinou, zatímco Mike byl

elektrikář a taky to hned vysypal. Když se kousnul film nebo začal z cigár pištět dýmovej alarm, byl to vždycky on, kdo to dal nějak dohromady, a Tereza Roca podezřívala, že proto ho taky na všechny akce k nim do baráku zval, protože skoro pokaždý něco bouchlo nebo nešlo zapojit. Taky nikdo nebyl tak velkej, aby na pojistky dole dosáh bez židle, a večery měl Mike očividně volný, a tak přišel skoro pokaždý, kdy řekli, ačkoli nevypadalo, že by se nějak zvlášť bavil. Roco tvrdil, že je to proto, že je autentickej až moc, a Eran zas, že kvůli tomu, že nemá žádnou holku. Mike se zkrátka většinou najed a pak se na celej zbytek večera vypařil do malýho pokoje, kde Tereza s Eranem spali a měli tam druhou televizi.

O Jónovi Tereza Eranovi neřekla. On jí o Chrisel taky nic. Jenom jí pořád chválil jako umělkyni, ale když ho moc dlouho před Terezou objímala, vycuk se, toho si všimla, a to ji uklidňovalo, i když kdo s kým spí, nikoho z káčkařů moc nebralo. Energie rozšmajchlovaná v nekonečným řešení kolotoče ktorej s kterým jsou z vokna vyhozený peníze, řekl Tereze Eran jednou, když se ho před spaním na Chrisel odhodlala zeptat. Máš pak bloklou hlavu, a důležitý věci ti unikaj.

A který?

Jenomže to už Eran asi spal nebo měl spíš takovej hovor za nesmyslněj, pomyslela si Tereza. A taky že má vlastně pravdu, jenomže ona by si někoho jenom pro sebe přála, jakkoli jí to přišlo směšný a k vzteku zároveň. Někoho, kdo by pořád neměl svý vlastní plány, který s ní nesouvisěj, protože ona žádný takový taky neměla, a to byly chvíle, kdy jí mohl celej Williamsburg vlízt na záda. Zvlášť když se Eran s Chrisel na nějaký párty v bytě líbali a všem vozralejm kolem to bylo ukradený. Roco se smál a obejmul zas ji a Tereza se smála taky. Ale jenom vobličejem, vevnitř ne. A když ji Roco pustil, aby si dolil do sklenice, utekla do malýho pokoje.

Kdyby měla něco svýho, jako to vypadalo, že maj tyhle všichni kolem, taky by jí to bylo jedno. Vytáhla by foťák a z toho, jak se Eran s Chrisel líbali, by byl v Káčku hned druhěj měsíc projekt. V černý

galerii fotky hlav s vyplazenejma jazykama, opravdovej život, na ktorej chce puritánská Amerika hodit deku. Proto ta tma, volové, stálo by na letáku, co by vysvětloval uměleckej úmysl, aby ho i nějakej autentickej pracující, co si Káčko splet se samoškou, hnedle pochopil. I fotku toho, jak je při tom Eran pod kalhotama vzrušenej, by tam šoupla. A návštěvníci s baterkama by si na to svítily a to by říkalo, že káčkařský kurátoři jsou taky lidi, a to že dělaj galerii, nic neznamená, protože všichni jsme si rovný, a takovej projekt by Eran hned odklepnul, protože je nápaditej a ideologicky správně a takový věci si zasloužej mít svý publikum.

Jenže brečela, ještě než do toho pokoje, kde s Eranem spali, doběhla a kvůli těm slzám si ho ani nevšimla. Mika, co tam seděl na matraci vedle ní a sledoval basketovej zápas.

Jestli byly léta v ohijský osadě Ramidovy nejbezstarostnější a roky na Sebastianový farmě, kdy sám sebe zas o trochu víc prokouk a byl s někým doopravdy šťastnej, pak doba, co se po New Yorku potloukal mezi lidma bez domova, byla zkušeností tý největší zimy, co si ji předtím ani pak už nedokázal představit. V Síbě žádná pořádná zima nikdy nebyla a v Charilovým baráku i v Ohiu nebo na farmě vždycky stály nějaký stěny, mezi kterejma se šlo skrejt. Byl tehdy studenej celej rok.

Autobus, co Ramida do New Yorku přivez z rybářskýho města, kde se supermanem s plyšovou pláštěnkou nechal malýho kluka, měl kvůli tomu dokonce třídní zpoždění. Byl říjen, ale sněžilo jak v lednu, a než silničáři oprášili zazimovaný rolby, byla v několika americkéjch státech kalamita, jakou pamětníci zažili naposledy v šedesátým druhým, ale tolik palců nenasněžilo snad ani tehdy. Auta se brodily šedou břechkou v úvalech po obou stranách vysokejch bílejš náspů a Ramidův autobus třikrát na několik hodin vyklopil lidi na parkovišti. Dopravní společnost zatahla všechny hamburgery, co za tu dobu v občerstvení na odpočívadle spořádali, a na Penn Station navíc půlku z lístku dostali zpátky, a tak byl Ramid nejdřív spokojenej. Vlastně si přál, aby se stalo ještě něco

daleko horšího. Aby se někde závějema sekli úplně a on měl v teple placeného přidálničního ubytování chvíli pokoj. Bejt na cestě měl rád. Natáhnutej mezi dvěma místama nepatřit k žádnýmu z nich úplně a v hlavě si představovat, co by bylo, kdyby nebejval odjel anebo se neukázal tam, kam měl koupenej lístek, protože stopování už dávno nechal. Tohle už si tu mohl dovolit. Koukat se z okýnka klimatizovaného busu, a kdykoliv se mu chtělo, rozsvítit si lampičku, pustit větrák nebo si vzadu v záchodový kukani umejt ruce. Jenže nakonec vždycky došel k tomu, že by se nestalo nic. Kdyby autobus v závěji boural, neměli by ani kam poslat oznámení. Charilovi sice Ramid párkrát napsal, ale buď neodpověděl schválně, anebo Ramid byl zas ze starýho místa pryč a Charilovy zpáteční psaní tam ležely, dokud je někdo nevyhodil. Nikde nikdo nečekal a co ho hnalo z místa na místo, byl jen hloupej neklid. Spoustu se toho za ty léta při různých zaměstnáních naučil, a to si taky vždycky připomněl, když dobrá nálada a cestovatelský vzrušení ho na chvíli opustily, a taky přece hledal ženskou. A třeba ho zatím žádná nedostala právě proto, že bejt na cestě bylo tak lákavý. Ale jak by moh nebejt, když žádnou nenašel? Z komplikovanosti věcí mu šla hlava kolem víc než z těch míhajících se měst za oknem. Ani prsty na nohou a na rukou dohromady by nestačily k tomu, aby ty města spočítal. Poznával přece místa a lidi, co k nim patřily, a nikoho, kdo by mu poradil něco lepšího, zatím nepotkal.

Ramid si natáhnul nohy pod sedadlo před sebou tak narovno, jak to jen šlo, a vytáhnul si hamburger, co si jich placenejch dopravní společností vzal několik s sebou do zásoby. S penězma, co s sebou měl, počítal, že v New Yorku vystačí nejmíň nějakej ten tejděn. V nejdražším městě světa hned po Tokiu a Hongkongu. Kdo by to byl řekl, že se tam zase vrátí? Do města, kde měl kus svýho svědomí, ten černej, potom, co odsud tehdy ráno s Karimikama plách. Ani na Nilu úplně nezapomněl. Na svou první americkou holku, co i kdyby někde v New Yorku žila, nikdy se kvůli těm milionům kolem nepotkaj. Bylo mu to líto? Sám nevěděl, ale bylo to celkem jistý a o jistotách věděl rád. A pak se v autobuse rozsvítilo

a zhaslo a řidič do mikrofonu zahlásil, že už jsou skoro tam a lidi se začali pakovat a mačkat v uličce, i když to na Penn Station, hlavní newyorský autobusový, trvalo ještě nejmíň dvacet minut, ale takhle to dělali vždycky a Ramid to už po tolika autobusovejch štacích znal. Jak se pak lidi rvali ven a třeba si s někým celou cestu povídal, a ten se jenom vrhnul pro kufr a byl pryč, a ani Ramidovi nestih popřát dobřej den, kterým to ale stejně pro něj většinou končilo. Protože v každým cizím místě se rychle rozkoukal a někdo se většinou našel, kdo ho na něco naved, a pak už si poradil sám.

Sedmej den v New Yorku to byl Ki. Vysokej malajskej bezdomovec, co se s ním dal do řeči na dřevěný lavici dole na nástupišti v metru. Sedmej den, kdy Ramid už trochu připomínal je. Ušmudlaný lidi, co jako jediný v městě měst nepospíchaj a očima si dávaj znamení.

Těch sedm dní prochodil bezcílne městem a třás se od zimy. Tak dlouho, že by se nechyt žádný stopy, to se mu ještě v žádným americkým městě předtím nestalo. Dvanáct mílí manhattanskýho poloostrova prošel tam i nazpátek, napříč taky několikrát, a pak nevěděl co. Ale hejbat se kvůli zimě musel, a tak poskakoval po různých parčících, malejch travnatejch ohrádkách, uprostřed chaotickýho provozu aut, lidí a ze všeho těkavejch barev, než mu došlo to, na co dřív nebo pozdějc v New Yorku přijde každej. Že místní metro nikdy nezavíraj a s jediným lístkem, co turniketem pustí dovnitř, se tam po nástupišťích a mezi tunelama dá pobejvat i několik dnů. Několik let, pokud to tam znáte. Jak Ramidovi pak vysvětlil Ki a nebylo to nic o výklencích v přestupovejch koridorech nebo skrýších za kontrolórskějma budkama, ale o podzemním městě, co je v New Yorku věhlasný. Ví o tom každej, ale jen z nejistýho doslechu. Protože těch, kdo tam žili a teď choděj nahoře v kravatě, je tak zatraceně málo a umaštěnýho vousáče na rohu se na to nikdo nezeptá.

Ale Ki řekl Ramidovi nejen o tomhle. I o tom, za co se Ramid sám před sebou zastyděl, když si vybavil to svý poskakování, sprinty pro zahřátí a koše, co z nich vybíral i mokřý přslazený donuty. Ki

řekl, že non stop otevřený metro a podzemní město nejsou to jediný a i bez toho se tu dá na ulici přežít. A tak že ty v parku celý den zachumlaný a s kručícím žaludkem jsou jen bezdomovnými začátečníkama. Těma, co ještě nepřišli jak na to a na ulici se dostali teprv nedávno.

Seděli spolu na lavici stanice Grand Avenue, když mu to Ki začal vysvětlovat. Na dřevěný lavici na nástupišti, co zadky čekačů na soupravu rozčiluje dřevěnejma lištama. Ramid přemejšlel, jestli tam jsou lišty kvůli soukromí, nebo aby se na dřevo nemoh nikdo natáhnout. Sám by to udělal hned. Po sedmi dnech rozbolavělej od zimy, tvrdějch schodů, co na nich spal, a chabýho jídla, by mu pár příček pod páteří vůbec nevadilo. Jenže Ki mluvil a Ramid byl víc vděčnej než unavenej a toho, kdo spustil takovej vodopád užitečnejch informací, bylo na místě se držet. Než v něm první bezdomovnej poznal člověka svý čeledě, trvalo mu to sedm dnů, a kdo ví, kdy by se našel někdo tak sdílnej další. Ki se navíc od většiny ostatních bezdomovnejch lišil i jinak než přátelskostí, s kterou se Ramida ujal. Byl to za těch sedm dní první Asiat, co bydlel venku. Většina mužskejch, co s nima Ramid jezdil z konečný na konečnou a posedával na nástupištích, byli černý a z těch pár světlejších nikdo šikmý oči neměl. Přemejšlel o tom, když se choulil před barákama a pospával v rohu v metrovým přestupu na nějaký z míň frekventovanejch stanic, kde na něj tolik nekoukali a cejtli se tam bezpečnějc. Proč šikmooký pro bezdomovnej život podle všeho nemaj vlohy, zato mezi kufříkářema jich byla aspoň třetina a půlka z anglosaskejch si taky vodila jejich holky. Tenký drobný stvoření s dlouhejma černejma vlasama a mrňavou kabelkou. Měl čas si toho všímat. Malejch holek se škvírkovejma očima, jak si je velký bílý mužský vedli jak drahocenný trofeje, zatímco černý holky chodily jen se svejma a jako k ceněnému zboží se k nim nikdo nechoval. Taky dost z nich tlačilo mimina. Svý, anebo bílejch, a když byl někdo přetloustlej, byly to taky většinou tyhle. Černý ženský, co se nezdálo, že by si jich město měst nějak zvlášť považovalo. Ani Ramidovi se nikdy moc nelíbily. A s rafinovanejma porcelánovejma

panenkama se šikmejma očima se většina z nich nedala srovnat. Koukal se za nima, když se nesly drobnějma krůčkama kolem, a tu, co byla toho dne královna, si pak večer představoval. Sulina předpověď o barvě kůže ženský, co tu potká, nic neříkala, ačkoli v prorockým snu nějakou barvu mít musela, a tak si Ramid někdy představoval, že takovouhle nažloutlou, a on s ní je a ta drobná ženská ho ve všem, co se mu zachce, poslouchá. Jak snadnej by pak život byl.

Ale brzo ho to omrzelo. Do toho se totiž nemohl zbavit zimničního třasu a navíc se snažil v koridorech metra pravidelně měnit místo, aby se těm, co kolem chodili, mohlo zdát, že si tam třeba jen na chvíli sednul ke zdi k odpočinku.

Jako kdyby to tady někoho zajímalo, ušklíbnul se Ki, když mu Ramid o svý strategii plíživý půlhodinky vyprávěl a kdo tomu tady rozumí a kdo ne, karty byly od tý chvíle rozdaný. Ramid musel uznat, že toho o tomhle městě ani po tolika letech v Americe moc nevěděl. Svý měsíce v New Yorku prožil v Bronxu, a to bylo podle poštovního směrovacího čísla a všech úřadů samostatný město, co mělo s manhattanským poloostrovem jen newyorskéj společnej stát, i když lidi v Bronxu tu samostatnost tak nebrali, ale lidi na Manhattanu úplně všichni. Na poloostrově s tolika lidma, že kdyby všichni vylezli z baráků, do ulic by se vešli leda v šesti vrstvách nad sebou. V ulicích, z kterejch se Ramid několik dalších let nehnul, jak měl už v autobuse na Penn Station v úmyslu. Trochu se usadit, a nakonec i bydlel v baráku, ale to až po nějaký době.

To, jak v New Yorku přežít bez podzemního města i nápomocnejch chodeb metra, co i v největší zimě byly pořád alespoň vlažný, mělo co dělat s tím, co už Ramid znal. S hloučkama bezdomovnejch, co je na několika místech viděl postávat u zdí baráků a bylo to vždycky většinou ráno nebo večer, ale Ramid tomu nevěnoval pozornost. Něco se ve městě shlukovalo všude, a každýho se ptát kvůli čemu, omrzly by mu tváře hned v několika prvních hodinách. Zabalený je měl v šále, co dostal od malýho kluka, co se s ním vsadil, na cestu, rybinou byla cejtit i po dvou

tejdnech, ale nechat ji ležet vedle věšáku s novým oblečením, co Ki tam na zem shodil ze sebe všechno, co měl na sobě, by Ramid z piety ke klukovi neudělal. Vypere si ji a usuší, až bude teplo, a často mu i ta rybina, když měl hlad, docela odpomohla od kručení v břiše.

Věšák s oblečením, co u něj Ki svlíknul všechno svoje starý, byl ve velkém protestantském kostele, před jehož zadním vchodem byl každý pondělí a středu ráno nával. Už od šesti tam postávali bezdomovný i v největší zimě a ty, co přišli pozděj a tlačili se dopředu, často končili se zkrvaveným nosem na chodníku a s pláčem, pokud to byly ženský, protože ženský se rvaly stejně, ale pěstí dostávaly míň. Teprv tam na schodech před zadníma dveřma kostela si Ramid taky všimnul, kolik jich je. Ženskejch, co všechny vypadaly starý, i když dost z nich bylo mnohem mladších než on. Ramid to dokázal prokouknout. Starý nepůvabem, přišlo mu. Starý, protože kašlaly na to, jak vypadaj. Nevzhledný těžkostma. V hloučku bezdomovnejch měly svou skupinku, kde kolovaly nějaký dětský svršky, ale co přesně, to Ramid přes lidi, co se kolem něj tlačili, dobře neviděl.

Ki vypadal v tom sročení promrzlejších postav jako ryba ve vodě. Hned se s pár lidma pozdravil a Ramida jim představil. Většina z nich se usmála nebo to promrzlejma pusama aspoň zkusili. Bylo to stejný jako jinde. Hi, how are you, a podaný ruce. Jen špinavý palčáky si při tom nikdo nesundával a ani rukavice s prstama, co je měli ty, co kouřili do papírků sesypaný zbytky cigaret. Dost lidí se taky něčemu smálo, i když žádný vyložený fóry Ramid neslyšel, a jeden se smál i otočenej ke kostelní zdi, a to byl ten, co když na něj Ki zavolal, se ani neotočil. Lidi, co stáli opodál a netlačili se, většinou vedli hovor sami se sebou. Se vším i s gestama a rozčileným hlasem, ale k nim s Ki ani nešli. Vypadali ještě sešlejc než ostatní, z nichž několik se předtím, než se zadní dveře kostela otevřely, přičesávalo vylámaným hřebenem a v kroužku ženskejch dokonce Ramid zahlídnul malý zrcátko, ale možná to bylo z hladu, protože už od včerejšího rána nic neměl v puse a byl malátnej jak na

cizích nohách, co se mu pletly s jinejma. A když se konečně dveře otevřely a ven zavanul čehosi vlhkej pach a teplo smíšený s pachem jídelní směsi z vývařovny, nejradši by si tam jenom na ty schody sednul a počkal na Ki, až ho vyzvedne. Ale Ki se neptal, táhnul ho za rukáv a za Ramidem šel ten houf, co se tlačil a jako by ho vez chodbou až ke dveřím do jídelny, kde někdo upravenej v tričku stál a prvních třicet jich pustil dovnitř. Zrovna za Ramidem to utnul a ten, co se tlačil na něj, se snažil proklouznout taky, ale mužskej v bílým tričku s božím nápisem ho paží srazil k zemi, a tak se celá fronta rychle zklidnila a snídaně v místnosti za dveřma mohla začít. Až se odkroutil za ruce do kola povinně odříkanej otčenáš, co jim mužskej ve sněhobílým tričku předříkal, a na tác dostal každej sendvič s polívkou a v pytlíku směs rozdrobenejch starejch koláčů, asi co kdo z nábožnejch dones, hádal Ramid, když to všechno z tácu hltal. Cestou ven si ještě s Ki nacpali igelitky kupou malejch sušenek, co tam ležely pro volnej odběr v krabici, a do dvou kelímků jim nalili polívku na cestu a bylo po snídani. Pak se ještě stavili vedle v místnosti s oblečením, kde Ki shodil špinavý hadry a oblík si nový a Ramid si tam vzal nový rukavice, teplejší, aby tak pořád nemrzнул, i když ani chvíli nezapochyboval o tom, že je tohle všechno jenom dočasný. Všichni bezdomovný to tak říkali. Když se zamýšlel nad tím, proč jim to nevěří, ale sám o sobě žádný pochybnosti nemá, nevěděl. Třeba i tohle cejtíl každej z nich. Víru, že jemu se to povede. Ale o tomhle se nemluvalo a v podzemním městě to měli některý zařízený tak dobře, že nechat to bejt a jít bydlet nahoru by jim i muselo bejt líto. Ramidovi bylo někdy líto, už jenom když z takový vlahý vlhký, ale zabydlený místnosti musel jít ven v zimě jen na pár hodin. Na jídlo do nějakýho kostela nebo něco obstarat.

Nazývat to dole město, bylo jako říkat těm kutlochům apartmány. Hrdý majitelé to dělali a Ramid se to naučil taky, ale pořád to byly díry bez oken, do kterejch se lezlo kanálama a z tunelů metra tam, kde končí nástupiště a stojí nízký zábradlí, co je třeba přelízt, když se nikdo neřívá, pokud zrovna ve stanici není

spřízněnej hlídač. To bylo z těch několik stovek manhattanskejch zastávek asi na dvaceti místech a Ki Ramidovi mapku těch přátelskejch stanic hned první den v podzemním městě podle tý svojí obkreslil a od tý doby ji Ramid nosil v kapse. I když byl jen krátkodobej pozorovatel, to si opakoval. Dočasnej výsadkář ve světě, ke kterému nepatřil, a když dole přestal žít, se všema lidma odtud se taky přestal stýkat. Jenom do parku za bezdomovnýma pak ještě nějakou dobu docházel. Do Centralu na palouk s kamenem o kmeni Čivapa, co tak levně prodal svůj kraj. Tam sedával a přemejšlel o tom svém. Za co svou zemi vlastně vyměnil on a jestli taky nakonec nešel pod cenou.

Kolem Síby se střílelo a podle útržkovitejch zpráv, co mu dopisama přišly dřív, když měl někde stálejší adresu, prej že i párkrát přímo v Síbě. Škole v Báfusu po granátu prej spadla zadní část, kde měli s Nebrakem šatny a učitelky zasedací místnost, a kdo moh, odcházel z kraje jinam. Nakonec se o tom v New York Times malej článek přece jen objevil. Pár vět o výměně politickejch subjektů a nadějnejch demokratickejch přeměnách provázenejch šarvátkama opozice. Do těch novin si chtěl zabalit fungl nový pumy, co někdo z bohatejch v Upper East Side nechal ležet na chodníku vedle pytlů s papírem. A zabalil. Jen ten první americkej sloupek o svý zemi z nich pečlivě vytrhnul a strčil si ho do kapsy k mapce spřátelenejch metrostanic a nosil to všechno s sebou.

Zprávy o bojích kolem Síby měl od Hafirama. Sula o tom mlčela. Nechtěla ho děsit a špalír ženskejch, co na ni každej den čekal před barákem, byl zastavenej čas. Tyhle chodily a chodit budou, zatímco puškám jeden den musej dojít náboje, a když se má člověk na pozoru, s trochou štěstí se to dá všechno přečkat, říkala si asi. Jenže Hafiram stál o víc než sejít se každý ráno s Adgarou a Lukou s Rasífem u šálku kusúly.

Když ten jeho první dopis přišel, už podle písma Ramid poznal, že to není od Suly. Hafiram tam psal o kutačský osadě a o tom, že na tom jediným zlatým valounu to všechno závisí. Letenka a papíry potřebný na cestu do Ameriky, co mu obstaraj známý, co měli

baráky z jeho cihel. Taky že v báfuským kině potkal v zadní řadě Nebraka a po filmu si pak zašli na kornout čikabi i s Nebrakovým osmiletým klukem. Hafiramův dopis s sebou nosil Ramid taky. Rozmazanej k nepřechtení potom, co v jenom parčíku svůj druhěj newyorskej den celej promoknul, ale stejně ho už znal popaměti. Hafiramovo přání přijet sem a to, že Adgara je proti tomu, dokud je Sula na světě.

I na tohle myslel, když seděl u kamene, co ho hrbolkem tlačil do zad. Proč s ženskejma je to potíž a on na tu svou pořád čeká, i když většinou byla nějaká poblíž, co měla za to, že s ním je. V podzemním městě stejně tak. S rusýma vlasama a bělovlasým miminem už když ji potkal. Bílá tak, jak kdyby nikdy nechodila nahoru. Něco jí nosil on, něco určitě jiný. Přišlo mu, že je jenom líná, ale prej měla nějakou nemoc. Těžko říct. Tam platila za krasavici a za to se zas platilo jí.

Rudolfa potkal Ramid v jednom z prvních teplejch dnů, co po tý dlouhý zimě přišel. V jezírku, co tam u palouku s kamenem kdysi někdo pro okrasu zřídil, si Ramid zrovna mydlil svou rybinovou šálu od kluka a Rudolf tam přišel vyhrábnout sítkou na tyči napadaný listí.

Patříš k nim? zeptal se Rudolf a ukázal na rozjařenou skupinku bezdomovnejch u kamene a Ramid přisvědčil.

Ale už bydlím sám.

Rudolf hned přestal bejt zamračeněj a uznale pokejval hlavou.

Gratuluju. Odkud seš?

Hádej.

Rudolf si Ramida od hlavy k patě několikrát přeměřil.

Sýrie? Jordánsko?

Ramid se usmál a přítakal a Rudolf si jenom potvrdil to, co už si stejně dlouho myslel. V tomhle městě je po tolika letech doma a na lidi má čuch.

A ty seš odkud?

Čechy. Československo.

Aha.

Ramid se tvářil, že ví, ale Rudolf si nebyl jistej. Hlavou ale pokejval docela uznale, pomyslel si. Sympatickej chlapík. A když má vlastní bydlení, tak už se z toho podle všeho vyhrabal, říkal si Rudolf pro sebe a podíval se na skupinku těch u kamene, kde se zrovna hodovalo na sušenkách, co si je přinesli v pytlících ze snídaně v kostele.

Rudolf už tehdy v Cenralu jako uklízeč nepracoval. Jen někdy sem zašel vypomocť jen tak pro připomenutí, protože ze starý party v boudě několik mužskejch pořád dělalo, i když z lam už nežila ani jediná. Taky Vincent s Jacquesem už v boudě nebyli. Jednoho dne se vypařili a od tý doby o nich neslyšel.

Rudolf už nedělal ani ve fabrice na plakáty a to zmizení Jacquesovi zazlival. Dokud ve fabrice dělal a Jacques si tam mohl pracovat na svejch papírech, byl každou chvíli samej med, pomyslel si s hořkostí. A pak Rudolfa vyhodili a Jacques se propad do země. Na to, že se tady přátelství nepěstujou, si Rudolf už zvyknul. Nikdo nemá čas, a tak jenom jednou za pár měsíců zavolá telefonem, jestli je všechno OK, a pak přijde novoroční přání. To natisklý, jen s ručním podpisem a někdy ani ten tam není, hudral si Rudolf pro sebe, že vděčnosti se tu nedočká, ale zas si žije líp, než by moh kdy doma, a to ho tu taky drželo. A taky, že vracet se nebylo k čemu.

Tohle je na ryby?

Rudolf sebou cuknul. Ramid právě všel mokrou šálu na větev divokýho bezu a při tom se mu díval na podběrák.

Ne. Na listí. Je to lepší bez toho, ne?

Ramid pokrčil ramenama.

Asi jo. Jenom by mě to nenapadlo dělat. Mejdlo vodě taky vadí?

Když ho není moc, tak ne. Rybaříš?

Ramid se rozpovídal o časech v rybářský osadě na severu a rybách, co kroužily v síti, z který přitom okem by mohly ven, ale malýho kluka z toho vynechal a tu jejich sázku taky. A pak se začali bezdomovný na palouku rozcházet, protože první teplý dny už k večeru nehřejou, a i Ramidovi bylo chladno, ale domů se mu nechtělo. Do těsnýho bytu, co se tam na inzerát nastěhoval, a ta

ženská mu pak řekla, že mužský spolubydlící si nepřeje a že to tam i v inzerátu stálo. Jenže ji umluvil. Všechno pro ni dělal a ona pak někam odjela kvůli práci a v bytě ho nechala samotného. Nejdřív na dva měsíce, pak na rok a teď už to bylo několik. Párkrát do roka o sobě dala vědět a každéj den se mohla vrátit. Někdy se s tím úlekem ráno probudil. Že nic v tom bytě není jeho a že takhle to možná už vždycky bude. V bytě s terasou, co se tam s Terezou díval na západ slunce a poprvý se tam objali.

Něco bych ti ukázal, jestli máš trochu čas.

Teď to byl zase Ramid, kdo sebou trhnul. Chtěl to samý navrhnout Rudolfovi sám. Zajít do jednoho z podniků, co si tam občas zašel na kafe nebo rybízovej džus a měl je vyzkoušený.

Divočinu Centralu obešli po jedný ze zanedbanejch cest a pak šli ulicema, co světlo v nich bylo skoro denní, i když obloha nad Centralem už ztemněla a za městem až do černa. Tam, kde ji neony nechaly.

Do Black Betty chodil Rudolf za holkama. I s Jacquesem tam byl párkrát. Tehdy, kdy podnik ještě fungoval a každou noc tam bylo živo až do brzkýho rána. Podnik v jedný z vedlejších ulic, co s Broadwayí neměla nic společnýho, jen velký nápisy nad lokálama některý z písmen měly pohaslý. Tak jako v Black Betty 1, co věčně blikalo jak spiklenecký oko. Zvalo dál a lákalo, že to nebude moc stát. A nestálo. U vstupu skoro nic a dole se dalo sedět nad dvěma třema drinkama celou noc. Takhle se čas od času Rudolf s Jacquesem bavili. Koukali na holky tanečnice a Jacques tam pak za jednou, co říkal, že ji zná, chodil, ale Rudolfa to nezajímalo. Snadný maso, co se za peníze svlíkne, to ani když byl úplně namol. Možná jednou. Jednou s nějakou, když ho tam k ní Jacques nacpal, tak se třeba něco stalo. Jenže si to nepamatoval, ani na žádnou slast ne, a opakovat to neměl jedinej důvod.

Když šli ten večer do Black Betty s Ramidem, podniku už zůstalo jen to jméno a dobrý karamelový kafe, kvůli kterýmu ho tam Rudolf zavedl.

Kafe totiž v New Yorku není jen tak, a kdo se nespokojí s půllitrovým kelímkem mlíčnýho patoku, ale žádá si porcelán a v malým, musí znát svoje místa, poučoval Rudolf Ramida, když tam šli, jako by ho právě vyzved na letišti.

Byla nahoře. Kavárna. Tam kde byla v Black Betty dřív vstupní hala, ale dolů už se jít nedalo. V tanečním sále kdovíco se v tý době dělo. Ramid říkal, že tam možná pro kavárnu vařej, protože dvakrát odtamtud vyšel číšník s talířema, ale spíš tam byl sklad nebo nic a visel tam pro nepovolaný zákaz vstupu. Zato kolem dokola na stěnách visely fotky a akvarely ze starejch představení a Rudolf Ramidovi ukazoval, na kterejch byl a který mu unikly, a prej že ani nebyly tak dobrý. Ramid se díval po obličejích holek tanečnic, upíjel ze šálku a takhle asi dvacet minut, dokud ho nezarazila tvář, co se na stěně několikrát opakovala. Zmátla ho ta barva vlasů. A rty. Rty, co si pamatoval malinový a na fotkách byly fialový skoro do černa, a vlasy jako uhel, co spadaly tý holce do modrejch pomněnkovejch očí, ty měla dřív blond a taky ten výraz v nich byl jinej. Ale byla to ona. Ta, co kvůli ní utek a miloval ji. Dávno. Cít, co se postupně rozdrozil a po kouscích ho nechával někde cestou opadávat jako omítku ze starýho baráku. Nila tam byla na čtyřech společnejch fotkách s tanečnicema, co vypadaly jako ona, ale i po letech by ji mezi všema poznal.

Rudolfovi neřekl nic, ani se spolu nepředstavili jménama, a další den večer se tam vrátil sám. Počkal si, až poslední host z kavárny odejde, a když číšník zašel za roh, jeden akvarel svěsil a schoval si ho pod kabát.

Je to tenhle?

Tereza stála v Ramidově bytě před obrazem ženy s oblýma ramenama, co se dívá někam do dálky. Před akvarelem, co ji zaujal hned, když ji k sobě do bytu poprvý vzal.

Zelenej čaj, nebo černej?

Takhle se taky tehdy ptal.

Černej.

Myslíš, že je to ona?

Ramid pohladil Terezu po ruce a oba se tam teď dívali. Tam, kam ta žena taky. Do dálky v obraze, kde každé si tušil to své.

Nila?

Ta, se kterou bych měl podle Suly bejt.

A ty?

Svívalo. I skrz záclony to poznal. Spíš cejtíl, než viděl. Kolik je přesně hodin, bylo jedno. Celou noc si ani nezdržimnul a teď to na něj padlo. Strach a úzkost jako ledový kleště a představy, co všechno se mohlo stát, sestříhaný z hororů, a Tereza nikde. Podle toho, jak to Rudolf počítal, už skoro dvacet hodin bez jediný zprávy. Ani teplou bundu si nevzala. Pršelo. Neměla deštník ani pořádný obutí.

Za těch dvacet hodin Rudolf naleštil všechny rozdělaný skříně v pokoji, třikrát si ohřál konzervu a několikrát si prohlídnul Tereziny fotky. Byla to na nich jeho sestra i nebyla. Ta ženská s nožem a ve vaně s rozmazaným obličejem, co se na fotkách opakovala. Proč to jenom ta holka fotila, přemýšlel. Dokola svou matku. Proč nešla ven a nekoukala po lidech? Vyfotit celý film v kuchyni a v koupelně, kdo to kdy viděl? říkal si, když byl ještě brzkej večer a on i pro Terezu připravoval na stůl. Takhle čekával i na Renatu. Když už spolu bydleli v tomhle baráku, on pracoval v dílně na plakáty, Renata nemusela nic, a stejně to nebylo nic platný. Kupoval jí věci. Hned jak na to měl, tak i ty šaty, jak mu říkal Lucien. Dlouhý sametový i s botama stejný barvy. A ona mu pak řekla, že už dlouho někoho má, a byl to ten z ankarskýho hotelu, co už od začátku si to o něm myslel.

Rudolf si promnul oči, přes župan přehodil kabát a z poličky si vzal klíče od garáže. Zálíbně přešel prstama po lesklým laku na dvířkách a nastartoval. Provětrá vůz a projede čtvrt', jestli tu někde Tereza nebloudí.

Celý to jeho vyprávění přece k tomuhle spělo. A ta chvíle teď byla tady. Oni dva, že jsou si z Ramidem souzený, protože Sula se neplete.

Stáli na terase Ramidova bytu ve Village, po hodinách mluvení bylo najednou ticho a Tereza jen jako by slyšela svou matku, jak jí šeptá do uší. Ramid čekal. Díval se na své boty a představoval si, jak spolu s Terezou půjdou na letiště. Cestou jí koupí zmrzlinu a kytku a v metru už ani slovo o ničem, co bylo. A pak zazvonil telefon. Byl to Eran, jak si Ramid myslel. Volal to odpoledne už potřetí, ale Tereza to nebrala.

Nakonec jel na letiště taxíkem. V novinách, co tam ležely na sedadle, psali, že v Bronxu už několik dětí uškrtili hadi neznámého původu, co asi někomu utekli z baráku. Přelítl to očima. Přes slzy stejně nemohl pořádně číst, ale ty čtyři viděl už z dálky. Čekali tam i s kuframa. Zdržel se kvůli Tereze a taky v obchodě s hračkama. Adgaru by skoro nepoznal, ale Hafiram vypadal přesně tak, jak si ho Ramid představoval. A pak se Adgara přitočila ke dvěma velkým klukům vedle ní, něco jim zašeptala a Luka s Rasímem se na něj usmáli. Dva supermani s plyšovejma pláštěnkama, co jim cestou na letiště koupil, byli pro tyhle dva hloupě dětinský.

Petra Hůlová
Cirkus Les Mémoires

Edice E-knihovna
Redakce Slávka Járová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 24. 4. 2017

ISBN 978-80-7532-775-8 (pdf)